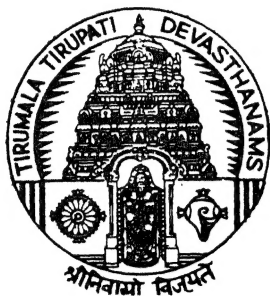

అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

(తాళ్లపాక అన్నమాచార్య విరచితములు)

పరిష్కర్త

కీ॥ శే॥ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

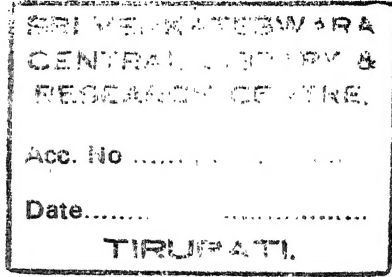
1998

ప్రథమ ముద్రణ : 1981

ద్వితీయ ముద్రణ : 1998

© తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి

ప్రతులు : 2,000

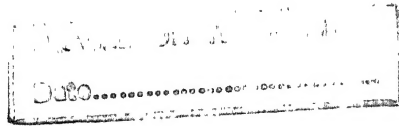
ప్రచురణ :

శ్రీ M.K.R. వినాయక్, I.A.S.

కార్యనిర్వాహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

తిరుపతి.

ముద్రణ :

ట్రవేణి ఆఫ్సెట్ ప్రెంటర్స్

14/264, ఈడేపల్లి

మచిలీపట్నం - 1

ఆంధ్రప్రదేశ్

NR 11/174
25/10/8

విన్నపము

ఇందరికి అభయంబు లిచ్చు చేయి

కందువగు మంచిబంగారు చేయి ||

కలియుగ ప్రత్యక్షదైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వైభవాన్ని, మాహాత్మ్యాన్ని, తత్వాన్ని 32,000 అధ్యాత్మ శృంగార సంకీర్తనలుగా రచించినవాడు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. ఇందులో మనకు సుమారు 13,000 సంకీర్తనలు మాత్రమే లభించాయి. వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు పదకవులే ! తాళ్లపాక కవులు క్రీ॥శ॥ 15-16 శతాబ్దాలకు చెందినవారు. వీరి స్వస్థలం ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా తాళ్లపాక గ్రామం.

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో వైష్ణవమత ప్రచారం కోసం తిరుమలను కేంద్రంగా చేసుకొని శ్రీ వేంకటేశ్వరానికి తంగా వేలకొలది సంకీర్తనలను, ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి సేవలో తరించిన ధన్యమూర్తులు.

తాళ్లపాక పదకవిత్రయంగా కీర్తిగడించిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్యల సంకీర్తనల రాగిరేకులు తిరుమలలో శ్రీవారి ఆలయంలో 'తాళ్లపాక అర'లో లభించాయి.

తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల భాండాగారం గూర్చిన మొదటి శాసనం క్రీ॥శ॥ 1530 సంవత్సరంలో కనిపిస్తుంది. తదుపరి క్రీ॥శ॥ 1545, 1547, 1554, 1558 సంవత్సరాల నాటి శాసనాల్లోను సంకీర్తనభాండాగారం గూర్చిన ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది. ఇవి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల శాసనాలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారు క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ముద్రణకు పూనుకొన్నారు. క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి క్రీ॥శ॥ 1992 సంవత్సరం వరకు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాల ముద్రణలో వివిధ దశలు కనిపిస్తాయి.

1922 సంవత్సరంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలవారు రాగిరేకుల్లోని తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను వ్రాతప్రతుల్లో వ్రాయించటానికి పూనుకొన్నారు.

1935-38 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక లఘుకృతులు, తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సంపుటాలుకొన్ని వెలువడ్డాయి.

1947-65 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక కవుల అధ్యాత్మ శృంగార సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు ముద్రించబడ్డాయి.

1947-1965 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో నిరాఘటంగా కొనసాగిన తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల ముద్రణ తరువాత ఒక దశాబ్దంపాటు కొనసాగలేదు.

1975-1986 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు వరకు, మరియు అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు పునర్ముద్రించబడ్డాయి.

తదుపరి 1992 సంవత్సరంలో ఒక సంపుటం ముద్రింపబడినది.

ఇంతేకాక తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల జీవిత చరిత్ర, తాళ్లపాక కవుల ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను ఈ దశల్లోనే తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రించింది.

ఈ వివిధ దశల్లో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలను రాగిరేకులనుండి పరిష్కరించిన మహాపండితులు కీ॥శే॥ సాధు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, పండిత విజయరాఘవాచార్య వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, పి.టి. జగన్నాథరావు, గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ, శ్రీయుతులు ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించినప్పటినుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్య సంకీర్తనలకు దేశవ్యాప్తంగా విశేషవ్యాప్తి ఏర్పడింది. తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సాహితీవేత్తలకు, సంగీత విద్వాంసులకు వరకవితృ వాణీవీణా నివాదాలైనాయి. ఈ సంకీర్తనలు భక్తులకు మోక్ష మార్గాన్ని తెలిపే విశిష్టరచనలు. పరిశోధకులకు, సాహిత్యచరిత్రకారులకు కొంగుబంగారమై విలసిల్లుతున్నాయి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలకు సంగీత, సాహిత్య, భక్తలోకంలో నేడువన్న ఆదరణ ఎనలేనిది.

ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించి వివిధ దశల్లో పరిష్కరింపబడి, ముద్రించబడిన తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను ఒక్కసారిగా సమగ్రరీతిలో ముద్రించడానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల యాజమాన్యం సంకల్పించింది.

ప్రథమత: తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను సమగ్రంగా 29 సంపుటలుగా లోకానికి అందిస్తున్నాం.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళిక రూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందం గారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) డా॥ ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A., Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాంజలులు అర్పిస్తున్నాము.

దీని తర్వాత తాళ్లపాక కవుల లఘుకృతులు, ఇతర కావ్యాలు వెలువరించడానికి ప్రణాళిక సిద్ధంచేస్తున్నాం.

ప్రస్తుతం వెలువడుచున్న తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి కృపా కటాక్షంచే భక్తజనామోదం పొందగలవని విశ్వసిస్తున్నాం.

M.K.R. వినాయక్

కార్యనిర్వహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

సవేదక

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో భక్తి, ప్రసత్తి, దేహాత్మేశవిచారదులను తెలిపే అధ్యాత్మసంకీర్తనలు; జీవాత్మ, పరమాత్మల ఐక్యాన్నిచాటే అమలిన దివ్య శృంగార సంకీర్తనలు రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు. సకల దేవతా స్వరూపమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తత్వాన్ని ఎన్నోవేల సంకీర్తనలద్వారా లోకవిదితంచేసి ఆత్మకల్యాణంతోపాటు లోక కల్యాణం సాధించిన వారు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వంగా భావించి ఉభయ విభూతినాయకుడైన ఆ స్వామి కల్యాణగుణాలను ఎన్నోవేల సంకీర్తనల్లో కీర్తించారు. శరణాగతి తత్వాన్ని ప్రబోధించారు.

క్రీ॥ శ॥ 15వ శతాబ్దంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి నందకాంశ సంభూతుడుగా తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు జన్మించాడు. తన పదహారవయేట శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సాక్షాత్కారం పొంది స్వామి ఆదేశంతో సంకీర్తనరచనకు శ్రీకారం చుట్టి ఆనాటినుండి జీవితాంతంవరకు దినమునకు ఒక్క సంకీర్తనకు తక్కువ కాకుండా సంకీర్తన రచన సాగించాడు. పల్లవి, చరణాలతో కూడిన సంకీర్తన రచనకితడు మార్గదర్శకుడైన 'పదకవితాపితామహుడ'ని కీర్తి గడించాడు. అన్నమయ్య పదాలలో సంగీతం, సాహిత్యం, భగవద్భక్తి త్రివేణి సంగమంలా మేళవించాయి.

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వమూర్తిగానే కాకుండా వివిధ ఆగమ సంప్రదాయాల్లో వినుతుడైన వైభవమూర్తిగా కూడా అన్నమయ్య కీర్తించాడు. ఆంధ్రవాగ్గేయకారుల్లో అనేక వైష్ణవ క్షేత్రాలను నందర్శించి ఆయాక్షేత్ర మూర్తులపై వివిధ సంకీర్తనలను రచించిన సునత తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులదే!

అన్నమయ్య భగవత్తత్వాన్ని అనేక జానపద గేయరీతుల్లో రచించి సామాన్యులకు అందించే ప్రయత్నంచేశాడు. అన్నమయ్య గ్రాంథిక, శిష్టవ్యావహారిక, వ్యావహారిక భాషాశైలిలలో సంస్కృతాంధ్ర సంకీర్తనల్ని రచించాడు. జానపదుల జీవద్భాషను సర్వతంత్ర స్వతంత్రంగా వాడి సంకీర్తనల రచనాశైలిలో తర్వాతి వాగ్గేయకారులకి మార్గదర్శకుడైనాడు.

అన్నమయ్య పదాలు శ్రీ వేంకటేశ్వరముద్రాంకితాలు. వీరి బాటను అనుసరించిన వారు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు.

ఇహపర శ్రేయోదాయకమైన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను భక్తజనానికి అందించాలని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో సంకల్పించి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించింది. అప్పటినుండి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే గానంచేయబడిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లోనే కాక, ఆంధ్రేతర రాష్ట్రాలలో కూడా బహుళ ప్రచారం, ప్రాచుర్యం పొందాయి.

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ తాళ్లపాక అన్నమాచార్య, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ప్రచారం-పరిశోధన -రికార్డింగ్ శాఖల సమన్వయంతో వివిధ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే వేలకొలదిగా సంగీత సభలు, పరిశోధకులచే సాహితీసమావేశాలు నిర్వహించింది. మరియు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను ఆడియో క్యాసెట్లుగా విడుదలచేసి బహుజనామోదం పొందింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంచే 1949 సంవత్సరం నుండి ప్రతి సంవత్సరం అన్నమాచార్య వర్ధంతి ఉత్సవాలు, 1978 సంవత్సరం నుండి అన్నమాచార్య జయంతి ఉత్సవాలు జయప్రదంగా నేటికీ నిర్వహించ బడుచున్నవి. మరియు అన్నమాచార్య సంకీర్తనోత్సవాలు కుగ్రామ స్థాయినుండి మహానగరాలస్థాయివరకు జరుగుచున్నాయి. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ వివిధ విప్లవిద్యాలయాల

సమన్వయంతో తాళ్లపాక కవుల సాహితీ సదస్సులు నిర్వహిస్తున్నది. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం 1978సం॥ నుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యంపై వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల్లో పరిశోధన చేసేవారికి ఉపకారవేతనం ఇచ్చి ప్రోత్సహిస్తున్నది. ఈ ప్రణాళిక క్రింద ఇప్పటివరకు దాదాపు 50 సిద్ధాంతవ్యాసాలు సమర్పించబడ్డాయి.

తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలపట్ల నానాటికీ పెరుగుచున్న ప్రజాదరణ, మరియు 1935వ సంవత్సరం నుండి వివిధ దశల్లో ముద్రించబడిన తాళ్లపాక అన్నమయ్య, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్య సంకీర్తనల సంపుటాలు ఏనాడో చెల్లినాయి న కారణంగా నేడు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు సమగ్రంగా పునర్ముద్రించవలసిన అవశ్యకత ఏర్పడింది.

పూర్వముద్రణ సంపుటాల్లోని పూర్వపరిష్కరణ పీఠికలు యథాతథంగా ముద్రించబడుచున్నాయి. పరిష్కరణ పీఠికలో సూచించబడిన సంపుటాల సంఖ్యలు పూర్వముద్రణకు సంబంధించినవి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రితమవుతున్నందువల్ల ముద్రణ, పాఠకుల సౌకర్యార్థం క్రమపద్ధతిలో వుండాలనే వృద్ధేశ్యంతో పూర్వముద్రణ సంపుటాల సంఖ్యలు మార్చబడినవి. సంపుటాల సంఖ్యలు మార్పులు ప్రత్యేకంగా పట్టికలో చూపబడింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానానికి రాగిరేకుల్లో లభించిన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు మొత్తం నేడు ముద్రించబడుచున్నందువల్ల సమగ్రమనే పదం సూచికంగా వాడబడింది.

భక్తిభావ విలసిల్లిన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలను సమగ్రంగా ముద్రించుటకు ఆమోదించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తృత్వమండలి అధ్యక్షులు శ్రీకలిదిండి రామచంద్రరాజుగారికి, మరియు ధర్మకర్తృత్వమండలి సభ్యులకు మా హార్షిక కృతజ్ఞతాంజలి.

ఈ సంపుటాల ముద్రణకు ఆధికారికమైన ఆమోదాన్ని తెలిపిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఎం.కె.ఆర్.వినాయక్ I.A.S. గారికి కృతజ్ఞతాంజలి.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళికరూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కరణ, విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందంగారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్ టెన్షన్ షెడ్యూల్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A., Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) మా హార్షిక కృతజ్ఞతాంజలులు.

ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాంకేతికపరమైన సహకారాన్ని అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రణాధికారి శ్రీ ఎం. లక్ష్మణరావుగారికి, వారి సిబ్బందికి, తి.తి.దే పౌరసంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ పి. సుభాష్ గారికి కృతజ్ఞతాంజలులు.

డా॥ మేడసాని మోహన్ M.A., Ph.D

డైరెక్టర్

తేది : 10-2-98

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

తిరుపతి.

తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు

సంఖ్యా వివరణ పట్టిక - 1998

సంపుటాలు	మునుపటి సంఖ్య	ఇప్పటి సంఖ్య	సంకీర్తనాచార్యుని పేరు
శ్యాత్మ సంకీర్తనలు	1	1	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శ్యాత్మ సంకీర్తనలు	2	2	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శ్యాత్మ సంకీర్తనలు	3	3	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శ్యాత్మ సంకీర్తనలు	10+11(1,2భాగాలు)	4	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు		5	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	12	6	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	4	7	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	13	8	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	14	9	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	15	10	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శ్యాత్మ శృంగార సంకీర్తనలు	16	11	తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	17	12	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	18	13	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	19	14	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	20	15	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శ్యాత్మ సంకీర్తనలు	21	16	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	22	17	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	23	18	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	24	19	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	25	20	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	26	21	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	27	22	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	28	23	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
గార సంకీర్తనలు	29		తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

శృంగార సంకీర్తనలు	30	24	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	31	25	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	32	26	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	33	27	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	34	28	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	35	29	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

* తాళ్లపాక పదసాహిత్యం మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రణచేయ బడుచున్నది. ఈ సందర్భంగా సంకీర్తనల సంపుటాల సంఖ్యలు క్రమపద్ధతిలో ఉండాలనే వుద్దేశ్యంతో మార్పులు చేయబడి, పై పట్టికలో చూపబడినవి. పై పట్టికలోని మునుపటి సంఖ్య వరుసలో సూచింపబడిన 33, 34, 35 సంపుటాలు ఇంతవరకు ముద్రింపబడలేదు. ఇప్పుడు ప్రథమంగా ప్రచురింపబడుతున్నాయి. అయినప్పటికీ ప్రస్తుతం 1998 సం॥లో క్రొత్తగా 1వ సంపుటం నుండి ఇవ్వబడిన క్రమ సంఖ్యలు ఈ ప్రథమ ముద్రణ సంపుటాలకు చేర్చబడినవి. వివిధ దశలలో 5, 6, 7, 8, 9 సంపుటాలు ప్రస్తుతం 1, 2, 3 సంపుటాలుగా గ్రహింప వినతి. వివరములకు ఆయా సంపుటాల పీఠికలు చదువగలరు. ఈ మార్పును సహృదయ పాఠకులు గమనించగలరు.

పీ ఠి క

రామానుజీయసిద్ధాంతరథ్యావిహరణవ్రతం ।

ఆత్మసాత్కృత శేషాద్రినాయకం తం భజేఽన్నమమ్ ॥

పాతకాలమున 50 రేకుల కొక సంపుటముగ ముద్రణమంది చెల్లిపోయిన అధ్యాత్మకీర్తనలసంపుటములలో, ఇప్పుడు వందరేకుల కొకసంపుటముగ వెలువరించువానిలో రెండవసంపుట మిది. ఇందులో అధ్యాత్మకీర్తనముల 101 రేకునుండి 150 రేకుల వరకుగల 50 రేకులలోని 284 సంకీర్తనములను, 6-వ సంపుటముగా శ్రీ అర్చకం ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులవారు 1951 లో ప్రచురించిరి. ఈ 50 రేకులలో 121 నుండి 130 వరకుగల 10 రేకులు నాడూ నేడూ కూడ దొరకలేదు.

అదేసంవత్సరమున 151 నుండి 200 రేకుల వరకుగల 50 రేకులలోని 285 పాటలను, పూజ్యపాదులు కీర్తిశేషులు రాళ్లవల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారూ, శ్రీ అర్చకం ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులను కలిసి 7-వ సంపుటముగా వెలయించిరి. ఆరెండుసంపుటములకు చెందిన 100 రేకులలోని 519 అధ్యాత్మకీర్తనలు ఇప్పుడీ రెండవసంపుటమున సుపరిష్కృతపద్ధతిలో వెలువరింపబడుచున్నవి.

పూర్వపరిష్కరణమునకు ఇప్పటి పరిష్కరణమునకు ఏవైన భేదములున్నచో అవియన్నియు, పాదదీపికలో (Foot notes) ౧, ౨, ౩ వగైరా గుర్తులతో సూచించియున్నాను.

నేను పరిష్కరించిన ప్రతిసంపుటమునందు పీఠికలో ఏదోవొక వ్యాకరణ విశేషణమును చర్చించుచూ వచ్చితిని. అధ్యాత్మసంకీర్తనలసంపుటములందుమాత్రము వేదాంతవిషయములకే పీఠికలో పాధాన్యమివ్వదలచితిని. అధ్యాత్మకీర్తనల తొలివందరేకులకు సంబంధించిన-

మొదటిసంపుటములో, 'అన్నమయ్య వేదాంతము' అను విషయముపై సంగ్రహముగ చర్చ సాగించితిని. ప్రకృత సంపుటమునందు ప్రవృత్తి - శరణాగతి - పంచసంస్కారముల*ను గూర్చి లఘువుగ చర్చింపదలచితిని. తొలుత శరణాగతినిగూర్చి విచారితము.

శరణాగతి

'శరణం యథాతథా ఆగతిః' అని విగ్రహవాక్యము కావచ్చు. ఆగతిః అను పదము విరువనిచో శరణాగతి యను దీర్ఘము కుదురదు. శరణశబ్దము అకారాంతము గదా! "శరణం గృహరక్షిత్రోః" అని అమరము గృహమును, రక్షకుడైన వానిని ఈ శబ్దము చెప్పుచున్నది. కాని పాంచరాత్రమునకు సంబంధించిన సంహితలలో

“ఉపాయే గృహరక్షిత్రోశ్శబ్దః శరణమిత్యయం
వర్తతే, సాంప్రతం చైష ఉపాయార్థైకవాచకః”

(అహిర్బుద్ధ్యసంహిత. 3—7—20)

ఉపాయమునకుగూడ ఈశబ్దము వాచకమనీ, శరణాగతి శబ్దము నందు ఉపాయమే ప్రధానముగ గ్రహింపబడినదనీ తెలియుచున్నది. భక్తుని పరమపదమునకు తీసికొనిపోవుటకు, భగవంతు డొకడే సాధనము అని దాని అర్థము. ఈ శరణాగతి ఆరువిధములుగ పేర్కొనబడినది.

* శరణాగతి పంచసంస్కారములనుగూర్చి నాకు సశీర్ష్యులు, సహోపాధ్యాయులుగ నుండివారు, సహృదయులు నగు శ్రీమాన్ టి. ఏ. కృష్ణమాచార్యుల నుండి, ప్రవృత్తిని గూర్చి శ్రీమాన్ కందాకై - శేషాచార్యుల ఆచార్యకృతియగు 'రహస్యత్రయసారము' నుండి, శ్రీమాన్. కుండిమద్ది శేషశర్మగారి 'శ్రీమద్రామాయణ వ్యావర్తకనము నుండియు విషయములు గ్రహింపబడినవి.

అనుకూల్యస్య సంకల్పః ప్రాతికూల్యస్య వర్జనః ।
 రక్షిష్యతీతి విశ్వాసః గోవృత్త్యవరణం తథా ।
 ఆత్మవిక్షేపకార్పణ్యే షడ్విధ శరణాగతిః ॥

అని వచనము. ఈ ఆరింటియందును ఆత్మనిక్షేపము అంగిగా, తక్కినవి ఐదును దానికి అంగములుగా చెప్పబడుచున్నవి. యోగమునకుకూడ యమ - నియమ - ఆసన - ప్రాణాయామ - ప్రత్యాహార ధ్యాన - ధారణ - సమాధి - అషాంగములుగా పేర్కొనబడినను, వానిలో సమాధి అంగిగా, తక్కినవి దానికి అంగములుగా పేర్కొనబడినట్లే, షడ్విధశరణాగతిలోకూడ మనము గ్రహింపవలసియున్నది.

1. అనుకూల్య సంకల్పము :

“శ్రుతిః స్మృతిః మమైవాజ్ఞా” అను భగవద్వచనానుసారము, శ్రుతిస్మృతులలో చెప్పబడిన నిత్యనైమిత్తికములందు, భగవద్విషయమునందు మాత్రమే శ్రద్ధ గలిగియుండునటుల సంకల్పించుకొనుట.

2. ప్రాతికూల్య వర్జనము :

భగవద్వ్యతిరిక్తములు, భగవద్విరుద్ధములు అగు విషయములను పరిత్యజించుట.

3. రక్షిష్యతీతి విశ్వాసము :

భగవంతుడు తప్పక నన్ను రక్షించును, అను గాఢశ్రద్ధ.

4 గోవృత్త్య వరణము :

నీవుతప్ప వాకు వేరు రక్షకుడు లేడు అని, భగవంతునినే తనకు రక్షకుడుగా నిర్ణయించుకొనుట.

5. ఆత్మ విజేపము :

తనకు సంబంధించిన సర్వభారమును (పోషణము, రక్షణము, ఆపదలనుండి కాపాడుట, వరమగతికి తీసికొనిపోవుట వగైరాను) స్వామికే సమర్పించుట.

6. కార్పణ్యము :

నేను అకించనుడను, అన్యథా గతిలేనివాడను. నాకు నీవే దిక్కు. నన్ను తప్పక కాపాడవలెను అని, తన దీనత్వమును చాటు కొనుట.

ఈ ఆరింటిలోను వైన చెప్పిట్లు ఆత్మనిజేపము అంగిగా, తక్కినవి అంగములుగా పరిగ్రహించవలెను.

విజేపాపరహర్యాయః న్యాసః పంచాంగసంయుతః ।

సన్న్యాస స్త్రాగ ఇత్యుక్తః శరణాగతిరిత్యపి ॥

అను వచనముతో స్పష్టమగుచున్నది. దీనిని భరన్న్యాసమని కూడ వ్యవహరించుచున్నారు. అందు కనియే సన్న్యాసము = ఇహోముత్ర ఫలభోగనిరాసము అని వ్యవహరించుచుందురు. ఇతరమతములలో సన్న్యాసాశ్రమమునకు పెద్దవిలువ కలదు. శ్రీవైష్ణవసంప్రదాయమునందు సన్న్యాసులకు అంతపెద్దవిలువ కానరాదు. శ్రీవైష్ణవుడుగ పుట్టినప్రతిపాడియు శరణాగతి పొందినవాడుగనే చెప్పబడుచున్నాడు. గృహస్థాశ్రమమును వదలియుండుటమాత్రమే శ్రీవైష్ణవసన్న్యాసులలో విశిష్టత. “ఋణానితీర్ణాపాకృత్య మనోమోక్షే నివేశయేత్” అను మనువచనము ప్రకారము దేవర్షివితృణములు మూడును చెల్లివలెనుక సన్న్యాసము పీఠిలో పద్ధతి. ఇతరమతములందు నైమిత్తికబ్రహ్మచారిగనే ఉండి “యదహరేవ విరజేత్ తదహరేవ ప్రవశేత్” అను వచనము ప్రకారము బ్రహ్మచర్యాశ్ర

మమునుండియే సన్న్యసించి పీతాధిపతులగుట కలదు. ఇతరులలో కూడ గృహస్థాశ్రమమునుండి సన్న్యసించినవారికి అంతపెద్దవిలువ లేదనియే చెప్పవచ్చును.

✱

శరణాగతి పద్ధతి

“అహమస్మ్యపరాధానా మాలయోఽకించనోఽగతిః

త్వమేవోపాయభూతో మే భవేతి ప్రార్థనామతిః

శరణాగతి రిక్యక్తా సా దేవేఽస్మిన్ ప్రయుజ్యతామ్”

(అహిద్భుక్త్య నంపాక 38-39)

అను వచనము ప్రకారము అకించనః = ఉపాయరహితః (ఏ ఉపాయము లేనివాడను), అగతిః = రక్షణంతరహితః (నన్ను రక్షించు వేరు దిక్కెవ్వడు లేనివాడను) అను భావముతో నీవే నన్ను దరి జేర్చుటకు ఉపాయభూతుడవు అని ప్రార్థించి శరణు పొందుటయే శరణాగతి. ఇట్లు శరణాగతుడైనప్పుడే, వీడు ఏదిక్కులేనివాడు నన్నే నమ్ముకొన్నవాడు నేనే వీనిని తప్పక ఉద్ధరించవలెను అను భావముతో, స్వామి ఆ భక్తుని తప్పక ఉద్ధరించును అని శ్రీ వైష్ణవ సిద్ధాంతము. ఇందు కుదాహరణముగ గణేంద్రమోక్ష కథా వగైరాదులను ఉదాహరించుచుందురు. గణేంద్రుడు కొన్నియేండ్లు మకరితో పోరాడి, తన బలముచేతనే మకరిని జయించి, తన్ను రక్షించుకొవలగలనను ఉద్దేశముతో తాను పోరాడినంతకాలము, స్వామి తనకు పట్టనట్లే వుండివాడు. రానురాను ఆ గణేంద్రుడు ఊణబలుడై, తన శక్తికి మించిన ప్రభుశక్తియే ఈ మకరిని చంపి నన్ను రక్షించగలదు

అను ఉద్దేశముతో భగవంతుని స్వరూపమును, శ్రుతిస్మృతులలో
వేర్కొన్నదానిని గానము చేసినాడు ఫలములేదు. తుదకు

నాయం వేద సమాత్మానం యచ్చ క్షాహంధియా హతః
తం దురత్యయమాహోత్యం భగవంతమితోఽన్యహమ్ ॥

(భాగవతము 8-3-29)

అను వచనముతో స్వామిని శరణాగతి పొందినాడు. అప్పుడే
స్వామి కరుణించి, గజేంద్రుని తనవానినిగా స్వీకరించి పరుగెత్తి
వచ్చినాడు. మకరిని చంపి కాపాడినాడు. ఈఘట్టమునందు పోతన
వృష్టముగ

ఓ కమలాప్తః యోవరదః యో ప్రతిపక్షవిపక్షదూరః కు -
య్యోః కవియోగిచంద్రః సుగుణోత్తమః యోశరణాగతామరా -
నోకహః యో మునీశ్వరమనోహరః యోవిమలప్రభావః రా
వే, కరుణింపవే, తణిపవే, శరణార్థివి నన్నుఁ గావవే ॥

(అంధ్రమహాభాగవతము 8-12)

అను పద్యములో 'శరణార్థిని' అను పదమును ప్రయోగించి శరణా
గతికి ఉన్న మహిమను చాటినాడు. సంస్కృత భాగవతములోని
అహం=నేన; ఇతః=శరణంగతః, అస్మి=ఉన్నాను అను అర్థమునకు
వృష్టప్రతికమిది.

ప్రపత్తి

ప్రకృష్టం యథాతథా పద్యతే ఇతి ప్రపత్తిః అని విగ్రహము.

సాధనం భగవత్ప్రాప్తౌ సపవేతి స్థిరావతిః

సాధ్యభక్తిః స్మృతా, నైవ ప్రపత్తిరితి గీయతే ॥

అని భగవచ్ఛాస్త్రము.

ప్రపత్తిః = మానసికాధ్యవసాయాత్మకజ్ఞానము. భగవంతు
డొక్కడే నాకురక్షకుడు అనుగట్టివిశ్వాసము.

“అభీష్టే దుస్సాధ్యే స్వత ఇతి తోవా క్వచన తత్

భరన్యాసం యచ్ఛాన్విత మభివదంతి ప్రపదనం ।

ఇతః పశ్చా దన్మద్యతననిరపేక్షేణ భవతా

నమర్హ్యోఽసావర్థ స్త్వితి మతివిశేషం తదవిదుః ॥

— రహస్యశ్రయసారము, సాంగప్రపదనాధికారం-1.

దీనితో జీవుడు స్వామికి తనసర్వస్వమును సమర్పించుకొనుటయే
ప్రపత్తి అని తెలియుచున్నది.

అహం మద్రక్షణభరో మద్రక్షణఫలం తథా ।

నమమ శ్రీపతేరేవేత్యాత్మానం విషిషేద్భురః ॥

— న్యాన దశకము.

ఇత్యాదులతో అహం = [భగవంతుని అపరప్రకృతియగు పంచభూత
ముతో సృష్టింపబడి, సుఖదుఃఖములకు లోనవుతూ మోహబద్ధుడగు
సంసారిజీవుడు, అనంతసంసారములో తెలిసి తెలియక చేసినపనుల
వలన కల్గినఅచార్యకృపావిశేషమువలన, ముక్తికి ఉపాయముగా
ప్రపత్తినే గ్రహించదలచిన జీవుడు, నారాయణేశ్వర దైవములను

అశ్రయింపనివాడు, ఇతర దైవతములకు బంటుకానివాడు, ప్రపత్తి తప్ప ఇతరోపాయములను అశ్రయింపని. జీవుడు.] అగు నేను; న మమ=నాకుగా కాను, శ్రీవతేరేవ=ఐక్యపతికే నేను దాసుడను. అని ఆత్మానం = తనను నిషివేత్ = సమర్పించుకోవలెను. అట్లనే మద్రక్షణభరః = నన్ను రక్షించుకొనే భారముకూడ, న మమ = నాకు కాదు; మద్రక్షణఫలం = నన్ను రక్షించినదానివల్ల లోకమునకు గాని. స్వామికిగాని, ఏదై నాకలిగే ఫలితముంటే అదికూడ, న మమ = నాకు కాదు; శ్రీవతేరేవ=ఇవన్నియు ఐక్యపతికే సమర్పితములగు చున్నవి. అని భరన్యాసమును చేయుటయే ప్రపత్తి అని వడగల సంప్రదాయమువారు చెప్పుచుందురు. వైవిధముగ శరణాగతి పొంది ఇట్లు భరన్యాసము చేసినవానిని, స్వామి తప్పక కటాక్షించి కడతేర్పు నని వీరిభావము. జీవునికి స్వరక్షణశక్తిగాని పరరక్షణశక్తిగాని బొత్తిగా లేదనియే

“స్వయం మృత్పిండభూతస్య పరతంత్రస్య దేహినః ।

స్వరక్షణే వ్యశక్తస్య కోహేతుః పరరక్షణే ॥

— రహస్యత్రయసారము 168 పుట.

ఇత్యాది శ్లోకములలో స్పష్టముగ అర్థమగుచున్నది. శరణాగతిలో చెప్పిన ఆత్మనిజేవమే “ఆత్మాత్మీయ భరన్యాసోహ్యత్మనిజేవ ఉచ్యతే” ఇత్యాదివాక్యములతో పశేషమగు భరన్యాసమునే ప్రపత్తిగా ఈతెగవారు భావించుచుందురు

పపురాదిషు యోపికోపివా గుణతోసాని యథాతథావిభః ।

తదయం తవపాదపద్మయో రహ మద్వైప మయా సమర్పితః॥

— రహస్యత్రయసారము 171 పుట.

అను ఆశవందార్ స్తోత్ర పద్యముకూడ ఈ ప్రపత్తికే ఎక్కువగ సహాయపడుచున్నది. ఒక్కమాటలో చెప్పవలెనంటే తననూ, తన

సర్వస్వమునూ స్వామికే సమర్పించి నేటినుండి, నేను నీ వాడ నను-
టయే భరన్యాసపరమార్థముగ కనబడుచున్నది శరణాగతికి
ప్రపత్తికి పెద్దభేదము లేదని తెంగలవైష్ణవులు. శరణాగతి యున్నను
ప్రపత్తి విశిష్టమైనదని వడగలవాండ్లును వ్యవహరించుకొనుచుందురు.
మాటన్నమయ్య శరణాగతిని, ప్రపత్తిని రెండింటిని ఒలుతావుల వాడి
యున్నందున ఈయన తెంగలవాడో వడగలవాడో నిర్ధరించుట
కష్టమనిపించుచున్నది.

నాదకాండక్రియ

ప్రపన్నులకు విది పరమాచారము

విపరీతాచారము విడువఁగవలయు

॥ పల్లవి ॥

భగవదపచారము భాగవతాపచారముఁ

దగులక దేవతాంతరము మాని

నగధరు శరణము నమ్మి చూచార్యుని

బగివాయవిదే పరమవైష్ణవము

॥ ప్రప ॥

దురహంకారము దుఃఖము సుఖమునుఁ

బొరయక ప్రాకృతుల పొంతఁ బోవక

దరిశనాభిమానాన ధర్మము వదలక

పరిశుద్ధి నుండుటే పరమవైష్ణవము

॥ ప్రప ॥

ఉపాయాంతరము లొల్లక భక్తి చేపట్టి

యెపుడూ దీర్ఘప్రసాదేచ్ఛతోడ

నిపుణత శ్రీవేంకటనిలయుఁడే గతియని

ప్రపత్తి గలుగుటే పరమవైష్ణవము

॥ ప్రప ॥

(ఈ సంపుటము పాట—317)

ఇంతకూ ఈ వ్యవహారములో దూరముగ నుండుటయే మంచిదని
నాభావము.

నేటికాళ్ళపాకవంశీయులుమాత్రము వడగల నామమునే
ధరించుచున్నారనుట నిర్వివాదము.

పంచ సంస్కారములు

శ్రీ వైష్ణవమతదీక్ష ఇచ్చుకొనువారికి పంచ సంస్కారములు
అతిప్రధానములు

తాపః పుండ్రః శభా నామ మంత్రో యాగశ్చ పంచమః
ఆమీ పరమసంస్కారా పారమైకాత్మహేతవః ॥

1. తాపము :

తాపము = ముద్రాధారణము. రెండు భుజములందును శంఖ
చక్రములు కాల్చి ముద్రించుకొనుట. దీనినే సమాశ్రయణమనియు-
నందురు.

2. పుండ్రము :

ముఖమున ఊర్ధ్వపుండ్రము ధరించురు. శ్రీ వైష్ణవమతదీక్ష
ఇచ్చునపుడు ఆదీక్ష ఇచ్చుగురువే, ముఖముననున్న ఊర్ధ్వపుండ్ర-
ములు కాక భుజములు, వక్షస్థలము, ఉదరము, కంఠము మొదలగు-
స్థలములయందు మరి పదకొండు ఊర్ధ్వపుండ్రములు, దీక్షపొందు
వానికి ధరింపజేతురు. ముఖమునందున్న దానితోకూడ ఈపదకొండు
కలిసి ద్వాదశోర్ధ్వపుండ్రములుగా ప్రసిద్ధికెక్కినవి.

3. నామము :

నామకరణసమయమున తల్లిదండ్రులు పెట్టినపేరుకాక, దీక్షా
సమయమున దీక్షానామముగ 'రామానుజదాసః' 'శ్రీనివాసదాసః'
ఇత్యాదిపేర్లుంచి వ్యవహరించురు. 'దీక్షాజన్మ తృతీయం స్నాత్'
అని మంత్రకావ్యముగూడ.

4 మంత్రము :

వీరికి ప్రధానమంత్రము “ఓం నమోనారాయణాయ” అను అష్టాక్షరియే. ఇది కాక ద్వయమని రెండు మంత్రములను కూడ ఉపదేశింతురు.

1. శ్రీమన్నారాయణచరణౌ శరణం ప్రసద్యే

2. ఓం నమో భగవతే నారాయణాయ

అనునవి. ఈమంత్రములను నిత్యమూ యథాశక్తి జపించుచుండుట శ్రీవైష్ణవదీక్షలో ఒక భాగము.

5. యాగము :

ఈ శబ్దము ‘యజ దేవపూజాయాం’ అను ధాతువునుండి పుట్టి వది. శ్రీ వైష్ణవమతసిద్ధాంతముప్రకారము భగవదారాధన పద్ధతి-ముపదేశింతురు. ఈ ఐదుసంస్కారములు పరమైకాంతులుగ (భగవంతునికి చాలసన్నిహితులుగ) నగుటకు కారణములని శ్రీ వైష్ణవ సిద్ధాంతము.

మన అన్నమయ్య ఈ పంచసంస్కారములను విష్ణునామక యతీచే పొందినట్లు చిన్నన్న తెలిపినాడు. వీరికి శరణాగతి, ఆశరణాగతి పొందినదానికి ఫలితముగా కూడా శ్రీమదామాయణ, భారత, వరాహపురాణములనుండి మూడు చరమశ్లోకములను ఉదాహరించుచుండురు.

“సకృదేవ ప్రవన్నాయ తవాప్రీతి చ యావతే ।

అథయం సర్వభూతేభ్యః దదామ్యేత ద్వితం మమ ॥”

— శ్రీమద్రామాయణము.

“సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం ప్రజ ।

అహం త్వా సర్వ పాపేభ్యః మోక్షయిష్యామి మాకుచః ॥”

— మహాభారతము.

స్థితే మనసి, సుస్వస్థే శరీరే సతి, యోనరః
 దాతుసామ్యే స్థితే స్మరైః విశ్వరూపం చ మామజం ।
 తత సంత్రయమాణంతు కాష్టపాపాణనన్నిభమ్
 అహం స్మరామి మద్భక్తం నయామి పరమాం గతిమ్ ॥

— వరాహపురాణమ్.

ఇది వరాహపురాణ చరమశ్లోకముగా ప్రసిద్ధము.

శరణాగతి పొంది, నిరంతరము అష్టాక్షరిమంత్ర-ద్వయోపాసకునకు అవసానకాలముందు భగవన్నామస్మరణము, అత్థాక్షరము, తప్పక కలుగవలెనుకూడ. కాని అవసానకాలమున, వాతకఫాదులతో అడ్డగింపబడిన కంఠముకలిగి, స్మృతిదప్పి పడియున్నవానికి భగవన్నామస్మరణము కలుగకపోవచ్చును. అట్టి యవసానస్థితిలోకూడ వానిని నేనుద్ధరించుచున్నాను. బాగున్న కాలమున నన్ను స్మరించినాభిక్షుని, కొయ్యవలెనో - రాతివలెనో అవస్థారస్థితిలోనున్న వానిని నేనే స్మరింతును. నేనే వానిని పరమగతికి తీసికొనిపోవుదును. అను భగవద్భవనముగలవరాహచరమశ్లోకము స్వామి కరుణను ఎంత గొప్పగ చాటుచున్నదబ్బా.

మన అన్నమయ్య పై చెప్పిన పంచసంస్కారములను తాను పొందినట్లు, గురుముఖముగ విశిష్టమైన యాగమును తాను చేయించుకొనినట్లు ఈ క్రిందిపాటలవలన అర్థమగుచున్నది.

ధన్నాసి

జ్ఞానయజ్ఞ మీగతి మోక్షసాధనము

నానార్థములు వినేనే నడపె మాగురుడు

॥ పల్లవి ॥

అరిరి దేహమనేటియాగకాలలోన

బలువై యజ్ఞానపుసకుపు బందించి

కలసివై రాగ్యపుకత్తుల గోసి కోసి

వెలయ జ్ఞానాగ్నిలో వేరిచె మాగురుడు

॥ జ్ఞాన ॥

మొక్కుచు వైష్ణవులనేమునిసఖ గూడపెట్టి
 చొక్కుచు శ్రీపాదతీర్థస్రోమపానము¹ నించి
 చక్కగాఁ సంకీర్తనసామగానము చేసి
 యిక్కువతో యజ్ఞము నేయించెఁబో-మాగురుఁడు || జ్ఞాన ||

తదియ్యగురుప్రసాదపుపురోదాశ మిచ్చి
 కొదదీర ద్వయమనుకుండలంబులు వెట్టి
 యెదలో శ్రీవేంకటేశు విటు ప్రత్యక్షముచేసె
 యిదివో స్వరూపదీక్ష యిచ్చెను మా గురుఁడు || జ్ఞాన ||
 (ఈ సంపుటము పాట - 148)

దేశాళం.

గతులన్ని ఖిలమైన కలియుగమందును
 గతి యీతఁడే చూపె ఘనగురుదైవము || పల్లవి ||

యీతవికరుణనేకా యిల వైష్ణవులమైతి -
 మీతవివల్లనే కంటి మీతిరుమణి
 యీతఁడేకా వుపదేశమిచ్చె నష్టాక్షరిమంత్ర -
 మీతఁడే రామానుజులు యిహపరదైవము || గతు ||

వెలియించె నీతఁడేకా వేదపురహస్యములు
 చలిమి నీతఁడే చూపె శరణాగతి
 నిలిపినాఁ డీతఁడేకా విజముద్రాధారణము
 మలసి రామానుజులే మాటలాడేదైవము || గతు ||

వియమము లీతఁడేకా విలిపెఁ బ్రపన్నులకు
 దయతోమోక్షము చూపెఁ దగ నీతఁడే
 నయమై శ్రీవేంకటేశునగమెక్కివాకిటను
 దయఁజూచి మమ్ము విట్టే తల్లిదండ్రుదైవము || గతు ||

(ఈ సంపుటము పాట - 372)

ఈవంచసంస్థార-శరణాగతి-ప్రపత్తులను నమ్మినవాడు నిత్య-
నైమిత్తిక కర్మలను తప్ప, కామ్యకర్మలను ఆచరింపరాదు. ఇతర-
దేవతలను కొలువరాదు అను వైష్ణవసిద్ధాంతమును అన్నమయ్య
ఈసంపుటము 22వ పాటలో చాటుకొన్నాడు.

గుజ్జరి

కలదిదివో మఖము గలిగినను గర్భము విలువక మామనా
మరిసి కామ్యకర్మములకుఁ జొచ్చిన మగుడఁ బుట్టువులు
మామనా || వల్లవి ||

పరగ నింద్రజిత్తుఁడు హనుమంతుని బ్రహ్మాత్మంబునఁ గట్టి
ఆరయ నందుపై మోక్షలుగట్టిన నలబ్రహ్మాత్మము వదలె
పరిపరివిధముల విటువలెనే హరిఁ బ్రసత్తి నమ్మిననరుఁడు
తిరుగఁ గర్మమార్గమునకుఁ జొచ్చిన దేవుఁడు దనవాత్సల్యము
వదలు || కల ||

అరివసంసారభ్రమ విడిచి యడవిలోన జడభరతుఁడు
తలపుచు నొక యిట్టిఁ బెంచినంతనే తనకును నానూపు దగిలె
ములుగుచు లంపటములు దెగవిడిచి మోక్షము వెదకెడివరుఁడు
వలవవిడున్సంగతులు పెంచినను వానన లంటక మామనా
|| కల ||

అటుగన తాఁబట్టినవ్రత ముండఁగ నన్యమకము చేపట్టినను
నటవల నెందునుఁ బొందక జీవుఁడు నడుమనె మోక్షుఁడై వట్లు
తటుకన శ్రీవేంకటపతి నొక్కనిరాస్యము భజియించిననరుఁడు
పుటవల నాతనికైంకర్యములకు కడుఁబాత్రుఁడుగాక మామనా
|| కల ||

ఈ దీక్షపొందిన వారలలో నారద సనక సనందనాదులు ముఖ్యులని, వారితోపాటు వైకుంఠముననున్న అన్నమయ్యను కలిపి, పెదతిరుమలయ్యయో లేదా చినతిరుమలయ్యయో పాడినపాటగ ఈ సంపుటములో 24-వ పాటగా ప్రకటింపబడుచున్నది.

లలిత

శరణంటి మాతవినమ్మంధమునఁ

మరిగించి మమునేలి మన్నించవే

॥ వల్లవి ॥

సకలవేదములు సంకీర్తనలు చేసి

ప్రకటించి వినుఁ బాడి పావనుడైన—

అకలంకుఁడు తాళ్ళపాకన్నమాచార్యుల

వెకలియై యేలిన శ్రీవేంకటనిలయ

॥ శర ॥

నారదాది సనకసనందనాదులవలె

పేరుపడి విన్నుఁబాడి పెద్దలైనట్టి—

ఆరీతిఁ దాళ్ళపాకన్నమాచార్యుల

చేరి యేలినయట్టి శ్రీవేంకటనిలయ

॥ శర ॥

సామవేదసామగానసప్తస్వరములను

బాముతో నీసతి విన్నుఁ బాడినయట్టి—

అముకొన్నతాళ్ళపాకన్నమాచార్యుల

వేచురు మెచ్చిన శ్రీవేంకటనిలయా

॥ శర ॥

(ఈసంపుటము పాట—24)

వారందరూ నిత్యసూరులని వ్యవహరింపబడుచుందురు. వారిని గూర్చి ఈ క్రింది పాటలో ఘనముగ కొనియాడినాడు.

వరా?

అదివో విక్రమసూరులు అచ్యుత నీదాసులు

యెదురులేవినారు యేకాంగవీరులు

॥ వల్లవి ॥

రచ్చల సంసారమనేరణరంగములోన

తచ్చి కామక్రోధాలతలలు గొట్టి

అచ్చపుతిరుమంత్రపుటారుపుబొబ్బలతోడ

యిచ్చలనే తిరిగేరు యేకాంగవీరులు

॥ అది ॥

మొరసి పుట్టుగులనేముచ్చఁబొజుల కురికి

తెరలి నడుములకుఁ దెగవేసి

పొరిఁ గర్మముఁ బొడిచి పోటుగంటులఁ దూరి

యెరగాని తిరిగేరు యేకాంగవీరులు

॥ అది ॥

వాడినదేహములనేపూళ్ళలోపల చొచ్చి

చెడ్డయహంకారమను(మును?)చెఱలు వట్టి

అడ్డమై శ్రీవేంకటేశు నందనుండి లోకులనే -

యెడ్డలఁ జూచి నవ్వేరు యేకాంగవీరులు

॥ అది ॥

(ఈ సంపుటము. పాట—25)

ఇది అన్నమయ్యదే.

తప్త చక్రాంకమును పరిహసించేఇతరమతస్థులకు తెలిపిడిగా.
ఆ చక్రాంకనము వేద ప్రసిద్ధమని అన్నమయ్య 485-వ పాటలో
స్పష్టము చేసినాడు.

రామక్రియ

అదె శిరశ్చక్రములేనట్టిదేవర లేదు

యిదె హరిముద్రాంకిత మిందే తెలియరో

॥ వల్లవి ॥

“అనాయుధాసో అసురా అదేవా” యని

గ ఋగ్వేదము దెలిపెడి

నిఘ్నచక్రధారణకును

యందే తెలియరో

॥ అదె ॥

“యచ్చ యింద్రే” యసి “యచ్చ సూర్యే” యవి
 అచ్చుగ తుదకెక్కె (క్క?) నదె పొగడీ శ్రుతి
 ముచ్చట గోవిందునిముద్రాధారణకు
 అచ్చమయినప్రమాణ మందే తెలియరో

॥ అదే ॥

మను “నేమినా తత్తముద్రాం ధారయే” త్తవి
 వెనువెంటశ్రుతి యదె వెల్ల విరిసేసీని
 మొనసి శ్రీవేంకటేశు ముద్రాధారణకు
 అనువుగఁ బ్రమాణ మందే తెలియరో

॥ అదే ॥

(ఈసంపుటము పాట 485)

‘అనాయుధాసో’ అను ఋక్కును గూర్చి మాదేవస్థానములో వేద-
 పారాయణమును చేయు బ్రహ్మశ్రీ వేదమూర్తులు సుఖ్యావధానుల-
 వారి నడుగగా, ఈక్రింది ఋక్కును వారు వ్రాసి ఇచ్చినారు. దానినే
 ఇందు చూపుచున్నాను.

“తిగ్మ మాయుధీం మరుతా మనీకం కస్త ఇంద్రవతి వజ్రం దధర్ష ।
 అనాయుధాసో అసురా అదేవా శ్చక్రేణ తాం అపవపముజీషిన్ ॥
 మహాక్షిగ్రాయ తవసే సువృక్తిం ప్రేరయ శివతమాయ పశ్యః ।
 గిర్వాహసే గిర ఇంద్రాయ పూర్వీదేహి తన్వే కువిదంగ వేదత్ ॥
 ఉక్థవాహసే విభ్యే మనీషాం”

(ఋగ్వేదము-1వ అష్టకము, 1వ అధ్యాయము—31-వర్గము)

దీనియర్థము ఋగ్వేద శాస్త్రముతో తెలియదగినది. వీనివలన
 మన అన్నమయ్య వేదప్రమాణసిద్ధమైనవిగా తెలిసికొనియే, పంచ-
 సంస్కారములతో శ్రీ వైష్ణవమతదీక్షను పుచ్చుకొన్నాడని తెలియు
 చున్నది. అందువలననే అమతదీక్షయందు గాఢశ్రద్ధ గలిగి, ఆ సంప్ర-
 దాయానుసారముగనే స్వామినా రాధించి, సిద్ధి పొందినాడని తెలియు
 చున్నది.

అహరి

విడువరా దెంతైనా వెట్టివాడనైన నీకు
కడవారు నవ్వకుండాఁ గాచుకో నన్నును

“ పల్లవి ”

జ్ఞానము నే నెఱుగ నజ్ఞానము నే నెఱుగను
 మానసు విషయములు మరిగెంతైనా
 నీనామము నొడిగి నీదాసుఁడ ననుకొందు
 దీనికే వహించుకొని తిద్దుకో నన్నును

“ విడు ”

అకర్మము నెఱుగను సుకర్మము నెఱుగను
 ప్రకటనంసారముపై పాటు మానను
వాకపనివాడనై పూని ముద్రధారినితె
మొకమోడి యిందుకే గోమున నేలు నన్నును

“ విడు ”

వెనకఁ గానను ముందు విచారించి కానను
 నినుపై దేహధారిని నీకు మొక్కెను
 ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కన్నులెదుటఁ బడితి
 కని పోవిడువరాదు కరుణించు నన్నును

“ విడు ”

(ఈనంపుటము పాట 2)

అందుకనియే ఈ రెండవపాటలో ‘కడవారు’ నవ్వకుండా అను పద -
 ముతో, నేనొకమతమువారిలో పుట్టి నీమతము స్వీకరించితిని. నాజన్మ-
 మతమువారు నన్ను నవ్వకుండునట్లు నన్ను కాపాడుము అని స్వామికి
 నివేదించుకొన్నాడు. ఈపాట రెండవచరణములోని “ ఒకపనివాడనై
 పూని ముద్రధారినితె ” అనుదానితో, అనితరలభ్యసులభోపాయ -
 ముతో దివ్యమోక్షసిద్ధిని గోగి నేను ముద్రాధారినితెని అని-స్పష్టము
 చేసికొనినాడు.

సాళంగవాట

దొరకె మాపాలికిఁ గంధువయర్థము

దరిద్రాపై యుండినతత్వార్థము

॥ పల్లవి ॥

తిరముగ నల్లదీవిఁ దెచ్చినయర్థ మిదివో

విరజివోడరేవున వెళ్ళినర్థము

పరమభాగవతులు పాఠినర్థ మిదివో

పురుషోత్తమఁడనేటిపురుషార్థము

॥ దొర ॥

చందపువేదముఁ(లు?) కాననము వేసినర్థము

ముందు సుముద్రలకెల్లా మొదలర్థము

అందరియాత్మలనేటిఅంగళ్లలోవియర్థము

యెందు నహస్రనామపుటెన్నికర్థము

॥ దొర ॥

కొలచి బ్రహ్మాండముల కొప్పెరలోనర్థము

యిల విహపరముల కెక్కినర్థము

యెలమి హీనువినై న యెక్కుడుసేనేయర్థము

అలరి శ్రీవేంకటేశుఁడై వయర్థము

॥ దొర ॥

(ఈ సంపుటము పాట-3)

ఈ మూడవపాటలో, “ముందు సుముద్రలకెల్లా మొదలర్థము” అనుచానితో ఈ ముద్రాధారణమునకు ప్రధానార్థము పురుషోత్తమసాన్నిధ్యమే అని చాటివాడు. ఈ పంచసంస్కారముల నంది, శ్రీవైష్ణవమతసంప్రతాయానుసారము నడచుకొను తనయందు చిల్లర - మల్లర దోషములు ఏనైనా కనపడితే, అవి ఆయారజస్తమోగుణములప్రభావమేకాని, నాఅత్మ పరివర్తనము చెందినదనికాదు. అని గట్టిగా గద్దించి తెలిపినాడు. నేను నీమతదీక్ష బొంది నీవు నన్ను దరిశేర్తువని, గురుముఖముగ శరణాగతుడనై నడచుకొనుచున్న

నాయందు, దోషములేవైన ఉన్నచో అవి నాగురుని జూచియైన
మన్నించవయ్యా అని, పరమపథేయుడై వేడుకొనుచున్నాడు.
తుదకు 'నీకే తుడనైన నాకు ఏదైన అపద సంభవించినట్లైతే అది నీకే
చెడ్డపేరు స్వామీ. కావున 'నిన్నుఁ జూచుకొని నన్ను నీవే పలవయ్యా'
అని సూటిగా అడిగినాడు. చూడుడు:—

సాళంగనాట

నాకు నందు కేమి వోడు నన్ను నీ వేమిచూచేవు

నీ కరుణ గలిగితే నించి చూపవయ్య   " పల్లవి "

ఘోరమైనదేహపు దుర్గుణ మేమి గలిగిన

అరసిఁ బ్రకృతిఁ బోయి అడుగవయ్య

నేరవినాజన్మముతో (లో?) నేరుపేమిగల్గా నన్ను

ధారుణీఁ బుట్టించినవిధాతి నడుగవయ్య   " నాకు "

పంచేంద్రియములలోని పాపమేమి గలిగినా

అంచెలఁగమునిఁబోయి అడుగవయ్య

మంచిననాకర్మములో మోసమేమి గలిగినా

మంచితనానఁ జేయించేమాయ నడుగవయ్య   " నాకు "

అన్నిటా నా వెనకటి అపరాధ మేమిగల్గా

మన్నించి నాగురుఁ జూచి మానవయ్య

మిన్నక శ్రీ వేంకటేశ మీదిపనులేమిగల్గా

నిన్నుఁజూచుకొని నన్ను నీవే యేలవయ్య   " నాకు "

(ఈ సంపుటము పాట-28)

ఈపాటలో " కామోక్తార్హత్ మన్యర - కార్హత్ " అను శ్రుత్యర్థము
నిగూఢమైయున్నదని భావింపవలసియున్నది.

భూపాళం

ఇవి సేయఁగ నే నలఁసుడ యెటువలె మోక్షం బడిగెదను
వివరముతోడుత నీవు సులభుఁడవు విష్ణుఁడ విన్నే కొలిచెదఁగాక ॥ పల్లవి

జపయజ్ఞదానకర్మంబులు యెంచఁగ జీరకాతిఫలంబులు
యెపుడుఁ బుణ్యతీర్థస్నానములు యిల పాపవిమోచనములు
అపరిమితదేవతాంతరభజనలు ఆయాలోకప్రాప్తులు
పుపవాసాదినియమవ్రతములు తపోఽవృత్తుఁ గారణంబులు ॥ ఇవి ॥

రవిచంద్రగ్రహతారాబలములు భువిలోఁ గామ్యఫలములు
తవిలినపంచేంద్రియవిగ్రహంబులు తనుధరులకు దుర్లభములు
అవిరళదర్మార్థకామంబులు మఱియైశ్వర్యములకు మూలములు
అవలగ్రహణకాలానుష్ఠానము లధికఫలంబులు ఆశామయము ॥ ఇవి ॥

పరగ సప్తసంతాపబ్రాహ్మణతర్పణములు భ్యాతిసుకృతములు
అరయఁ బుత్రదారక్షేత్రసంగ్రహ మందరికివి సంసారభోగము
హరి నరహరి శ్రీవేంకటేశ్వరా ఆఖిలము నొసఁగెడిదాతవు
నరుగవ నీవే దయతో రక్షించఁజాలుదు వేకాలమును మమ్మును ॥ ఇవి ॥

(ఈ సంపుటము పాట-328)

కాని ఈపాటతో అన్నమయ్య సోమరివాడై, ఉపవాస
వ్రతములు, తపోనిష్ఠలు మొదలైనవి సాగింపలేక, శరణాగతి
సులభమని, అపద్ధతి నవలంబించినాడేమో అని అనుకొనవచ్చు.
స్వామియే దిక్కని ఆతనిపైననే సర్వభారము నిడి, మనసా-వాచా-
కర్మణా ఆతనినే సేవించుచు, ఇతరభోగములకు అట్టులు సాచక,
తక్కువకాలములో ఫలములిచ్చు ఇతరదేవతల నారాధింపక, జీవి
తాంతము శ్రీహరినే నమ్మి, తనను ఆతనిబంటుగనే భావించి, ఆతని-
సంకీర్తనములందే మునిగి కాలముతోయుట ఇతరులకు సాధ్యమా?
ఏదో చెబ్బుతిన్నవాడు, బలవంతునిచే పీడింపబడినవాడు, తన ప్రాణ-

రక్షణకు ఒక డోడ్డవానిని తాత్కాలికముగ శరణని అనవచ్చు గాని, సర్వకాలమూ స్వామియందే మనసు నిలిపి, మోక్షార్థియై ఆతనిపరిచర్యయందే కాలముగడుపుచుండుట అనేది శరణాగతికి, ప్రాణరక్షణకోసము శరణనుశరణాగతికిని భేదములేదా. ఈపై రెండు శరణాగతులకు, పూటగడచుటకు పదుపువృత్తి చేకొను పడతికిని, పతినే దైవముగా భావించి కాలముదోయుమహాపతివ్రతకును గల అంతరువుగలదు

ఎంత శరణాగతిపొందినా, ఎంతప్రపత్తిచేసినా, ఎంతయోగియైనా పరిపూర్ణజ్ఞానముగలిగి, పరమాత్మ సాన్నిధ్యము సిద్ధించునంత వరకు లోకధర్మమును పాటించవలసినదే అను భావమునూ, తన గురుభక్తిని ఈక్రింది పాటలలో చాటుకొన్నాడు చూడుడు.

ధన్వాపి

హరిదాసులతోడ నల్పులు నరెనాదు

గురుడు శిష్యుడుననేగుటి దప్పుగానా

॥ పల్లవి ॥

కోరి ముక్త్యుజిష్టులఁ గురిసినవానయు

సారెఁబెంకులలోవాన నరియోనా

శ్రీరమణుఁ డిన్నిటామఁ జేరియుంటే నుండెఁగాక

సారెకుఁ జాత్రాపాత్ర సంగతింతా లేదా

॥ హరి ॥

మలయాద్రి మాఁకులును మహామీఁదిమాఁకులును

చలమున నెంచిచూడ నరియోనా

అలరి దేవుడు అంతర్యామియైతే నాయఁగాక

తెలియఁగ క్షేత్రవాసి దిక్కులందు లేరా

॥ హరి ॥

అమరులజన్మములు నసురలజన్మములు

జమశిఁ బుట్టినంతలో నరియోనా

అమరి శ్రీవేంకటేశుఁ డాకుమైతేనాయఁగాక

తమిలో నధికారిబేధములు లేవా

॥ హరి ॥

(ఈపంపుటము పాట-44)

మలహరి

అన్నిటాను హరిదాసు లదికులు

కన్నులవంటివారు కమలజాదులకు

॥ పల్లవి ॥

అందరును సమమైతే నరుహానరుహము లేదా

అందరిలో హరియైతే నాఁగక

బొందితో విప్రునిఁదెచ్చి పూజించినట్లు వేరే -

బొందుగావిశునకముఁ బూజించఁదగునా

॥ అన్ని ॥

అన్ని మతములు సరియైతేను వాసిలేదా

చెన్నగుఁబురాణాలు చెప్పఁగక

యెన్నఁగ సౌరాటంక మింతటానుఁ జెల్లినట్లు

సన్నపుఁదోలుబిళ్లలు సరిగాఁ జెల్లునా

॥ అన్ని ॥

గక్కునఁ బైరు విత్తఁగా గాదము మొరచినట్లు

చిక్కినకర్మములెల్లాఁ జెలఁగఁగక

తక్కుక శ్రీవేంకటేశుదాస్య మెక్కుడై నట్లు

యొక్కదా మోక్షోపాయ మిఁకఁ జెప్పనున్నదా

॥ అన్ని ॥

(ఈసంపుటము పాట-170)

భక్తిబలముకలిగినప్రాణి, జంతువైనను, మనుజుడైనను భేదములేదు. భక్తిబలము లేనివాడు దొడ్డరాజైనను ప్రయోజనము లేదనువిషయమును ఈ 181 వ శ్లోకంలో గొప్పగ చెప్పినాడు.

లలిత

ఇహమేకావి యిఁకఁ బరమేకావి

బహుళమై హరి నీపైఠత్తే చాలు

॥ పల్లవి ॥

యెందు జనించిన నేమి యెచ్చోటనున్ననేమి

కందువనీదాస్యము గలిగితేఁ జాలు

అంది స్వర్గమేకావి అలనరకమేకావి

అందపునీనామము నా కబ్బుటే చాలు

॥ ఇహ ॥

దొరయైనఁ జాలుఁ గడఁ దుచ్చపుబింటైనఁ జాలు
కరఁగి విన్నుఁదలఁచఁగలితేఁ జాలు
పరులుమెచ్చినమేలు పమ్మిదూషించినమేలు
హరినీసేవాపరుఁడౌతే చాలు

॥ ఇహ ॥

యిలఁ బురులురాసీ యిటు రాకమానసీ
తలఁపు నీపాదములతిగులే చాలు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను విట్టె
చలపట్టి నాకు నీశరణమేచాలు

॥ ఇహ ॥

(ఈ సంపుటము పాట-181)

దీనికి

“దివివా భువివా మమాస్తువాసః
నరకేవా నరకాంతక ప్రకామమ్ ।
అవధీరితశారదారవిందౌ
చరణౌ తే మరణేఽపి సంశ్రయామి ॥”

అని కులశేఖరాళ్వార్ ప్రతిపాదించిన ముకుందమాలాస్తవమును
జ్ఞప్తికి తెచ్చుచున్నది ఈ పాట.

శరణాగతి పొందినవారికి సర్వోపాయములు శ్రీలక్ష్మీనాథుడే
అన్నవిషయమును, తననిత్యానుష్ఠానములో నున్నదానిని, ఎంత
చక్కగ ఈ 182 వ పాటలో చెప్పుకొన్నాడో గమనింపుడు.

మరిహరి

సర్వోపాయముల (అ?) జగతి నా కితఁడే
పుర్యోధరుఁడు పురుషోత్తముం దితఁడే

॥ పల్లవి ॥

సకలగంగాదితీర్థస్నానఫలము లివి స్వామిపుష్కరణిజలమే నాకు
 సకలపుణ్యక్షేత్రావాసయాత్ర లివి సరి వేంకటాచలవిహార మిదియే
 సకలవేదాద్యయనశాస్త్రపాఠము లివి శౌరినంకీర్తనం బిదియే నాకు
 సకలకర్మానుష్ఠానముల యితని కిచ్చటఁ జాతువడితైంకర్య
 మిదియే ॥ సర్వో ॥

ఉపవాసతపము లివి యితనిప్రసాదము లొగి భుజింపుటే నాకు
 దినదినంబు
 జవరహస్యోపదేశంబు లితనిపాదజలంబులు శరణనేటిసేవయొకటే
 ఉపమింపఁ బుణ్యపురుషులదర్శనము నాకు నొగిచిచటిబహువృక్ష
 దర్శనంబు
 యెప్పుడుఁ బుణ్యకథాశ్రవణంబు లిచ్చోటియెన్నఁగలబహుపక్షి
 కలకలంబు ॥ సర్వో ॥

తలఁపుగలయోగంబులందు శ్రీవైష్ణవులఁ దగులునంవాసనహయోగంబు
 వెలయ విందుమహోత్సవంబు లిన్నియు నితనివిభవంబులెనఁగు
 తిరునాళ్లు నాకు
 చెలఁగి యిటు దేవతాప్రార్థవంతయు నాకు శ్రీవేంకటేశ్వరుని
 శరణాగతి
 అలరునానందలు యితని పట్టపురాణి అలమేలుమంగకడకంటి
 చూపు ॥ సర్వో ॥
 (ఈ సంపుటము పాఠ-182)

ఇంతగాధభక్తిగలశరణాగతునికి మోక్షమివ్వక శ్రీవేంకటేశ్వరుడు
 తప్పించుకొనగలఁడా?

బొమ్మగానున్న స్వామికి జరిగెడి ప్రత్యుత్సవమునూ, ఆయన
 యేవిధములుగ సాక్షాత్పరమపురుషునికి జరిగినట్లుగ భావించినాడో
 ఈ 148 పాట గొంతెత్తి చాటుచున్నది. చూడుడు :-

అలిత

ఎందు నీకుఁ బ్రియమో యీతెప్పతిరుణాళ్ళు
దిందువడె సిరులతో తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ పల్లవి ॥

పాలజలవిధిలోఁ బవ్వళించి పాముతెప్పఁ
దేలుచున్న దది దెప్పతిరుణాళ్ళు
వోలి నేకోదకమై వొక్కమట్టియాకుమీఁద
తేలుచున్న దది తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ ఎందు ॥

అమృతము దచ్చునాఁడు ఆంబుదిలో మందరము
తెమలఁ దేలించుతెప్పతిరుణాళ్ళు
యమునలో కాళింగునంగపువడిగెమీఁద
తిమిరి తొక్కిన తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ ఎందు ॥

అప్పుడు పదారువేలుఆంగవలచెమటల
తెప్పలఁ దేలిన తెప్పతిరుణాళ్ళు
వాప్పుగ శ్రీవేంకటాద్రి నున్నతిఁ గోనేటిలోన
తెప్పిరిల్లె నేఁటనేఁట తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ ఎందు ॥

(ఈ సంవత్సరము పాట-148)

ప్రతిప్రతాధర్మముతో వేంకటేశ్వరునితప్ప ఇతరులను సేవింపని—
అన్నమయ్య లోకులను రాజులను మనసులో పుంచుకొని, ఎవ్వరిని
తెక్కనేయని విధముగ ఎట్లు ఎత్తిపోయుచున్నాడో ఈ 144వ పాట
చెప్పుచున్నది. చూడుడు:—

అలిత

తలఁగరో లోకులు తదవకురో మమ్ము
కలిగినదిది మాకాఁపురము

॥ పల్లవి ॥

నరహరికి ర్తన నావినజిహ్వా

వోరుల నుతింపఁగనోపదు జిహ్వా

మూరహరు పదముల మొక్కినశిరము

పరులవందనకుఁ బరగదు శిరము

॥ తలఁ ॥

శ్రీపతినే పూజించినకరములు

చోఁపి యాచనకుఁ జొరవు కరములు

యేవున హరికడ కేఁగినకాళ్ళు

పాపులయిఁద్రకుఁ బొరవు కాళ్ళు

॥ తలఁ ॥

శ్రీమేంకటపతిఁ జింతించుచునను

దావతి వితరముఁ దలఁచదు చునను

దేవుఁ దతనియాధీనపుతనువు

తెవల వితర్కాధీనము గాదు

॥ తలఁ ॥

(ఈ పంపుటము పాట-144)

ఈయన పాటలలో శ్రుత్యర్థము సాహిత్యరూపము ధరించి,
సంతచక్కగ రూపకాలంకారముగ ఇముడుచున్నదో గురుతింపవచ్చు.

ఆత్మానం రథివం విద్ధి శరీరం రథమేవతు

బుద్ధింతు సారథిం విద్ధి మనః ప్రగ్రహ ఏవచ ।

ఇంద్రియాణి హయానాహః విషయాన్స్తేషు గోచరాన్

అత్యేంద్రియమనోయుక్తం భోక్తేత్యాహుర్మనీషిణః ॥

— కళాపరిషత్తు

ఈ శ్రుతికి వన్నెలు దిద్ది, పూర్ణరూపణము చేసినాడు అన్న
య్య. ఇందులో శ్రుత్యర్థము ఛాయగా మాత్రమే తీసికొని, దానికి
సంచి అలంకార సంస్కారము చేసినాడు.

మాళవి

గుఱ్ఱాలఁ గట్టనితేరు కొంక కెందైనఁ బారీ

విఱ్ఱపీఁగుచుఁ దీసిని వేడుకతో జీవుఁడు

॥ పల్లవి ॥

సరి పిఱుదే రెండు జంటబండికండ్లు

సరవితోఁ బాదాలు చాపునొగలు

గరిమఁ జూపులు రెండు గట్టినపగ్గములు

దొరయై దేహరథము దోలీఁబో జీవుఁడు

॥ గుఱ్ఱా ॥

పంచమహాభూతములు పంచవన్నెకోకలు

పంచల చేతులు రెండు బలులెక్కిలు

మించై సళిరసే మీదనున్న శిఖరము

పంచేంద్రియరథము పఱపీఁబో జీవుఁడు

॥ గుఱ్ఱా ॥

పాపపుణ్యములు రెండు పక్కనున్న చీలలు

తోపులయన్నపానాలు దొబ్బుఁదెడ్లు

యేవున శ్రీ వేంకటేశుఁ డెక్కి వీధుల నేఁగఁగ

కాపాడి సరరథము గడపీఁబో జీవుఁడు

॥ గుఱ్ఱా ॥

(ఈ పంపులము పాట-152.)

అద్వైతదూషణము - భావనము

అన్నమయ్య నందవరీకస్మార్తర్తజ్ఞాహ్వానకుటుంబములో జన్మించుటచే ఆయన పుట్టుకతో అద్వైతి. ఇతనికాలము నుండి ఆ- ఇంటిపేరుగల వీరి కుటుంబమునందు మాత్రము, విశిష్టాద్వైతము కావు చేసికొన్నది. పరతత్వవిషయములో అద్వైతవిశిష్టాద్వైతములకు ఏమంత పెద్దభేదము కానరాదు. కాని ఈయనది మధ్యవైష్ణవము గదా. కావున కొన్ని పాటలయందు సాక్షాత్తుగ అద్వైతమునే ఖండించినపట్టులు కానవచ్చుచున్నవి.

బౌళి

పురుషుండని శ్రుతి వాగదీనట ఆపురుషుడు నిరాకారమట
విరసవాక్యము లొందొంటికి వివివింటే నసంబద్ధములు ॥పల్లవి॥

మొగమున బ్రాహ్మలు మొలచిరట ఆమూరితి అవయవరహితుడట
తగుబాహువులను రాజులట ఆతత్వమే యెంచఁగ శూన్యమట
పగటున తొడలను వైశ్యులట ఆబ్రహ్మము దేహము బయలట
ఆగపడి పాదాల శూద్రులట ఆతనిరూపము లేదట ॥ పురు ॥

తనవందనమునుఁ గలదట దైవము తనుఁ జూడఁ గన్నులు లేవట
తనవిన్నపమునుఁ జేయునట ఆతనికివి వీనులు లేవట
తనయిచ్చివదే నైవేద్యంబట దైవమునోరే లేదట
తనయిచ్చేటిధూపంబును గలదట దైవము ముక్కును
లేదట ॥ పురు ॥

అంతః దానే దైవమటా; యజ్ఞము లొరులకుఁ జేయుటట
సంతతమునుఁదాస్వత్కుతుడటా జపముల వరముల చేకొంటట
చింతింపఁ దానే యోగియటా చేరువ మోక్షము లేదట
పంతపుశ్రీవేంకటాఽతి మాయలు పచారించిన వివియట ॥ పురు ॥
(ఈ సంపుటము పాట-252.)

శంకరాభరణం

ఏకాత్మవాదులాల యిందు కేది వృత్తరము
మీకు లోకవిరోధ మేమిటఁ బాసీ నయ్యలాల ॥ పల్లవి ॥

పాప మొక్కఁడు సేసితే పాపులే యిందరుఁ గావలదా
యేపున వొకరిపుణ్య మిందరికి రావలదా
కోపించి యొక్కఁ డనురై తే కోరి యిందరుఁ గావలదా
చూప దేవుఁ డొక్కఁడైతే సుర లిందరుఁ గావలదా ॥ ఏకా ॥

వాకః శపవిత్రుఁడై తే నాగి విందరుఁ గావలదా

వాకఁడు శుచ్చై వుండితే వోడ కిందరుఁ గావలదా

వాకవిరతిసుఖ మంటి యిందరును వొనరఁ బొందవలదా

వాకవిదుఃఖ మందరు పూరఁ బంచుకోవలదా || ఏకా ||

లకడ నొకఁడు ముక్తుఁడయితే సందరుఁడుగావలదా

దీకొని యొకఁడు బంధుఁ(బద్ధు)డయితే యిందరుఁ గావలదా

చేకొని శ్రీవేంకటేశుఁ జేరి దాసులయి యుండేటి -

లోకపుమునులనుఁ దెలుసుకోవలదా || ఏకా ||

(ఈ సంపుటము పాట 253)

లలిత

దోమటి వింతెరఁగరా తొల్లిటివారు

వామదేవవసిష్ఠవ్యాసాదులు || పల్లవి ||

తానే దైవమైతే తపమేల జపమేల

పూని సారెఁ బూజించేపూజలేల

కూను వంగి యింటింటఁ గోరనేల వేడనేల

యీనెపాన లోకమెల్లా నేలరాదా తాను || దోమ ||

తగఁ దా న్యతంత్రుఁడై తే దరిద్రదుఃఖములేల

నాగిలి వ్యాధులచేత నొవ్వనేల

నగుబాటులై నజననమరణములేల

ముగురునేల్పులదండ మొనచూపరాదా || దోమ ||

శ్రీ వేంకటేశుఁడే శేఖరపుద్గై వసువి

సావధానుఁ దీతనికి శరణుదొచ్చి

భావములోపలఁ దనపాపబంధములఁ బాసి

తావుల నాతనికృప దండ చేరరాదా || దోమ ||

(ఈ సంపుటము పాట-415)

వైఖండనలోని విషయములుకూడ అంత పెద్దకాస్త్రియములూ
గావు, దుస్సచూఢేయములూ కావు. అన్నమయ్యకు వైష్ణవమతము,
మతదీక్ష. దానికి సంబంధించిన సంప్రదాయసిద్ధములగు అర్చనా-
లు ఉన్నట్లు స్పష్టముగ తెలియుచున్నవి. కాని ఎన్నోజన్మల-
ండి వెంబడించిన అద్వైతవాసన ఈతనిలో పూర్తిగ మాసివట్లు
నరాదు. ఆమాపు పెదతిరుమలాచార్యాదులందు స్పష్టముగ
నవచ్చుచున్నది. ఒక్కొక్క పట్టుందు తనకు తెలియకనే అద్వైత
వాసన ఇతని పాటలలో దొరలుచున్నట్లు కానవచ్చుచున్నది.

శ్రీరాగం

ఇంతయు సీమాయామయ మేగతిఁ దెలియఁగవచ్చును
దొంతిఁబెట్టినకుండలు తొడరినజన్నములు || పల్లవి ||

కలలోపలిసంభోగము ఘనమగుసంపద లిన్నియు
వలలోపలినిదీపరువులు వన్నెలవిభవములు
తలఁపున గలిగియు విందునే తగులకపోదెవ్వరికిని
తెలిసినఁ దెలియదు యిదివో దేవరహస్యంబు || ఇంత ||

అద్దములోపలినిడలు అందరిదేహపురూపులు
చదికివండినవంటలు జంటఁగర్మములు
పొద్దొకవిధమయి తోచును భువి నజ్ఞానాంబుధిలో—
నడిన దిది దెలియఁగరా దంబుదములమెఱుఁగు || ఇంత ||

మనమనఁ దాగినపాలివి మదిఁగలకోరిక లిన్నియు
యినుమున విగరిననీళ్లు యిల నాహారములు
పవివది శ్రీ వేంకటగిరివతి సీదాసు లివిన్నియు
కని మని విడిచిన మనుజులకాయపుమర్మములు || ఇంత ||

(ఈ సంపుటము పాట-183)

పాడి

చూచే చూపొకటి సూటి గుటి యొకటి

తాచి రెండు నొకటైతే దైవమే సుండి

॥ పల్లవి ॥

యేనుగఁ దలఁచితే యేనుగై పొడచూపు

మాను దలఁచిన నట్టే మన్నై పొడచూపు

పూని పెద్దకొండ దలపోయఁ గొందై పొడచూపు

తానే మనోగోచరుఁడు దైవమే సుండి

॥ చూచే ॥

బట్టబయలు దలఁచ బయలై పొడచూపు

అట్టై యంబుధి దలఁచ సంబుధియై పొడచూపు

పట్టణము దలఁచిన పట్టణమై పొడచూపు

తట్టి మనోగోచరుఁడు దైవమే సుండి

॥ చూచే ॥

శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁదిశ్రీపతిఁ దలఁచితేను

శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిశ్రీపతై పొడచూపు

భావమే జీవాత్మ ప్రత్యక్షము పరమాత్మ

తావు మనోగోచరుఁడు దైవమే సుండి

॥ చూచే ॥

(ఈ సంపుటము పాట-141)

గుజ్జరి

అందఁకొఁ దాఁ దానే అంతకెక్కుడు గాఁడు

ముందువెనకెంచేనా ముఖ్యుఁడే యతఁడు

॥ పల్లవి ॥

చిత్తమంతర్ముఖము సేసుకొననేరైనా

అత్తల నతఁడు యోగియనఁబడును

సత్తనత్తనెడిసువిచారంబు గలిగెనా

పుత్తమవివేకియని పూహింపఁబడునా

॥ అందఁ ॥

భావము నభావమును పరికించి తెలిసెనా.

తై వల్యనిలయుఁడని కానఁబడును

దై వంబుఁ దిన్న మతిఁ దలపోయనేర్చెనా

జీవన్ముక్తుఁడని చెప్పఁబడు నతఁడు

॥ అందఁ ॥

అదరి వై రాగ్యధన మార్జించనోపెనా

దిడువై జితేంద్రియస్థిరుఁ డాతఁడు

ఁదియు శ్రీవేంకటేశ్వరు దాసుఁ డాయనా

బడిబడిఁ దుదఁ బరబ్రహ్మమే యతఁడు

॥ అందఁ ॥

(ఈ సంపుటము సాఁ-452)

ఈ భావములు పరికించినపుడు ఈతడు మహాయోగియై విష్ణు భక్తుడై పరమార్థమున ఏమతము నకు చెందనియోగివలె కన్పించు చున్నాడు.

బొళి

ఎంత మాత్రమున నెవ్వరు దలఁచిన అంతమాత్రమే నీవు

అంతరాంతరము లెంచిచూడఁ బిండంతే విప్పటి యన్నట్లు ॥ పల్లవి ॥

కొలుతురు మిము వైష్ణవులు కూరిమితో విష్ణుఁడని

పలుకుదురు మిము వేదాంతులు పరబ్రహ్మం బనుచు

తలఁతురు మిము శైవులు తగినభక్తులను శివుఁడనుచు

అలరి పొగడుదురు కాపాలికులు ఆదిభైరవుఁ డనుచు ॥ ఎంత ॥

సరి నెన్నుదురు శాక్తేయులు శక్తిరూపు నీవనుచు

దరిశనముఁ(ల?)మిము నానావిధులను తలఁపులకొలఁదులభజింతురు

సిరుల మిమ్మునే యల్పబుద్ధిఁ దలఁచినవారికి నల్పంబవుదువు

గరిమల మిమునే ఘనమనితలఁచినఘనబుద్ధులకు ఘనఁడవు ॥ ఎంత ॥

నీవలనఁ గొరతే లేదు మరి సిరుకొలఁదితామెరపు

ఆవల భాగీరథిదరిబావుల ఆజలమే వూరినయల్లు

శ్రీవేంకటపతి నీవైతే మముఁ జేకొనివున్నదైవమని

యీవలనే నీ శరణనియెదను యిదియే పరతత్వము నాకు॥ఎంత॥

(ఈ సంపుటము పాట-398)

అద్వైతులభక్తిలో శివకేశవ భేదము లేదనుట సుస్పష్టమే కదా. అందులకనియే అప్పయ్య దీక్షితులవారి పద్యములుగా ఈ క్రింది రెండు పద్యముల నుదాహరించుచుందురు.

“మారమణ ముమారమణం

ఫణధరత్పం ఫణాధరాకల్పం ।

పురమథనం మురమథనం

వందే బాణారి మనమబాణారిమ్ ॥

వాసుదేవ ఇతి వాసుదేవ ఇ -

త్యన్తికల్పక మహీరుహద్వయం ।

యద్యపీహ 'సుమ'భేదసంభవః

నాన్త్యథాపి ఫలభేద సంభవః ॥

ఒక చర్చాసందర్భమున వీనిలో మొదటిపద్యమును నేనుదాహరింపగా, పూజ్యులు కీర్తికేశులు మధురువర్యులు పండితరాజు డి. టి. తాతా-చార్యస్వాములవారు రెండవపద్యము నుదాహరించిరి. రెండును మనోహరములే. ఉత్తరహరివంశాదులందలిపద్యములు అందరకు తెలిసినవే.

దేవునిలో లోపము

అన్నమయ్య శ్రీ వేంకటేశ్వరుణ్ని తననెచ్చెలికానిగా తన-ప్రాణవిభునిగా భావించి తరించినాడు. ఆ స్నేహగుణము స్వామిని ఎత్తిపొడుచుటకు గూడ వెనుకాడదు. భక్తునికి ప్రత్యక్షదైన్యము,

పరోక్షదైన్యము అనురెండుగుణములు సహజములే. ప్రత్యక్షదైన్యముతో నేను అకించనుడను, జడప్రాయుడను, దిక్కులేనివాడను ఇత్యాదిగా వాపోవుచుండును. పరోక్షదైన్యముతో స్వామిదోషములనే యెత్తిచూపి దెప్పుచుండుటయు అది ఒకవిధమైన సరదాభక్తి. భక్తునికి స్వామియందుగల చనవునకు గురిగా సాగుచుండును.

నాదరామక్రియ

పరులకై తే నిదే పాపముగాదా

పురిగొని నీవంకఁ బుణ్యమాయఁగాక

॥ పల్లవి ॥

పరమపురుష నీవు ఎట్లైనదే ధర్మము

అరసి నీవు చెల్లించినదే సత్యము

ధరలోన నీరెంటికి తండ్రితో విరోధింపఁగ

దొరసి ప్రహ్లాదునకు దోడైనదే గురుతు

॥ పరు ॥

నారాయణుడ నీవు నడపినదే తగవు

ఆరూఢి నీవొనన్నదే ఆచారము

సారెక్కఁ దమయన్నతో చండిపడి పెనగఁగ

కోరి సుగ్రీవు వహించుకొన్నదే గురుతు

॥ పరు ॥

శ్రీవేంకటేశ నీవుచేసినదే నీతి

చేవతో నీవాడఁబరచినదే మాట

కావించి తాతతోఁ బోరఁగా నీవు చక్రమెత్తి

ఆవేశ నడ్డమైనందుకు ఆర్జునుడే గురుతు

॥ పరు ॥

ఇందు తండ్రికొడులకు విరోధము పెట్టుట, అన్నదమ్ములను విడదీయుట, మనుమనిచే తాతను చంపించుట మొదలగునవి సాధారణ లోకధర్మముతో పాపకార్యములు. కాని స్వామి ప్రహ్లాదహిరణ్యకశిపులకు విరోధము కల్పించుట, వారి సుగ్రీవులను విడదీయుట, అరు

నునిచే భీష్ముని చంపించినాడనుట పురాణప్రసిద్ధము. దీని అంతరార్థమును పరిశీలించక డై... లాకికార్థములు మాత్రమే పరిగ్రహించి తిట్టదలచినవారు నోరార తిట్టవచ్చు. అదే ఈ పాటలో జరిగినపని. స్వామితో చనపుబలియనిసామాన్యభక్తుడు ఈమాట లనలేడు. అందుకనియే కూగత్తాళ్వాన్ అను వైష్ణవభక్తుడు అతిమానుష స్తవమునందు

యత్సత్ప్రియం తదిహపుణ్య మపుణ్యమన్యత్
నాన్యత్తయో ర్భవతి లక్షణ మత్ర జాతు ।
ధూర్తాయితం తవ తు యత్కిల రాసగోష్ఠ్యాం
తత్కిర్తనం పరమపావన మామనంతి ॥

అని స్వామిని కీర్తించినాడు. 'స్వామీ నీకిష్టమైనపని పుణ్యకార్యము. నీవు సమ్మతించనిది పాపము. ఈ పుణ్యపాపములు రెంటికిని ఇక పేరు లక్షణము లేదు. రాసగోష్ఠియందు నీవు చేసినధూర్తకృత్యము పరమపావనముగ కీర్తింపదగినదని వ్యాసాదులగు పెద్దలందరు వాపోవుచున్నారు' అని దీనిభావము.

తప్పచేసి తప్పించుకొనే పద్ధతి.

ఈ పద్ధతినికూడ మన అన్నమయ్య ధారాళముగనే చాటి నాడు. కామాదులను యథేచ్ఛముగ ననుభవించి అవి నాకు సంబంధించినవికావు అని అంటే పోతాయట, పాముకాటు చీరతో తుడిస్తే పోతుందా? అని మన మడుగవచ్చు. మనము ఈ ప్రశ్న ఎవ్వరి నడుగుచున్నాము. మన మెంతటివారము అని ముందు పరామర్శించుకోవలెను. మనలో ఉన్న అంతర్యామిని పరమాత్మగ భావించి తన్మయముగ మారినమహానుభావులు, ఇంచుమించు అత్యాశమి ధర్మముగలవారు ఏపని చేసినా చెల్లుతుంది. శ్రీకృష్ణుడు గోపికలను సత్కరించినాడని మనమూ అట్టిపనికి అట్టులు సాచ —

వచ్చుగాని, ఆతడుచేసిన గోవర్ధనోద్ధరణము, ఊవానలకబళనము, విశ్వరూపప్రదర్శనము మనకు సాధ్యములా? ఆ కార్యములతో ఆతనిఅంతస్తును గుర్తెరిగి, అట్టివాడు ఎన్నిపనులు చేసినా చెల్లును కాని, మనము అట్టికార్యములు చేసిన తప్పునుండి బయట పడలేము అనినోరుమూసికొని పడియుండుట మనబోటి వారికి తగినపని.

“ద్వాసుపర్ణా సయజ్ఞా సఖాయా
సమానం వృక్షం పరిషస్వజాతే
తయోరన్యః పిప్పలం స్వాద్వత్తి
అనశ్చన్నన్యో ఆభివాకశీతి ||

అను శ్రుత్యర్థమునే అన్నమయ్య ఈ రెండు కీర్తనములందును విపులముగ వివరించినాడని తలపోయవలసియున్నది. చూడుడు.

మాళవిగౌళ

ఇన్నిటికిఁ బ్రేరకుఁడు యీశ్వరుఁ డింతే
పన్ని యీతనిఁ దెలిసి బ్రదుకుచే జ్ఞానము || పల్లవి ||

మనసునఁ బుట్టిన మంకుఁగమక్రోధాలు
పనిలేవు తనకంటేఁ బాపముంటదు
పనివి తొడిమ నూడి పండు తీగ నంటదు
జనులకెల్లాఁ బ్రకృతినహజ మింతే || ఇన్ని ||

చేతులారఁజేసేటిచేకొన్నకర్మానకు
ఘాతలఁ గర్తఁ గానంటే కట్టువదలు
ఆతల నబక ముఁచినట్టివేడి చెయ్యంటదు
జాతి దేహము మోచినసహజ మింతే || ఇన్ని ||

వాకుననాడినయట్టివట్టివల్లదాలనెల్లా
దాకొని పొరయనంటే తప్పులే లేవు
పైకొని శ్రీవేంకటేశుబంటుకు వశకులేదు
నైకమైన హరితక్తిసహజ మింతే || ఇన్ని ||

(ఈ సంపుటము పాట-288)

రేవగుప్తి

నీ వెరగనిది లేదు నీ యాజ్ఞ మోచితి నింతే

నీవాడ నింతే హరి నే ననఁ జొర

॥ పల్లవి ॥

కన్నుల కెందైనఁ జూపుకలది స్వభావము

యెన్నఁగ నాయందుఁ బాప మెంచఁజోచేది

విన్ననై చెవుల కింపు వినుట స్వభావము

పన్నినకర్మాలు నన్నుఁ బైకొనఁ జోచేది

॥ నీవె ॥

నాలికకుఁ జరియైతే నమలుచే సహజము

నాలి అభోజ్యపునింద నాకుఁబనేమి

మూల వాసనగొనేది ముక్కుకు సహజము

జోలిబంధములు నన్నుఁ జుట్టఁగఁజోచేది

॥ నీవె ॥

కాయము కాయముపొంత గరఁగుచే ఆగుణము

నేయవిచేతలు నాపైఁ జెప్పఁ జోచేది

యీయెడ శ్రీ వేంకటేశ యిన్నిటిలో నన్నుఁ బెట్టి

పాయక నాలో నుండువు పట్టఁగఁజోచేది

॥ నీవె ॥

(సంపుటము—పాట 398)

పెదతిరుమలాచార్యుల వచనములు — వానికి మూలము

తాళ్ళపాకకవులందరిసారస్వతమునకు అన్నమయ్యసారస్వ-
తమే బీజముగా, భిక్షగా మనము తలపోయ వలసియున్నది. అన్న-
మయ్యపెట్టిన భిక్షనే ఆతనితనయులు మనుషులు శాఖోపశాఖలుగ
నానాచందస్సులలో పండించినారనుట సత్యము.

మాళవిగౌళ

నిత్యపూజ లివివో నేరిచిన నోహో

ప్రత్యక్షమైనట్టిపరమాత్మునికి

॥ పల్లవి ॥

తనువే గుడియట తలయే శిఖరమట
 పెనుహృదయమే హరిపీఠమట
 కనుఁగొనచూపులే ఘనదీపములట
 తనలోపలియంతర్యామికిని

॥ నిత్య ॥

పలుకే మంత్రమట పాదైననాలికే
 కలకల మనుపిడిఘంటయట
 నలువైనరుచులే నైవేద్యములట
 తలఁపులోపలనున్నదై వమునకు

॥ నిత్య ॥

గమనచేష్టలే యంగరంగగతియట
 తమిగలజీవుడే దాసుడట
 అమరినపూర్పులే యాలవట్టములట
 క్రమముతో శ్రీవేంకటరాయనికిని

॥ నిత్య ॥

(ఈ సంఘటము పాట-82)

గుఱ్ఱిరి (ఏకశాళి)

శ్రీవేంకటగిరిదేవా నాదేహంబు నీవుండెడి నిత్యనివాసంబు
 నాజ్ఞానవిజ్ఞానంబులు నీయుభయ పార్శ్వంబుల దీపంబులు
 నాముకుఁ జెఱమలయూర్పులు నీయిరుదెనలం బట్టెడియాలవట్టంబులు
 నామనోరాగంబు నీకుం జంద్రకావివలువ
 నీకుమొక్క నెత్తినచేతులు రెండును మకరతోరణంబులు
 నాథక్రియే నీకు సింహాసనంబు
 నామేనం బొడమిన పులకలు నీకు గుడులుగ్రుచ్చి యర్పించినపూదండలు
 నే మిమ్ము నుతించిననుతులయక్షరరవంబుల

భేరీభాంకారఘంటినాదంబులు

నాపుణ్యపరిపాకఫలంబులు నీకు నైవేద్య తాంబూలాదులు

మదీయవిత్యనేవాసమయనిరీక్షణంబుల నీసర్వాంగంబుల
 నలందిన తట్టుపునుంగు
 నాసాత్వికగుణంబు నీకు ధూపపరిమళంబు నీవు దేవదేవుడు
 నే వర్చకుండను
 ఈరీతి నిత్యోత్సవంబు నాయందు నవధరింప శ్రీవేంకటేశ్వర
 రా మణీయును
 (-పెదతిరుమలయ్య-వేంకటేశ్వరవచనములు-౧)

విరలునిచరిత్ర

బౌళిరామక్రియ

వసుధఁ జూడఁ బిన్నవానివలె నున్నవాఁడు
 వెన నన్ని విద్యలాను వెలనె విట్టలుఁడు || పల్లవి ||

పరగ నేడునూటదెబ్బదియేడుగురిచేత—

నిరవై పాడించుకొన్నాఁ డీవిట్టలుఁడు
 సరస నైదులక్షలిండ్లజవ్వనపుగొల్లెతల
 మరిగించుకొన్నవాఁడు మఱి యీ విట్టలుఁడు || వసు ||
 (ఈ సంపుటము పాట-217)

ఈ విట్టలుని చరిత్రము అన్నమయ్య పలుతావుల పలుకీర్తన-
 లలో గానముచేసినాడు. కాని ఈపాటలోని కొన్ని విశేషములు
 నేటి కింకను బయల్పడవలసియున్నవి. అన్నమయ్య నాటికే 770
 మందిచేత పాడించుకొన్నాడట విరలుడు. ఐదులక్షలజవ్వనపు-
 గొల్లెతలను మరిగించుకొన్నాడట. ఈ రెండుచిట్టాలు చరిత్ర
 కారులు, శ్రీమధ్భాగవతపరిశీలకులు తేల్చవలసియున్నది.

పరమార్థ గ్రంథములు

అన్నమయ్యకు భారత భాగవత రామాయణములు పరమ
 ప్రామాణిక గ్రంథములు. శృంగార సుకీర్తనలలో భాగవతమునందలి

గోపికలచరిత్రమే అడుగడుగున పట్టిచూపుచుండును. అధ్యాత్మ
కీర్తనలందన్నచో భారత, భాగవత, రామాయణాలు మూడును
సమప్రధానముగ వాడుకొనుచుండును. ఇందుకు దృష్టాంతముగ
ఈ క్రిందిపాట నుదాహరింపవచ్చు.

లలిత

వాదులేల చదువులు వారు చెప్పినవేకావా

వాదులేల మీమాట వారకంటే నెక్కుఁడా || పల్లవి ||

నాలుగువేదాలబ్రహ్మ నలి నెవ్వనినుతుఁడు

వాలినపురాణాలవ్యాసుఁ డెవ్వని దాసుఁడు

లీల రామాయణపువాల్మీకిఁ నెస్థులు

అలకిం చెవ్వనిఁ గొల్చి రాతఁడే పో దేవుఁడు || వాడు ||

భారత మెవ్వనికథ భాగవతము చెప్పిన-

ధీరుఁడైన శుకుఁడు యేదేవుని కింకరుఁడు

సారపుకాస్త్రాలు చూచి నన్యసింపి మడిగేటి -

నారాయణనామపునాథుఁడేపో దేవుఁడు || వాడు ||

విష్ణువాఙ్మయని చెప్పేవిధి సంకల్ప మేదది

విష్ణుమాయయని చెప్పే చిత్తమంతా నెవ్వనిది

"విష్ణుమయం సర్వ" మనేవేదవాక్య మెవ్వనిది

విష్ణువు శ్రీవేంకటాద్రి విభుఁడే అదేవుఁడు || వాడు ||

(ఈ సంపుటము పాట-404)

లోకపరిశీలనము - ఆత్మపరిశీలనము

అన్నమయ్య లోకములోనిప్రాణులందరిని ఎంత చక్కగ

పరిశీలించి చూచినాడో మనమీపాటలో గురుతరింపవచ్చు.

రామక్రియ

పాపెల్లా నొక్కచో నుండు; భాగ్య మొక్కచోనుండు

యీటువెట్టి పెద్దతనా లెంచఁబనిలేదు

॥ పల్లవి ॥

సరవిఁ గలకాలముఁ జదువుచుండు నొక్కఁడు

గరిమ నీకృప విన్నుఁ గను నొక్కఁడు

ధరఁ బ్రయాసముతోడఁ దపమునేయు నొక్కఁడు

సరణుచొచ్చి నీకుఁ జనవరా నొక్కఁడు

॥ పాటె ॥

వాక్కఁడు మోపుమోచు నొక్కఁడు గొలుపునేయు

వాక్కఁడు పొగడీ త్యాగ మూరతే యందు

వాక్కఁ డాచారము నేయు నొక్కఁడు మోక్షముగను

యెక్కడా నీ కల్పన కేమి సేయవచ్చును

॥ పాటె ॥

భావించ నటుగాన ఫలమెల్లా నీ మూలము

యేవలనైన నీవు యిచ్చితేగద్దు

జీవులు విన్నెఱఁగక చీకటి దవ్వఁగనేల

శ్రీవేంకటేశ్వర నిన్ను నేవించేదే నేకుపు

॥ పాటె ॥

(ఈ సంపుటము పాట - 182)

అట్టులే శ్రీ వేంకటేశపాదార్పితమైనచిత్తముగలిగిన —

అన్నమయ్య, తనను — తనవారిని — తనభోగములను అన్నింటినీ

స్వామికే సమర్పించి గాఢప్రవృత్తిని చూపి, తుదకు నీ ఇష్టమువచ్చి —

నప్పుడు నీ యిష్టము వచ్చిన వరము నాకీయవయ్యా అని నిర్దాక్షిణ్య

ముగ శరణాగతి చేసినాడు.

నాశంగం

చేకొంటి విహమే చేరినపరమవి

తైకొని నీవిందు కలవేశాన

॥ పల్లవి ॥

జగమునఁ గలిగిన సకలభోగములు

తగిన నీ ప్రసాదములే యివి

అగపడునేఁబదియక్షరపంజ్చులు

నిగమగోచరపునీమంత్రములే

॥ చేకొం ॥

పొదిగొవి సంసారపుత్రదార లిల

వదలవి నీదాసవర్గములే

చెదరక యేపొద్దుఁ జేయునాపనులు

కదిసిన వియ్యాజ్ఞాకైంకర్యములే

॥ చేకొంటా ॥

నలుగడ మించిననాజన్మాదులు

పలుమరు లిటు నీపంపు లివి

యెలమిని శ్రీవేంక డేశ్వర నీవెఁక

వలసినప్పు డీ వరములు నాకు

॥ చేకొం ॥

(ఈశంపుటము పాట - 517)

ఈపాట విన్నప్పుడు పదిహేనుపర్వముల మహాభారతమును పకడీక్షతో రచించిన తిక్కన చెప్పినమాట జ్ఞాపకమునకు వచ్చుచున్నది.

చ॥ పరమపదాప్తిహేతువగుభారతసంహిత శౌనకాది భూ —

సురవరు లింపునం గరఁగుచొప్పునఁ జెప్పిన, వారు మోదసం-

భరితతఁ బొంది యక్కఱకు బ్రాఁతిగ నర్చితుఁ జేసి రర్చిలిన్;

హరిహరనాథ సర్వభువనార్చిత వన్దయఁజూడు మెప్పుడున్

(-భారతము - స్వర్ణ - 94)

ఈ మాటను పలికిన తిక్కనభావము అన్నమయ్య భావము ఒకటిగనే తోచుచున్నవి. ఆ దయకు ఫలితమేదోకూడా ఆయన పేర్కొన లేదు. ఇంత నిరీహముగ రచన సాగించిన తిక్కనయే అన్నమయ్యకు భాషావిషయములందును, భావసంపదయందును మార్గదర్శకుడై వాడని మనమూహింపవచ్చు.

స్వామి పుష్కరిణి

దైవమును, జ్ఞాతమును, తీర్థమును దర్శించినపుడు సాధారు—
ణులకు ఏదోచెప్పరాని ఆనందము మనసులో మెదలాడునేకాని,
దాని స్వరూపమును — గొప్పదనమును నలుగురి మనసులకు పట్టు
నట్లు చెప్పలేరు. అదే ఒక మహాకవియో, అంతకంటె మించిన—
మహాభక్తుడో పైవస్తువుల మూడింటిని చూచినప్పుడు, ఆతని మన
సులో దివ్యభావములు పరువెత్తి, ఆవస్తువును అతిలోకముగ అందరి—
కండ్లకు కట్టనట్లు వర్ణింపగలడు. దానికి మనము నిత్యము చూచుచూ
తీర్థమాడుచున్న స్వామిపుష్కరణిని గూర్చి, అన్నమయ్యకుగలిగిన
భావనము, వర్ణనమే సాక్షి.

గుండక్రియ

దేవునికి దేవికిని తెప్పలకోనేటమ్మ

వేవేలు మొక్కులు లోకపావని నీకమ్మా

॥ పల్లవి ॥

ధర్మార్థకామమోక్షతతులు నీసోపానాలు

అర్మిలి నాలుగువేదా లదె నీదరులు

నిర్మలపునీజలము నిండున ప్రసాగరాలు

కూర్మము నీలోతు వోకోనేరమ్మా

॥ దేవు ॥

తగినగంగాదితీర్థములు నీకడళ్లు

జగతి దేవతులు నీజలజంతులు

గగనపుఁబుణ్యలోకాలు నీదరిమేడలు

మొగి నీచుట్టుమాఁకులు మును లోయమ్మా

॥ దేవు ॥

వైకుంఠనగరము వాకిలే నీయాకారము

చేకొను పుణ్యములే నీజీవభావము

యేకదను శ్రీవేంకటేశుడే నీవునికి

దీకొని నీ తీర్థ మాదితిమి కావనమ్మా

॥ దేవు ॥

అన్నమయ్య - పోతన

కడపమండలమునకు భూషలుగా ఇంచుమించు ఒకే కాలమున ఇద్దరు తీవ్రభక్తులు ఉద్భవమందినారు. ఒకరు అన్నమయ్య. మరొకరు పోతనామాత్యులు. వీరిద్దరూ ఎంతభక్తులో అంత శృంగారప్రియులుకూడ. ఆ శృంగారముకూడ శ్రీమన్నారాయణమూర్తికే పరిమితము. అన్నమయ్యది తాళ్లపాక. పోతన్నది ఒంటిమిట్ట. ఆ ఇద్దరిభావములు ఎట్ల ఏకముగా సాగుచున్నవో ఈ క్రింది పాటలో పద్యములో గుర్తింపగలరు.

దేసాక్షి

ఎంచి చూడరో ఘనులార యిందీవరాఘడు రక్షకుఁడు

సంచితముగ నితనిశరణంబే సర్వఫలప్రద మిందరికి ॥ పల్లవి ॥

హరిఁ గొలువని కొలువులు మఱి యడవిఁగాసినవెన్నెలలు

గరిమల నచ్చుతు విననికథలు భువి గజస్పానములు

పరమాత్మునికిఁ గానితపంబులు పాతాళములనిధానములు

మరుగురునికిఁగానిపూవులపూజలు మగఁడులేనిసింగారములు

వైకుంఠుని నుతియించనివినుతులు వననిధిఁ గురిసినవానలు

ఆకమతోదరుఁ గోరనికోరికె లందనిమానిఫలంబులు

శ్రీకాంతునిపైఁ జేయనిభక్తులు చెంబుమీఁదికనకపుఁబూఁత

దాకొని విష్ణుని తెలియనితెలుపులు తగ నేటినడిమిపైరులు

వావిరిఁ గేశవునొల్లనిబదుకులు వరతఁగలపుచింతపండు

గోవిందుని కలు మొక్కనిమొక్కులు గోడలేనిపెనుచిత్రములు

బావించి మాధవుపైలేనితలఁపులు పలుమేఘములవికారములు

శ్రీవేంకటపతికరుణ గలిగిశే జీవుల కివియే వినోదములు ॥ ఎంచి ॥

సీ॥ కంజాక్షసక్షః గానికాయంబు కాయమే
 పవనగుంభితచర్మభక్తిగాక
 వైకుంఠుఁబొగడసవత్తంబువత్త్రమే
 ధమధమధ్వనితోడిధక్కగాక
 హరిపూజనములేహస్తంబు హస్తమే
 తరుశాఖనిర్మితదర్శిగాక
 తమలేకుఁ జూడనికన్నులు కన్నులే
 తనుకుడ్యజాలరంద్రములుగాక

చక్రిచింతలేనిజన్మంబు జన్మమే
 తరళసలిలబుద్ధుదంబుగాక
 విష్ణుభక్తిలేనివిబుధుండు విబుధుఁడే
 పాదయుగముతోడి పశువుగాక :

(భాగ-7-170)

యథావాక్కులఅన్నమయ్య

ఈ యథావాక్కుల అన్నమయ్య మనఅన్నమయ్యకు
 దాదాపు 200 ల సంవత్సరముల ముందువాడు. ఈతని కృతి సర్వే-
 శ్వర శతకము. ఈతను ఆరాధ్యులైవుడు. ఈ యిద్దరన్నమయ్యల-
 మధ్యగల భేదమంతా శైవవైష్ణవమతములకు సంబంధించినది
 మాత్రమే. యథావాక్కుల అన్నమయ్య మంచిప్రాడకవి, సర్వే
 శ్వరునియందు గాఢభక్తిగలవాడు. వీరిద్దరికి పోలికగల భావములు
 పెక్కుతావుల గలవు. మచ్చునకొకటి:—

మ॥ అమరంగా స్ఫుటభక్తినాటకము భాషాంగక్రియాంగాభిర-
 మ్మముగాఁ జూపిన మెచ్చి మీరలు పురే యన్నంతకున్, యోవిగే-
 హములన్ రూపులు వన్నుకొంచును నటుండై వచ్చి సంసారరం-
 గములోనం బహురూపమాడు వెలయంగా జీవి సర్వేశ్వరా॥

(సర్వేశ్వరశతకము-ప-20)

రామక్రియ

మెచ్చు; మెచ్చడంచే మాను; మించి నే నాడకమాన

అచ్చపునీసూత్రధారి నవధారు దేవ

॥ పల్లవి ॥

వాక్కడ నే జీవుడను వోహో హరీ

పెక్కుబహురూపాలే పెంచియాడితి

ఊక్తినియింద్రియములే తగుమేళము

అక్కజపువిద్యవాడ నవధారు దేవ

॥ మెచ్చు ॥

సూటి నిండుకంతవాడఁ జూడవే హరీ

వీటిసంసారపుబారి విద్య లాడితి

పాటి నాకర్మమే క్రియాభాషాంగము

ఆటవాడ నింతె నేను అవధారుదేవ

॥ మెచ్చు ॥

చేరి చిత్తగించుమీ శ్రీవేంకటేశ నేడు

మేరతో భక్తనేమోకుమీడ నాడేను

యీరానివదపులు యిచ్చితి నాకు

ఆరితేరి గెలిచితి నవధారు దేవ

॥ మెచ్చు ॥

(ఈ సంపుటము—పాట 150)

యథావాక్కులపారి వద్యరచనలోని సంగ్రహ భావము, మన అన్నమయ్య విస్తారరచనయగు గేయములో విశేషాకారమును సంతరించుకొన్నది. క్రియాభాషాంగము, భాషాంగక్రియాభిరమ్యముగా, మెచ్చు ధాతుప్రయోగము, బహురూపమాడుట ఇత్యాదులు ఉభయత్ర సమానములు; ఈ భావములు సమానాభిప్రాయములు గలభక్తులకు ఒకరివాఙ్మయము మరొకరు చూడకయేకూడ కలుగవచ్చు. అయినను మన అన్నమయ్యకు సనామధేయుడ ఇతనికంటే ప్రాచీనుడు, ఈతనివలెనే గట్టిగా పరమేశ్వరుని వాడు ఒకడు కలడు అని తెలుపుటకుమాత్రము ఈ ఇద్దరి

తమ్యము లుదాహరించితిని. మనఅన్నమయ్యలో విష్ణువు ప్రధాన-
మైతే, ఆ అన్నమయ్యలో శివుడు ప్రధానము. ఇంతే వీరికిగలభేదము
దానివలన నానావర్ణనలయందు, ఇరువురియందును ఆ యామతాను
సారముగ ఉచ్చనీచభావములు సాగుట సహజమే.

అన్నమయ్య కీ ర్తనలసంఖ్య

అన్నమయ్య ముప్పదిరెండువేల కీర్తనములను రచించినట్లు
“పరమతంత్రములు ముప్పదిరెండువేలు” అను చిన్నన్న మాటవలన
తెలియుచున్నది. ఈ ముప్పదిరెండువేలే ఏలవాసినారు? అని పరా-
మర్శింపవలసియున్నది. ఆయన జీవితము, విడి వేల కీర్తనలు రచించు-
నాటికి ముగిసిపోయినది కావున, ముప్పదిరెండువేలు రచించినారు;
అని చెప్పుట సహజము. కాని అన్నమయ్య సాక్షాత్తుగ అహోబల-
మున నుండియే విశిష్టాద్వైతవేదాంతాధ్యయనము చేసి, అక్కడనే
ఆదివన్ శతగోపయతిచే మంత్రోపదేశము పొంది, ఆ మంత్రమునే
జీవితాంతము వేంకటేశ్వరమూర్తిపై గురిచేసి ఉపాసించుచుండినా-
రనుట నిర్వివాదమైన విషయము. ఆదివన్ శతగోపయతి అహోబల
మతముజీయరు. ఆయన నృసింహోపాసకుడు. వారున్నది అహో
బలక్షేత్రము కావున తప్పక నృసింహోపాసకులే. అన్నమయ్యను
బాగా పరీక్షించిన ఆదివన్ శతగోపయతి, ఆ మంత్రమునే అన్న
మయ్య కుపదేశించి యుందురనుట త్రిసత్యమైవమాట. ఆ మంత్రము
ద్వాత్రింశదక్షరము. దానికి మంత్రరాజమనికూడ ప్రసిద్ధి. ముప్పై
రెండు అక్షరములుగల ఆ మంత్రమునే జపించుచూ, నిత్యమూ
వేంకటేశ్వరునిపై ఒక కీర్తనకు తక్కువకాకుండ కీర్తనలు రచించిన
అన్నమయ్య, అక్షరమునకు వేయివంతున ఆ మంత్రాక్షరసంఖ్యతో
ముప్పైరెండువేల కీర్తనలను రచించినాతని స్పష్టముగ చెప్పవచ్చు.
అన్నమయ్య రచించినఅహోబలపత్తిపైనికీర్తనల సంఖ్యకూడ దీనికి

ఉదాహరణము కావచ్చు. శ్రీవేంకటేశ్వరునిపై రచించిన కీర్తనలను వక్కాకు పెడితే, అహోబలపత్నిపై రచించినన్ని కీర్తనలు మరి ఏదై వముపైనను రచింప లేదనుట సుప్రసిద్ధము. ఏదై వమును పేర్కొన్నను అందరినీ తుదిచరణములో వేంకటేశ్వరునితో ముడి పెట్టుట ఆయనజీవితసిద్ధాంత లక్ష్యము.

ఇట్లు పలు విషయములకు పలుపాటలను ఉదాహరణముగ ఎత్తి చూపవచ్చును. కాని విస్తరభీతిచే ఆ భారము సహృదయులగు పాఠకులకే వదలితిని.

శబ్దవర్ష

1) గోసమాణే: (పాట: 374)

దోలాయాం చల దోలాయాం హరే దోలాయాం || పల్లవి ||

మీనకూర్మవరాహ మృగపతిఅవతారా

దానవారే గుణశౌరే ధరణిధర మరుజనక || దోలా ||

వామన రామ రామ వరకృష్ణ అవతారా

శ్యామలాంగా రంగ రంగా సామజవరద మురహరణ || దోలా

దారుణ బుద్ధ కలికే దశవిధ అవతారా

శీరపాణే గోసమాణే శ్రీవేంకటగిరి నిలయ || దోలా ||

(ఈసంపుటము పాట 374)

ఈ పాటలోని 'గోసమాణే' అనుపదము 'ఘోషమాణే' అనుటకుబదులుగ వడినదా అనిపించుచున్నది. ఇదిఇంకను విచార్యము.

2) హా సమీచీన ..... (పాట: 368)

హాసమీచీననుపహాసంతే

దానై ప్రకాశితం దరిదంతులోకే || పల్లవి ||

ద్వారకా పట్టణే త్వం పురాచ స్వయదీక్షితస్తు త్రియః కేశముష్టికథం
సారస కురువంతి సరసవేళాయాం || హాస ||

వర శిశోరక్షణే త్వం పురాచ అహం బ్రహ్మచారి అథోచే స్తదేతిగోప
తగుణయః కిమితి వా తద్వసతి త్వం || హాస ||

తత్త బృందావనే త్వం పురాచ శ్రియా వేంకటాద్రి ఇదం నిష్క్రి
భాని ఇదం

చిత్త మిత్యమరాశ్చ దిసేవంతి సర్వే || హాస ||

(ఈ సంపుటము పాట 368)

ఇది సవరించుటకు వలనుపడనిపాట. రేకులపాఠ మొక్కటే
ఆధారమైనందున పాఠాంతరముకూడ లేదు.

3) జుంటింగ (పాట: 29)

భూమెల్ల మేసినా నాటోతుకు బందెలేదు

నేమపు బ్రహ్మనికి నిందలేదు

యీమేర శ్రీవేంకటేశ్వరుని శరణని

సోమరి కర్మమంటితే జుంటింగకతవును || మఱి ||

(ఈ సంపుటము పాట 29)

జున్ను + ఈగ. తాపవిభక్తిక కార్యములు జుంటింగ తేనెలో బడిన
ఈగ అన్న అర్థము ప్రకరణమును బట్టి వచ్చుచున్నది. కాని ఆ యర్థ
మున జుంటింగ రూపము సిద్ధించునా? జున్ను చేసెడి ఈగయే కదా
'జుంటింగ'. 'సోమరి కర్మమంటితే జుంటింగ కతవును' = శరణా-

గతుడు (కర్మలను వదలినవాడు) మరలా కర్మలతోలికిపోతే; అనే అర్థములో 'తేనెలో బడినఈగ' అనే అర్థమే సబబని తోచుచున్నది. తేనెటీగల చరిత్రలో తల్లిఈగ, రాడిఈగ ఇత్యాదుల విషయ మేమైన సంబంధించియున్నదా అని విచారింపవలసియున్నది.

4) బ్రహ్మ మనుకోనేరము : (పాట: 30)

నేమే బ్రహ్మ మనుకోనేరము: నేము

కామించిన స్వతంత్రము గడు లేదుగాన

॥ పల్లవి ॥

(పాట-30)

పూర్వముద్రితములో 'బ్రహ్మ మనుకోనేరము=బ్రహ్మము అను కొందుము' అను నర్థమున ఆ పాఠము గ్రహించినట్లున్నది. ప్రకరణ మును ఒట్టి అనుకోనేరము = అనుకొనుటకు చాలము అని తోచు చున్నది. ఈ రేకులపాఠములో హ్రస్వదీర్ఘములకు ఒకేలిపి కావున ఇటువంటి పాఠభేదములు అక్కడక్కడ దొర్లుచుండవచ్చు.

5) కాకి జున్ను (పాట: 167)

అనరాదు వినరాదు ఆతవిమాయలు నేఁడు

దినదినకొత్తలాయ ద్రిష్ట మిదే మాకు

॥ పల్లవి ॥

ఆడెడిబాలుల హరి అంగిలి చూపుమని

తోడనే వాండలనోర దుమ్ములు చల్లి

యీడ మాతోఁ జెప్పఁగాను యిందరముఁ గూడిపోయి

చూడఁబోతే పంచదారై చోద్యమాయనమ్మా

॥ అన ॥

తీఁటతీగెలు సొమ్ముంటా దేహమువిండాఁ గట్టి

తీఁటకుఁ గాక బాలులు తెగి వాపోఁగా

పాటించి యీసుద్ది వివి పారితెంచి చూచితేను

కోటికోటిసొమ్ములాయ కొత్తలోయమ్మా

॥ అన ॥

కాకిజున్ను జున్నులంటా గంపెఁదేసి తినిపించి

వాకొలిపి బాలులెల్ల వాపోవఁగా

అకడ శ్రీవేంకటేశుఁ డాబాలులకంటిసీరు

జోకగ ముత్యాలు నేనెఁ జూడఁగానే నేము

॥ అన ॥

(ఈ సంపుటము పాట 187)

ఈ పదము నిఘంటువులలో కానరాదు. 'కాకివెండి, కాకి బంగారము, కాకియెంగిలి' 'కాకి వెదురు' 'కాకి చిప్ప' ఇత్యాదులు ప్రసిద్ధములుగా నున్నవి. వెండికానిదానిని వెండిగా వ్యవహరించే టప్పుడు కాకివెండి. అట్టులే వైవికూడ. కాని జున్ను కానిదానిని జున్నుగా వ్యవహరించినట్లు ఇక్కడ కావలెను. 'కాకిజున్ను' యేదో అర్థము కాలేదు. పలువురు విద్వాంసుల నడిగియు ప్రయోజనము లేకపోయినది.

1. ఈ పీఠిక నిర్దమైనవెనుక శ్రీ వి. వి. శేషాచార్యులు (70 సంవత్సరములు) అనంతపురము వారు మాయింటికి వచ్చియుండిరి. వారిని విచారించగా, వర్షాకాలమున చెట్లవెంబడి బుడగలుబుడగలుగా నురుగుమాదిరిగ జారేవస్తువును, నీళ్ల పారుదలతో పాచివట్టినబండలి వెంబడి ఆ పాచికి పక్కగా తెల్లగా, ఎఱ్ఱగా, రంగు రంగులలో బుడగలుగా తయారయ్యే వస్తువును కాకిజున్ను అని వ్యవహరిస్తుండగా నా చిన్నతనములో విన్నాను. అది పట్టుకొంటే చేతికి రాదుకూడా. మూతికి రాస్తే జిల్ అని అవుతుంది. దానికి పిల్లలుపడుస్తారు ! అని సెలవిచ్చిరి.

2. తాళ్ళపాకలోనే నివసిస్తున్న జంగా సుబ్బయ్యగారిని (దాదాపు 70 ఏండ్ల వయస్సువారు) ఉత్తరముతో విచారించగా, వారు "కాకి జున్ను అను పదమును గూర్చి మా గ్రామ పరిసరప్రాంతము లలో విచారించగా తేలిన సారాంశము:—పాలు అముదము రంగలించి అందులో ముసాంబరము మాత్రను సాదిన ఉగ్గును పిల్లలకు పెట్టుట

అనాదిగా అచారము. పిల్లలు పాటు త్రాగుట మాన్పించుటకు ఈ ఉగ్గును పెట్టెదరు. ఈ ఉగ్గును త్రాగునపుడు పిల్లలకు జాధాకరంగా ఉంటుంది. కారణం ఆ ఉగ్గు చేదు పదార్థము, కాకిజున్ను = ముసాంబరము. కలబంద పాలతో ముసాంబరమును తయారు చేయుదురు. కాకిజున్ను-జున్ను (తేనె) కానిది కాకి జున్ను. ఈ పదము ఆయుర్వేద వైద్యశాస్త్రంలో సాంకేతిక పదముగా వాడబడుచున్నది" అని సమాధానమిచ్చిరి. ఈ రెండును కూడ ప్రకరణమునకు అంతగా అతుకునట్లు తోచదు.

అదీకాక పై రెండు చరణములలో దుమ్మే చక్కెరగా, తీట-దీగెలు సొమ్ములుగా మారినట్లు వర్ణింపబడినవి. ఇక్కడ కాకిజున్నే ముత్యములుగా మారలేదు. కాకిజున్ను తిన్న వారి కన్నీళ్లు ముత్యములుగా మారినవి. చక్కెర అని దుమ్మువేస్తే చక్కెరగా మారింది. సొమ్ములు అని తీటదీగెలు వేస్తే సొమ్ములుగా మారినవి. జున్ను కాని కాకిజున్ను తినిపిస్తే, వాండ్లు ఏడిస్తే, వాండ్ల కన్నీళ్లు ముత్యములుగా అయినాయి. ఇక్కడ ప్రక్రమభంగముకూడ నున్నది. ఈ శబ్దము యొక్క అర్థము ఇంకనూ తెలిసినవారివలన తెలుసుకోదగియున్నది.

6) ఎంచీనా ; తలగీనా ; మాసీనా

(పాట : 168)

దేసాక్షి

నిజము దెలియనిమానేరమేకాక

భజన నీవు చేపట్టినందుఁ గడమా

॥ వల్లవి ॥

అంచలఁ బరుసము లోహపుఁగాళికల నెల్ల

యెంచీనా పసిఁడి గావించుఁగాక

నించిన నిన్నాతుమఁ జింతించువారిపాతకాలు

మించనిచ్చేవా మేలే మెరయింతుగాక

॥ నిజ ॥

నలువంక రవికిరణాలు మేల గీడని

తలఁగినా యిన్నిటిలోఁ దానేకాక

యిల నీదాసుఁడు జాతి నెవ్వఁడై నా నీకృపఁ

జెలఁగి పాపనుజేసి చేకొనుఁగాక

॥ నిజ ॥

పూవిన దిక్కులఁగాలి పొందుగ నీదాదని

మానీనా లోకమెల్లా మరయుఁగాక

మావక శ్రీవేంకటేశ మహిలో నీదాసులుండే—

దేనెలవై నా నీకిరవేకాదా

॥ నిజ ॥

(పాట-168)

ఈపాట ప్రతిచరణము రెండవపాదమునందు “యెంచినా, తలఁగినా, మానీనా” ఇత్యాదిగ సవరింపబడినవి. పూర్వముద్రణము నందు “యెంచినా, తలఁగినా, మానినా,” ఇత్యాదిగా కలదు. ప్రకరణమును బట్టి చూస్తే నీవు చేపట్టినందుఁ గడమా అనే పల్లవిలోని దీర్ఘము ప్రశ్నార్థకముగా స్పష్టము. యెంచినా, ఇత్యాదిగావుంటే ‘ఎంచినను’ ఇత్యాదిగా అర్థము వచ్చునేకాని ప్రశ్నార్థకము రాదు. “వరుసము లోహపుఁ గాళికలనెల్ల యెంచినా” అన్న స్థలములో లోహపుముక్కలను ఇది పలానా ఇది పతానా జాతికి చెందినది; అని లెక్కపెడుతుందా? అంటే లెక్కపెట్టదు అని అర్థము. తాను సోకిన ముక్కలనన్నిటిని బంగారుగా చేయుటయే దానిపని. ఇట్లనే తక్కిన స్థలములయందుకూడ. ఇక్కడగూడ హ్రస్వదీర్ఘములకు ఒకేలిపి యుండుటే కారణము.

7) సహజి

పాట : 212

మహి నుద్యోగి గావలె మనుజుఁడై నవాఁడు

సహజివలెనుండేమీ సాధింపలేఁడు

॥ పల్లవి ॥

‘సహజః’ ఈ శబ్దము వీశేష్యనిష్ఠము. సహజము కలవాడు సహజి. పుట్టినవాడు పుట్టినట్లే (ప్రప్రయత్నము చేయక) పుడుట. అను నర్థమున ప్రయోగించినట్లున్నది. ‘సహజః స్వభావః అస్థిత స్థితి-సహజీ’ పుట్టినవాటి స్వభావమే కలవాడు. ఏమీయెరుగనివాడు శబ్దము వ్యాకరణ విరుద్ధము కాదుగాని, బహుళప్రయోగ ప్రమాతము కాదనిమాత్రమే మనవి.

8) యతిస్థానంలో చర్చ: (పాట 419)

యీతఁడు సరకువడఁ దీతఁ డగ్నిఁ గాలఁడు

యీతఁడు నీట మునుఁగఁ దీతఁడు గాలిఁ బోఁడు

చేతనుఁడై సర్వగతుండు చెలియింపఁ దేమిటను

యీతల ననాది యీతఁ డిరవు గదలఁడు

॥ దేహి ॥

ఇక్కడ ‘చలియించు’ అను తత్సమపదము యతిస్థానములో ‘చెలియించు’ అని ప్రయోగింపబడియుండుట, వీరి వ్యావహారిక భాషాదృష్టికి తార్కాణము కాగలదు. ఇట్టి వింకను అక్కడక్కడ గలవు.

9) యద్భావం తద్భవతి: (పాట 435)

ధరలో “నెద్భావం తద్భవ” తనెఁగాన

హరిమయమే జగమంతాను

॥ పల్లవి ॥

ఈ ‘యద్భావం’ అనుదానికి Foot note లో అప్పటికి తోచిన దానిని ఇచ్చినాను. ‘యద్భావ్యం తద్భవతి’ అనుటసముచితమేమో అనిపించుచున్నది.

10) సందడించేరు : (పాట 436)

హరి నీకు నజుడు పంచాంగంబు వినిపించ

నిరతముగ వాకిటను నిలిచినాడు

సురలు నీయవసరము చూచుకొని కొలుపునకు

సరవి నా ఇత్తపడి సందడించేరు

॥ ఎందాఁ ॥

సందడించేరు = సందడిచేయుచున్నాను. “సందడివిడుపుము సాసముఖా”లో క్రిగిత కలిగిన పదమును వ్యాఖ్యానించునపుడు అధ్యాత్మకీర్తనల సంపుటము 1 (1981) నందు 12వ పాటలో సందడి శబ్దమును వ్యాఖ్యానించలేదు. ఈ అన్నమయ్య వాఙ్మయములో సందడి, సందడించు శబ్దములు ‘తొందరపెట్టు’ ‘అంటుకొనియుండు’ ఇత్యాద్యర్థములలో వాడినట్లు ఇక్కడ ప్రయోగమునుబట్టి ఊహించుచున్నాను.

11) రాచాజ్ఞ : (పాట 447)

రాచాజ్ఞ మరలింప రాజే కర్తగాన

యేచి నీకు శరణంటి నిది మానుపవే

॥ పల్లవి ॥

రాచాజ్ఞ = రాజాజ్ఞ. రాజ్ఞః ఆజ్ఞా అని విగ్రహము. ఇది సమానైకదేశము తదభివీకరించిదై నా కావచ్చు. ‘రాచవారియొక్క ఆజ్ఞ’ అని తదభివ శబ్దముతోనే స్వతంత్రముగ సమసించిన సమాసమైనా కావచ్చు.

27 వ సంపుటములో ‘సమాసములు’ అను విషయముపై సాగించిన నా చర్చను చూచిన డా॥ సరస్వతీపుత్ర శ్రీమాన్ పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులవారు, “వ్యావహారికభాషను యధేచ్ఛగ వాడిన అన్నమాచార్యుల కృతులలో వ్యాకరణచర్చ పలకా” అన్నారు. కాని “ఆ కృతులలోనే అరసున్నలు శకటరేఖలు స్థానపతి

తములు, ఆస్థానపత్తితములు దండిగ నుండుటచే, ఆ భాషను శిష్టవ్యావహారికముగనో, అశిష్టవ్యావహారికముగనో గ్రాంథిక సన్నిహితమైనదానిని విమర్శించక ఎట్లుండేదిస్వామీ” అన్నాను. ‘నరే నీయిష్టము’ అన్నారు.

12) సాసముఖ (పాట : 471)

సామంతం

సింగరమూరితివి చిత్తజగురుడవు

నంగడిఁ జూచేరు మిమ్ము సాసముఖ

॥ పల్లవి ॥

పూవులతెప్పలమీఁద పొలఁతులు నీవు నెక్కి

పూవు లాకసము మోవఁ బూచి చల్లుదు

దేవదుండుభులు మ్రోయ దేవతలు గొలువఁగా

సావధానమగు నీకు సాసముఖ

॥ సింగ ॥

అంగరంగవైభవాల నమరకాభిను లాడ

నింగినుండి దేవతలు నిన్నుఁ జూడఁగా

సంగీతతాళవాద్యవతురతలు మెరయ

నంగడిఁదేలేటిమీకు సాసముఖ

॥ సింగ ॥

పరగఁ గోనేటిలోన పసిడిమేడనుండి

అరిది నిందిరయు నీవారగించి

గరిమ శ్రీ వేంకటేశ కన్నుల పండువగాఁగ

సరవి నోలాడుమీకు సాసముఖ

॥ సింగ ॥

అధ్యాత్మ కీర్తనల సంపుటము - 1 యందు 12 వ పాటలో

‘సాసముఖ’ శబ్దమును ‘సముఖ సముఖ’ అను రెండు పదముల ఆప్రమేడిత సంధిగా వ్యాఖ్యానించియుంటిని. దానికి మర్కొకపాట కూడ 9 సంపుటము 97 వ దానిని ఉదాహరణమని చూపియుంటిని.

ప్రకృతము ఈపాటలో 'సాసముఖా' శబ్దము 'జోహారు' అను అర్థములో ప్రయోగించినట్లు ప్రకరణమునుబట్టి తెలియుచున్నది.

పూర్వోత్తర ముద్రణములు

6 వ 7 వ సంపుటములందు పూర్వముద్రణపరిష్కర్తల చూపిన పాఠములకు కొన్నిటికి భిన్నముగ నేను పాఠములను చూపి, వారి పాఠములను పూర్వముద్రణపాఠము అని పాదదీపిక (Foot note) లో చూపియున్నాను. అందులో వూజ్యులు కీ॥ శే॥ శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారును, శ్రీఅర్చకం ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులను కలిసి పరిష్కరించిన 7 వ సంపుటములో, 'సంస్కరణములు' అను శీర్షికతో తప్పొప్పుల పట్టిక నొకదానిని చూపి, కొన్ని పాఠములకు మాత్రము సవరణలు చూపినారు. 6 వ సంపుటములో మాకు ముద్రణమునకు ఇచ్చిన పుస్తకములో ఆ తప్పొప్పులపట్టిక కానరాలేదు. 7 వ సంపుటములో మాత్రము పేజీ వరుసనంబరుకూడ ఇచ్చిన తప్పొప్పులపట్టిక ఉన్నది. కాని ఆ తప్పొప్పుల పట్టికలోకూడా మేముచూపిన పాఠాంతరములన్నీ లేవు, కావున నేను ఆ తప్పొప్పుల పట్టికను రెక్కకు తీసికొనకయే 'పూర్వముద్రితపాఠము' అని ఇత్యాదిగా చూపియున్నాను. దీనివలన పూర్వముద్రణపరిష్కర్తలను లక్ష్యము చేయలేదని భావింపరాదు. ఇట్టి పరిష్కరణములలో తప్పులు సర్వసహజములని అందరకు తెలిసిన విషయమే. వానిలో ఎక్కువ తక్కువలు మాత్రమే సూక్ష్మజ్ఞతకు గురుతు. మేముమాత్ర మేమి తక్కువతినామా? అన్నట్లు ఈ పరిష్కరణములోకూడ రేకు పాఠములు కొన్ని తొలగిన ఘట్టములు కలవు. వానిలో మేము గమనించినవాని సవరణలిందు చూపుచున్నాను.

పాట	ఉన్నపాఠము	ఉండవలసినపాఠము
21 (31-2)	మూటగరాట్టదు	మూట గట్టరాదు.
74 (12-31)	బెడిదవు	బేడిదవు

81 (2-4)	వికిరణా	వికిరణా
88 పల్లవి	కేళవాత్సరమహా	కేళవాత్సరమహా
212 పల్లవి	సాధింపలేడు	సాధింపలేడు
248 (2-4)	పాలించేప్రశాప	పాలించేభక్తులప్రశాప
244 (1-1)	మాయాదేవిపట్టిన	మాయాదేవి పుట్టిన
245 (1-2)	కాఁగినపోట్లు	కాఁడినపోట్లు
246 (3-2)	సోదించేరటాఁ	సోదించేరంటాఁ
323 (1-1)	నాతరతమ్య	నాతారతమ్య
387 (2-2)	నెప్పుగా	నొప్పుగా
408 (3-1)	తనివోని ఘోరతప	తనివోనిఘనవోరతప
409 (3-1)	నెవ్వరై నానేమి	నెవ్వరై నానేమి
పాటల అకారాది	}	
సూచికలో పుట కిరికి లో		
ఎంత మాత్రము		
	159	398

నా యీ పీఠికవెనువెంటనే పూర్వముద్రణ పరిష్కర్తల పీఠికలనుకూడ జతచేసి ప్రకటించుచున్నాను.

ఈ తాళ్లపాకకపుల వాఙ్మయమును త్వరత్వరగ గడ్డకు తేవలెనను సంకల్పముతో, ఆయవ్యయములతో జమకట్టక మాకు వలసిన వసతులను ఏర్పాటుచేయుచున్న తి. తి. దే. కమిటీచైర్మన్ శ్రీ వి. యన్. రెడ్డిగారికి, వారి సంకల్పమును మూడుపూపు లారుకాయలుగ పండింపగల సంకల్పసిద్ధులు. ఎంతవనినైన అవలీలగ నెరవేర్చగల కార్యదక్షత పండి నిండిన తి. తి. దే. కార్యనిర్వహణాధికారులు శ్రీ పి. వి. ఆర్. కె. ప్రసాద్ ఐ. ఏ. ఎస్. గారికిని నా కృతజ్ఞతాభివాదములు. సుద్రణకార్యమునందు మాకు చేదోడు వాదోడుగా తోడ్పడుచున్న తి. తి. దే. ప్రెస్ మేనేజరు శ్రీ యమ్. విజయకుమార్ రెడ్డిగారికిని, ఈ పనులలో చాల మెలుకువగల తి. తి. దే. పౌరసంబంధశాఖాధికారి శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి ఎం.ఏ.

గారికి, ప్రతిక్షణమును మాపనులకు వలసినట్లు సాయపడుచున్న
తి. తి. దే. సప్తగిరి సంపాదకులు శ్రీ కె. సుబ్బారావు ఎం.ఎ.,
గారికిని నాధన్యవాదములు. ఈ పరిష్కరణకార్యములో నాకు కుడి-
చేయిగ పనిచేయుచున్న చి॥ జె. బాలసుబ్రహ్మణ్యం ఎం.ఎ., కు
నా మంగళాశాసనములు. వేగముగా సాగుచున్న అచ్చుపనిలోకూడ
మెలకువపీడని అచ్చుకూర్పరులకు మనస్ఫూర్తిగ నామంగళాశాస-
నము లిందించుటతప్ప నేను వారికిచేయు నుపకారమేమున్నది? పెద్దల
పరిష్కరణములను మరలా పరిష్కరించుటలో నావలన ఏర్పడిన
గుణదోషములను మరల పుస్తకములు చదివిన సహృదయులు ఎత్తి
చూపిన, విధేయతతో స్వీకరించి, పైపై పరిష్కరణములలో జాగ్రత్త
వహింపగలను.

శ్లో॥ మైసూరురాజధానీనగరకళాశాలికాబుధం మాన్యం ।

సంగీతసాహితీవీధీసంచారం నమామి తం కృష్ణమ్ ॥

ఇట్లు బుధవిధేయుడు,
గౌరి పెద్ది రామసుబ్బశర్మ,

పైషర్ ఆపీసరు.

తాళ్లపాకవాఙ్మయపరిష్కరణకాళి,

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి.

తిరువతి,

2-7-81

ప్రీతి క

తామ్రపలకములలోఁ దలుపుచున్న దాగియుండిన తాళ్ళపాక వారికవిత ప్రభాకరులకరస్పర్శమున వెలుగుమొగము చూచినది. ప్రథమమున తాళ్ళపాకవారిసంకీర్తనలయోగ్యతను గుర్తించి, పైయధికారులకు తెలియజేసి, సంకీర్తనములు లోకమున ప్రచారముఁజెందుటకై యన్నిమాచార్యోత్సవమును వెలయింపించినవారు గురుపేవులు శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు తిరుపతిలో నన్నమాచార్యోత్సవము ప్రతి సంవత్సరము జరుగుచుండుటతో వారిరచనలలోని కవిత్వాసౌందర్యము, సాహితీగౌరవము, సంగీతసారస్యము, భక్తిపారమ్యము, గుణుతింపఁబడుచున్నవి. తెలుఁగున ముడులు విడవినదములకుఁ, బ్రయోగములకు, నెన్నిటికో యర్థము, నన్వయము కుదురుటతో భాషాపరిశోధకుల దృష్టి వీరిరచనములపైఁ బడుచున్నది. ప్రాంతపాటలతో పనుగుజెందుచున్న భావుకుల వినోదమునకై క్రొత్తదనముఁగోరుచున్న సంగీతవిద్వాంసుల యాదరమును వీనికి లభించుచున్నది. తాళ్ళపాకవారి రచనమునల సత్వర ముద్రణమునకై శ్రీతిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన ప్రధానాధికారులచూపుచున్న ఆదరాభిమానములకు, భాషాభిరుచికి, భక్తితత్పరతకు జోహారులు.

శ్రీ తాళ్ళపాకవారి రచనముల సంపుటము లైదు ఇంతదనుక ప్రకటితము లయినవి. ఇది యారవసంపుటము. తాళ్ళపాకఅన్నమాచార్యుల (100-వ తేకునుండి 150-వ తేకు వరకుగల) అధ్యాత్మ సంకీర్తనము లిందు ముద్రితములయినవి. ఇంకపై నేఁబదితేకుల కొకసంపుటముగా వీరిరచనములు ప్రకటింపఁబడగలవు.

మధురదేవులు కీర్తిశేషులు శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారి
పర్యవేక్షణమున నేతత్సంకీర్తనముల ముద్రణకార్యమున నుద్యోగించు
చుండి నేసీసంపుటమును వారి యాదేశముల మేరకుఁ బరిష్కరించితిని.
తప్పొప్పులకు సహృదయులు ప్రమాణము.

తాళ్ళపాకవారిరచనము లెల్లఁ ద్వారలోఁ బ్రకటింపఁబడవలయు
ననెడి వారిసంకల్పము నెఱవేర్చుకారము వై యధికారులది, శ్రీ వేంక-
టేశ్వరులవారిది.

శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యవిద్యా }
పరిశోధనాలయము,
19-2-51.

విద్యద్విదేయుఁడు
ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు.

శ్రీః ప్రీతి క

ఇది శ్రీ అన్నమాచార్యకీర్తనల యేడవసంపుటము. శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు ఐదవసంపుటము శోధించి ప్రకటించి ఆకాలమున పరమపదములొకరించిరి. ఆరవసంపుటమును దీనిని రేకులనుండి సవరించి యెత్తి వ్రాసినవారు శ్రీ శాస్త్రిగారి శిష్యులై వారికి చేదోడు వాదోడుగా నుండిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులే. ఈ కీర్తనల శోధనకార్యమునకై శ్రీవేంకటేశ్వర దేవాలయాల అధ్యక్షులచే నియమింపఁబడి నేను వచ్చి చేయివేయుననికి ఈ సంపుటము బహుభాగము ముద్రితమైనది. కడపటి రెండు మూడు పాఠములు మాత్ర మునేను సరిచూడఁగల్గితిని. ఈ సంపుటమున ౧౫౧-వ తేకుమొదలు ౨౦౦-వ తేకు వఱకునుగల అధ్యాయకీర్తనలు కలవు.

శ్రీ ప్రభాకరశాస్త్రిగారు వేసిన పథమున, శ్రీ శ్రీనివాసాచార్యుల విష్ణులొక భక్తిశక్తులు తోడుగా, ఇతముండు తాళ్ళపాకకృతుల శోధన ప్రకటనములు త్వరగా జరుగఁగలవని యాశంపించుచున్నాను. శాని యా మహాకార్యము పూర్తియగుటకు ఆ శ్రీనివాసుని మహా సంకల్పమే సాధనమై మమ్ము నడపవలసియున్నది.

ఈ కైంకర్యమునకు నాకవకాశముఁగల్పించిన శ్రీవేంకటేశ్వర దేవాలయాధికారులందఱు నా కృతజ్ఞతాశక్తిని మించిన బరువు.

శ్రీవేంకటేశ్వరప్రాచ్యవిద్యా }
పరిశోధనాంశము,
తిరుపతి
30-11-51.

రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ.

అన్నమాచార్యుల ఆధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

~~~~~0~~~~~

స్వస్తిశ్రీ జమాభ్యుదయ శాలివాహనశకవరుషంబులు ౧౩౪౬ అగు-
నేటి క్రోధిసంవత్సరమందు, తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు అవతరించిన-
వదారుయేండ్లకు తిరువేంగళనాథుండు ప్రత్యక్షమైకేను. అదిమొదలుగాను
శాలివాహనశకవరుషంబులు ౧౪౨౪ అగు నేటిదుందుభిసంవత్సర ఫాల్గుణ-
భిహుళ ౧౨ నిరుధానకు¹ (విరోధానకు? తిరోధానానకు?) తిరువేంగళనాథుని-
మీదను అంకితముగాను తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు విన్నపముచేసిన-
ఆధ్యాత్మ సంకీర్తనలు.

రేకు 101

కాంబోది

విచారించు హరి నావిన్నప మవధరించు

పచారమే నాదిగాని పనులెల్లా నీవే

॥ పల్లవి ॥

తనువు ౧ నాదెందుఁగాని ౨ తనువులోని ఇంద్రియములు

అనిశము నాచెప్పినట్లు నేయవు

మనసు నాదెందుఁగాని మర్మము నాయెచ్చ రాదు

పనివడి దూరు నాది పరులదే భోగము

॥ విచా ॥

1. ఈశబ్దము 'నిరోధ' 'నిరుద్ధ' శబ్దములకు వ్యావహారికరూపముగా గానవచ్చు
చున్నది. అర్థగింపు, అవధి అని యర్థము. ఆనాడు కడవటిదినమని తాత్పర్యము.
కి॥ శే॥ ప్రభాకరశాస్త్రిగారూహించిన "సరియగు" అనునర్థము తాత్పర్యార్థము గావచ్చును.
'అవధి' అనునర్థములో "ఈ నిరుద్ధమునకుఁ గుళంబు మాకు" అను తరిగొండ
వేంగమాంబగారిప్రయోగము దీనికి సహాయపడుచున్నది. సాహిత్య ఆకాశమీవారి-
విష్టుపారిజాతము ౬౪ పుట. నేటిప్రయోగ మివ్వగా శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణ-
శర్మగారు. "నిలుత్తం" అనుఅరవపదముకూడ 'నిలుపు' అనునర్థముతో దీనికి
సహాయపడుననిరి. ౧. నాది+అందుఁగాని. ౨. తనువులోని+ఇంద్రియములు.
ఇట్టిసంధు లీవాఙ్మయమున గలవు.

అరి నానిద్దుర నాదెందుఁగాని, యిసుఖమెల్ల
కలలోని అకాపిరాలకతలపాలె
తెలివి నాదెందుఁగాని దినాలు కాలముసొమ్ము
యెలమిఁ బేరు నది యెవ్వరిదో బలువు || విచా ||

కర్మము నాదెందుఁ గాని కర్మములోఫలమెల్ల
అర్పిలి నాజన్మముల ³అధీనమె
ధర్మపుశ్రీవేంకటేశ దయానిధివి నీవు
నిర్మితము నీ దింతే నేరువు నీమామిది || విచా || 1

అహిరి

విడువరా దెంతె నా వెట్టివాడనైన నీకు
కడవారు నవ్వకుండాఁ గాడుకో నన్నును || పల్లవి ||

జ్ఞానము నే నెఱుంగ నజ్ఞానము నే నెఱుంగను
మానను విషయములు మరగెంతె నా
నీనామము నొడిగి నీదానుఁడ ననుకొందు
దీనికే వహించుకొని తిద్దుకో నన్నును || విడు ||

అకర్మము నెఱుంగను సుకర్మము నెఱుంగను
ప్రకటనంసారముపై పాటు మానను
వాకపవివాడనై పూని ముద్రధారినై తి
మొకమోడి యిందుకే గోమున నేలు నన్నును || విడు ||

వెనకఁ గానఁ ముందు విచారించి కానను
నినుపై దేహధారినై నీకు మొక్కేను
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కన్నులెదుటఁ బడితి
కని పోవిడువరాదు కరుణించు నన్నును || విడు || 2

౧. 'యాసుఖమెల్ల' పూ.ము.పా. రేకులోలేదు. ౨. 'కాపరాల' పూ.ము.పా.

౩. 'అధీనమె' పూ.ము.పా.

సాళంగనాట

దొరకె మాపాలికిఁ గంపవయర్థము

దరిద్దాపైయుండినతత్వార్థము

॥ పల్లవి ॥

కిరముగ నల్లదీవిఁ దెచ్చినయర్థ మిదివో

విరజవోడరేవున వెళ్లినర్థము

పరమభాగవతులు పాఠినర్థ మిదివో

పురుషోత్తముఁడనేటిపురుషార్థము

॥ దొర ॥

చందపువేదముల(లు ?) శాసనము వేసినర్థము

ముందు సుముద్రలకెల్లా మొదలర్థము

అందరియాత్మలనేటిఅంగళ్లలోనియర్థము

యెందు సహస్రనామపుటెన్నికర్థము

॥ దొర ॥

కొలచి బ్రహ్మాండముల కొప్పెరలోనర్థము

యిల నిహపరముల కెక్కినర్థము

యెలమి హీనువినై న యెక్కుడునేసేయర్థము

అలరి శ్రీవేంకటేశుఁడైనయర్థము

॥ దొర ॥ 3

భైరవి

దైవమా నీమాయ తలమొ రెఱుగనీదు

కావరపువిషయాలకట్లు వదలవు

॥ పల్లవి ॥

గక్కునఁ బెరిగివచ్చి కాలము మీఁదమీఁద

వాక్కునఁటి కొక్కునఁటి కొత్తు కొత్తుక

విక్కి తుమ్మిదలవంటినెరులెల్లాఁ దెల్లనాయ

కక్కరమాయ మేను కాంక్షలూ నుడుగవు

॥ భైరవ ॥

౧. 'పల్లదివి' పూ.ము.పా. పల్లదివి = 'అంబూద్విపము' కావచ్చు.

౨. కొప్పెరలోని + అర్థము. ౩. 'నీమాయతలమొ రెఱుగనీదు' పూ.ము.పా.

చిన్ననాడుమోహించినచేతులు నేఁ జూడఁగానే
 పన్నినవయసుమీరి ప్రౌఢతైరి
 వన్నెకుఁబెట్టినసొమ్ము వడి యెత్తుదీనె
 మున్నిటివే వెనకాయ ముచ్చటఁ దొలఁగదు

॥ దైవ ॥

సిగ్గులెల్లాఁ బెడఁబాసె చేరి యవ్వరు నవ్వినా
 యెగ్గుపట్టదు మనసు యెఱుకతోనే
 సిగ్గులశ్రీవేంకటేశ నీవు నన్ను నేలుకొని
 దగ్గరి నాలోనుండఁగా తలపూఁ గైవాలదు

॥ దైవ ॥ 4

ముఖారి

పులుగు చెప్పెడి నదె పొంచి మాగురుఁడు నీకు
 తలఁచుకో నేఁడు నీవు దాఁచినర్థము

॥ పల్లవి ॥

యిలమీఁద తమసొమ్ము లెవ్వరివద్ద నుండినా
 తలపిడి కొలుపిడి తగిలినట్టు
 తొలుత పంచేంద్రియపుదొంగలవద్ద నున్నాఁడ
 వెలయ నీసొమ్మునుచు విడిపించుకొనవే.

॥ పులు ॥

చేరి తమవూరివారి చెఱవట్టుకొని పోతే
 కికోరి కుయివోయి తెచ్చుకొన్నట్టు
 వూరక నీకుక్షిలోనవున్ననన్ను నీమాయ
 వీరానఁ జెఱవట్టెను విడిపించుకొనవే

॥ పులు ॥

బడిదప్పి తిరిగేటిపడుచుల తమవారు
 తడయక తెచ్చుక ఆదరించినట్టు
 వెడబుద్ధిఁ దిరిగేను వెఱిని శ్రీవేంకటేశ
 విడువక అజ్ఞానినన్ను విడిపించుకొనవే

॥ పులు ॥ 5

౧. రాసి=రాచుకొని. ౨. 'పులుగు' పూ.ము.సా. పులుగు=అబద్ధము, 'పుకహా' తమిళము. ౩. ఈ పాదమున యతిభంగమా: 'తెచ్చుకొన్నట్టు' లోని 'కొ' తోనా:

ఆహారి

ఇందులో మొదలికర్త యెవ్వఁడు లేఁడుగాఁబోలు
ముందు కరివరదుఁడే ముఖ్యుఁడుగాఁబోలు || పల్లవి ||

అడితిఁబో బహురూపా లన్నియొనులఁ బుట్టి
తోడనె బ్రహ్మాదులనేదొరలెడుటా
జాడలు మెచ్చలేరు చాలునన్నవారు లేరు
వేడుక నడవిఁగా సేవెన్నెలాయ బ్రదుకు || ఇందు ||

అన్నికర్మములుఁ జేసి అటలో బ్రాహ్మణుఁడనైతి—
నన్ని వేదములనేటియంగడివీధి
నన్నుఁ జూచేవారు లేరు నవ్వేటివారు లేరు
వన్నెలనముద్రములో వానలాయ బ్రదుకు || ఇందు ||

సంసారపునాటకసాలలో ప్రతిమనైతి
కంసారి శ్రీవేంకటపతిమాయలోన
యింస లిన్నియుఁ దేరె విందరుఁ జుట్టములైరి
హంసచేతిపాలునీరునట్లాయ బ్రదుకు || ఇందు || 6

రేకు 102

లలిత

ఒల్లఁడుగాక దేహి వుద్యోగించఁడుగాక
కొల్లలైనమేలు తనగుణములో నున్నది || పల్లవి ||

తలఁచుకొంటేఁజాలు దైవమేమి దవ్వా
నిలుచుక తనలోనే విండుకున్నాఁడు
చలిపట్టితేఁజాలు సర్గ మేమి బాతా
చలివేడినాలికపై సత్యములో నున్నాఁడు || ఒల్ల ||

అయమెఱిగితేఁ జాలు నాయుష్యము గరవా
కాయపుటూపిరిలోనే గని వున్నది
చేయఁబోతే పుణ్యఁడుగా జీవునికిఁ దడవా
చేయారఁ గర్మము తనచేతిలోనే వున్నది

॥ ఓల్ల ॥

మొక్కనేరిచితేఁ జాలు మోక్షమేమి లేదో
యెక్కువశ్రీవేంకటేశుఁ డీదె వున్నాఁడు
దక్కఁగొంపేఁజాలు పెద్దతనమేమి యరుదా
తక్కఁక శాంతముతోడిదయ లోన నున్నది

॥ ఓల్ల ॥ 7

సామంతం

నూఁతులు దవ్వఁగఁబోతే బేతాళములు వుట్టె
కాఁతాళపులోకులాల కంటిరా యీసుద్దులు

॥ పల్లవి ॥

మీఱినపుత్రకామేష్టి మించి లంకకుఁ బైవచ్చె
ఆఱిది రామావతార మసురబాధ
తూఱి సీతపెండ్లి హరుదొడ్డ వింటిపండుగాయ
పాఱి పాఱి నమ్మ నెటువలెవచ్చు వీరిని

॥ నూఁతు ॥

చూడ కేకయరాజ్యము చుప్పనాతిపాపమాయ
వేడుక మాయామృగమువేటాయను
వాడికె సుగ్రీవుమేలు వాలికి గండాన వచ్చె
3 యీడుగానిరాచపుట్టు యెట్టు నమ్మవచ్చును

॥ నూఁతు ॥

వుమ్మడిఁ గోఁతులకూట ముదధికిఁ గట్లు వచ్చె
తమ్మునిబుద్ధి రావణుతల వోయను
పమ్మి శ్రీవేంకటేశునిపట్టానకే యింతానాయ
యిమ్ముల నిట్టిదేవర నెట్టు నమ్మవచ్చును

॥ నూఁతు ॥ 8

౧. 'విండి' పూ.ము.పా, ౨. 'నెటువలె' రేకు,

౩. 'యాడుగా సీరాచపుట్టు' పూ.ము.పా.

సాళంగనాట

అన్నిటి కెక్కుడుయివి హరియిచ్చేది

మన్నించునాతనికంటే మఱి లేరు దొరలు

॥ పల్లవి ॥

తగుబ్రహ్మలోకముదాకా నెక్కిచూచిన

మగుడఁ బుట్టేలోకాలే మనుజులకు

తెగి యిచ్చే యింద్రాదిదేవతలవరములు

యెగువదిగువలను యీసందివే

॥ అన్ని ॥

మాయలోనఁ బుట్టేది మాయలోనఁ బెరిగేది

అకాయదారులకు నెల్లాఁ గలిగినదే

నేయరానిపుణ్యమెల్లాఁ జేసి గడించుకొనేది

చాయల బహురూపపుసంసారమే

॥ అన్ని ॥

చెడనివై కుంఠ మిచ్చుఁ జేటులేనివర మిచ్చు

వెడమాయఁ బెడఁబాపు విష్ణుఁ డీతఁడే

యెడయక శ్రీ వేంకటేశుడై వున్నాఁడు వీఁడె

జడియ కితఁడే కాచు శరణంటే జాలును

॥ అన్ని ॥ 9

మలహరి

అతిసులభం వీది యందరిపాలికి

గతియిది శ్రీపతికైంకర్యంబు

॥ పల్లవి ॥

పాలసముద్రము బలిమిఁ దచ్చికొని —

రాలరిదేవత లమృతమును

నాలుక నిదె హరినామపుటమృతము

యేల కానరో యిహపరసుఖము

॥ అతి ॥

౧. 'యింద్రాదిదేవతలు యిచ్చేవరములు' అనుట సహజము.

౨. 'కాయధారులు' కావచ్చు.

అడరి బాఁతిపడి యవని దేవతలు

బడివాయరు యజ్ఞ భాగాలకు

విడువక చేతిలో విష్ణుప్రసాదము

కడిగడియైనది కానరుగాని

॥ అతి ॥

యెక్కుదురు దిగుదు రేడులోకములు

పక్కనఁ దపముల బడలుచును

చిక్కినాఁడు మతి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ-

డిక్కడితుదిపద మెఱుగఁగఱగాని

॥ అతి ॥ 10

సామంతం

ఏమి నేయుదు నింక నిందిరాధీశ్వరుఁడా

నీమఱుగు చొచ్చితిని నెరవేర్తుగాక

॥ పల్లవి ॥

కడి వోనిజవ్వనము కలిమిలేమెఱుగునా

బడినుండి మిగుల రుణపరచుఁగాక

అడియాసలెల్లాఁ బుణ్యముఁబాప మెఱుగునా

వెడగుఁదనలో దయ విడిపించుఁగాక

॥ ఏమి ॥

వలపువెఱ పెఱుగునా వాడిమొనలకు నైన

బలిమిఁ దూరించఁ జలపట్టుఁగాక

చలనమందినమనసు జాతి నీ తెఱుగునా

కలిసి హేయమున కొడిగట్టించుఁగాక

॥ ఏమి ॥

యెలమి రతిపరవశము యెగ్గుసిగ్గెఱుగునా

బలిమిఁ దిట్లకు నొడఁబఱచుఁగాక

యిలలోన శ్రీవేంకటేశ నీమాయ లివి

తలఁగించి యేలితివి దయసేతుగాక

॥ ఏమి ॥ 11

భైరవి

అయ్యో మాయలఁ బొంది అందు నిలచి నున్నవారు

యియ్యగొనఁ గర్తలుగా రెఱుగరు జడులు

॥ పల్లవి ॥

చుక్కలై యుండినవారు సురలై యుండినవారు

యిక్కడనుండిపోయినయాజీవులే

దిక్కుల వారి నిందరు దేవతలంటా మొక్కెర.

యెక్కుడై నవారి నాత్మ నెఱుగరు జడులు

॥ అయ్యో ॥

పాతాళవాసులును పలులోకవాసులును

యీతరవాతనుండినయాజీవులే

కాతరాన వారిపుణ్యకతల వినేరుగాని

యీతల శ్రీహరికత రెఱుగరు జడులు

॥ అయ్యో ॥

యిరవెఱిగినముక్తు రెఱుగని బద్ధులు

యిరవై మనలోనున్నయాజీవులే

సిరుల మించినవాఁడు శ్రీవేంకటేశ్వరుడే

శరణాగతులు దక్క చక్కఁగారు జడులు

॥ అయ్యో ॥ 12

రేకు 103

శుద్ధవసంతం

చీ చీ వివేకమా చిత్తపువికారమా

యేచి హరిఁ గొలువక హీనుఁడాయ జీవుఁడు

॥ పల్లవి ॥

బతికేనంటాఁ బోయి పయిడి వుచ్చక తన-

పతియవసరములఁ బ్రాణమిచ్చిని

బతు కందులోన నేది పసిడి యెక్కడ నుండు

గతిహరిఁ గొలువక కట్టువడె జీవుఁడు

॥ చీచీ ॥

దొడ్డవాడనయ్యేనని దొరలఁ గొలిచి వారి-

కడ్డము నిడుపు మొక్కు నతిదీసుడై

దొడ్డతన మేది యందు దొర యాడనున్నవాడు

వాడ్డి హరిఁ గొలువక వోడువడె జీవుడు

॥ చీచీ ॥

చావనేల నోవనేల సారెఁ గిందుపడనేల

యీవల శ్రీవేంకటేశుఁ డింట నున్నాడు

దేవుఁ డాతఁడే నేడు తెలిసి కొలిచేఁగాని

భావించ కిన్నాళ్ళదాకొ భ్రమఁ బడె జీవుడు

॥ చీచీ ॥ 13

రామక్రియ

అనుచు నిద్దరునాడే రమడలవలెనే

మొనసి యివెల్లాఁ జూచి మ్రొక్కిరి బ్రహ్మాదులు ॥ పల్లవి ॥

రాముఁడ పండ్లు నాకు ¹రండు వెట్టరా

యేమిరా యిట్లానె నాకు యిత్తువా నీవు

ప్రేమపుతముఁడఁగాన పిన్ననే నీకు

యామాట మఱవకు యిందరా కృష్ణుఁడా

॥ అను ॥

యెక్కిన²పుట్టిపై నన్ను నెక్కించరా వోరి

పుక్కునఁ బడేవు రాకు వడ్డరా నీవు

పక్కున మొక్కేరా నీపయిఁడికాళ్ళకు వోరి

అక్కతోఁ జెప్పేఁగాని అందుకొనే రారా

॥ అను ॥

³యెవ్వరు వాడవో సరి నిటు నిలుతమురా వోరి

నివ్వటిల్ల నీ వింత నిక్కవొద్దురా

రవ్వల శ్రీవేంకటాద్రిరాయఁడనేరా, అయితే —

యివ్వల నీకంటే 'బెద్ద' యిది నీ వెఱఁగవా

॥ అను ॥ 14

1. 'రెండు' కు రూపాంతరము 2. 'పుట్టి' రేఖ.

3. ఎవ్వరు + వాడవో. 4. పెద్ద = పెద్దవాడను; యిది = ఈ విషయము.

ధన్వాసి

పెట్టిననీ వెలుగుదు పెనుదిక్కు

జట్టిగా శ్రీహరి నీకు శరణు చొచ్చితిమి

॥ పల్లవి ॥

కర్మమూలమైనట్టికాయము మోచి నేను

కర్మము విడువఁబోతే కడుసంగతా

మర్మమెఱిగిననీవే మాయలఁ ¹ గట్టుండఁగాను

పేర్మి నే విడువఁబోతే బిగియదా కట్టు

॥ పెట్టి ॥

బంధమూలమైనట్టిప్రపంచమందు నుండి

బంధముఁ బాసేనంటేఁ బాసునా అది

అంధకారమైనట్టిఅజ్ఞానానఁ దోసితివి

అంధకారమున వెలుఁ గరసితేఁ గలదా

॥ పెట్టి ॥

నిచ్చలు నీసంసారపునీరధిలోన మునిఁగి

చొచ్చి వెళ్లి చేరేనంటేఁ జోటు గలదా

యిచ్చట శ్రీవేంకటేశ యహమందే పరమిచ్చి

అచ్చు మోపి యేలఁగా నే నన్నియుఁ దెలిసితి ॥ పెట్టి ॥ 15

ముఖారి

వెనకేదో ముందరేదో వెట్టి నేను నా—

మనసుమరులు దేర మందేదొకో

॥ పల్లవి ॥

చేరి మీఁదటిజన్మముసిరులకు నోమేఁగావి

యేరూపై పుట్టుదునో యెఱుఁగ నేను

కోరి నిద్రించఁ బరచుకొన నుద్యోగింతుఁగావి

సారె లేతునో లేవనో జాడ ధైర్య నేను

॥ వెన ॥

తెల్లవారినప్పుడెల్లా తెలిసితి ననేగాని

కల్లయేదో విజమేదో కాన నేను

వల్ల చూచి కామినుల వలపించేగాని

మొల్లమై నామేను ముదిసిన దెరంగ

॥ వెన ॥

పాపాలు చేసి మఱచి బ్రదుకుచున్నాడేగాని

వైపుగఁ జిత్రగుప్తుఁడు వ్రాయు తెఱంగ

యేపున శ్రీవేంకటేశు నెక్కడో వెతకేగాని

నాపాలిదై వమని నన్నుఁ గాచు తెఱంగ

॥ వెన ॥ 16

మలహరి

అంతరుమాలినయట్టి అధములాల

౧ పొంత సంతకూటమి పొరిచూపు గాదా

॥ పల్లవి ॥

కనక మిత్తడితోడ కలయ సరిదూచితే

౨ అనువవునా అది దోష మవుఁగాక

ఘనుడైనహరితోఁ గడుహీనదేవతల

నవిచి సరివెట్టితే నయ మవునా భువివి

॥ అంత ॥

పట్టభద్రుఁడు గూర్పుండేబలుసింహాననముపై

వెట్టిబంటుఁ బెట్టేవారు వెఱులేకారా

గట్టిగా శ్రీహరితోడ కలగంపదేవతలఁ

బెట్టి కొలుచుట విందువెట్టి పగగదా

॥ అంత ॥

కొంచక సింహముండేటిగుహ నుండవచ్చునా

పొంచి నక్కలకెల్ల బొక్కలేకాక

అంచెల శ్రీవేంకటేశుఁ డాత్మలోనే వుండఁగాను

కొంచవుదై వాల పలువంచలనేకాక

॥ అంత ॥ 17

౧. 'పొంతసంత కూటమి పొరిచూపు గాదా' పూ.ము.పా. అర్థము విచార్యము.

౨. 'అను' పూ.ము.పా. యతిభంగము.

దేవగాంధారి

కల్లమాడ దొడ్డముద్ర కటకటా

చెల్లుబడికల్లులు చెప్పేరు లోకులు

॥ పల్లవి ॥

యిప్పుడేలేబ్రహ్మదేవుఁ డీశ్టే వుండఁగ మీఁదటి-

వాప్పుగుబ్రహ్మపట్టము వాకరికి వెచ్చపెట్టి

అప్పటి మూఁడుమూర్తులయందులో నీతని సరి-

చెప్పఁబొయ్యే రీమాట చెల్లునా లోకులకు

॥ కల్ల ॥

తైలాసము రుద్రుఁడుగలబ్రహ్మాండకోట్లు

పోలించి విష్ణుఁడు కడుపున నించుకుండఁగాను

చాలి మూఁడుమూర్తులలో సరి యీతఁ డంటాను

కూశలై యాదేరుగాక కూడునా లోకులకు

॥ కల్ల ॥

ఘనుఁడీతనిపాదము గడిగె బ్రహ్మదేవుఁడు

మునుముట్టి శిరసున మోచె శివుఁడు

వానర మూఁడుమూర్తులం దొకఁడు శ్రీవేంకటేశ-

దనుమాట యిది తగవవునా లోకులకు

॥ కత్తి ॥ 18

రేకు 104

పాడి

తెలిసికేమోక్షము తెలియకున్న బంధము

కలవంటిది బదుకు ఘనునికిని

॥ పల్లవి ॥

అనయము సుఖమేడ దవల దుఃఖమేడది

తనువుపై నానలేనితత్వమతికి

పొనిఁగితేఁ బాపమేది పుణ్యమేది కర్మమందు

వానర ఫలమెల్లనియొగికిని

॥ తెలి ॥

తగినయమృతమేది తలఁపఁగ విషమేది

తెగి నిరాహారియైనదీరునికిని

పగవారనఁగ వేరి బంధులనఁగ వేరి

వెగలుప్రపంచమెల్ల విడిచివేకికి

॥ తెలి ॥

వేవేలువిధులందు వెఱపేది మఱపేది

దైవమునమ్మినయట్టిధన్యునికిని

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చిత్తములో నున్నవాఁడు

యావలేది యావలేది యితనిదాసునికి

॥ తెలి ॥ 19

భైరవి

నీదాన్యమొక్కటే నిలిచి నమ్మఁగలది

శ్రీదేవుఁడవు నీచిత్తము నాభాగ్యము

॥ పల్లవి ॥

అనుష్ఠానములు ౧ గతియని నమ్మి చేసినా

తనువిది మలమూత్రములప్రోగు

జనులలో నుత్తమపుజన్యమే నమ్మితినా

వానరఁ గర్మమనేవోదానఁ బడినది

॥ నీదా ॥

చదువులకాస్త్రములజాడలు నమ్మితినా

పొదలినమతములపోరాట మది

మదిమదినుండిననామనసే నమ్మితినా

అదియును నింద్రయాని కమ్ముడువోయినది

॥ నీదా ॥

పుత్రదారధనదాన్యభూములు నమ్మితినా

పాత్రమగురుజానుబంధము లవి

చిత్తముగ ననుఁ గావు శ్రీవేంకటేశ నీవే

పత్రపుష్పమాత్రమే నాభక్తియెల్లా నీకు

॥ నీదా ॥ 20

మలహరి

० కంచూఁగాదు ॥ పెంచూఁగాదు కడుఁబెలుచు మనసు
యెంచరాదు పంచరాదు యెట్టిదో యీమనసు ॥ పల్లవి ॥

పట్టఁ బసలేదు చూడ బయలుగా దీమనసు
నెట్టనఁ బారుచునుండు నీరూఁగా దీమనసు
చుట్టి చుట్టి పాయకుండుఁ జుట్టమూఁగా దీమనసు
యెట్టనెదుటనే వుండు నేటిదో యీమనసు ॥ కంచూ ॥

రుచు లెల్లాఁ గానుపించు రూపు లేదు మనసు
పచరించు నానలెల్లాఁ జసిడిగా దీమనసు
యెచటాఁ గరఁగదు రాయీఁగాదు మనసు
యెచటా నెచటాఁ దానే యేటిదో యీమనసు ॥ కంచూ ॥

తప్పక నాలో నుండు దైవముఁ గాదు మనసు
కప్పి మూఁటగరాట్టదా గాలీఁగాదు మనసు
చెప్పరానిమహిమలశ్రీవేంకటేశుఁ దలఁచి
యిప్పు డిన్నిటా గెలిచె నేటిదో యీమనసు ॥ కంచూ ॥ 21

గుజ్జన

కలదిదివో నుభము గలిగినను గర్భము నిలువక మానునా
మలసి కామ్యకర్మములకుఁజొచ్చిననుగుడఁ బుట్టువులు మానునా॥ పల్లవి ॥
పరగ నింద్రజిత్తుఁడు హనుమంతుని బ్రహ్మాత్మంబునిఁ గట్టి
అరయ నందుపై మోకులు గట్టిన నలబ్రహ్మాత్మము వదలె
పరిపరివిధముల నిటువలెనే హరిఁ బ్రపత్తి నమ్మిననరుఁడు
తిరుగఁ గర్మమార్గమునకుఁ జొచ్చిన దేవుఁడు దనవాత్సల్యము
వదలు ॥ కల ॥

౧. ౨. “కంచూఁగాదు పెంచూఁగాదు” పూ.ము.పా.

ఈ పాటలో మూడవచరణము ‘దైవము’ తప్ప తక్కిన సముచ్చయార్థకస్థలము-
లందంతటా దీర్ఘములే కలవు. పూ.ము.పా. లలో అదీర్ఘములు ప్రాస్యములై వవి.
మూడవచరణము రెండవపాదము తప్పిపోయినది. మూడవ చరణము మూడవపాదము
ఏమీవ్రాయకయే ప్రక్షుచిహ్నముతో నిలిచినది.

అరిసనసారత్రమ విడిచి యడవిలోన జడభరతుడు

తలఁపుచు నొకయిట్టి బెంచినంతనే తనకును నారూపు దగిలె
ములుగుచు లంపటములు దెగ విడిచి మోక్షము వెదకెడినరుడు
వలవనిదుస్సంగతులు పెంచినను వాసన లంటక మానునా ॥ కల ॥

అటుగన తా బట్టినవ్రత ముండఁగ నన్యమతము చేపట్టినను

నటనల నెండునుఁ బొందక జీవుడు నడుమనె మోరుఁడై నట్లు
తటుకన శ్రీవేంకటసతి నొక్కని దాస్యము భజించిననరుడు
ఘటనల సాతవికైంకర్యములకు కడుఁబాత్రుఁడుగాక మానునా
॥ కల ॥ 2

శ్రీరాగం

చెల్లఁబో యాజీపు లిలఁ జేసినపాప మెంతో

పుల్లమున నున్నహరి పూరకే దవ్వాయ

॥ పల్లవి

కన్నచోటనే హరి కలఁడన్నవారికి

విన్నచోటనే విష్ణుడు వివేకులకు

పున్నతిఁ గొలువలేక వాద్దనుండఁగాఁ గొందరు

మిన్నుమీఁద వెదకేరు మితిమీఱఁ జదివి

॥ చెల్ల

పట్టినదే బ్రహ్మము పరమార్థవేత్తలకు

తిట్టులోనా దైవము దివ్యులకును

ముట్టి చేత మొక్కలేరు ముందటనే వుండఁగాను

బట్టబయలు పాకేరు బహుకర్మవిదుల

॥ చెల్ల

ఊపిరిలో దేవుఁడున్నాడు యోగీంద్రులకు

దాపున నున్నాడు హరిదాసులకును

యేపున శ్రీవేంకటేశు నేచి శరణనలేక

చాపలాన వెదకేరు నకలదేవతల

॥ చెల్ల ॥

౧. 'పతియొక్కని' కాబోయి. ఇది సమాసము. ద్రుతము విచార్యము. లేదా
దాస్యము అనునది 'సుఖముండి' ఇత్యాదులవలె తృతీయార్థము కాబోయి.

లలిత

౧ శరణంటి మాతని ౨ సమ్మంధమునఁజేసి

మరిగించి మము నేలి మన్నించవే

॥ పల్లవి ॥

సకలవేదములు సంకీర్తనలు చేసి

ప్రకటించి నినుఁ బాడి పావనుఁడైన-

అకలంకుఁడు తాళ్లపాకన్నమాచార్యుల

వెకలియై యేలిన శ్రీవేంకటనిలయ

॥ శర ॥

నారదాదిసనకసనందనాదులవలె

పేరుపడి నిన్నుఁ బాడి పెద్దలై ౩ నట్టి-

అరీతిఁ దాళ్లపాకన్నమాచార్యుల

చేరి యేలినయట్టిశ్రీవేంకటనిలయ

॥ శర ॥

సామవేదసామగానసప్తస్వరములను

బాముతో నీసతి నిన్నుఁ బాడినయట్టి-

అముకొన్నతాళ్లపాకన్నమాచార్యుల

వేమరు మెచ్చినశ్రీవేంకటనిలయా

॥ శర ॥ 24

రేకు 105

వరా?

అదివో నిత్యకూ(నూ?)రులు అచ్యుత నీదాసులు

యెదురులేనివారు యేకాంగవీరులు

॥ పల్లవి ॥

రచ్చలసంసారమనేరణరంగములోన

తచ్చి కామక్రోధాలతలలు గొట్టి

అచ్చపుతిరుమంత్రపుటారుపుబొబ్బలతోడ

యిచ్చలనే తిరిగేరు యేకాంగవీరులు

॥ అధి ॥

౧. ఈ పాట పెదతిరుమలయ్యుడో, చింతిరుమలయ్యుడో కావలసియున్నది.

అన్నమాచార్యుల సంబంధముతో మేము గొప్పవారమైతిమని చెప్పకొనుచున్నారు.

౨. సంబంధ: పూ.ము.పా ౩ 'అట్టి' అను విశేషణము పై పాదములోని-

తాళ్లపాకఅన్నమాచార్యులతో సమసింపవలసియున్నది. సమాస మధ్యమున "అరీతిఁ"

అనుపదము చొచ్చుకొన్నది. ఇట్టి వికటసమాసములు ఈవాఙ్మయమున కోకొల్లలు.

మొరసి పుట్టుగులనేముచ్చటఁజాల కురికి
తెరలి నడుములకుఁ దెగవేసి
పొరిఁ గర్మముఁ బొడిచి పోటుగంటులఁ దూరి
యెరగాని తిరిగేరు యేకాంగవీరులు

॥ అది ॥

వాడినదేహములనేపూళ్లలోపల చొచ్చి
చెడ్డం యహంకారమును చెఱలుపెట్టి
అడ్డమై శ్రీవేంకటేశు నండ నుండి లోకులనే-
యెడ్డల జూచి నవ్వేరు యేకాంగవీరులు

॥ అది ॥ 25

సాళంగం

జ్ఞానులాల యోగులాల సకలవిరక్తులాల
నానావిధాల నివి నమ్మేరు నుండి

॥ పల్లవి ॥

అరియింతులయధరామృతము లివియెల్ల
కాలకూటవిషములకరణి నుండి
శీలముతో వీరలచెట్టులవట్టుటలెల్లా
బాలనాగాలఁ దొడిగి పట్టుట నుండి

॥ జ్ఞాను ॥

కాంతలు నవ్వుచునై నాఁ గన్నులఁ జూచినచూపు
పంతమున నలుగులపాఁతర నుండి
బంతుల నెడుటనున్నపడఁతులచన్ను లివి
కంతల నొడ్డినబడిగండ్లు నుండి

॥ జ్ఞాను ॥

జవ్వనపుఁగామినులసరసపుమాటలెల్లా
మవ్వమైనయట్టిచొక్కుమంత్రాలు నుండి
యివ్వలను శ్రీవేంకటేశ్వరుదాసుల కివి
చివ్వనఁ జెప్పినట్టు చేసేవి నుండి

॥ జ్ఞాను ॥ 26

౧. 'అహంకారమును' కావచ్చు. ౨. జ్ఞానులార' ఇత్యాదికి బదులుగా 'జ్ఞానులాల'
ఇత్యాదిగనే ఈరేకులలో పెక్కుతావుల సంబోధనము కానవచ్చుచున్నది.

కాంబోది

సంతలే చొచ్చితిఁగావి సరకుఁ గాననైతి
యింతట శ్రీహరి నీవే యిటు దయఁజూడవే || పల్లవి ||

కాంతచనుఁగొండలు కడకు నెక్కితిఁ గావి
యెంతైనా మోక్షపుమెట్లు యెక్కలే నైతి
అంతట జవ్వనమనేఅడవి చొచ్చితిఁగావి
సంతతహరిఁ భక్తై నేసంజీవి గాననైతి || సంత ||

తెగి సంసారజలధిఁ దిరుగులాడితిఁగావి
అగదై వైరాగ్యరత్న మది దే నైతి
పొగరుజన్మాలరణభూములు చొచ్చితిఁగావి
పగటుఁగామాదులపగ సాధించ నైతి || సంత ||

తనువనియెడికల్పతరువు యెక్కితిఁగావి
కొనవిజ్ఞానఫలము గోయలేనైతి
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కమ్మర నీకృపచేతఁ
దవిసి యేవిధులనుఁ దట్టువడనైతి || సంత || 27

సాళంగనాట

నాకు నందు కేమివోదు నన్ను నీ వేమిచూచేవు
నీకరుణ గలిగితే నించి చూపవయ్యా || పల్లవి ||

మోరమైనదేహపుదుర్గుణ మేమిగలిగిన
అరసిఁ బ్రకృతిఁబోయి అడుగవయ్యా
నేరనాజన్మముతో నేరుపేమిగల్గా నన్ను
ధారుణిఁ బుట్టించినవిధాత నడిగవయ్యా || నాకు ||

౧. 'భక్తనే' పూ.ము;సా. భక్తి+అనే=భక్తనే. ఇట్టిపంథులు ఈవాఙ్మయమున
లోకాంత. ౨. 'విదుల' రేకు.

పంచేంద్రియములలోవిపాస మేమిగలిగినా
 అంచెలఁ గామునిఁబోయి అడుగవయ్యా
 ముంచిననాకర్మములో మోసమేమి గలిగినా
 ముంచితననఁ జేయించేమాయ నడుగవయ్యా   "నాకు"

అన్నిటా నావెనకటిఅపరాధ మేమిగల్గా
 మన్నించి నాగురుఁ జూచి మానవయ్యా
 మిన్నక శ్రీవేంకటేశ మీఁదిపను లేమిగల్గా
 నిన్నుఁ జూచుకొని నన్ను నీవే యేలవయ్యా   "నాకు" 28

దేసాక్షి

మఱి హరిదాసుఁడై మాయలఁ జిక్కువడితే
 వెఱపించఁబోయి తానే వెఱచినట్లవును   "పల్లవి"

కూరుఁడైనవాఁ డేడఁజొచ్చిన నడ్డము లేదు
 ఆరీతిజ్ఞానికి విధు లడ్డము లేవు
 కారణాన నప్పటినిఁ గలిగెనా నది మరి
 తేరిననీళ్ల వండు దేరిన ట్లవును   "మఱి"

సిరులరాజై లే నేమిసేసిన నేరమి లేదు
 పరమాధికారియైతేఁ బాపము లేదు
 అరసి తనకుఁదానే అనుమానించుకొనెనా
 తెరువే పోఁ నుంకిరిఁ దెలిపిన ట్లవును   "మఱి"

భూమెల్ల మేసినా నాఁబోతుకు బందె లేదు
 నేమవుఁబ్రపన్నునికి నింద లేదు
 యీమేర శ్రీవేంకటేశ్వరుని శరణని
 సోమరి కర్మమంటితే జుంటిఁగ కతవును   "మఱి" 29

ముఖారి

నేమే బ్రహ్మమనుంకోనేరము; నేము—

కామించిన¹ స్వతంత్రము గడు లేదుగాన

॥ పల్లవి ॥

క్షణములోపలనే సర్వజీవావస్థలూను

గణుతించేవాఁ దొకఁడు గలఁడు వేరే

అణుమహత్త్వములందు నతర్థమైనవాని

ప్రణుతించి దాసులమై బ్రదికేముగాని

॥ నేమే ॥

పనిగాని యేలుటకు బ్రహ్మాదిదేవతలఁ

గనిపించేవాఁ దొకఁడు గలఁడు వేరే

ననిచి నిరుల లక్ష్మీనాథుఁడైనవాని—

పనులవారము నేము బ్రదికేముగాని

॥ నేమే ॥

సతతరక్షకుఁడయి శంఖచక్రధరుఁడయి

గతి శ్రీవేంకటపతి గలఁడు వేరే

అతనిమఱుగు చొచ్చి యానందపరవశానఁ

బ్రతిలేక యిందరిలో బ్రదికేము గాని

॥ నేమే ॥

రేకు 106

శంకరాభరణం

ఇందుకేపో వెరగయ్యా నేమందును

ఇందులేనినీమహిమ కొనియాడఁగలనా

పల్లవి ॥

అటు దేవతలకెల్ల నమృతమిచ్చిననీవు

యిటు వెన్న దొంగిలట కేమందును

పటుగతి బలీంద్రుని బంధించినట్టినివు

సట రోలఁగట్టువడ్డవందాన కేమందును

॥ ఇందు ॥

౧. 'కొనేరము' పూ.ము.పా. ౨. 'స్వతంత్రముడుగ లేదు గాన' పూ.ము.పా.

ఇక్కడ 'స్వతంత్ర'శబ్దము భావప్రధాననిర్దేశము.

కలిగి యాకరిరాజుఁ గరుణఁ గాచిననీవు

యిల నావులఁ గాచుట కేమందును

తలఁప బ్రహ్మాదిదేవతలకుఁ జిక్కినినీవు

చెలులకాఁగిళ్లకుఁ జిక్కితి వేమందును

॥ ఇఁ

భావించ నన్నిటికంటేఁ బరమమూర్తివి నీవు

యీవల బాలుఁడవైతి వేమందును

కావించి బ్రహ్మాండాలు కడుపున విడుకొని

శ్రీవేంకటాద్రి విలిచితి వేమందును

॥ ఇందు ॥

పాడి

వెన్నలుదొంగిలునాటివెట్టివా నీవు

విన్నకన్నజాడ గాదు వెట్టివా నీవు

॥ పల్ల

చేరి విన్నునొల్లనట్టిజీవుల నీవుదరాన

వీరుఁడవై మోఁచేవు వెట్టివా నీవు

నారపేరు నుడిగితే నాపేరంటాఁ దగిలేవు

వీరానఁ జుట్టమవై వెట్టివా నీవు

॥ వెన్నె

బంటులై నవారికిఁ బరతంత్రుఁడవై యీ—

వెంటవెంట దిరిగేవు వెట్టివా నీవు

అంటే ననరాదు రెండుఅడుగులకే చొచ్చేవు

వింటే మాకు నవ్వువచ్చి వెట్టివా నీవు

॥ వెన్నె

పావనులయి లోకమెల్లా బదుకుమంటాఁ బేళ్లు

వేవేలు వెట్టుకొంటివి వెట్టివా నీవు

శ్రీవేంకటేశుఁడవై చెంది వరము లిచ్చేవు

వేవేగ నెవ్వరికైనా వెట్టివా నీవు

॥ వెన్నె ॥

రాసుక్రియ

అయ్యో వారిభాగ్య మంతేకాక

నెయ్యపువెన్న వట్టుక నెయ్యి పెదకేరు

॥ పల్లవి ॥

దేవుడు వెల్లవిరై దిక్కులెల్లా నిండుండఁగా

సోవల నా స్తికునకు శూన్యమై తోఁచు

యీవల వాన గురిసి యేరెంతబంటి వారినా

కావరపుజీవునకు గతుగతుకే

॥ అయ్యో ॥

హరి శరణంచే గాచేఅట్టియుపాయమే వుండఁగ

విరసానకుఁ గర్మమే వెగ్గళమాయ

పరగ నరులకెల్లాఁ బట్టపగలై యుండఁగా

అరయఁ గొన్నిజంతుల కంధకారమాయను

॥ అయ్యో ॥

యిక్కడ శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుటనే వుండఁగాను

అక్కటా మూఢున కెందు ననుమానమే

మక్కువ నింతా నమృతమయమైనఁ గోడికి

తెక్కుఁ దవ్వఁబోయ్యేది తిప్పపెంటలే

॥ అయ్యో ॥ 33

లలిత

కరుణించు మిఁకనైన కాపురమా

కరికరిఁ బెట్టకుమీ కాపురమా

॥ పల్లవి ॥

కలలోనిసుఖమైనకాపురమా

కలుషమేచవియైనకాపురమా

కలను బేహారపుకాపురమా

కలఁడు మా కిదే హరి కాపురమా

॥ కరు ॥

గంటవేటలో తగులుకాపురమా
కంటవత్తివెట్టికాచేకాపురమా
గంటుగిందుగాఁ జొరలేకాపురమా
కంటిమి శ్రీవతికృప కాపురమా

॥ కరు ॥

కావిరి వెట్టిచేరాయి కాపురమా
కావలసినట్లయ్యేకాపురమా
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరి నిన్ను నన్ను నొక్క -
తై వళము ౨ నేనెఁగదోకాపురమా

॥ కరు ॥ 34

పాడి

వేసరకు వీఁ డేల యనకుము విడువ నిన్నిఁక శరణు చొచ్చితి
సీసరెవ్వరు లేరు వెదకిన నిండుబండికిఁ జేట వేఁగా ॥ పల్లవి ॥

మీరు నాకుఁ గలరు నేనేమి నేనినఁ గాతురనియెడి -
ధీరతను జము సరకు గొనకే తివిరిఁ నేసితిఁ బాపము;
వోరనేయుచు నెంతలేదని పూరకే మీరుంటిరేనియు
వారికివిఁ గొరగాను; నే నెవ్వరిని నెఱుగను మిమ్మేకాని ॥ వేస ॥

మిమ్ముఁగొలిచినగర్వమున నేమీఁ జేయక కాలమందే,
నమ్మి కర్మములెల్ల మానితి నాకునాకే వేసరి;
దొమ్మి కోపక మీకు నాకును దూరమనుచుఁ బరాకుచేసిన,
యిమ్ములను నన్నవియు రోసును యేల నా కవి నీవేకాక ॥ వేస ॥

నీకు మొక్కినమందెమేళము నే నొక కొండ నేనుక
లోకములదేవతలకెల్లను రోసు వెలిగా నైతి;
యీకడను శ్రీవేంకటేశుఁడ యిప్పు డీటు ననుఁగరుణఁజూచితి
చేకొనుచు వారె మెత్తురు చెలఁగి నీ కింకరుఁడననుచు ॥ వేస ॥ 35

౧. 'గంట వెంటగ' పూ. ము. పా. ౨. నేనెఁగదె + ఓకాపురమా'

వరాళి

ఏమందురు యీమాటకు నిండరూ నిన్ను
సీమాయ యెంతైనా నిన్ను మించవచ్చునా || పల్లవి ||

నేను నిన్నుఁ గొలిచితి నీవు నన్ను నేలితివి
ఁ పాని పంచేంద్రియాలేల పనిగొనీని
కానిలేనిబంట్లఁ దేరకాండ్లు వెట్టిగొనఁగ
దానికి నీ కూరకుండ ధర్మమా సర్వేశ్వరా || ఏమం ||

పుట్టించినాడవు నీవు పుట్టినవాడను నేను
పట్టి కర్మమేల నన్ను బాధపెట్టిని
వాట్టినసొమ్ముకు వేరొకరు చేయిచాచితే
తట్టి నీవు వహించుకోఁదగదా సర్వేశ్వరా || ఏమం ||

యెడట నీవు గలవు యిహములో నేఁ గలను
చెదరినచిత్తమేల చిమ్మిరేచీని
అదన శ్రీవేంకటేశ ఆరితేరినట్టినన్ను
వదలక రక్షించుకో వన్నెగా సర్వేశ్వరా || ఏమం || 96

రేకు 107

సాళంగనాట

అమీఁదినిజసుఖ మరయలేము
పామరపుచాయలకే భ్రమసితిమయ్యా || పల్లవి ||

మనసునఁ బాలు దాగి మదియించివున్నట్టు
ననిచి గిలిగింతకు నవ్వినయట్టు
యెనసి సంసారసుఖ మిది నిజమునేనుక
తనివొంది యిందులోనే తడఁబడేమయ్యా || అమీఁ ||

బొమ్మలాట నిజమంటాఁ బూచి చూచి మెచ్చినట్టు

తెమ్మగా శివమాడి తా దేవరై నట్టు

కిమ్మల యీజన్మమందు కిందుమీందు నేతక

పమ్మి బోగములనేతెప్పలఁ దేలేమయ్యా

॥ ఆమీ ॥

బాలులు యిసుకగుళ్లు పసఁ గట్టు కాడినట్టు

వీలి వెఱ్ఱివాఁడు గఁతువేసినయట్టు

మేలిమి శ్రీవేంకటేశ మిమ్ముఁ గొలువక నేము

కాల మూరకే యిన్నాళ్లుఁ గడపితిమయ్యా

॥ ఆమీ ॥ 37

దేసాక్షి

దేవ నీదయ యెంతనో దివ్యసులభ మెంతనో

కావించి గఁటగటుక కాచుకందే విదివో

॥ పల్లవి ॥

వెదక నావసమా వేగుదాఁకా నిన్ను నేను

కదిసి నీమూరితి కానవసమా

యెదుట శంఖుచక్రాల యెట్టిదై వను నేనని

పొదుగుచు నీకునివే పొడచూపేవుగాక

॥ దేవ ॥

పొగడ నావసమా పురుణించి నీగుణాలు

తగుల నావసమా నీతలఁపెఱిగి

నిగిడి వేదశాస్త్రాల నిన్ను నీవే చెప్పుకొని

పగటుమాయజ్ఞానము పాపే వింతేకాక

॥ దేవ ॥

కొలువ నావసమా గుఱుతెఱిగి నీవెంట

చెఱిగి నాచేతులఁ బూజించవసమా

నిలిచి శ్రీవేంకటేశ నీవే సాయదలో నుండి

మరిసి పెరరేపుచు మన్నించేవుగాక

॥ దేవ ॥ 38

కన్నడగోళ

నన్ను నింతగా గడించి నాయమా దిగవిడువ

అన్నిటా రక్షించకపో దంతర్యామి

॥ పల్లవి ॥

సౌమ్మ వోవేసినవాడు చుట్టచుట్ట వీధులెల్లా

కమ్మక వెదకీనట కన్నదాకాను

నమ్మిన అజ్ఞానములో నన్ను బడవేసుకొని

అమ్మరో పూరకుందురా అంతర్యామి

॥ నన్ను ॥

వోడబేరమాడేవాడు వొకదరి చేరిచి

కూడినయర్థము గాచుకొసినట

యీడనే ప్రపంచములో నిట్టై నన్ను దరిచేర్చి

వోడక కాచుకోరాదా వోయంతర్యామి

॥ నన్ను ॥

చేరి పుప్పమేవాడు చిట్లు వేగ నుడట

పూరకే శ్రీవేంకటేశ వోపికతోడ

ఆరయ నన్ను బుట్టించినట్టివాడవు నాభార-

మేరీతి నై న మోపు మీక నంతర్యామి

॥ నన్ను ॥ 39

భూపాళం

హరివారమైతిమి మ మృవుఁగాదనఁగరాదు

తరముగా దింకను మాతప్పులు లోఁగొనరో

॥ పల్లవి ॥

వెన్నడించిసూడువట్టేవిష్ణుమాయ నీకు నేము

యిన్నిటా బంతమిచ్చేము యింకఁ గావరో

నన్నల వెట్టిగొనేటిసంసారబంధము నీకు

మున్నె కిందుపడితిమి ముంచి దయఁజూడవో

॥ హరి ॥

అడించేటికామక్రోధాదిజూజరులాల

వోడితిమి మీకుఁ దొల్లె వారయకురో

వీడవికర్మమ నీకు వెఱచి పూరి గఱచే-

మీడనే ధర్మదార మా కిఁకనైనాఁ బట్టవో

॥ హరి ॥

దక్కఁగొన్నమాలోనితనుభోగములాల

మొక్కితిమి మాకుఁ గొంతమొగమోడరో

యెక్కువ శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె మాజన్మములాల

గక్కన వేఁడుకొంటిమి కపటాలు మానరో

॥ హరి ॥ 40

బొళి

అతిసులభం బిదె శ్రీపతి శరణము అందుకు నారదాదులు సాక్షి

ప్రతిలే దిదియే నిత్యానందము బహువేదంబులె యివే సాక్షి ॥ పల్లవి ॥

వేసరకుమీ జీవుఁడా వెదకివెదకి దైవమును

అనపాటుగా హరి యున్నాఁ డిదె అందుకుఁ బ్రహ్లాదుఁడు సాక్షి

మోసపోకుమీ జన్మమా ముంచినయనుమానములను

నేసినభక్తికిఁ జేటు లేదు యీనేత కెల్ల ద్రువుఁడే సాక్షి ॥ అతి ॥

తమకించకుమీ దేహమా తగుసుఖదుఃఖంబుల నలసి

అమితము నరహరికరుణ నమ్మితే నందుకు నర్జునుఁడే సాక్షి

భ్రమయకుమీ వివేకమా బహుకాలంబులు యీఁదీది

తమితో దాస్యము తను రక్షించును దానికి బలీంద్రుఁడే సాక్షి ॥ అతి ॥

మరిగివుండుమీ వోజిహ్వో మరి శ్రీవేంకటపతినుతులు

అరయఁగ నిదియే యీడేరించును అందుకు వ్యాసాదులె సాక్షి

తిరుగకుమీ విజ్ఞానమా ద్రిష్టపుమాయలకును లోఁగి

సరిలే దితనిపాదసేవకును సనకాదులబ్రదుకే సాక్షి

॥ అతి ॥ 41

లలిత

తుద సమ స్తమును దుర్లభమే

అదె సులభుఁడు మాహరి యొకఁడే

॥ పల్లవి ॥

సురలును నరులును సొంపగుసిరులును

వారసిన నిన్నియు నుపాధులే

నిరుపాధికుఁడును విజకరుజావిధి

ఆరయఁగ నిదె మాహరి యొకఁడే

॥ తుద ॥

అందరియీవులు నఖిలకర్మములు

అందఁగరానిప్రయాసములే

యిందిరారమణి నేచిననే విది

చెందిరు సుజనులు చెప్పంగలదే

॥ తుద ॥

యితరోపాయము లేవి చూచినా

శ్రుతివిరహితములు శూన్యములే

రతి శ్రీమేకటరమణునిమతి యిది

హితపరిపూర్ణం విది యొకటే

॥ తుద ॥ 42

రేకు 108

లలిత

ఎవ్వరిభాగ్యం బెట్టున్నదో

దవ్వు చేరువకు తానే గురుతు

॥ పల్లవి ॥

పరమమంగళము భగవన్నామము

సురలకు నరులకు శుభకరము

యిరవుగ నెఱిగిన యెదుటనే వున్నది

వరుసల మఱచినవారికి మాయ

॥ ఎవ్వ ॥

వేదాంతసారము విష్ణుభక్తి యిది
ఆదిముసులమత మయినది
సాదించువారికి సర్వసాధనము
కాదని తొలఁగినఁ గడుకూన్యంబు

॥ ఎవ్వ ॥

చేతనిదానము శ్రీవేంకటపతి
యేతలఁ జూచిన నిందరికి
నీతియు నిదియే నిజసేవకులకు
పాతకులకు నది భవసాగరము

॥ ఎవ్వ ॥ 43

దన్నాసి

హరిదాసులతోడ నల్పులుం సరెనరాదు
గురుఁడు శిష్యుఁడననే గుఱి దప్పుఁగాన

॥ పల్లవి ॥

కోరి ముత్యపుఁజిప్పలఁ గురిసినవానయు
సారెఁ బెంకులతోవాన సరియౌనా
శ్రీరమణుఁ డిన్నిటానుఁ జేరియుంటే నుండెఁగాక
సారెకుఁ బాత్రాపాత్రసంగ తింతా లేదా

॥ హరి ॥

మలయాద్రి ౨ మాఁకులును మహిమీదిమాఁకులును
చలమున నెంచిచూడ సరియౌనా
అరిరి దేవుఁడు అంతర్యామియైతే నాయఁగాక
తెలియఁగ జేత్రవాసి దిక్కులందు లేదా

॥ హరి ॥

అమరులజన్మములు ననురలజన్మములు
జమశీఁ బుట్టినంతలో సరియౌనా
అమరి శ్రీవేంకటేశుఁ డాతుమైతే నాయఁగాక
తమితో నదికాకిభేదములు లేవా

॥ హరి ॥ 44

౧. 'సరెనరాదు' పూ.ము.పా. సరి+అనరాదు = సరెనరాదు.

ఈ వ్యావహారికసంధులను పనిపూని ప్రయోగించినట్లున్నది ఈ వాఙ్మయమున.

౨. 'మాకు' రేకు.

దేసాళం

నే ననఁగా నెంతవాఁడ నెఱుఁపుజీవులలోన

యీనెపాన రక్షించి నీళ్ళరుఁదేకాక

॥ పల్లవి ॥

యెవ్వరు బుద్ధిచెప్పిరి యిలపైఁ జీమలకెల్లా

నెవ్వగఁ బుట్టలఁ గొబ్బు నించుకొమ్మని

అవ్వల సంసారభ్రాంతి అనాదినుండియు లోలోఁ

దవ్వించి తలకెత్తేయంతర్యామేకాక

॥ నేన ॥

చెట్టుల కెవ్వరు బుద్ధిచెప్పేరు తతికాలానఁ

బుట్టి కాచి పూచి సిండాఁ బొదలుమవి

గుట్టుతో జై తన్యమై గుణములన్నిటికిని

తిట్టపెట్టి రచించినదేవుఁ డింతేకాక

॥ నేన ॥

బుద్ధు లెవ్వరు చెప్పిరి పుట్టినట్టిమెకాలకు

తిద్ది చన్నుదాగి పూరి దినుమని

పొద్దువొద్దు లోన నుండి భోగములు మఱపిన-

నిద్రపుశ్రీవేంకటాద్రినిలయుండేకాక

॥ నేన ॥ 45

రామక్రియ

తెలిసినవాఁడాఁ గాను తెలియనివాఁడాఁ గాను

యల నొకమాట నీ కెత్తిచ్చితిఁగాని

॥ పల్లవి ॥

పుట్టించేవాఁడవు నీవే బుద్ధిచ్చేవాఁడవు నీవే

యెట్లున్నా నపరాధ లేవి మాకు

అట్టా నన్నవారముగా మనఁగా నీచిత్తమెట్లో

కిట్టి వొకమాట నుడిగితి నింతేకాని

॥ తెలి ॥

మనసులోపల నీవే మరి వెలుపల నీవే

యెనసి అపరాధాలు యేవి మాకు

నిను నొగదనలేము నీసరివారముఁ గాము

అనవలసినమాట అంటి మింతేకాని

॥ తెలి ॥

అంతరాత్మవును నీవే అన్నిటాఁ గావఁగ నీవే

యెంతైనా నిపరాధా లేవి మాకు

వింత లేక శ్రీవేంకటవిభుఁడ నీబంటు వింతే

వంతుకు నే నొకమాట వాకుచ్చితిఁగాని

॥ తెలి ॥ 46

సాశంగనాట

నీయఁతటివా రెవ్వరు నీకు నెదురేది యెందు

చాయల నీసుద్ది విని శరణంటి నేను

॥ పల్లవి ॥

కావలెనంటేఁ దొల్లి కంభము చించుకవెళ్లి

తైవళమై ప్రహ్లాదుఁ గావవా నీవు

తేవలనంటే బ్రహ్మదేవునికి వేదములు

సోవల సముద్రమయిన చొచ్చి తేవా నీవు

॥ నీయం ॥

పట్టియెత్తవలెనంటేఁ బాతాళానఁ బడ్డకొండ

తట్టియెత్తి పాలవెల్లి దచ్చవా నీవు

మట్టుపెట్టవలె నంటే మరి భూమి చాపగాఁగ

చుట్టుకపోతేఁ దెచ్చి సొంపుగ నిలుపవా

॥ నీయం ॥

పక్షపాతమయ్యేనంటేఁ బాండవుల గెలుపించి

యీక్షితి యేలించి చనవియ్యవా నీవు

రక్షించేనంటేఁ గాతరాన శ్రీవేంకటాద్రిఁ బ్ర-

త్యక్షమై మావంటివారిఁ దగఁ గరుణించవా

॥ నీయం ॥ 47

సామంతం

అందరివలెనే వున్నాఁ దాతఁడా వీఁడు

యిందుముఖులఁ గూడినాఁ డీతఁ డానాఁడు

॥ పల్లవి ॥

యిందరూ నేఁతేటఁ జేసేయింద్రయాగపుముద్దలు

అందుకొని యారగించినాతఁడా వీఁడు

చెంది మునులసతులసతఁ దెప్పించుక మంచి-

విందు లారగించినాఁడు వీఁ డానాఁడు

॥ అంద ॥

తొలుత బ్రహ్మదాచినదూడలకు బాలులకు

అలరి మారుగడించినాతఁడా వీఁడు

నిలుచుం దేడుదినలు నెమ్మది వేలఁ గొండెత్తి

యిల నావులఁ గాచినాఁ డీతఁ డానాఁడు

॥ అంద ॥

బాలుడై భూతనాగుల బలరక్కసులఁ జంపి

అలరియాటలాడినయాతఁడా వీఁడు

యీలీల శ్రీవేంకటాద్రి యిక్కనాఁడు తొలుతే

యేలెను బ్రహ్మాదుల నీతఁ డానాఁడు

॥ అంద ॥ 48

రేకు 109

దేసాక్షి

ఏవీ నుసాయాలుగావు యెక్కువ భక్తకాని

దావతిఁ బడక యిది దక్కితే సులభము

॥ పల్లవి ॥

ముంటిపై సుఖమందుట ముక్కున నూరుపువట్టి

దంటవాయువు గెలువఁదలఁచేదెల్లా

వెంటికవట్టుక పోయి వెనఁ గొండ వాఁకుట

వెంటఁ గర్మమార్గమున విష్ణుని సాధించుట

॥ ఏవీ ॥

యేనుగుతోఁ బెనఁగుట యిల నిరాహారియై
కానవిపంచేంద్రియాలఁ గట్టఁబోవుట
నానిం చినుపగుగిళ్లు నమలుట బలిమిని
ద్యానించి మనసుఁబట్టి దైవమా సాధించుట

॥ ఏవీ ॥

దప్పికి నెండమాపులు దాగ దగ్గరఁబోవుట
తప్పుఁజదువులలోఁ దత్త్వము నెంచుట
విప్పిచవి యడుగుట పెక్కుదైవాలఁ గొలిచి
కప్పిన శ్రీవేంకటేశుకరుణ సాధించుట

॥ ఏవీ ॥ 49

7

శంకరాభరణం

అప్పుడు దైవాలరాయఁ డాదిమాల మీతఁడు
యిప్పు డిట్టిమహిమల నెక్కుడాయ నీతఁడు

॥ పల్లవి ॥

చెకావి వారికాలుతె చేసినపన్నీరుకాపు
జోకఁ గాలువలై సొరిది జార
నైకపునీలాదినుండి జలజలబారేటి-
రేకలనెలయేయలంత సున్న దిదివో

॥ అప్పు ॥

తెప్పలుగా గుప్పినట్టితెల్లనికప్పురకాపు
చిప్పిలుచు వెన్నెలలై చిందఁగాను
పుప్పొడిఁదోఁగినకల్పభూజము నిలుచున్న -
చొప్పున నున్నాఁడిదివో సొంపులు మీరుచును

॥ అప్పు ॥

పొందుగ నంతటిమీఁదఁ బూసినపునుగుకాపు
కందువ మాణిక్యముల గనియైనట్టు
అంది శ్రీవేంకటేశ్వరు కదె యలమేలుచుంగ
చెంది యరళఁ గట్టఁగా శ్రీవిభుఁడై నిలిచె

॥ అప్పు ॥ 50

మలహరి

ఏమి నేనే మిఁక నేము యెంతని దాచుకొందుము

నీమహిమ యింతంతననేరము నేమయ్యా

॥ పల్లవి ॥

అంది నిన్ను నొకమాటు హరి యని నుడిగితే

పొందినపాతకమెల్లఁ బొలిసిపోయ

మందలించి మఱి యొకమాటు నుడిగినఫల -

మందె నీ కప్పగించితి మదిగోవయ్యా -

॥ ఏమి ॥

యిట్టై మీకు రెండుచేతులె త్తొకమాటు మొక్కితే

గట్టిగా విహవరాలు గలిగె మాకు

దట్టముగ సాష్టాంగదండము వెట్టినఫల -

మట్టై నీమీఁద నున్నది అదిగోవయ్యా

॥ ఏమి ॥

సరుగ నీకొకమాటు శరణన్నమాత్రమున

సీరులఁ బుణ్యుఁడ నైతి శ్రీవేంకటేశ

ధరలోన నే నీకు దాసుఁడనైనఫల -

మరయ నీమీఁద నున్న దదిగోవయ్యా

॥ ఏమి ॥ 51

సాళంగం

ఎక్కడిమతము లింక నేమి సోదించేము నేము

తక్కక శ్రీవతి నీవే దయఁజూతుగాక

॥ పల్లవి ॥

కాదనఁగ నెట్టువచ్చు కన్నులెడిటిలోకము

లేదనఁగ నెట్టువచ్చు లీలకర్మము

నీదాసుఁడ ననుచు నీమరఁగు చొచ్చుకొంటే

యేదెసనై నా బెట్టి యీదేరింతుగాక

॥ ఎక్క ॥

తోయ నెట్టువచ్చు మించి తొలఁకేటిసీమాయ
 పాయ నెట్టువచ్చు యీభవబంధాలు
 చేయార విన్నుఁ బూజించి చేరి సీముద్రలు మోఁచి
 యాయెడ నుండఁగా నీవే యాదేరింతుగాక   ॥ ఎక్క ॥

తెలియఁగ నెట్టువచ్చు ద్రిష్టమైనసీమహిమ
 తలఁచఁగ నెట్టువచ్చు తగుసీరూపు
 నెలవై శ్రీవేంకటేశ నీవు గలవనుండఁగా
 యిలమీఁద మమ్ము నీవే యాదేరింతు గాక   ॥ ఎక్క ॥ 52

శుద్ధవసంతం

పురుషోత్తముఁడ నీవు, పురుషాధముఁడ నేను
 ధరలో నాయందు మంచితన మేది   ॥ పల్లవి ॥

అనంతాపరాధములు అటు నేము సేసేవి
 అనంతమయినదయ అది నీది
 విను నెఱఁగకుండేటిసీచగుణము నాది
 నను నెడయకుండేగుణము నీది   ॥ పురు ॥

సకలయాచకమే సరుస నాకుఁ బవి
 సకలరక్షకత్వము సరి నీవని
 ప్రకటించి నిన్ను దూరేపలుకే నా తెప్పుదూను
 వెకలివై ననుఁగాచేవిధము నీది   ॥ పురు ॥

నేర మింతయును నాది నేరు పింతయును నీది
 సారెకు నజ్ఞాని నేను జ్ఞానిని నీవు
 యీరితి శ్రీవేంకటేశ యిట్టే నన్ను నేలితివి
 ధారుణిలో విండెను ప్రభావము నీది   ॥ పురు ॥ 53

గుండక్రియ

నారాయణాచ్యుతానంత గోవిందా

నేరరాదు విజ్ఞానము నీ వియ్యక లేదు

॥ పల్లవి ॥

నిగమాంతవిదులై తే నిన్నెఱుగుదురుగాక

మృగసమానులకేల మీమీదిభక్తి

వెగటుగాఁ గృపతోడ విశ్వరూపు చూపినాను

పగటుదుర్యోధనుడు బహురూప మనఁదా

॥ నారా ॥

చిరపుణ్యులై తే మీనేవలు సేతురుగాక

దురితచిత్తులకు మీత్రోవ యేటికి

గరిమఁ బ్రత్యక్షమై కంబములోఁ గలిగినా

హిరణ్యకశిపుఁడు మీ మ్రొంచి శరణనెనా

॥ నారా ॥

దేవతలయితే మిమ్ముఁ దెలియనేర్తురుగాక

యేవల నసురలు మిమ్మెఱిఁగేరా

శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద నిరితో నీ వుండఁగాను

కేవలనంసారు లెఱిఁగియును మఱవరా

॥ నారా ॥ 54

రేకు 110

శంకరాభరణం

లేదు భయము మఱి కాదు భవము

ఆదియు సంత్యముఁ దెలిసిన హరియాజ్ఞేకాన

॥ పల్లవి ॥

తలఁపులుగడుగక వొడ లటు తాఁ గడిగిన నేమి

వెలుపలికాంక్షలు వుడుగక విధులుడిగిన నేమి

అలరుచు శ్రీహరిదాస్యము ఆతుమఁ గలిగినయాతఁడు

చెలఁగుచు పమలై నా సేసిన మరి యేమి

॥ లేదు ॥

హించినకోపము విడువక భోగము విడిచిననేమి
పంచేంద్రియములు ముదియుక పైముదిసిన నేమి
నించినదై వము నమ్మిన నిర్భరుడయినయాతడు
యెంచుక యేమార్గంబుల నెట్టుండిన నేమి || లేదు ||

వేగమె లోపల గడుగక వెలి గడిగిన నేమి
యోగము దెలియక పలువదువులు దెలిసిన నేమి
యీగతి శ్రీ వేంకటపతి నెఱిగి నుఖించేటియాతడు
జాగుల ప్రపంచమందును సతమైనా నేమి || లేదు || 55

గుండక్రియ

హరిభక్తివోడ యెక్కినట్టివారలే కాని
తరంగమొరంగులను దాటలే రెవ్వరును || పల్లవి ||

నిందుఁజింతాజలదికి నీళ్లు దనచిత్తమే
దండిపుణ్యపాపాలే దరులు
కొండలవంటికరళ్లు కోరికె లెందు చూచినా
తండుముందుపడేవారే దాటలే రెవ్వరును || హరి ||

అపదలు సంపదలు అందులోనిమకరాలు
కాపురపులింపటాలే కై యొత్తులు
బాపలపుగుణములే సరిఁజొచ్చేయేరులు
దాపుదండ చేకొని దాటలే రెవ్వరును || హరి ||

నెలవై పుష్పసగ్గలే నిచ్చులుఁ బోటునుఁ బాటు
బలువై నయాశే బడబాగ్ని
యెలమి శ్రీ వేంకటేశహితులకే కార్నడ
తలఁచి యితరులెల్ల దాటలే రెవ్వరును || హరి || 56

గోళ

ఈతనిఁ గొలిచితేనే యిన్ని గొలలునుఁ దీరు

చేతనఁబెట్టుపుణ్యాలు చేరుననే కలుగు

॥ పల్లవి ॥

పట్టి కాళింగునిఁ దోలి పాముకొల దీర్చినాఁడు

బట్టబాయటనే రేపల్లెవారికి

అట్టె పూతనఁ జంపి ఆఁడుఁగొల దీర్చినాఁడు

గట్టిగాఁ గృష్ణుఁడు లోకమువారికెల్లను

॥ ఈత ॥

బలురావణుఁ జంపి బాఁపనకొల దీర్చినాఁడు

యిలమీఁదఁ గలిగినఋషులకెల్లా

కొలఁదిమీరినయట్టికోతికొల దీర్చినాఁడు

సొలసి రాఘవుఁ డదె సుగ్రీవునికిని

॥ ఈత ॥

వొలిసి పురాలు చొచ్చి వూరఁ గొల దీర్చినాఁడు

అల తనదాసులై నఅమరులకు

సిలుగుఁగొలలు దీర్చి సేన వరా లిచ్చినాఁడు

చెలఁగి పరుషలకు శ్రీవేంకటేశుఁడు

॥ ఈత ॥ 57

శ్రీరాగం

వివేకించ వేళ లేదు విజ్ఞానమార్గమందు

భవసంపదలపెద్దపాఁజు చూచి జీకుఁడు

॥ పల్లవి ॥

చిత్తమనియెడిమహాసింహాసనం బెక్కి

హత్తిబహుపరాకాయ నదె జీవుఁడు

గుత్తపుదేహమనేటికొలుపుకూటములోన

జొత్తుఁ బ్రకృతినట్లము చూచివి జీవుఁడు

॥ వివే ॥

గ. 'గోలలు' పూ.ము.పా ౨, 'చేతనంబెట్టు' పూ.ము.పా "చేతనన = బుద్ధి యందు; పెట్టు = వుంచుకొన్న" కావచ్చు "ప్రతిపద్ధంతి చేతనా;" అని అమరము.

పంచేంద్రియములనేబలుతేజీలపై నెక్కి
అంచల వయ్యాకిదోలీ నదె జీవుడు
ముంచినకర్మములనేముద్రలపెట్టెలు దెచ్చి
సంచముగా రెక్కవెట్టి సరి దాచి జీవుడు

॥ వివే ॥

యిచ్చు గామక్రోధాలనే హితమంతులును దారు
తచ్చి తలపోసుకొని దగ జీవుడు
అచ్చపుశ్రీవేంకటేశుఁ దంతరాత్మయై యుండఁగా
వచ్చిగా నాతనిఁ జూచి భ్రమసీని జీవుడు

॥ వివే ॥ ౪౪

సామంతం

చెల్లెటో తియ్యనినోరఁ జేఁ దేటికి యీ-
పల్లదపుఁగోరికలపాలు నేయవలెనా

॥ పల్లవి ॥

ఆసలకు నాదేహ మమ్ముకొంటి వింటింట
దాసునిఁగా నాపాలిదై వమా నీవు
పోసరించి భూమిలోనఁ బుట్టించి రక్షించి
యీసులేక భంగపెట్టు టిది గొంత వలెనా

॥ చెల్లె ॥

పామరపుటింద్రియాలబారి దోసితివి నన్ను
దామెనకట్టుగాఁ గట్టి తత్వమా నీవు
దోమటి నామతిలోనఁ దోడునీడవై యుండి
పామేటిసుఖములనే భ్రమయించవలెనా

॥ చెల్లె ॥

గక్కన నింతట నన్ను గరుణించితివి నేడు
మొక్కితి శ్రీవేంకటాద్రిమూలమా నీకు
దిక్కుదెసవై నాకు దేవుఁడవై యేలికవు
చొక్కి నామన నింత సోదించవలెనా

॥ చెల్లె ॥ ౪౫

భూపాళం

చూపఁజెప్పఁగలభక్త సుజనుఁడవు మాకు
దాపైనహరి యిట్టై తప్పెఁ దారెననక

॥ పల్లవి ॥

కోరి పొందవులయింటఁ గూర లారగించినట్టు
సారపుశబరివిందు చవిగొన్నట్టు
వూరకే మాయంట నీవు వొదవినపాటి నీ-
వారగించవయ్య చవు లొఁగాములెంచక

॥ చూపఁ ॥

తొల్లియు రేపల్లె గొల్ల దోమటి దొడికినట్టు
తల్లి ఆనసూయపాలఁ దనిసినట్టు
చిల్లరై నమాయంటఁ జేసినపాటారగించు
చల్లతోడిబోనమైన చాలుఁజాలదనక

॥ చూపఁ ॥

అంకెల శ్రీవేంకటాద్రి నారగించినయట్టు
కొంకులేక సిరితోడఁ గోనేటిరాయ
లెంకనయిననాయంటిలేశమైన నారగించు
అంకించి నీనాలోనిఅంతరము లెంచకా

॥ చూపఁ ॥ 60

రేకు 111

లలిత

ఏగతి నుద్ధరించేవో యింతటిమీఁదట మమ్ము
భోగపుఁగోరికలచేఁ బొలిసెఁబో పనులు

॥ పల్లవి ॥

పరగి నాలుకసొంపు ప్థరసిపోయ
పరులనే నుతియించి పలుమారును
విరసపుఁబాపములవినికిచే వీనులెల్లాఁ
గొరమాలె మాకు నేటికులాచారములు

॥ ఏగ ॥

మొక్కలానఁ బరధనమునకుఁ జాఁచి చాఁచి
యొక్కవఁ జేతులమహి మెందో పోయ
తక్కక పరశ్రీలఁ దలఁచి మనసు బుద్ధి
ముక్కపోయ మాకు నేటిముందరిపుణ్యములు ॥ ఏగ ॥

యెప్పుడు నీచుల ఇంద్ర కెడ తాకి పాదములు
తప్పనితపములెల్లాఁ దలఁగిపోయ
యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశ యిటు నిన్నుఁ గొలువఁగా
నెప్పున నేఁ జేసినట్టి నేరమెల్లా నడఁగె ॥ ఏగ ॥ 61

ముఖారి

పాప మెఱుగను పుణ్యపల మెఱుగను
యేవనులు నీకు ॥ నెల విన్నియునుఁ గావా ॥ పల్లవి ॥

మునుప నీవిషయముల ముద్రః మానుసులఁగా-
నునిచితివి నామీద నొకటొకటి నే
అనిశంబు నవి చెప్పినట్లఁ జేయకయున్న
ఘనుఁడ నీయాజ్ఞ నేఁ గడచుటేకాదా ॥ పాప ॥

కలిమిగలయింద్రియపుఁగాఁపులుండినవూరు
యెలమి నా కొనఁగితివి యేలు మనుచు
అలసి వీరల నేను నాదరించక కినిసి
తొలఁగఁద్రోచిన నదియు ద్రోహమే కాదా ॥ పాప ॥

కుటిలములఁ బెడఁబాపి కోరినచనపురెల్ల
ఘటనఁ జెల్లించితివి; ఘనుఁడ నేనుఁ
ఆటుగనక శ్రీవేంకటాద్రిక నీదాసి-
నెటుచేసినా నీకు నితవేకాదా ॥ పాప ॥ 62

శుద్ధవసంతం

చిక్కువడ్డపనికిఁ జేసినదే చేత
లెక్కలేనియప్పునకు లేమే కలిమి

॥ పల్లవి ॥

తగవులేమి తెదిరిధనమే తనసొమ్ము
జగదగానికి విరసమే కూడు
తెగుదెంపులేమికి దీనగతే చిక్కు
విగువుఁగూటికి వట్టిబీరమే తగవు

॥ చిక్కు ॥

పతిలేవిభూమికి బలవంతుడే రాజు
గతిలేవికూటికిఁ గన్నదే కూడు
సతిలేవివానికి జరగినదే యాలు
కుతదీరుటకు రచ్చకొట్టమే యిల్లు

॥ చిక్కు ॥

యెదురులేమికిఁ దమకేదైనఁ దలఁ పిది
మదమత్తువకుఁ దనమఱపే మాట
తుదిపదమునకుఁ జేదొడై నవిభవము
పదిలపుశ్రీవేంకటపతియే యెఱుక

॥ చిక్కు ॥ 83

శ్రీరాగం

అన్నిటికి నొడయఁడవై వశ్రీపతివి నీవు

యెన్నరాదు మాబలఁగఁ మెంచుకో మాపొఁజు ॥ పల్లవి ॥

జ్ఞానేంద్రియము లైదు శరీరిలోపల

అనక కర్మేంద్రియము లైదు

తానకపుకామక్రోధాలవర్గము లారు

యీనెలపు పంచభూతా లెంచు మాపొఁజు

॥ అన్ని ॥

తప్పనిగుణాలు మూడు తనువికారము లారు
 అప్పటి మనో^౧ బుద్ధ్యహంకారాలు
 వుప్పత్తిలువిషయము లుడివోని వొకఅయిదు
 యిప్పటి మించేకోపము యెంచుకో మాపొజు ॥ అన్ని ॥

ఆకలి దప్పియును మానావమానములును
 సోకినశీతోష్ణాలు సుఖదుఃఖాలు
 మూఁకగమికాఁడ నేను మొక్కెడ శ్రీవేంకటేశ
 యేకటార^౩ గడపేవా నెంచుకో మాపొజు ॥ అన్ని ॥ 64

లలిత

ఈడ నుండె నిందాకా నింటిముంగిట
 ఆడ నెందుఁ బోడుగద అప్పుడే యీకృష్ణుడు ॥ పల్లవి ॥

యేడ పూతకిఁ జంపె నింతపిన్నవాడంటా
 ఆడుకొనే రదే వీధి నందరుఁ గూడి
 వేడుకతో మనగోవిందుడు గాడుగదా
 చూడరమ్మ వీడు గడుచుల్లరీడు పాపడు ॥ ఈడ ॥

మరలి యప్పటివాడె మద్దులు విఱచెనంటా
 పరువులు వెట్టెరు పడఁతులెల్లా
 కరికరించఁగ రోలఁ గట్టితే నప్పుడు మా-
 హరి గాడుగదా ఆడనున్న బిడ్డడు ॥ ఈడ ॥

నింతగాఁగ నొకబండి విఱచె నప్పటినంటా
 రంతు సేసే రదివో రచ్చలు నిండి
 అంత యీశ్రీవేంకటేశుఁ డైనమనకృష్ణుడట
 యింతేకాక యెవ్వరున్నా రిటువంటిపాపడు ॥ ఈడ ॥ 65

౧. బుద్ధిహంకారాలు'రేకు ౨. 'ఏకట + అరన్' ౩. గడపేవా + అని + ఎంచుకో
 'అని' కి ముందు మధ్యచువురుష నింత.

పాడి

విభుఁడ వింతటికి వెరవుతో ననుఁగావు

అభయహస్తముతోడి ఆదిమూలమా

॥ పల్లవి ॥

పలులంపటాలచేతఁ బాటువడి పాటువడి

అలసితిఁ గావవే వో ఆదిమూలమా

చలమరి యితరసంసారభ్రాంతిఁ జిక్కితి న -

న్నలరించి కావవే వో ఆదిమూలమా

॥ విభుఁ ॥

యెంతకైనా నాసలచే యేఁగేఁగి వేసరితి -

నంత కోపఁ గావవే వో ఆదిమూలమా

సంతలచుట్టరికాల జడిసితి నిఁకఁ గావు

అంతరాత్మ నాపాలి ఆదిమూలమా

॥ విభుఁ ॥

ఁరంటదెప్పుటింద్రియాల రవ్వైతిఁ గావవే వో -

అంటినశ్రీవేంకటాద్రి ఆదిమూలమా

గెంటక ముమ్మాటికిని నీకే శర -

ణంటిఁ గావవే వో ఆదిమూలమా

॥ విభుఁ ॥ 46

రేకు 112

శ్రీరాగం

ఏటిమాట లివి విన నింపయ్యానా మది -

౨ నేఁటవెట్టి దాసుఁడౌ టిదిసరియా

॥ పల్లవి ॥

జీవుఁడే దేవుఁడని చెప్పుదురు గొందరు

దైవముచేతలెల్లాఁ దమ కున్నవా

అవలఁ గొందరు కర్మ మది బ్రహ్మ మందురు

రావణాదు లివి నేసి రతికెక్కిరా

॥ ఏటి ॥

౧. 'రంటదెప్పు టింద్రియాల' పూ.ము.పా. రంటఁ దిప్పు నింద్రియాల కావచ్చు.
రంటన్ = పుణ్యసావములు రెండింటియందు. లేక సుఖదుఃఖములందు కావచ్చు.

౨. 'నేఁటి' పూ.ము.పా. 'ఏఁటవెట్టి'. అర్థము విచార్యము.

మిగులఁ గొందరు దైవమే లేదనెందురు.
 తగ నీప్రపంచమెల్లాఁ దనచేతలా
 గగన మతఁడు నిరాకార మందురు గొంద-
 రెగువఁ బురుషసూక్త మెఱుగరా తాము

॥ ఏటి ॥

యెవిమిదిగుఱములే యితని వండురు గొంద-
 రనయము మిగిలిన వవి దమవా
 యెనయఁగ శ్రీవేంకటేశ్వరుడాసురై
 మనుట విత్యముగాక మరి యేమినేలా

॥ ఏటి ॥ 67

రామక్రియ

అన్నిటా శ్రీహరిదాసుఁడగువానికి
 కొన్నిదైవములఁ గొలువఁగఁ దగునా

॥ పల్లవి ॥

విహితకర్మమునేసి వెదకేటిహరి నిట్టె
 నహజమై కొలచేటిసరసునికి
 గహనపుఁగర్మాలు కడమలైన నేమి
 మహిఁ గనకాద్రికి మరి పైఁడి వలెనా

॥ అన్ని ॥

పలుదానములకెల్ల బలమైనహరి నిట్టె
 బలువుగఁ జేకొన్న భక్తునికిని
 నెలకొని యాతఁ డన్నియునుఁ జేసినవాఁడె
 తెలిసి సూర్యునిఁ జూడ దీపాట వలెనా

॥ అన్ని ॥

౨ వేదవేద్యుఁడు శ్రీవేంకటపతి నామ-
 మాదిగాఁ బఠియించే యధికునికి
 ఆదై నవదుపులు అఱచేతి వతనికి
 మేదినిఁ దిరుగాడ మెట్లు వలెనా

॥ అన్ని ॥ 68

గ. 'లేదనెందురు' పూ.ము.పా. 'లేదని + అందురు' ఈ వ్యాసహరిక సందర్భి
 వాఙ్మయమున కొల్లలు. ౨. 'వేదవేద్యుఁడు' పూ.ము.పా.

మలహరి

౧ ఈహీ శ్రీహరిఁగంటే యింత లేదుగా వట్టి-

దాహపుటాసరి వెట్టి దప్పు టింతేకాకా

॥ పల్లవి ॥

పలుమారు నిందరిని భంగపడి వేదేది

యిలపై దేహమువెంచేయిందు కింతేకా

కలికికాంతలచూపుఘాతలకు భ్రమనేది

చెలఁగి మైమఱచేటిచేత కింతేకా

॥ ఈహీ ॥

పక్కన జన్మలనెల్లాఁ బాటునదేదెల్లాను

యెక్కడో సంసారాన కిందు కింతేకా

వాక్కరిఁ గొలిచి తిట్లు కొడిగట్టే దెల్లాను

చక్కుముక్కునాలికెప్పైచవి కింతేకా

॥ ఈహీ ॥

గరవాన ధనములు గడియించేదెల్లాను

ఆరయ నాదని వీఁగేయిందు కింతేకా

చేరి శ్రీవేంకటపతి సేవకుఁ జొరనిదెల్లా

భారవుఁగర్మపుణ్యాధఁ బట్టువడికా

॥ ఈహీ ॥ 69

బొలి

ఎంత బాఁచనా^౩ సోద మింత గలదా

అంతయు నీమహిమే హరిభట్లా

॥ పల్లవి ॥

సూరిభట్లాకవంక చొరనిచోట్లు చొచ్చి

వారదియ్య మెత్తి యెత్తి వడదాకి

నీరువట్టుగొని భూమి నీళ్లెల్లా వారవట్టి

కేరికేరి నగవయ్య క్రిష్ణభట్లా

॥ ఎంత ॥

౧. 'ఈహీ' పూ. ము. పా. ఈ 'ఈహీ' ఎగతాళి చేసి నవ్వుటకు అనుకరణ శబ్దము. ౨. 'మైమఱచేది చేత' పూ.ము.పా. రేకు. ౩. 'సోద(ద్య?)' పూ.ము.పా. 'అసోద' శబ్దము 'అస్వాద్య' శబ్ద భవము కావచ్చు. పూ.ము.పా. లో '(ద్య?)' సూచన మక్కరలేదేమో.

దేవరొడ్డు లొకవంక దిక్కులలోఁ బొలగూడు
 దీవెనతో నారగించి తీపుమరిగి
 యీవలఁ బెట్టినవారి కేమైనా నొసఁగిని
 వేవేలుమాయలవిష్టుభట్ల

॥ ఎంత ॥

సోమయాదు లొకవంక సొరిది సురలకెల్లా -
 నామనితో విందువెట్టి ననుదినము
 హోమపువ్వులసొమ్ము లొడిసి తాఁ బుచ్చుకొని
 వేమరు శ్రీవేంకటాద్రివెన్నుభట్ల

॥ ఎంత ॥ 70

గుండక్రియ

అటుగన నే రోయఁగఁ దగవా
 నటనల శ్రీహరిఁ నటమింతే

॥ పల్లవి ॥

చిడుముడి మూఁగినజీవులలోపల
 కడఁగి నే నొక్కఁడనింతే
 విడువక పక్షులు వృక్షము లిలపై
 వెడఁగుభోగములు వెదకినా

॥ అటు ॥

తనువులుమోచినతగుప్రాణులలోఁ
 గనుఁగొన నొకమళకమ నింతే
 మునుకొని కీటకములుఁ జీమలు నిల
 చెనకి దొరతనము సేసినా

॥ అటు ॥

శ్రీవేంకటపతిసేవారిలో
 సోవల నొకదాసుఁడ నేను
 భావించి సురలు బ్రహ్మాదు లతని -
 దైవస్వమాయలు దాఁచెరా

॥ అటు ॥ 71

రామక్రియ

సేయనివాఁ ఁ దెవ్వఁడు చేరి చిల్లరదోషాలు

యేయెడ జీవులజాడ లీశ్వరకల్పితమే

॥ పల్లవి ॥

దేవునినమ్మినయట్టిదేహియట యాతనికి

యీవల నెంతటిపాప మేమిసేసును

భావించి యన్ని నేరాలు పరిహరించు నతఁడే

ఆవటించుసూర్యునికి నంధకార మెదురా

॥ సేయ ॥

పూజింపించుకొనేవాఁడు భువనరక్షకుఁడట

తేజముతో దురితాలు తెంచఁగలేఁడా

రాజు సేసినయా ॥ జాజ్ఞ రాజుకంటే నెక్కుడా

వోజతో వజ్రాయుధాన కోపునా పర్వతాలు

॥ సేయ ॥

చేతనాత్మకుఁడట శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు

జాతిలేనిజీవునికి స్వతంత్ర మేది

కాతరపుష్పాన్మానకుఁ గార్యకారణ మేది

యేతున గరుడనికి నెదురా పాములు

॥ సేయ ॥ 72

రేకు 113

మాళవి

ద్రువవరదా సంస్తుతవరదా

నవమైనయార్తుని నన్నుఁ గావవే

॥ పల్లవి ॥

కరిరాజవరదా కాకాసురవరదా

శరణాగతవిభీషణవరదా

సిరుల వేదాలు నిన్నుఁ జెప్పఁగా ३ వినిని

మరిగి మఱఁగుచొచ్చే మమ్ముఁ గావవే

॥ ద్రువ ॥

౧. 'దెవ్వఁడు చేరి' ఈ 'చేరి' పూ.ము.పా. లో శప్పిబోయినది.

౨. 'యా(యా?)జ్ఞ' పూ.ము.పా. 'అన+అజ్ఞ' కలిసి వ్యావహారికముగానో, వ్రాతస్పృగనో 'అజ్ఞా' అని యుండవచ్చు. అన=అజ్ఞ ఏకార్థములైనను కలిసి వాడుట నేటికి వ్యవహారములో సుప్రసిద్ధమే. ౩. 'వినిని=వినియును' కావచ్చు 'వినిన్ని' అని లోక వ్యవహారము ఈనాటికిని కలదు.

అక్రూరవరదా అంబరీషవరదా

శక్రాదిదివిజనీచయవరదా

విక్రమించి యిన్నిటా నీవే ఘనమని నీకు

చక్రధర శరణంటి సరిఁ గావవే

॥ ద్రువ ॥

ద్రౌపదీవరదా తగ నర్జునవరదా

శ్రీపతీ ప్రహ్లాదశిశువరదా

యేవున శ్రీవేంకటాద్రి యిటు నేను నాగురుఁడు

చూపఁగాఁ గొలిచే నచ్చుగఁ గావవే

॥ ద్రువ ॥ 73

గుండక్రియ

నమ్మిన దొకచే నాకు నీశరణము

యెమ్మెలసఁసార మింతే యిం దేమిగలదు

॥ పల్లవి ॥

యేటికర్మము నా కేటిధర్మము

యేటిదో నేఁ జేయఁగా నీ కేమి గూడెను

నాఁటికపుతఁబివారు నడిచినెమార్గమపి

యీఁటకుఁ జేసేఁగాక యిందేమి గలదు

॥ నమ్మి ॥

యేదతపము నా కేదజపము నే

వాదీకఁ జేయఁగ నీకు వచ్చినదేమి

బెదిదవుఁబెద్దలెల్లాఁ బెట్టినతిట్టములంటా

యీదుకుఁ జేసేఁగాక యిం దేమి గలదు

॥ నమ్మి ॥

యొక్కడిపుణ్యము నా కెక్కడిభోగములు

యిక్కువ న న్నిట్లుఁ జేసి యేమిగంటివి

నిక్కెప్పుశ్రీవే. కకేళ నిన్నుఁ గనుటగాక

యొక్కడి కెక్కడిమాయ లిం దేమి గలదు

॥ నమ్మి ॥ 74

బౌళి

అన్నియును హరినే నేయటమటాలే యిది
పన్నినసుజ్ఞానికి బయలై తోచు

॥ పల్లవి ॥

తిరుపై యవ్వలవ్వలఁ దిరుగుచుండెటివేళఁ
దిరిగినట్ల నుండు దిక్కులెల్లాను
సిరులసంసారభ్రమఁ జిక్కినజీవునికివి
పరగ నై హికమే పరమై తోచు

॥ అన్ని ॥

సొగిసి యద్దమునీడ చూచినవేళఁ దనకు
మగుడ వేతొకరూపు మతిఁ దోచును
తగిలి యిట్లానేపో తనుఁదా నెఱుఁగకున్న
నిగిడినపుట్టువులు నిజమై తోచు

॥ అన్ని ॥

కదిసినకలాంధకార మంతటాఁ గప్పి
పుదయమైతే నన్నీ నొదిగినట్లు
హృదయపుశ్రీవేంకటేశుఁడు వెల్లవిరైతే
మదిలో న న్జ్ఞానము మాయమై తోచు

॥ అన్ని ॥ 75

లలిత

అవి యటు భావించినట్లాను
కవగొని యిందుకుఁ గలఁగరు ఘనులు

॥ పల్లవి ॥

అరయఁగ నేఁబదియక్షరమురై పో
ధరలోపల నిందాస్తుతులు
సరిఁ బురాణములు శాస్త్రవేదములు
యిరవుగ విన్నియు నిందే పొడమె

॥ అవి ॥

చొక్కదేహమున నున్నయంగములు
 పెక్కువిధములై బెరసినవి
 చిక్కులఁ గొన్నిటి సిగ్గుల దాతురు
 యెక్కువయతులకు విప్పియు నమము

॥ అవి ॥

అంతరాత్మలో సంతర్యామై
 బంతులఁ దిరిగేటిబంధువులు
 చింతింప నతఁడే శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ -
 దీంతకుఁ గర్తవి యెంతురు బుధులు

॥ అవి ॥ 76

మాళవి

బలువుఁడు హరిఁ జేపట్టితిని
 తలఁచినదెల్లా దక్కెను నాకు
 దురిత నిధ్వంసుఁడు దుఃఖవిదారుఁడు
 అరిభయంకరుఁ డచ్యుతుఁడు
 సిరివరుఁ డితనినిఁ జేకొని కొలిచిన
 పరమసుఖమెఛో భయ మెక్కడిది

॥ పల్లవి ॥

॥ బలు ॥

దానవాంతకుఁడు దైవశిఖామణి
 మానరక్షకుఁడు మాధవుఁడు
 నానాముఖముల నాపాలఁ గలఁడు
 యేనెపముల నా కెదురే లేదు

॥ బలు ॥

అనయము నిర్మలఁ డఖిలానందుఁడు
 ఘనుఁ డీశ్రీవేంకటవిభుఁడు
 కనుకొని మము నిటు గాచుక తిరిగి
 యెనయఁగ నేలికె యితఁడేమాకు

॥ బలు ॥ 77

దేవగాంధారి

మేలు లేదు తీలు లేదు మించి విదే హరిమాయ

కాలమందే హరిఁ గంటి కైవల్య మొకటే

॥ పల్లవి ॥

సురలును జీవులే నసురలును జీవులే

ధర నిందుఁ బ్రకృతిభేదమేకాని

సురలకు స్వర్గ మనులకు నరకము

పరగ నీరెంటిగతి పాపపుణ్యములే

॥ మేలు ॥

పొలఁతులు జీవులే పురుషులు జీవులే

తలఁప భావభేదములేకాని

బలిమి స్వతంత్రముఁ బరతంత్ర మొకరికి

యెరిమి నిందులోఁ జెల్లె హీనాధికములే

॥ మేలు ॥

రాజులును జీవులే రాసిబంట్లు జీవులే

వోజతో సంపద చెల్లె దొకటే వేరు

సాజపుశ్రీ వేంకటేశు శరణ మొక్కటే గతి

బాజుఁ గర్మ మొందొకటి బంధమోక్షములు

॥ మేలు ॥ 78

రేకు 114

సాళంగనాట

అదె వచ్చె విదె వచ్చె నయ్యతుసేనాపతి

పదిదిక్కులకు విట్టె పారరో యసురలు

॥ పల్లవి ॥

గరుడధ్వజం బదె ఘనశంఖరవ మదె

నరుసనే విష్ణుదేవుచక్ర మదె

మురవైరిపంపు లవె ముందరిసేన లవె

పరచి గగ్గుల శిక్తాడై పారరో దానవులు

॥ అదె ॥

తెల్లని గొడుగు లవె దేవదుండభులు నవె
యెల్లదేవతలరథా లింతటా నవె
తెల్లరేగి విక్కి హరికీర్తి భుజము లవె
పల్లపుపాతాళానఁ బడరో దనుజులు

॥ అదె ॥

వెండిపైడిగుదె లవె వెంజామరము లవె
మెండగుత్తె వారాలు మించిన వవె
దండి శ్రీ వేంకటపతి దాడిముట్టె నదె యిదె
బిడుబిందై ౨ జజ్జరించి పారరోదై తేయులు

॥ అదె ॥ 79

లలిత

అయ్యో నేనేకా అన్నిటికంటెఁ దీలు
గయ్యాళినై విదా గర్వింతుఁగాని

॥ పల్లవి ॥

తడిపివుదికినట్టిధౌతవస్త్రములు నా-
యొడలు మోచినమీఁద యోగ్యము గావు
పుడివోక వనములో వొప్పైనవిరులు నే-
ముడిచివేసినంతనే ముట్టరాదాయను

॥ అయ్యో ॥

వెక్కనపురచనలవేవేలురుచులు నా-
వొక్కనాలు కంటితేనే యోగ్యముగావు
పక్కనదేవార్హపుఁబరిమళ గంధములు నా-
ముక్కుసోకినంతలోనే ముట్టరాదాయను

॥ అయ్యో ॥

గగనాననుండి వచ్చేగంగాజలములైన
వోగి నాగోరంటితేనే యోగ్యము గావు
నగుశ్రీవేంకటపతి నన్నె రషించినదాఁక
మొగడై యెరుకతుది ముట్టరాదాయను

॥ అయ్యో ॥ 80

నాట

మర్ద మర్ద మమబంధాని

దుర్దాంతమహాదుఃఖాని

॥ పల్లవి ॥

చక్రా యుగరవిశత ౧ తేజోఽంచిత

సక్రోధసహస్ర ప్రముఖా

విక్రమక్రమా విస్ఫులింగకణ

నక్రహరణ హరినవ్యకరాంకా

॥ మర్ద ॥

కలితసుదర్శన కలిసవిదారణ

కులిశకోటిభవమోషణా

ప్రళయానలసంధ్రమవిద్రుమకర

రళితదైత్యగళరక్తకీరణా

॥ మర్ద ॥

హితకరశ్రీవేంకటేశప్రయుక్త

సతతపరాక్రమజయంకర

చతురోఽహంతే శరణం గతోఽస్మి

యితరాన్ విభజ్య యహ మాం రక్షర

॥ మర్ద ॥ 81

మాళవిగోళ

విత్యహృది వివిధ నేరిచిన నోహా

ప్రత్యక్షమైనట్టిపరమాత్మునికి

॥ పల్లవి ॥

తనువే గుడియట తలయే శిఖరమట

పెనుహృదయమే హరిపీఠమట

కనుగొన చూపులే ఘనదీపము లట

తనలోపలియంతర్యామికిని

॥ విత్య ॥

౧. 'తేజాంచిత' రేఖ. ౨. 'ప్రముఖ' శబ్దమునకు 'ముఖమే' అర్థముకాబోయి.

౩. 'కలిస' రేఖ. ౪. ఈ సంస్కృత కీర్తనములో సంబోధనములు దీర్ఘాంతముగా నుండుట సంగీతప్రభావముతోనేమో. అన్నమయ్య సంస్కృత రచన ఒక స్వతంత్రమైన తీరుగా నుండును. ౫. ఈ పాదంలోని భావమే పె. తి. వచనరచనలో కన్పట్టినది.

పలుకే మంత్రమట యిపాదైననాలికే
 కలకలమనువిడిఘంటయట
 నలువై నరుచులే నై వేద్యములట
 తలఁపులోపల సున్నదై పమునకు

॥ నిత్య ॥

గమనచేష్టలే యంగరంగగతియట
 తమిగలజీవుడే దాసుడట
 అమరినపూర్పులే యాలవట్టములట
 క్రమముతో శ్రీవేంకటరాయనికిని

॥ నిత్య ॥ 82

ముఖారి

కిన్నజానేహం కేకవాత్పర మహా
 సన్నతాకర మమాచరణాయ తస్మై

॥ పల్లవి ॥

వేదాంతవేద్యాయ విశ్వరూపాయ నమో
 ఆదిమధ్యంతరహితాధికాయ
 భేదాయ పునరవ్యభేదాయ నమో నమో
 నాదప్రియాయ మమ నాథాయ తస్మై

॥ కిన్న ॥

పరమపురుషాయ భవబంధహరణాయ నమో
 సిరుపమానందాయ విశ్వా
 దురితదూరాయ కలిదోషవిధ్వస్తాయ
 హరియచ్యుతాయ మమ ఆత్మాయ తస్మై

॥ కిన్న ॥

కాలాత్మకాయ విజకరుణాకరాయ నమో
 శ్రీలలామాకుచాశ్రితగుణాయ
 హేలాంక శ్రీవేంకటేశాయ నమోనమో
 పాలితాఖిల మమాభరణాయ తస్మై

॥ కిన్న ॥ 83

౧. 'పాదైవ' పూము.పా., ౨. 'హరయేఽచ్యుతాయ' కావచ్చు. ౩. 'ఆత్మనే'
 కావచ్చు. అన్నమయ్య పంసన్నతరచన ఒక స్వతంత్రమైనదని ముందే వ్రాసియుంటిని.

కాంబోదీ

చెల్ల నెక్కికొంటివిగా జీవుడ యీబలుకోటా
బల్లిదుడ నీకు నేడు పట్టమాయఁ గోటా

॥ పల్లవి ॥

తొమ్మిదిగవనులై నదొడ్డతోలుఁగోటా
కొమ్మలచవులమూలకొత్తకాలకోటా
వమ్మలేనిమెడవంపువంకదారకోటా
పమ్మి పగవారినెల్లా పట్టుకొన్నకోటా

॥ చెల్ల ॥

తలవాకిలిదంతపుతలుపులకోటా
తలిరుజేతులపెద్దదంతెనాలకోటా
వెలియాసలనేదందువిడిసినకోటా
గులుగై యింద్రియములు కొల్లగొన్నకోటా

॥ చెల్ల ॥

నడచప్పరములనేనలువై నకోటా
జడిసినచెవుల మించుసవరణకోటా
పడవిపాల్లఁ బడి ఫలియించెఁ గోటా
యెడమిచ్చి శ్రీవేంకటేశుఁ డేరెఁ గోటా

॥ చెల్ల ॥ 84

రేఖ 115

శంకరాభరణం

నాటికి నాడు గొత్త నేటికి నేడు గొత్త
నాటకపుడై వమవు నమోనమో

॥ పల్లవి ॥

సిరుల రుక్మాంగదుచేతికత్తివారఁ దొల్లి
వరుస ధర్మాంగదుపై వనమాలాయ
హరి నీకృపకలిమి నట్లనే అరులచే
కరిఖడ్గధార నాకుఁ గలువదండాయ

॥ నాటి ॥

౧ ఇందు దీర్ఘాంతమైన 'కోట' శబ్దము సంకీర్తనబంది కావచ్చు.

౨. అన్నమయ్య జీవితచరిత్ర మిందులో కానవచ్చుచున్నది.

మునుప వారిశ్చంద్రమొనక త్తిధారఁ దొల్లి
 పొనిఁగి చంద్రవఃతికిఁ బూవుదందాయ
 వనజాక్ష నీకృపను వరశత్రులెత్తినట్టి -
 ఘనబద్ధధార నాకుఁ గన్తూరివాటాయ

॥ నాటి ॥

చలపట్టి కరిరాజు శరణంబే విచ్చేసి
 కలుషముఁ బెడఁబాపి కాచినట్టు
 అలర శ్రీవేంకటేశ ఆపద లిన్నియుఁ బాపి
 యల నన్నుఁ గాచినది యెన్నఁ గతలాయ

॥ నాటి ॥ 85

సాశంగినాట

కంటిమి రెంటికే భూమిఁ గలుగుదృష్టాంతము
 గొంటరిరావణనందు గుహనియందు

॥ పల్లవి ॥

నీదాస్యముగలనీచటన్మమైన మేలు
 యేదియునెఱఁగనట్టియెక్కవజన్మానకంటే
 వాదపుగర్వము లేదు వట్టియాచారము లేదు
 సాదిచి నై వ్యాసుసంధానమేకాని

॥ కంటి ॥

మిమ్ముఁ దలపుచుఁ జేయుమృగయానమైఁ మేలు
 సొమ్ముపోక మీకుఁగానిసుకృతము సేయుకంటే
 డమ్మరిఁనమ్మ లేదు తెగనికోరిక లేదు
 పమ్మి నీపైఁ బెట్టినట్టిభారమేకాని

॥ కంటి ॥

దిక్కులు సాధించుకంటే తెలిసి శ్రీవేంకటేశు-
 ఁదిక్కు నీనామమే కా సాధించుటే మేలు
 యెక్కవ తక్కువ లేదు యెఱు కెఱఁగమి లేదు
 చక్కజాడతో నీకు శరణంబేఁగాని

॥ కంటి ॥ 86

లలిత

కామధేనువై కలిగె నీధరణి
వాములు వలసినవారికి విధులు

॥ పల్లవి ॥

అందరు జీవులే ఆయాకర్మముఁ
బొంది బుద్ధు లెప్పుడు వేరు
కొందరు స్వర్గము గోరి సుఖింతురు
కొందరు నరకానఁ గూలుదురు

॥ కామ ॥

దేవుఁ డిందరికి దిక్కై యుండును
భావాభావమే బహువిధము
దేవత లమృతాదీనమై మనిరి
ఁ తోవనె దనుజులు దురిత మందిరి

॥ కామ ॥

పుట్టు గందరికి పొంది కలిగినదె
దట్టపుమనసులే తమకొలఁది
యిట్టే శ్రీవేంకటేశుఁడు సేసిన-
యట్టో నాతఁడు అదివో యెదుట

॥ కామ ॥ 87

గుండక్రియ

ఏపురాణముల నెఱితి వెదకినా
శ్రీపతిదాసులు చెడ రెన్నఁడును

॥ పల్లవి ॥

హరివిరహితములు అవి గొన్నాళ్లకు
విరసంబులు మరి విఫలములు
నరహః గొలి చిటు నమ్మినవరములు
నిరతము రెన్నఁడు నెలపులు చెడవు

॥ ఏపు ॥

కమలాక్షుని మతిఁగాననిచదువులు

కుమరంబులు బహుకుపథములు

జమళి నచ్చుతునిసమారాధనలు

విమలములే కాని వితథముగావు

॥ ఏపు ॥

శ్రీవల్లభుగతిఁ జేరనిదవులు

దావతులు కపటధర్మములు

శ్రీవేంకటప్రతి నేవించునేవలు

పావనము లధికభాగ్యపుసిరులు

॥ ఏపు ॥ 88

ముఖారి

ఏలోకమందున్నా నేమీ లేదు

కాలిమి నందుకుఁదగ్గదావతేకాని

॥ పల్లవి ॥

సురల కసురలకు సూదునుఁబాడునే కాని

పొరసి సుఖించఁగఁ బొద్దు లేదు

ధరలో ఋషులకును తపము నేయనేకాని

మరిగి భోగించఁగ మరి పొద్దు లేదు

॥ ఏలో ॥

గక్కన సిద్ధులకైన గంభయు బొంతయేకాని

చిక్కిపరునము గలిగి నెలవులేదు

రెక్కలు గంపక్షికి రేసుతిమ్మటలేకాని

చక్క వైకుంఠాన కెగయ సత్తువ లేదు

॥ ఏలో ॥

సకలజంతువులకు జన్మాదులేకాని

అకటా నిత్యానంద ముదలేదు

వెకలి శ్రీవేంకటేశునిష్ణుదాసులకే మంచి-

మురెల్లాఁ గలవు సుడివడలేదు

॥ ఏలో ॥ 89

దేవగాంధారి

అన్నియునుఁ దనఆచార్యాధీనము

చెన్నుమీఱ హరిపాదసేవసేయు మనసా

॥ పల్లవి ॥

దైవమూఁ గొంచము గాఁడు తానూ గొంచము గాఁడు

భావించికొలచేవారిపరిపాటి

చేవలఁ బత్తిముదుగు చేనిముదుగూ లేదు

వాపరిఁ బోఁగెత్తేటివారివారినేరుపు

॥ అన్ని ॥

కాలము కడమలేదు కర్మము కడమలేదు

కేలి విశ్వాసముగలిగినపాటి

వ్రాలకు ముదిమీ లేదు వక్కణ ముదిమీ లేదు

పోలించేటివిద్వాంసులబుద్ధిలోనినేరుపు

॥ అన్ని ॥

జ్ఞానానకుఁ దప్పు లేదు జన్మానకుఁ దప్పు లేదు

నానాటికి వివేకించి నడచేపాటి

పానిపట్టి శ్రీవేంకటపతి యింతకు మూలము

అనుక యీతని శరణనేవారినేరుపు

॥ అన్ని ॥ 90

రేకు 116

సాళంగనాట

విఠిగిరి దానవవీరు లదె

అతిముఠి దేవత లాదే రదె

॥ పల్లవి ॥

పరగుకంఠ మదె పగిలె పగిలె నదె

హరినరసింహంబాయ నదె

గరుడధ్వజ మదె ఘనచక్రం బదె

మొరనేటిశంకపుమోత లవె

॥ విఠి ॥

వెడలె వెడలె నదె వెనుకొని హిరణ్యఁ

దొడికిపట్టె నదె తొడమీద

విడువక చించిన వేయిచేతులవె

కడపమీదనే కదలఁ దదె

॥ విఠి ॥

అదె వామాంకంబందు లక్ష్మీయదె

కడిసి శాంతమదే కరుణ యదె

పుదుటున ప్రహ్లాదు నూరడించె నదె

యదె శ్రీవేంకట మెక్కె నదె

॥ విఠి ॥ 91

సామంతం

ఇద్దరు దేహసమ్మంధ మిదివో మాయ

గద్దించి యాడవుడునో కడసారీ తాను

॥ పల్లవి ॥

తోడఁబుట్టినమమత తొడఁగి కొన్నాళ్లకు

వాడితె పుత్రులమీదవలె నుండదు

వేడుక వారెవ్వరో వీరెవ్వరో కాని

అకూడపెట్టి వీరికే కొట్లాడి వారికే

॥ ఇద్ద ॥

తల్లిమీదఁ గలభక్తి తనకే కొన్నాళ్లకు

యిల్లాలమీదవలె నిత వుండదు

వెల్లివిరి నది యెంత విచారించ విది యెంత

యిల్లుముంగి లొక్కరిది యెరవు వొక్కరిది

॥ ఇద్ద ॥

నీతితో శ్రీవేంకటేశునిత్యనేవ కొన్నాళ్ల -

కీతల సంసారమంత యితవు గాదు

ఆతఁడెట్లు యివియెట్లు అందరూ నెఱిగినదే

నేతు లొకటిమీదట చిత్త మొకయందు

॥ ఇద్ద ॥ 92

౧. 'యాడవుడు నొకడు నారీతాను', పూ. ము. పా. ఆర్థము చింత్యము.

౨. 'కూడపెట్టి వీరికే కొట్లాడేవారికే', పూ. ము. పా. ఆర్థము చింత్యము.

నాట

దేవళిభామణి దివిజులు వొగడంగ

వేవేలుగతుల వెలసి వాడే

॥ పల్లవి ॥

వీడుల వీడుల వెనఁ దురగముపై

భేరిల బల్లెము బిరబిరఁ దిప్పుచు

మోదముతోడుత మోహనమూరితి

యేదెసచూచిన నేఁగి వాడే

॥ దేవ ॥

కన్నులు దిప్పుచు కర్ణములు గదల

సన్నల రాగెఱు చొకళింపుచును

అన్నిటఁ దేజి యాడంగ దేవుడు

తన్నఁగ వాగేలు దిప్పి వాడే

॥ దేవ ॥

వలగొనఁ దిరుగుచు వాలము వినరుచు

నిలిచి గుఱ్ఱ మటు నేర్పులు చూపంగ

బలుశ్రీవేంకటపతి యహోబలపుఁ-

టొలమున సారెకుఁ బొదలి వాడే

॥ దేవ ॥ 93

రామక్రియ

ఇందరి బుద్ధులు యీశ్వరేచ్ఛకు సరిరావు

గొందినున్నమానుషము కొలుప దెంతైనా

॥ పల్లవి ॥

తనంతఁ దా నూరకన్న దైవమే తోడొను

క్రినిసి తాఁ బదరితే కిందుమీదొను

తనుఁడానే చేరె హరి దధివిభాండకునకు

కొనక్కఱి బోయి నీవి కొంచపడెఁ దొల్లి

॥ ఇంద ॥

౧. 'రాగకు' పూ.ము.పా.

౨. 'బోయి నివి' పూ.ము.పా. నీవి=పందెమొడ్డిన ధనము.

౧ వొక్కటివాఁడు దానైతే వున్నచోనే మేలు చేరు
 పెక్కుబుద్ధులఁ బోతేను పిరివీకొను
 పక్కన నంబరీషుఁడు పట్టినవ్రతాన గెల్చె
 దిక్కులెల్లా దూర్వాసు తిరిగి బడలెను

॥ ఇంద ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుచేతిలోపీఠగములు
 భావించి యాతఁడు నడపక మానఁడు
 వావిరి నిదెఱుగక పట్టియలమటఁబడి
 జీవులేత బడలేరు చింత బిట్టె పాయరో

॥ ఇంద ॥ 94

శ్రీరాగం

ఎంత ౩ వాటువదె నీశ్వరుఁడు
 జంతువుల కేది సతమోకావి

॥ పల్లవి ॥

వోముచు లోలో ౪ నొకదేహమునకె
 యేమి రచించెను యీశ్వరుఁడు
 కామించి మోక్షసుఖమునకునైతే
 వోమినస్రిష్టులు ౫ వొకటిఁ గావు

॥ ఎంత ॥

భోగించబుట్టినభూతకోల్లను
 యేగతి మోచి నీశ్వరుఁడు
 చేగదేర తననేవకుఁ జొచ్చిన-
 యోగము సులభం బొకబొకటికిని

॥ ఎంత ॥

పన్నినజగముల ప్రాణాధారము
 యెన్నిట నున్నాఁ దీశ్వరుఁడు
 కన్నులశ్రీవేంకటపతి యని కని
 వున్నవేళ తమవునికే సుఖము

॥ ఎంత ॥ 95

౧. ఒక్కటివాఁడు = ఒక్కనిశ్చితానిప్రాయమునకు వచ్చినవాడు. ౨. 'లోని జగములు' పూ.ము.పా. ౩. 'పాటువదె' పూ.ము.పా. ఎంత + పాటు + వదె. ౪. 'నొక దేహమునకే' పూ.ము.పా. ౫. 'స్రిష్టు' లకు వ్యావహారికరూపము.

దేసాక్షి

నమ్మలేము కానలేము నరులాల మనమింతే
సమ్మతించి యేలేవాఁడు సర్వేశుఁడేసుండి

॥ పల్లవి ॥

కంటికిఁ గంటిరెప్ప కాచుకవుండినయట్టు
వాంటి దేహమెల్లాజేవాడ్తుకొన్నట్టు
అంటుక దేహి నేపొద్దు అంతరాత్మయై వుండీ
జంటయై కాచుకున్నాఁడు సర్వేశుఁడేసుండి

॥ నమ్మ ॥

చిఁకటి నోటికిఁ గది చేయే కొంటవచ్చినట్టు
అఁకటికి గుక్కిళ్లు అసయినట్టు
వీఁకల జంతువులకు వెలుపల లోననుండి
సాఁకుచునున్నాఁ డిదివో సర్వేశుఁడేసుండి

॥ నమ్మ ॥

తమదేహ మెంతైనా తానే యింపయి మోచినట్టు
తెమలి ప్రాణ మిన్నిటాఁ దీపయినట్టు
అమరినభోగమోక్ష లడిగినవారి కిచ్చీ
సముఁడు శ్రీవేంకటాద్రి సర్వేశుఁడేసుండి

॥ నమ్మ ॥ 96

రేకు 117

౨ రామక్రియ

ఇట్టిజీవుల కింక ౩ నేది వాటి
దట్టమై దేవుఁడ నీవే దయఁజూతుగాకా

॥ పల్లవి ॥

తనజన్మవిదు(ధు?)లనుఁ దలఁచు నొక్కొకవేళ
వానర మఱచు నట్టె. వొక్కొకవేళ
వినుఁ బురాణకథలు వివరించి యొకవేళ
పెనచి సందేహములె పెంచు నొకవేళ

॥ ఇట్టి ॥

౧. 'గడిచే యేకొంట' పూ.ము.పా. ౨. 'శ్రీరాగం' పూ. ము. పా.

౩. 'నేటిపాటి' పూ.ము.పా.

విసిగి సంసారమందు విరతుడౌ నొకవేళ
 వాసంగి యందె మత్తుడౌ నొకవేళ
 పసిగొని యింద్రియాలబంపై వుండు నొకవేళ
 ముసిపితో దైవానకు మొక్కు నొక్కవేళ

॥ ఇట్టి ॥

కోరి తపములు చేసి గుణియౌ తా నొకవేళ
 వూరకే అలసివుండు నొక్కవేళ
 యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యెదలో నీ వుండఁగాను
 బీరాన నీకే మొఱవెట్టు నొకవేళ

॥ ఇట్టి ॥ 97

సామంతం

ఎంత చదివి చూచిన నీకడే ఘనముగాక
 యంతయు నేలేటిదైవ మింక వేరే కలరా

॥ పల్లవి ॥

మొదల జగములకు మూలమైనవాడు
 తుదఁ బ్రళయమునాడు తోచేవాడు
 కదిసి నడుమ నిండి కలిగివుండెడివాడు
 మదనగురుడేకాక మఱి వేరే కలరా

॥ ఎంత ॥

పరమాణువై నవాడు బ్రహ్మాండమైనవాడు
 సురలకు నరులకు జోటయినవాడు
 పరమైనవాడు ప్రపంచమైనవాడు
 హరి యొక్కడేకాక అవ్వలనుఁ గలరా

॥ ఎంత ॥

పుట్టుగులయినవాడు భోగమోక్షలై నవాడు
 యెట్టనెదుర లోనను యిన్నిటివాడు
 గట్టిగా శ్రీవేంకటాద్రి కమలాదేవితోడి-
 పట్టపుదేవుడేకాక పరు లింకఁ గలరా

॥ ఎంత ॥ 98

పాడి

భోగసహాయులె పొరుగెల్లా

ఆగమవిదు(భు?)లును ననంతములు

॥ పల్లవి ॥

కులమునఁ జుట్టాలు కోటానఁగోట్లు

కలిమిలేమి కొక్కఁడనే గుటి

పలులంపఁజములప్రజలే యిందరు

నిలిచినచోటికి నే నొక్కఁడనే

॥ భోగ ॥

చెట్టడిచిన నిదె చేటఁడుపండ్లు

గుట్టు దెలుసుకొన గురి నేను

వొటుక సంసార మూరల్లా నిదె

పుట్టినప్పటికి భువి నొక్కఁడనే

॥ భోగ ॥

చనపుమనవులకు జగమెల్లా నిదె

కొనకు మొదలికిని గురి నేను

యెనయుచు శ్రీవేంకటేశుఁ డెలఁగన

నినుపుగమికాఁడ నే నొక్కఁడనే

॥ భోగ ॥ 99

శ్రీరాగం

హరియవతార మీతఁడు అన్నమయ్య

అరయ మాగురుఁ డీతఁ డన్నమయ్య

॥ పల్లవి ॥

నైకుంతనాధునివద్ద వడిఁ బాడుచున్నవాఁడు

ఆకరమై తాళ్లపాక అన్నమయ్య

ఆకశపువిష్ణుపాదమందు నిత్యమై వున్నవాఁడు

ఆకడీకడఁ దాళ్లపాక అన్నమయ్య

॥ హరి ॥

౧. 'నినుపుగ మీవాడ' పూ.ము.పా. ౨. ఈపాటగూడ పె.తి.లయ్యదో
చి.తి.లయ్యదో అయ్యుండవచ్చు. ౩. 'ఆకశపు' పూ.ము.పా.

క్షీరాబ్ధికాయ విట్టే నేవింపుచునున్నవాడు
ఆరితేరి తాళ్లపాక అన్నమయ్య
ధీరుడై సూర్యమండలతేజమువద్ద నున్నవాడు
ఆరితులఁ దాళ్లపాక అన్నమయ్య

॥ హరి ॥

యీవల సంసారలీల యిందిరేకుతో నున్నవాడు
ఆవటించి తాళ్లపాక అన్నమయ్య
భావింప శ్రీవేంకటేశుపాదములందె వున్నవాడు
ఆ(హా ?)వభావమై తాళ్లపాక అన్నమయ్య

॥ హరి ॥ 100

మరిహరి

కోరి మాభుజముల డాగులు మోచుకున్నారము
ధాతుణిలోపల మమ్ము దయఁజూచుఁగాక

॥ వల్లవి ॥

సతతము హరిచేతిశంఖచక్రములే
గతియై మాపాలనుండి కాచుఁగాక
అతిరయమైనట్టిఅచ్యుతునిఅయుధాలే
హితవుగ మమ్ము నిల్పె యేలుఁగాక

॥ కోరి ॥

కమలానతిచేతులగదాపద్మములు
మహాకారముతో మము మన్నించుఁగాక
సమరపిజయమైనకాల్గొదిలరములు
తమితోడ మాకు దాపుడందై వుండుఁగాక

॥ కోరి ॥

ముంచి శ్రీవేంకటేశుడు మొలఁగట్టినకతారు
అంచెల మాకెల్ల రక్షి అమరుఁగాక
అంచ నీతనికై దువులమరినహస్తములు
పంచల మాకిట్టే వజ్రపఱజరా లవుఁగాక

॥ కోరి ॥ 101

లలిత

ఎన్నఁదొకో బుద్ధెరిఁగి యీదేరేది జంతువులు
యిన్నిటా నీమహిమలు యెదిరించి వున్నవి || పల్లవి ||

కావించి నీపాదతీర్థగంగ ప్రవాహమైనది
పావనులై యిందరిని బ్రదుకుమని
లావుగా నీప్రసాదతులసి నరువోకున్నది
వేవేలుపాతకాలెల్ల విదళించుమనుచు || ఎన్నఁ ||

చింతల నీమూర్తులు శిలాశాసనాలై నవి
పంతముతోఁ గొలిచిట్టై బ్రదుకుమని
బంతినే నీనామములు ప్రతిధ్వనులై వున్నవి
దొంతులై నభవముల తుదగనుమనుచు || ఎన్నఁ ||

అందరికి నీసేవలు హస్తగతాలై వున్నవి
బందె దీర నీకు మ్రొక్కి బ్రదుకుమని
అందపుశ్రీవేంకటేశ అంతరాత్మవై వున్నాఁడ-
వెందు చూచిన విజ్ఞాన మింద కొండో యనుచు || ఎన్నఁ || 102

రేకు 118

దేసాళం

జీవునికి నిటు బుద్ధి చెప్పవయ్యా హరి నీవు
కావక పోరాదు మాకుఁగలయంతర్యామివి || పల్లవి ||

పైపై నెదురుకట్లఁ బంచదార వుండఁగాను
చేపట్టి యడిగి తెచ్చి చేఁదు దిన్నట్లు
పూప లై నచేతిలోనే పుణ్యములు వుండఁగాను
పాపములు చవియంటఁ బట్టఁబొయ్యా జీవుడు || జీవు ||

యింటిలోనే నవరత్నా లెన్నియైనా నుండఁగాను
కంటగించి గాజుఁబూస గట్టుకొన్నట్లు
వెంటనే హరినామాలు వేయివేలై వుండఁగా
జంట వితరమంత్రాలు జపించి జీవుఁడు

॥ జీవు ॥

చేసుకొన్న యిల్లాలు చేరువనే వుండఁగాను
వేసరక వెలయాలి వెతకినట్లు
మేనుల శ్రీవేంకటేశ మీదాస్యమే వుండఁగా
వానిఁ బరులఁ గొలువనే వడిఁ గోరి జీవుఁడు

॥ జీవు ॥ 103

గొళ

ఊరకే దొరకునా వున్న తోన్నతసుఖము
సారంబు దెలిసికా జయము చేకొనుట

॥ వల్లవి ॥

తలఁపులోపలిచింత దాటినప్పుడుగదా
అలరి దైవంబు ప్రత్యక్షమౌట
శలుషంపుదుర్మదము గడచినప్పుడుగదా
తలకొన్న మోక్షంబు తనకు జేపడుట

॥ ఊర ॥

కర్మంబుకనటు వోఁ గడిగినప్పుడుగదా
విర్మలజ్ఞానంబు నెరవేరుట
మర్మంబు శ్రీహరి నీమఱుగుచొచ్చినఁగదా
కూర్మిఁ దనజన్మ మెక్కుడు తెక్కుడౌట

॥ ఊర ॥

తనకాంత మాతృలోఁ దగిలినప్పుడుగదా
పనిగొనఁ తనచదువు పలియించుట
నీంకటేశ్వరునిదాస్యంబు

భైరవి

ఏమిసేతు దైవమా యెన్నఁడు గరుణించేవో
దామెనసంసారములోఁ దట్టువడి మనసు

॥ పల్లవి ॥

యెక్కడిపగయొకో ఇంద్రియాలు నన్నుఁబట్టి
చక్కుముక్కు ౨ నేసి యెంచి సాదించీని
గుక్కక యేమిసేసినకొలయొకో వెంటవెంట
వెక్కనపు³ పుట్టువులై వెనుతగిలీని

॥ ఏమి ॥

యెన్నాళ్లపాపమొకో యెడతెగక నాలోన
పున్నతపుఁగోపమై ఘమ్మగిలీని
తిన్ననై యెవ్వరిచేతితిట్టరదాకినవిధమో
విన్ననై విజ్ఞానమెల్లా వీటిఁబోయఁ దుదిని

॥ ఏమి ॥

యేవేళగుణమో యెడతెగనికర్మాలు
రావిమానిజిగురై పూరక యంటీని
శ్రీవేంకటేశుడ సీపు చిత్తములోపల నుండి
కావఁగఁగదా నీవే గతి యనవలనె

॥ ఏమి ॥ 105

ముఖారి

నిరుహేతుకదయావిధివి నీవు
కరుణించు నీకు నొక్కటి విన్నపము

॥ పల్లవి ॥

దేవా నీమహిమ తెలియనెవ్వరివళ -
మీవల నీవేగతెను టింతేకాక
భావించలేరు విన్ను బ్రహ్మాదులుసహితము
నీవేడ నేనేడ నే నొక జంతువను

॥ నిరు ॥

౧. 'ఏచి' కావచ్చు ౨. 'నేసిన కొలయొకో' పూ.ము.పా. రేకు. ౩. 'పుట్టువులే' పూ.ము.పా. ౪. 'దాకిన విధమో' పూ.ము.పా. రేకు. ౫. గతి - అను 'గతను' పూ.ము.పా.

చిత్తాహరి నాదిక్కు చేకొని యవలోకించవే
యిత్తల సంసారవార్ది యీడుచున్నాడ
హత్తి చూచేవారేకాని అడ్డగించేవారు లేరు
పొత్తుల నాధర్మము పుణ్యము నీచేతిది

॥ విరు ॥

అవధారు శ్రీవేంకటాధీశ నాజన్మము
కవిసి యింద్రియములఁ గట్టువడ్డాడ
జవళి నీపాదములే శరణము చొచ్చినాడ
తవిలి నీచిత్తమింతే తరవాత నిఁకను

॥ విరు ॥ 106

బొళి

శ్రీవేంకటేశ్వరుడు చేరి విజయముఁ బొంది
దేవతలు చూడ దశదిక్కులకు నేనెను

॥ పల్లవి ॥

అరికమ్ము వేనెనట్టె అల్లనరకాసురుపై
మేరమీరి రావణునిమీఁద నేనెను
సారపుజలధిమీఁద జలములింకఁగ నేనె
దారి దప్పకుండ నేడుదాళ్లు దెగనేనె

॥ శ్రీవేం ॥

పగదీర మింటిమీఁదిబాణునిమీఁద నేనె
మిగుల మెరసి మాయామృగము నేనె
జగముతో రాక్షసుల సంహారముగ నేనె
విగిడి రక్తగుండాలు విండ నేనెను

॥ శ్రీవేం ॥

ఖరదూషణాదుల కడిఖండలుగ నేనె
సరుసఁ గుంభకర్ణునిఁ జావనేనెను
అరిది శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగఁ గూడి
గరుడనిమీఁద నెక్కి కంటువాయ నేనెను

॥ శ్రీవేం ॥ 107

బొలి

ఆర్పులు బొబ్బలు నవె వినుఁడు
యేర్పడ నసురల పిటువలె గెలిచే

॥ పల్లవి ॥

కూలినతలలును గుట్టపుడొక్కలు
నేలపైఁ బారిననెత్తురులు
వోలిఁ జూడఁ డిదె ఁపుద్దగళలీరణ(?)
కేలిని విష్వక్సేనుఁడు గెలిచె

॥ ఆర్పు ॥

పడినరథంబులు బాహుదండములు
కెడసినగజములు గొడగులును
అడియాలము లివె అక్కడ విక్కడ
చిడుముడి విష్వక్సేనుఁడు గెలిచె

॥ ఆర్పు ॥

పగుల పగుల వృషభాసురునిఁ జంపె
పగ నీఁగె ఆతనిబలములతో
అగపడి శ్రీవేంకటాధిపుపంపున
జిగి గలవిష్వక్సేనుఁడు గెలిచె

॥ ఆర్పు ॥ 108

కేకు 119

లలిత

సకలబలంబులు సీవే సర్వేశ్వర నాకు
అకలంకంబగునుఖమే అన్నిట నిదే నాకు

॥ పల్లవి ॥

పొందుగఁ జక్రాంకితమే బుజబల మిదె నాకు
అందినహరి నీచింతే ఆత్మబలము నాకు
సందడిఁ బేరుబలము కేశవనామము నాకు
యిందును నందును భవభయ మిఁక లే దిదే నాకు

॥ సక ॥

౧. చూడుఁడిదె, పుద్దగళలు=పైకెగసినకళలు కావచ్చు. 'ఈరణకేలిని' అని విడుచవచ్చునా? ప్రశ్నచిహ్నము పూ. ము. పా.

అంగవుఁదిరుమణు లివి సంచాంగబలము నాకు .

సంగతి నీపై పాటలె స్వరబలి మిదే నాకు

రంగుగ నీగుణరాసులే రాసిబలము నాకు

యింగితముగ నిహపరముల కెదురే దిదే నాకు || సక ||

కనుఁగొనునీవిగ్రహమే గ్రహబలి మిదె నాకు

విను నీదాసులనేనే వెనుబలి మిదె నాకు

తనరినశ్రీవేంకటపతి దైవబలము నాకు

ఘనమే చెప్పఁగ నింతటఁ గలిగెబో యిదే నాకు || సక || 109

సాశంగనాట

ఇదివో వీడివీదుల సీతనితేరు

యెదుట శ్రీవేంకటాద్రినితేరు

|| పల్లవి ||

చట్టువడఁ దోలె నాఁడు సముద్రాలపైఁ దేరు

మొట్టుగాఁ దోలెను పొండ్రకునిపైఁ దేరు

జట్టిగొని తోలె జరాసంధువీపై నదె తేరు

కొట్టి తోలె హంసడి భక్తులపై తేరు

|| ఇది ||

ఘోరమై కుంగఁగఁ దోలె కులిగిరులపైఁ దేరు

కారవనేనపైఁ దోలె గక్కనఁ దేరు

కోరి మేధురమీఁద నక్రూరుఁ గూడి తోలెఁ దేరు

ఆరసి సందిమాటలు ఆడఁదోలెఁ దేరు

|| ఇది ||

తచ్చి శిశుపాలాదిదైత్యులపైఁ దోలెఁ దేరు

పెచ్చుగాఁ దోలె రుక్మిణిపెండ్లితేరు

అచ్చపుశ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగఁ గూడి

చెచ్చెరఁ దోలె దిక్కుల సింగరపుఁదేరు

|| ఇది || 110

పాడి

అనుచు లోకములెల్ల నదె జయవెట్టేరు
ఓనుఁ గొల్పితిఁ గావవే నీరజాక్షుఁడా

॥ పల్లవి ॥

అదివో కోనేటితోన నదివో సర్వతీర్థములు
అదివో పైఁడిమేడలహతినగరు
బొదలి పరుషలెల్లా బొదిగి సేవించేరు
యిదివో వరము లిచ్చె నిందిరానాథుఁడు

॥ అను ॥

అదివో వేదిమోషము అదివో సురలమూఁక
అదివో విశ్వరూపము అద్భుతమందె
గుదిగొనెఁ బుణ్యములు కోట్లసంఖ్యలు చేరె
యిదివో దయదలఁచె నీశ్వరేశ్వరుఁడు

॥ అను ॥

అదివో శ్రీవేంకటేశుఁ డక్కున నలమేల్మంగ
అదివో నిత్యంశూరులు ఆశువారలు
నిజలశేషావలము నిక్కి పైపైఁ బొడచూపె
యిదివో కొలువున్నాఁడు హృదయాంతరాత్ముఁడు ॥ అను ॥ 111

నాట

అహోబలేశ్వరుఁ డరికులదమనుఁడు
మహామహిమలను మలసీ వాఁడె

॥ పల్లవి ॥

కదలుఁగన్నులును కరాళవదనము
గుదిగొనుభయదపుఁగోరలును
అదరుమీనములు నలరఁగ నవ్వచు
పుదుటుతోడఁ గొలువున్నాఁడు వాఁడె

॥ అహో ॥

అతిసితనఖములు ననంతభుజములు

వితతపరాక్రమవేషమును

అతులదీర్ఘ^౧ జిహ్వయుఁ గడు మెరయఁగ

మితిలేనికరుణ మెరసీ వాడే

॥ అహో ॥

సందడిసొమ్ములు శంఖచక్రములు

పొందుగ దివిజులు పొగడఁగను

యిందిరఁ దొడపై నిడి శ్రీవేంకట-

మందు నిందుఁ గడు నలరీ వాడే

॥ అహో ॥ 112

సాళంగనాట

సిరిఁ దొడపై నిడి శ్రీనర^౨సింహుఁడు

యిరవుగ వరముల నిచ్చిని వాడే

॥ పల్లవి ॥

ఘనమగుకోరలు కరాళవదనము

చెనకుచు గొడ^౩ నెటిజిహ్వయును

ఎనుపుఁగటమరలు నిటలలోచనము

నొనరఁగ గొలువై యున్నాఁడు వాడే

॥ సిరిఁ ॥

చటులచక్రకరంబును ^౪శార్దూకరంబును

అటు వరదాభయహస్తములు

పటుతరయోగపుపట్టబంధమును

కటితటిఁ జెలఁగఁగఁ గడఁగీ వాడే

॥ సిరిఁ ॥

పరపగుళేషునిపడగలసీడల

అరుదగురవిచంద్రాంకముల

సిరులగద్దెపై శ్రీవేంకటేశుఁడు

హాహుఁడై పరిగీ వాడే

॥ సిరిఁ ॥ 113

శేకు. ౧. 'సింహ్యుఁ' రేకు ౩. 'నెటి' పూ.ము.పా.

టమరలు(?) పూ.ము.పా. ౪. 'శార్ద' రేకు.

శ్రీరాగం

నిర్మలులు వీరు నిత్యసుఖులు

కర్మదూరులు విష్ణుకైంకర్యపరులు

॥ పల్లవి ॥

పరమజ్ఞానసంపన్నులగువారికిని

అరుదుగా దిచటిమహ్నదైశ్వర్యము

హరికృపాధనము చేనబ్బినమహాత్ములకు

సరకుగాకుండు పంచల విదానములు

॥ నిర్మ ॥

బలిమిని వేదాంతపట్టిభద్రులకు నిల

బలురాజ్యపదవు లిరుగడబంట్లు

లలిమీరి హరిచక్రలాంఛనపుకూరులకు

యెలమి విజయములెల్ల నింటిలో నుండు

॥ నిర్మ ॥

యావలను శ్రీవేంకటేశుశరణాగతుల-

కావటించినపుణ్య మడుపుగాదు

దైవజ్ఞులయినయాధర్మస్వరూపులకు

వేవేలుభోగములు వెనుతగులుచుండు

॥ నిర్మ ॥ 114

రేకు 120

శంకరాభరణం

చీచీ నో జీవుడా చింతించుకో జీవుడా

అపందాన కీచందము అరుహమా జీవుడా

॥ పల్లవి ॥

పుత్రముఁ డయినహరిపుండ్రేటియాతుమలోన

తత్తరపుఁగాంతలను తలపోసేదా

వొత్తి నారాయణనామ ముచ్చరించేనోరను

రుత్తయధరపుదోలు రుచిగానేదా

॥ చీచీ ॥

పొందుగా గోవిందుడఁ బూజించేటిచేతులను
 సందడిఁ జన్నులమీఁదఁ జాఁచఁబొయ్యేదా
 కందువ దేవునిరూపు కనుఁగొనేచూపులు
 ముందరి మర్మపుటంగములమీఁదఁ బెట్టేదా

॥ చీచీ ॥

పేవేలు విష్ణుకథలు వినియేటి చెవులను
 అవటించి యాడసుద్దులాలకించేదా
 శ్రీవేంకటేశ్వరుని సేవించేయీజీవనము
 భావించక విషయాలపాలు నేనేదా

॥ చీచీ ॥ 115

దేసాక్షి

ఇంతదేవుఁ డింక వేఁడి యెంచి చూపుఁదా
 చెంతనుండితే రక్షించు చేకొని కొలువరో

॥ పల్లవి ॥

పేసితే వేయురూపులు విశ్వరూప మితఁడు
 శ్రీసతీకుఁ డిందరిలో శ్రీమంతుఁడు
 భాసురపుభూమిమోచేబలవంతుఁ డిన్నిటాను
 దాసులై తే మన్నించు నీదైవముఁ గొలువరో

॥ ఇంత ॥

గుట్టున బ్రహ్మాండాలు కుక్షిలో వించినవాఁడు
 అట్టై దేవతలమొర లాలించేవాఁడు
 చిట్టకపుదానవుల చించిచెండాదేటివాఁడు
 ఇట్టే శరణంబేఁ గాచు నీతనిఁ గొలువరో

॥ ఇంత ॥

కాలముఁ గర్మము మాయ గల్పించినయట్టివాఁడు
 ఆలించి సర్వజీవులంతర్యామి
 వారి శ్రీవేంకటపత్నే వరములిచ్చేటివాఁడు
 యేలీఁ గొల్పిన మెచ్చు నీవిభుఁ గొలువరో

॥ ఇంత ॥ 116

భూపాశం

అప్పుడు చూచేదివో అధికుల నధముల

తప్పక యెచ్చరి యిదే తలచువో మనసా

॥ పల్లవి ॥

కొండలవంటిపనులు కోరి ముంచుతుంటే నూర -

కుండి కైకొననివాడే యోగింద్రుడు

నిండినకోపములకు నెపములు గలిగితే

దండితోఁ గలఁగవియాతడే దీరుడు

॥ అప్పు ॥

నూదులవంటిమాటలు సొరిదిఁ జెవి సోకితే

వాడులువెట్టుకొననివాడే దేవుడు

పాదుకొన్నసంసారబంధము నోరూరించితే

అదిగొవి మత్తుడు గానెట్టివాడే పుణ్యుడు

॥ అప్పు ॥

గాలాలవంటియాసలు కడుఁ దగిలి తీసితే .

తాళిమితోఁ గదలనాతడే ఘనుడు

మేలిమి శ్రీవేంకటేశుమీఁద భారము వేసుక

వీలక తనలో విట్టివేఁగువాడే నిత్యుడు

॥ అప్పు ॥ 117

మలహరి

కొన మొద లేదో గుటిగాన రొరులు

మునుకొనుసంసారమోహాంధమందు

॥ పల్లవి ॥

తలచును బ్రహ్మాండతతులకు నవ్వల

తలచేటిజీవుడు తానణువు

అలరినయాసల ననలునుఁ గొనలును

వెలసీ సంసారవృక్షములోన

॥ కొన ॥

౧ 'మత్తుడుగా నడైవాడే' పూ.ము.పా. కాని+అట్టి=కానెట్టి. ఇది వ్యావ

పుట్టునుఁ బొదలును భువి బహురూపుల
పుట్టేటియాతఁడు పొరి నొకఁడే
వాట్టుక యీఁడును పుభయకర్మముల
చట్టెడుసంసారసాగరములను

॥ కొన ॥

తగులు నన్నిటా తనుభోగంబుల
తగిలేటిపురుషుఁడు తా ఘనుఁడు
నిగిడి శ్రీవేంకటవిలయుఁడు గతైతే
అగపడ సంసారానందమందు

॥ కొన ॥ 118

అహిరి

కలిదోషములాల కడు నేల మీరేరు
యిలధరుఁ డుండుగాను యింక నేటిసుద్దులు

॥ పల్లవి ॥

జగములేడెడువాఁడు సర్వాంతరాత్ముఁడు
జిగి నింక నీకీబుద్ధి చెప్పనోపఁడా
నిగిడి పుట్టించేటివాఁడు నిండుక వుండేటివాఁడు
తెగనికర్మము లెల్ల తిద్దకేల మానును

॥ కలి ॥

దనుజులఁ గొట్టేవాఁడు ధర్మము నిలిపేవాఁడు
పనిగొన్నదురికాలు పాపనేరఁజా
కొనమొదలై నవాఁడు గురి దా నైనవాడు
పునికి మనికి శసేయ కూరకుండీనా

॥ కలి ॥

స్వతంత్రుడై నవాఁడు స్వామియైనవాఁడు
గతియై దాసులనెల్లఁ గావకుండీనా
యితఁడే శ్రీవేంకటేశుఁ డిందిరాపతైనవాఁడు
సతతము మాకు నిట్టే సంపద లొసఁగఁడా

॥ కలి ॥ 119

౧. ఈ రేకు రెండవప్రక్క బాగా చిలుమెక్కినది. అక్షరములు సరిగా కానవచ్చుట లేదు. 'గతైతే' అనుసాకము అక్షరసందర్భమును బాచి నే నూహించినది. 'గతై' అనునది 'గత' అనునది నేను

దేవాశం

వాదమేల సారెసారె పడి ముక్త లేదంటా

వేదాంతశ్రవణము వెట్టికే జేసేరా

॥ పల్లవి ॥

అరయ జీవులకెల్లా నదేదమైతే

గురులను శిష్యులను లేకుండా కూడ దర్శము

సొరిచి నాతుమలోప సోహంభావనయైతే

సరి మునుల దేవప్రాజ్ఞలు చెల్లవు

॥ వాద ॥

సహజలీలాసభూతి నర్వము మిథ్య యైతే

బహుయాగ-దికక్యాది పన లేదు

మహాలోనితనాలు మరణాలు నూయయైతే

విహితాచారాలు నేడు నిదే లేదు

॥ వాద ॥

ఘటనబ్రహ్మము నిరాకారి మైతే బలియింప

యిటు పురుషసూక్తాదు లిది మరేల

అటు శ్రీవేంకటేశుడాస్యము లేక బిగిసితే

నీనటలాడుకొనెడిరాక్షసమత మవును

॥ వాద ॥ 120

121 నుండి 130 వరకు గల 10 రేకులు లేవు.

రేకు 131

పాడి

ఇదివో సుజ్ఞానము 'సూత్రే మణిగణా యవ' గాన

మది నితరమే లేదు మాటల '3 యద్భావం తద్భవతి' ॥ పల్లవి ॥

యెదుటంగన యీజగము యిది సేవన వెఱుతును

అది విపరీతజ్ఞానము ౪ 'యద్భవం తన్నప్తము' గాన

పొదిలుచుండేటియీజగము పొనంగ నీవు గావన వెఱుతు

యిది విపరీతజ్ఞానము 'సదాచ్చాహం' బంటివి గాన ॥ ఇది ॥

౧. 'లవి' పూ.ము.పా. యతిభంగము.

౨. 'నటలాడు కొనెడి రాక్షసమత

మవును' పూ.ము.పా. దీని అర్థము విచార్యము.

౩. 'యద్భావే' కావచ్చు. అన్నమయ్య

తోకవ్యవహారమును ఉదాహరించి నట్లున్నది.

౪. 'యద్భవం' రేకు.

నిండినయీజీవులు నీవేయన వెఱతును

దండనే బద్ధులు మీరు 'స్వస్వపర్ణ' వున్నది గాన

మెండగుయీజీవులను మీరు గారన వెఱతును

వుండెడివీరలు నిత్యులు వాగి 'నహమాదిశ్చమధ్యము'గాన॥ఇది॥

యిది మునుపె నీచిక్కు యిందుకు ద్విష్టం బొక్కటె

తుదఁ దొల్లె నీదాసులు గలరు తుదఁ దొల్లియే నీవుఁ గలవు

వెదకు మాశ్రీవేంకటపతి నిను సేవింఁదఁగ నిను సేవింఁదఁగను

అదన నిన్నంటినవారల నీయంతలు సేతువుగాన ॥ ఇది ॥ 121

ముఖారి

ఏ దుపాయము యే నిన్నుఁ జేరుటకు

అదినంత్యములేనిఅచ్యుతమూరితివి

॥ పల్లవి ॥

వెలియ నీగుణములు వినుతించేనంటే

తెలియ నీవు గుణాతీతుఁడవు

చెలరేఁగి నిను మతిఁ జింతించేనంటే

మరిసి నీ వచింత్యమహిమఁడవు

॥ ఏదు ॥

పొదిగి చేతుల నిన్నుఁ బూజించేనంటే

కదిసి నీవు విశ్వకాయుఁడవు

అదన నేమైన సమర్పించేనంటే

సదరమై అవాప్తసకలకాముఁడవు

॥ ఏదు ॥

కన్నులచేత నిన్నుఁ గనుఁగొనేనంటే

సన్నిధి దొరక నగోచరుఁడవు

యిన్నిటాను శ్రీవేంకటేశ నీవు గలవవి

వన్నెల శరణసేవాకృమే చాలు

॥ ఏదు ॥ 122

పాడి

వేటొకభావనలేల వీనితోఁ బెనఁగనేల

తూఱినందే హరిఁగూర్చి యతుదగంటగాక

॥ పల్లవి ॥

చూచేకన్నుల నేమీఁ జూడకుండవచ్చునా

చూచినందెల్లా హరిఁ జూచుటగాక

వేచినవీసుల నేమీ వినకుండవచ్చునా

కాచి యవే హరికథగా వింటగాక

॥ వేటొ ॥

కోరేటిచవుల జిహ్వా గోరకుండవచ్చునా

కోరినచవుల హరిఁ గూర్చుటగాక

ఆరీతిబారేమనసు అడఁచఁగవచ్చునా

ఆరితేరి అన్నిటాను హరిఁ గంటగాక

॥ వేటొ ॥

వాడలు మోచినదేహి వోమకుండవచ్చునా

వాడలు శ్రీహరిదనే వోముటగాక

బడినే శ్రీవేంకటేశుఁ బాసివుండవచ్చునా

యెడయ కందె సుఖించుటగాక

॥ వేటొ ॥ 123

గొళ

ఏడనుందురో తాము యెన్నితెపొఁజులు దాటి —

రాడకాడే పొడచూపే రాహు మేలు

॥ పల్లవి ॥

యెలమి స్వప్నమనేయెడపుఁజావడిలో

వాలిసి జీవుఁడు కొలువున్నపుడు

వెలినున్న చైతన్యవిధులదొరలచేతి —

యలబలము గాన మాహా మేలు

॥ ఏడ ॥

ఉప్పడమయి దేహమనేవారఁ బెద్దచావడి
ఉప్పతిల్లి దేహి కొలుపున్నపుడు
చప్పుడుతో నిండ్రియవిషయపరివారము
అప్పుడు^౧ పారాడుదురు అహో మేలు

॥ ఏడ ॥

అక్కడ నిద్దురలనేఅంతఃపురాల కేఁగి
వుక్కున భోగాన నాత్మ వున్నపుడు
యెక్కువశ్రీవేంకటేశ యెవ్వరూ నాడకుఁ బోరు
అక్కడా నీవే వుండు వాహా మేలు

॥ ఏడ ॥ 124

బొలి

౨ నానామార్గముల నాటకొను నొకయోగి
మానిమీఁదితపసి సామూఖ్యఁ డాయోగి

॥ పల్లవి ॥

పున్నమనమాసఁ గూడఁ బొదిగీ నొక్కొకయోగి
కన్నులచూపులు నిరిగాఁ దూఁచు^౩ నొకయోగి
మిన్నునూయి చేతాటఁ జేఁది మెచ్చు మింగు నొకయోగి
వెన్న సన్నముగ నూరి వీఁగు నొకయోగి

॥ నానా ॥

గాలి ముడియగఁ గట్టి కలుగుడిగట్టుయోగి
నాలిమింటివిత్తు నెట్టి నగు నొకయోగి
మూలనిధానము గని ముందు గానఁ దొకయోగి
నేల దలకిందునేసి విక్కు నొకయోగి

॥ నానా ॥

గతజలములకెల్లఁ గట్టగట్టు నొకయోగి
తతిఁ బూవులమాటల దడిగట్టు యోగి
యితవై నశ్రీవేంకటేశునిమఱుగు చొచ్చి
గతిగనే నాతఁ దొక్కఁడే యోగి

॥ నానా ॥ 125

౧. 'పారేడుదురు' రేకు.

౨. ఈపాటలోని భావము స్పష్టమగుట లేదు.

౩. 'జూఁచు' పూ.ము.పా.

ముఖారి

హరియే సకలక్రియలై తృప్తి యిచ్చుఁగాక
యెరవులవారిచేత లెందఁకా వచ్చీని || పల్లవి ||

నరులకు నరులే పరలోకక్రియలు
సిరిమోహచాలఁ జేతురుగాక
ఓరుపాపాణపకుతతుల కెవ్వరు నేనే -
రరయఁగ భ్రమగాక అవి పస్తులున్నవా || హరి ||

కొడుకులుగలవారు కోరి పితృముఖమున
కుడుపులు దమవారిఁ గూర్చిపెట్టఁగా
అడరి శ్రీహరియే అన్నియుఁ బాఁ జేకొని
తడవి వారిఁ గొంత దయఁజూచుఁగాక || హరి ||

తారేడ వారేడ దైవము శ్రీవేంకటేశుఁ -
డారయ నంతరాత్ముఁ డని తెలిసి
ధారతో యాతనియాజ్ఞఁ దప్ప కాదివసాన
చేరువఁ జేసేవెల్లాఁ జేయుఁడీ యాతనికి || హరి || 126

రేకు 132   గుండక్రియ

హరిహరి నీమాయాజగ మిది అండనే చూచుచు నవ్వచును
అరసి యందులో నిను భావించేటిఆత్మభావమిది యెన్నఁదొకో
|| పల్లవి ||

సకలోద్యోగంబులు మాని సకలోపాయంబులు విడిచి
సకలేంద్రియములజాలటు మాని సకలవిషయములరహితుఁడై
సకలముఁ దనవలె భావించి సర్వాంతరాత్మపు నినుఁ దెలిసి
అకలంకంబున నుండెడిభావం బది యింక నెన్నఁదొకో || హరి ||

ఘనమగుకోర్కులఁ జాలించి ఘనకోపంబు నివారించి

ఘనకాముకత్వముల నటు దనిసి ఘనమగునాసలఁ దొలఁగించి
ఘనముఁగొంచముల నినుఁ దలఁచి ఘనాఘనుఁడవు నీవనుచు
అనుమానములటు సుఖియించే దది యిఁక నెన్నఁదొకో॥హరి॥

పరచింతలలోఁ దడఁబడక పరమార్థంబుల కగపడక

పరహింసలకును యెన్నఁడుఁ జొరక పరదూషణలకు నెడగిలిసి
పరదేవుఁడ శ్రీవేంకటభూధరపతి నీకే శరణుచు
అరమరపుల నేఁ జొక్కితి తనిసేదది యిఁక నెన్నఁదొకో॥హరి॥

127

బొళి

ఏది వలనె నీవది సేయు యిందులోన నోజీవాత్మ

పాదగుమనలో నంతరాత్మయై పరగినశ్రీహరిపనుపునను ॥ పల్లవి ॥

మనవంటిజీవులే మహిలోన నొకకొన్ని

కునఁములై ³ కుక్కుటములై సూకరములునైనవి
దినదినముఁ గర్మపాశములఁ దిరిగెడిదుర్దశ లటు చూడు
సనకాదులై కొందరుజీవులు శౌరిదాసులై రటు చూడు ॥ ఏది ॥

కన్నులుఁగాళ్లు మనవలెఁ దనువులు గైకొని కొందరునరులు

పన్నినతొత్తులు బంట్లునై మనవనులు సేయుచునున్నారు
యెన్నఁగ శ్రీహరి నెఱుగక యిడుమలఁబొరలెడి దది చూడు
ఁమున్నె హరిదాసులై నారదముఖ్యులు గెలిచిన దది చూడు॥ ఏది ॥

౪ యింతగాలమును యీపుట్టుగులనె యిటువలెఁ బొరలితి ^౫మిన్నాళ్లు

యింతట శ్రీవేంకటేశుఁడు దలంచి యీజన్మంబున మము నేలె
వింతలబొరలిననరకకూపముల వెనకటిదైన్యము లటు చూడు
సంతసమున ముందరిమోక్షము సర్వానందం బది చూడు ॥ ఏది ॥ 128

౧. 'లేక' కావచ్చు. ౨. 'జొక్కుచు' కావచ్చు. ౩. 'కుక్కుటములై సూకరములైనవి' ఘ.ము.పా. ౪. ౫. ఇట్టి పునఃపద్యరచన గలవు.

శంకరాభరణం

నీవు సర్వసముద్రపు నీవు దేవదేవుడవు
యీవల నాగుణదోషా లెంచ విరక్తనేలా

॥ పల్లవి ॥

పూవులపైఁ గాసీఁ బొరి ముండపైఁ గాసీని
అవల వెన్నెలకేమి హావినచ్చీనా
పావనుల నటు గాచి పాపపుంజమైననన్నుఁ
గావఁగా నీకృపకునుఁ గడమయ్యానా

॥ నీవు ॥

గోవుమీఁద విసరీఁ గుక్కమీఁద విసరిని
పావనపుగాలికిని పాపమంటీనా
దేవతలరక్షించి దీనుడనైననాకుఁ
దోవచూపి రక్షించితే దోసమయ్యానా

॥ నీవు ॥

కులజునియింటనుండీ కులహీనునియింటనుండీ
యిలలో నెండకు నేమి హీనమయ్యానా
వలసి శ్రీవేంకటాద్రి వరములు యిచ్చి నాలో
నిలిచి వరములిచ్చి నేఁడు గావవే

॥ నీవు ॥ 129

సామంతం

నెప్పున ధర్మపుణ్యము నీచేతి దింతే
యెప్పుడు గాచినఁ గావు మింతా నీచిత్తము

॥ పల్లవి ॥

యేవల నరుఁడు లేక యెద్దే తా దున్నునా
నీవు సేయించక వేరే నేఁ బుణ్యము నేసేనా
దేవుడ సూర్యుఁడురాక తెల్లవారునా రేయి
వేవేగ నీకృపఁగాక విజ్ఞానినొడునా

॥ నెప్పు ॥

కుమ్మరవాఁడు లేకే కుండ బాఁబుట్టునా
 నెమ్మి నీవు పుట్టించక నేనే పుట్టితిని
 వమ్మల రాట్నము నిలువక గుండలు పిల్చునా
 పమ్మి నీయప్పణ లేక భవములు మానునా || నెప్పు ||

మక్కువ మగఁడులేనిమనువు గలగునా
 లెక్కించి యంతర్యామివి లేనే నున్నాఁడనా
 చక్కఁగ శ్రీవేంకటేశ శరణనేబుద్ధి నాకు
 తక్కుక నీవియ్యకుంటే దానుది నే నొడునా || నెప్పు || 180

లలిత

ఇహమేకాని యిఁకఁ బరమేకాని
 బహళమై హరి సీపై భక్తే చాలు || పల్లవి ||

యెఁదు జనించిన నేమి యెచ్చోట నున్న నేమి
 కందువ నీదాస్యము గలిగితేజాలు
 అంది స్వర్గమేకాని అలనరకమేకాని
 అందపునీనామము నాశబ్బుటేచాలు || ఇహ ||

దొర యైనఁజాలుఁ గడఁ దుచ్చపుజంతైనఁజాలు
 కరఁగి నిన్నుఁ దలఁచఁగలితేజాలు
 పరులుమెచ్చినమేలు పసిమి దూపించినమేలు
 హరి నీనేవాపరుఁడౌటే చాలు || ఇహ ||

యిలఁ జదువులు రానీ యటు రాక మూననీ
 తలఁపు నీపాదముల తగులేచాలు
 యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
 చలపట్టి నాకు నీశరణమే చాలు || ఇహ || 181

రేకు 133

మొదటి

సర్వోపాయముల జగతి నా కీతడే

పురీధరుడు పురుషో తముం దీకడే

॥ పల్లవి ॥

సకలగంగాదితీర్థస్నానఫలము లివి స్వామిపుష్కరణీజలమే నాకు
సకలపుణ్యక్షేత్రావాసయాత్ర లివి మరి వేంకటాచలవిహార మిదియే
సకలవేదాధ్యయనశాస్త్రపాఠంబు లివి శాశ్వతసంకీర్తనం బిదియే నాకు
సకలకర్మానుష్ఠానముల యితని కిచ్చటఁ జాతుపడితైంకర్య మిదియే

॥ సర్వో ॥

ఉపవాసతపములను యితని ప్రసాదంబులొగి భుజింపుచే నాకు దినదినంబు
జడరహస్యోపదేశంబు లితనిచూడఁబంబులు కరణనేటి సేవ యొక చే
ఉపమింపఁ బుణ్యపుణ్యముల దర్శనము నాకు నొగి కచటిబహువృక్ష దర్శ
నంబు
యొప్పుడుఁ బుణ్యకథా వంశంబు లిచ్చోటియెన్నఁ గలబహుపక్షికలకలంబు

॥ సర్వో ॥

తల పుగలయోగంబులందు శ్రీ ప్రేష్టవులఁదగులుసంవాసనహయోగంబు
వెలయ నిడుమహోత్సహ బుద్ధియు నితనివిభవంబులెసఁగు

తిరుం నాళ్లు నాకు

చెలఁగి యిటు దేవతాప్రార్థనింజయు నాకు శ్రీవేంకటేశ్వరునిరజాగతి
అలరునానందలు యితని పట్టపురాణీజలమేలునుంగకడకంటిచూపు

॥ సర్వో ॥ 132

శ్రీరాగం

ఇంతయు సమాయామయ మేగతిఁ దెలియఁగ వచ్చును

దొఁతిఁబెట్టినకుండలు తొడరినజన్మములు

॥ పల్లవి ॥

కలతోపలిసంభోగము మనమగునందల లిన్నియు

వలతోపలిసిడిపరులు వన్నెలవిభవములు

తలపునఁ గలిగియు నిందునే తగులకపో దెవ్వరికివి

తెలిసినఁ దెలియదు యిదివో దేవరహస్యంబు

॥ ఇంత ॥

అద్దములోపలిసీడలు అందరిదేహపురూపులు

చద్దికి వండినవంటలు - జంటఁగర్మములు

పొద్దొకవిధమయి తోచును భువి నజ్ఞానాంబుధిలో—

నద్దిన దిది దెలియఁగరా దంబుదములమెఱుగు ॥ ఇంత ॥

మనసునఁ దాగినపా లివి మదిఁగలకొరిక లిన్నియు

యనుమున నిగిరినసీళ్ళు యిల నాహారములు

పనివడి శ్రీవేంకటగిరిపతి సీదాసు లివిన్నియు

కని మని విడిచినమనుజులకాయపుమర్మములు ॥ ఇంత ॥ 133

లలిత

షోడశకళానిధికి షోడశోపచారములు

జూడతోడ నిచ్చలును సమర్పయామి

॥ పల్లవి ॥

అలరువిశ్వాత్మకున కావాహన మిదె పర్వ-

నిలయున కాసనము నెమ్మి నిదె

అలగంగాజనకున కర్ణ్యపాద్యాచమనాలు

జలధికాయకిని మజ్జన మిదె

॥ షోడ ॥

పరపీఠాంబరునకు వస్త్రాంకార మిదె

సరిశ్రీమంతునకు భూషణము లివె

ధరణీధరునకు గంధపుష్పధూపములు

తిర మిదె కోటిసూర్యతేజునకు దినము

॥ షోడ ॥

అమృతమథసునకు నదివో నై వేద్యము

గమిఁ జంద్రనేత్రునకుఁ గప్రవిడెము

అమరినశ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిదేవునికి

అతమితోఁ బ్రదక్షిణాలు దండములు నివిగో ॥ షోడ ॥ 134

౧. 'ఓ' ప్రక్కన అరసున్న విచార్యము. ౨. కర్పూరసీరాజన మెగిరిపోయి

15 ఉపచారతే మిగిలినవి.

మాళవిగాళ

ఏమీ నెఱుగనినాఁడు యిటు నిన్నుఁ గొలిచేనా
నీమాయ దెలుపఁగా నిను ననేఁగాకా

॥ పల్లవి ॥

పసురముగఁ జేసితే బడి నిన్నుఁ దలఁచేనా
వెన రాయఁజేసితే వెదకి నిన్నెఱిగేనా
పొసఁగ మానుగ నన్నుఁ బుట్టించితే బొగడేనా
ముసిపి నరుఁజేయఁగా మొరయిడేఁగాక

॥ ఏమీ ॥

మొగి మృగముఁ జేసితే మొక్కనెఱిగేనా
తగఁ బక్షిఁ జేసితే దరిఁ బూజనేసేనా
జిగి నితరజంతువుగఁ జేసితే దగిలేనా
అగపడి వివేకిఁ జేయఁగ ననేఁగాక

॥ ఏమీ ॥

యింత కథికారిఁ జేసి యీప్రపంచజ్ఞాన-
మింత యొసఁగితివి మరఁ గికనేలా
చింత లిన్నియుఁ దీర శ్రీవేంకటేశ నను
సంతతము నేలఁగా శరణనేఁగాక

॥ ఏమీ ॥ 135

శుద్ధవసంతం

పరమాత్ముఁ దొక్కఁడే పరమపావనుఁడుగవ
పరిపూర్ణుఁడనెడియాభావమే చాలు

॥ పల్లవి ॥

హేయ మిందే దుపాదేయ మిందేది
బాయిటనే హరి సర్వపరిపూర్ణుఁడు
సేయునెడ గుణభావణీవకల్పనము లివి
రోయఁజూచినఁ దనదుకాయమే రోత

॥ పర ॥

జాతి యిందే దంత్వజాతి యిందేది
 జాతులిన్నిటా నాత్మ సర్వేశుడు
 ఆతలను అంటుముట్టినెడిభావనలెల్ల
 జాతిపడి యెఱంగనోపసేవెలిలే తనది

॥ పర ॥

తెలివిగలదాకా దెగనిముఱు లివి
 తెలిసినంతటిమీద దీరు సలశయము
 యిలలోన శ్రీవేంకటేశ్వరునికరుణచే
 వెలసి యీజ్ఞానంబు విడువకు మనఁగా

॥ పర ॥ 136

రేకు 134

రామక్రియ

వెలుపలి మఱవక లోపల లేదు వెలుపల గలిగిన లోపల మఱచు
 చలమున నిదియే ఘడియి ఘడియకును సాధించిననుభ మటు దోచు

॥ పల్లవి ॥

వెలుపలి వెలుంగే చూడంగ లోపలి వెడచీకటి గానయియుట్లు
 అలరి ప్రపంచజ్ఞానికి దనలో నాత్మజ్ఞానము గననాదు
 పలుమరు చీకటి చూడంగ జూడంగ బయలే వెలుంగై తోచినయిట్లు
 అలయక తనలోచూపు చూచినను అంతరంగముని హరి గనును ॥ వెలు ॥

జాగరమే కడు జేయంగ జేయంగ సతతము నిద్దుర రానట్లు
 చేగలనింద్రులములలో దిరిగినచి త్తవికారము లయపడదు
 యీగతి నిద్దుర వోగఁ బోగఁ నిలలో సుద్దులు యెఱంగనియిట్లు
 యోగపుచేకాంతంబును దనమన సొగి మరవంగ మరవంగ హరి

గనును ॥ వెలు ॥

దేహపుటాకాశపునిట్టార్పులు బాహిరపుబయట నడంగినయిట్లు
 ఆహ జీవునిజననమరణములు అందే పొడముచు నం దడంగు
 పూహల శ్రీవేంకటాచార్యులు కొగి నాకాశము చొక్కనూత్రము
 ఆహ ప్రాణాపానవాయువులు ఆతుమ నిలుపుచే హరి గనుట ॥ వెలు ॥ 137

గ. 'దెగవీముఱు' పూ.ము.పా. రేకు. ౨. ఈ 'జూడంగ' పూ.ము.పా. లో కప్పిపోయినది.

గుజ్జరి

ఇందరిలో నే మెందుఁబోలుదుము యిందరిఁ బోలినజీవులమే
 కందువ వీరలఁ డలఁచి చిత్తమిది కలఁగెడి దైవమ కావఁగదే
 యెందరోకో జరాదుఃఖము లేచి యనుభవించేటివారు || పల్లవి ||
 యెందరోకో గదర్ద్రదుఃఖము లెనఁగి యలమటి చేటివారు
 యెందరోకో బంధనతాడనహీనదెసల ౧ నుండెడివారు
 యెందరోకో దాసనాస్యవిధి నెడయారాక చెఱ ౩ లయినవారు || ఇంద ||
 యెందరోకో మహాదెసలచే నిల సంయోగవియోగదుఃఖితులు
 యెందరోకో జన్మరోగముల నెక్కువభయమందేటివారు
 యెందరోకో రాజులచోరులహింసలకు లోనక యినవారు
 యెందరోకో పొడమినజీవుల కెక్కుడ నెక్కుడ నేపాటో || ఇంద ||
 యెందరోకో యీదుఃఖసివృత్తికి యెడసి మిమ్ముఁ గొలిచినవారు
 యెందరోకో సంపదలకు లోనై ౫ యేతాయాతనఁ బడువారు
 యెందరోకో శ్రీవేంకటేశ యిపు డెక్కువ నీశరణము చొచ్చి
 యిందును నందును సుఖులై లోకుల ౬ నిందరిఁ జూచుచు
 నవ్వెడివారు || ఇంద || 138

గుండక్రియ

నిన్నూ నన్నూ నెంచుకోవినేరమిగక
 పన్నినసూర్యునికాంతి ప్రతిసూర్యుడొన || పల్లవి ||
 జలధిలోపలిమీను జలధి దా నొనా
 జలములాధారమైనజంతువుగాక
 నెలవై నీలోనివాఁడ నీవే నే నొదనా
 పొలసి ౭ నీయ్యాదరువుబొమ్మ నింతేకాక || నిన్నూ ||

౧. 'ఇది భావప్రధానవిధేశము' కావచ్చు.   ౨. 'హీనదెసలు' వంటి చిల్లర
 సామాన్యదోషములు ఈ వాఙ్మయమున లెక్కకు రావు.   ౩. 'లయ్యిన' రేకు.
 ౪. 'నయ్యిన' రేకు.   ౫. 'యాతాయాతముల' కావచ్చు.   ౬. 'నిందరు'
 పూ.ము.పా. రేకు.   ౭. 'నీ+అధరువు' ఇదియొక వింతత్రికసంధి.

రాజువద్దనున్నబంటు రాజే తా నొన

రాజసపుచనవరిరచనే కాక

సాజమై నిన్నుఁ గొలిచి సరిగదై నుందునా

వోజతో నిన్ను సేవించి వుండు నింతే కాక

॥ నిన్ను ॥

ముత్తైపుఁజిప్పలనీరు మున్నిటివలె నుండునా

ముత్తైములై బలిసి లో మొనపుఁగాక

నిత్తైపుశ్రీవేంకటేశ నీశరణాగతులము

మొత్తపులోకులమా ముక్తులముగాక

॥ నిన్ను ॥ 139

మాళవి

ఇందుకుఁ జింతించనేల యీశ్వరునిమాయ లివి

యెందుకు మూలము హరి యీతనిఁ జింతించరే

॥ పల్లవి ॥

అల నారికడపుఁగాయకు నీరు వచ్చినయట్టు

తలఁచి రాఁగలమేలు తన్నుఁ దానే వచ్చురే

లలి నేనుగుదిన్న వెలఁగపంటిజేసము

వలెనే పోఁగలవెల్ల వడిఁ దానే పోవురే

॥ ఇందు ॥

సిండినయద్దములోన నీడ వొడచూపినట్టు

దండియైనపుట్టుగులు తన్నుఁ దానే వచ్చురే

పండినపండ్లు తొడమఁబాసి వూడినయట్టు

అందనే మరణములు అందరికి సరిరే

॥ ఇందు ॥

పెనురాతిపైఁ గడవ పెట్టఁగాఁ గుదురై నట్టు

తనుఁదానే చింతింపఁ దలఁపు విలుచురే

ఘనుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ గని శరణన్నఁ జాలు

వెనక పాపాలు మంచు విచ్చినట్టు విచ్చురే

॥ ఇందు ॥ 140

పాడి

చూచేచూపొకటి సూటిగుటి యొకటి

తాచి రెండు నొకటైతే దైవమే సుండి

॥ పల్లవి ॥

యేనుగఁ దలఁచితే యేనుగై పొడచూపు

మాను దలఁచిన నట్టే మానై పొడచూపు

పూని పెద్దకొండ దలపోయఁ గొండై పొడచూపు

తానే మనోగోచరుఁడు దైవమే సుండి

॥ చూచే ॥

బట్టబయలు దలఁచ బయలై పొడచూపు

అట్టె యంబుధి దలఁచ నంబుధియై పొడచూపు

పట్టణము దలఁచిన పట్టణమై పొడచూపు

తట్టి మనోగోచరుఁడు దైవమే సుండి

॥ చూచే ॥

శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిశ్రీపతిఁ దలఁచితేను

శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిశ్రీపతై పొడచూపు

భావమే జీవాత్మ ప్రత్యక్షము పరమాత్మ

తావు మనోగోచరుఁడు దైవమే సుండి

॥ చూచే ॥ 141

రేకు 135

శ్రీరాగం

బిరుదులన్నియు నీవే బిరుదులోకములెల్ల

అరయ నీపాదమందె అణఁగుండెఁగాన

॥ పల్లవి ॥

బహుదేవతాసార్వభౌమబిరుదు నీకే

సహజము నీవు భూసతిపతివిగాన

వహి దేవతాచక్ర ర్తిబిరుదు నీకే

విహితము చక్రముచే వెలసేవుగాన

॥ బిరు ॥

పెనుదేవశిఖామణిబిరుదు నీకే చెల్లు
 ఘనకొస్తుభమణిగలవాడవుగాన
 మును దేవదేవోత్తముడనుబిరుదు నీకే
 ననిచెఁ బురషోత్తమనాముడవుగాన

॥ బిరు ॥

వాట్టుకొని దేవరాహుత్తరాయబిరుదు నీదే
 కిట్టి రాతిగుట్టము నెక్కితివిగాన
 తిట్టమై శ్రీవేంకటేశదేవ సింహమధునీపే
 అట్టై నాసింహుడవై అమరితిగాన

॥ బిరు ॥ 142

అలిత

ఎందు నీకుఁ బ్రియమో యీతెప్పతిరుణాళ్ళు
 దిందునదె సిరులతో తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ పల్లవి ॥

పాలజలనిధిలోఁ జివ్వలిండు పాముతెప్పఁ
 దేలుచున్న దది తెప్పతిరుణాళ్ళు
 వోలి నేకోడకమై వొక్క మట్టియాశుమీఁద
 తేలుచున్న దది తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ ఎందు ॥

అమృతము దిచ్చునాఁడు ఆంబుధిలో మధురము
 తెమలఁ దేలించుతెప్పతిరుణాళ్ళు
 యమునలో వాళింగునఁ గవుపదిగెమీఁద
 తిమిరి తొక్కినతెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ ఎందు ॥

అప్పుడు పదారువేలు అంగవలచేమకుల-

తెప్పలఁ దేలినతెప్పతిరుణాళ్ళు
 వొప్పుగ శ్రీవేంకటాద్రి పొన్నతిఁ గోనేటిలోన
 తెప్పిరిల్లె ననేటనేట తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ ఎందు ॥ 143

లలిత

తలఁగరో లోకులు తడవకురో మమ్ము

కలిగిన దిది మాకాపురము

॥ పల్లవి ॥

నరహరికీర్తన నానినజిహ్వా

వొరుల సుతింపఁగనోపదు జిహ్వా

మొరహరుపదముల మొక్కినశిరము

పరులనందనకుఁ బరగదు శిరము

॥ తలఁ ॥

శ్రీపతి నే పూజించినకరములు

చోఁపి యాచనకుఁ జొరవు కరములు

యేపున హరికడ కేఁగినకాళ్ళు

పాపులయింద్లకుఁ బొరవు కాళ్ళు

॥ తలఁ ॥

శ్రీవేంకటపతిఁ జింతించుచునను

దావతి నితరముఁ దలఁచదు మనసు

దేవుఁ డతనియాధీనపుతనువు

తేవల నితరాధీనముగాదు

॥ తలఁ ॥ 144

రామక్రియ

ఏల మమ్ము గాసినేసే రింకా మీరు

కాలముతో నిలిచెను తైవల్యపదవి

॥ పల్లవి ॥

పాపములు హరినామపఠనచేఁ బాపుకొంటి

తైపుగఁ జిత్రగుప్తుఁ డాకవిలె గట్టు

కోపులఁ బుణ్యములెల్ల గోవిందుని కిచ్చితిమి

పూఁవలస్వర్గముత్రోవ భుజవేయరో

॥ ఏల ॥

ఆతుమలో నజ్జాన మాచార్యుడే పాపె
 ఆతల జన్మాలవాకి లటు ముయ్యరో
 చేత హరిదాస్యమున జీవన్ముక్తుడనైతి
 జాతియధర్మములాల సంబంధము విడరో

॥ ఏల ॥

పరమాత్ముచింతచేత బదుకు నిశ్చయమాయ
 ధరఁ గైవసము గావో తగుచిత్తమా
 యిర వైనశ్రీవేంకటేశుఁ డేలుకొనె మమ్ము
 పరదేవతలు మాకుఁ బనిలేదు మీరు

॥ ఏల ॥ 145

భైరవి

మఱి యెందూ గతిలేదు మనుష సీవే దిక్కు
 జఱసి లక్ష్మీశ నీశరణమే దిక్కు

॥ వల్లవి ॥

భవసాగరంబులోఁబడి మునిఁగిననాకు
 తివిరి సీనామమనులేపయే దిక్కు
 చివికి కర్మంబునెడిచిచ్చు చొచ్చిననాకు
 జవళి నాచార్యుం కృపజలదియే దిక్కు

॥ మఱి ॥

ఘనమోహపాశములగాలిఁ జొయ్యెడినాకు
 కొనల సీపాదచింతకొమ్మయే దిక్కు
 కనలి మనసనెడియాకాసముననున్ననాకు
 కనుఁగొనఁగ నీదాస్యగరుడఁడే దిక్కు

॥ మఱి ॥

మరిగి సంసారమనెడిమంటికిందటినాకు
 ధర భక్తియనుబిలద్వారమే దిక్కు
 యిరవైనశ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా నాకు -
 నరుడైన సీవంతరాత్మవే దిక్కు

॥ మఱి ॥ 146

౧. 'కృపా' కావచ్చు. లేక తత్పరమనమానమైన కావచ్చు. ౨. 'పాదమనెడి చింతకొమ్మ' లేక 'పాదచింత అనెడి కొమ్మ' చిల్లరసమాన దోషములు లెక్కలేవి-
 త్తవాఙ్మయమున 'చింతకొమ్మ' యనుట బాగున్నట్లుతోచెడిది. చింతకొమ్మ
 చాలగట్టిదిగదా. మోక్షమునకు హరిపాదములంత గట్టివి.

రామక్రియ

శ్రీపతి నీయాజ్ఞ నేనెద మిదివో

పూఁపలమాయలఁ బొంలఁగనేలా

॥ పల్లవి ॥

కాయము సుఖదుఃఖములకు మూలము

పాయము యింద్రియపరవశము

ఆయము రెంటికి నన్నపానములు

మోయవిమోఁపిది ములుగఁగనేలా

॥ శ్రీప ॥

తలఁపు పుణ్యపాతకములమూలము

కలిగినపుట్టువు కర్మగతి

ఫల మిది రెంటికి బలునంసారము

కలిగిన వెట్టికి కాదన నేలా

॥ శ్రీప ॥

జీవుఁ డింతటా నసృష్టికి మూలము

భావముఁ బ్రకృతికిఁ బ్రపంచము

చేవగ రెంటికి శ్రీమేకతేశ్వర

నీ వంతరాత్మవు నెమకఁగ నేలా

॥ శ్రీప ॥ 147

రేకు 136

ధన్వాసి

జ్ఞానయజ్ఞ మీగతి మోక్షసాధనము

నానార్థములు విన్నే నడపె మాగురుఁడు

॥ పల్లవి ॥

అలరి దేహమనేటియాగశాలలోన

బలువై యజ్ఞానపుపకువు బంధించి

కలసి వైరాగ్యపుకత్తులఁ గోసి కోసి

వెలయ జ్ఞానాగ్నిలో వేలిచె మాగురుఁడు

॥ జ్ఞాన ॥

మొక్కుచు ఏవైష్ణవులనేమునిసభ గూడపెట్టి
 చొక్కుచు శ్రీపాదతీర్థసోమపానము నింది
 చక్కఁగా సంకీర్తనసామగానము చేసి
 యిక్కవతో యజ్ఞము నేయించెఁబో మాగురుఁడు || జ్ఞాన ||

తదియ్యగురుప్రసాదపుపురోదాశ మిచ్చి
 కొద దీర ద్వయమనుకుండలంబులు పెట్టి
 యెదలో శ్రీవేంకటేశు ఁట ప్రత్యక్షముచేసె
 యిదివో స్వరూపదీక్ష యిచ్చెను మాగురుఁడు || జ్ఞాన || 148

శ్రీరాగం

లావణ్యకృంగారరాయ లక్ష్మీనాథ
 యేవేళ నీవినోదాన కేదాయ నేమి || పల్లవి ||

పాలజఁధివంటిది పవ్వళించు నామనసు
 గాలివూర్పులే కదళ్లు కలదు లోతు
 చాలఁగఁ దొల్లి నీవు సముద్రకాయవట
 యీలీల నీవినోదాన కేదాయ నేమి || లావ ||

నిక్కపుభూమివంటిది నెలపుకో నామనసు
 పెక్కులిన్నియుఁ గలవు పెరుగుచుఁడు
 పుక్కుటఁ దొల్లియు నీవు భూసతిమగఁడవట
 యెక్కువ నీవినోదాన కేదాయ నేమి || లావ ||

నిండుఁగొండవంటి దిదె నిలుచుండు నాథక్తి
 ౩వుండుచోటనేవుండు నొక్కచోటను
 కొండలరాయఁడవట కోరికె శ్రీవేంకటేశ
 అండ నీవినోదానకేది యాయ నేమి || లావ || 149

రామక్రియ

మెచ్చు; మెచ్చకుంటే మాను; మించి నే నాడకమాన

అచ్చపునీసూత్రధారి నవధారు దేవ

॥ పల్లవి ॥

వొక్కడ నే జీవుడను వోహో హరి

పెక్కుబహురూపాలే పెంచి యాడితి

తక్కినయింద్రియములే తగుమేళము

అక్కజపువిద్యవాడ నవధారు దేవ

॥ మెచ్చు ॥

నూటి నించుకంతవాడఁ జూడవే హరి

వీటిసంసారపుటారి విద్య లాడితి

పాటినాకర్మమే క్రియాభాషాంగము

అటవాడ నింతె నేను అవధారు దేవ

॥ మెచ్చు ॥

చేరి చిత్తగించుమీ శ్రీవేంకటేశ నేడు

మేరతోం భక్తనేమోకుమీడ నాదేను

యీరానిపదపులు యిచ్చితి నాకు

ఆరితేరి గెలిచితి నవధారు దేవ

॥ మెచ్చు ॥ 150

శ్రీరాగం

౧ దినము ద్వాదశి నేడు తీర్థదివసము నీకు

జనకుడ అన్నమాచార్యుడ విచ్చేయవే

॥ పల్లవి ॥

అనంతగరుడముఖ్యులై నసూరిజనులతో

ఘననారదాదిభాగవతులతో

దనుజమర్దనుడైన దైవశిఖామణితోడ

వెనుకొని యారగించ విచ్చేయవే

॥ దిన ॥

౧. 'భక్తనే' పూ.మ.పా. 'భక్తి' అనే; ఈ వ్యావహారిక సందులు ఈ వాఙ్మయమున కొల్లెలు.

౨. ఈపాట అన్నమయ్య బ్రాహ్మ దినమును గూర్చి వ్రాసినది గాన, అన్నమయ్య రచన కాదు. అన్నమయ్యకీర్తనలరేఖలలో నిది పొరపాటున చేరియుండవచ్చు.

వై కుంతాన నుండి యాశువారలలోపల నుండి
 లోకపునిత్యము క్తులలోన నుండి
 శ్రీకాంతతోడ నున్న శ్రీవేంకటేశుఁ గూడి
 యీకడ నారగించ వింటికి విచ్చేయవే

॥ దిన ॥

సంకీర్తనముతోడ సనకాదులెల్లఁ బాడ
 పొంకపుశ్రీవేంకటాద్రిభూమి నుండి
 లంకె శ్రీవేంకటగిరిలక్ష్మీవిభుఁడు సీవు -
 సంతెల మాయింటివిందు లారగించవే

॥ దిన ॥ 151

మాళవి

గుఱ్ఱాలఁ గట్టవితేరు కొంక కెందైనఁ బారీ
 విజ్ఞప్తిఁ గుచుఁ దీసిని వేడుకతో జీవుఁడు

॥ పల్లవి ॥

సరి పిఱుఁదే రెండుజంటబండికండ్లు
 సరవితోఁ బాదాలు చావునొగలు
 గరిమఁజూపులు రెండు గట్టినపగములు
 దొరయై దేహరథము దోలీఁబో జీవుఁడు

॥ గుఱ్ఱా ॥

పంచమహాభూతములు పంచవన్నెకోకలు
 పంచల చేతులు రెండు బయటెక్కెలు
 మించె నశిరసే మీదనున్న శిఖరము
 పంచేంద్రియరథము పఱిపీఁబో జీవుఁడు

॥ గుఱ్ఱా ॥

పాపపుణ్యములు రెండు పక్కనున్న చీలలు
 తోపులయన్న పానాలు దొబ్బుఁదెడ్డు
 యేవున శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కి వీధుల నేగఁగ
 కాపాడి నరరథము గడపీఁబో జీవుఁడు

॥ గుఱ్ఱా ॥ 152

సాళంగం

ఉన్నమంత్రా లిందుసరా వొగి విచారించుకొంటే

విన్నకన్నవారికెల్ల విష్ణునామమంత్రము

॥ పల్లవి ॥

పరగఁ బుచ్చకొయలఁ బరసిపోదు మంత్రము

గరిమ ముట్టఁబులేనిఘనమంత్రము

వరుస నెవ్వరువిన్నా వాఁడిచెడనిమంత్రము

అరయ నిదొక్కఁజేపో హరినామమంత్రము

॥ ఉన్న ॥

యేజాతినోరికైన నెంగిలిలేనిమంత్రము

వోజదప్పితేఁ జెడకవుండేమంత్రము

తేజాన నొకరి కిస్తేఁ దీరిపోనిమంత్రము

సాజమైన దిదేపో సత్యమైనమంత్రము

॥ ఉన్న ॥

యిహముఁ బరముఁ దానే యియ్యఁజాలినమంత్రము

సహజమై వేదాలసారమంత్రము

బహునారదాదులెల్ల పాటవాడినమంత్రము

విహితమయినశ్రీ వేంకటేశమంత్రము

॥ ఉన్న ॥ 153

రేకు 137

సాళంగనాట

అనుచు దేవగంధర్వాదులు పలికేరు

కనకకళిపు నీవు ఖండించేవేళను

॥ పల్లవి ॥

నరసింహా నరసింహా ననుఁగావు ననుఁగావు

హరి హరి నాకు నాకు నభయమీవే

కరిరక్ష కరిరక్ష గతమైరి దనుజులు

సురనాథ సురనాథ చూడు మమ్ముఁ గృపను

॥ అను ॥

దేవదేవ వాసుదేవ దిక్కు నీవే మారు మాటు
 శ్రీవక్ష శ్రీవక్ష నేవకులము
 భూవనితనాథ నాథ పొడమే నీప్రతాపము
 పావన పావన మమ్ముఁ బాలించవే

॥ అను ॥

జయజయ గోవింద శరణుచొచ్చేము నీకు
 భయహర భయహర పాప మడఁగె
 దయతో శ్రీవేంకటేశ తగిలి కాచితి మమ్ము
 దయఁజూడు దయఁజూడు దాసులము నేము

॥ అను ॥ 154

అలిపి

కటకటా కర్మమా కాలములో మర్మమా
 మటమయైపోతివటా మది నమ్మివుంటిఁగా

॥ వల్లవి ॥

పాపబుద్ధి యాడనుండె పాయము రానినాఁడు
 కోప మేడ నుండె గర్భగోళమున నున్ననాఁడు
 దీపన మేడ నుండె దేహధారి గానినాఁడు
 యేవున భూమిఁ బుట్టితే నేడనుండి వచ్చెనో

॥ కట ॥

నగుసంసార మెందుండె నరకాననుండునాఁడు
 తగిలి మరణదెస ధనవాంఛ లెందుండె
 వొగి లోభ మేడ నుండె వొంటి నున్ననాఁడు
 వెగటై నేఁడెట్టు నన్ను వెదకి పైకొనెనో

॥ కట ॥

బహుబంధ లేడ నుండె ప్రళయకాలమునాఁడు
 మహిఁ గోరితె లెందుండె మతి మఱచిననాఁడు
 యిహమున శ్రీవేంకటేశు శరణంటి నేఁడు
 విహితమై మాకు నెట్టు వెఱచెనో తాము

॥ కట ॥ 155

సామంతం

హరి సీతాపమున కడ్డమేది లోకమున
సరి వేరీ నీకు మృ సర్వేశ్వరా

॥ పల్లవి ॥

పు నీళ్ళు నమలితే నిండెను వేదములు
యీవలఁ దలెత్తితేనే యింద్రపదవులు మించె
మోవ మూఁతి గిరిపితే మూఁడులోకాలు నిలిచె
మోవిఁబార నవ్వితేనే ముగిసి రసురలు

॥ హరి ॥

కర గీరితే సీరై కొండలెల్లఁ దెగఁబారె
మారుకొంచే బయిటనే మడుగులై నిలిచె
చేరి యడుగుపెట్టితే శిలకుఁ బ్రాణము వచ్చె
కూరిమిఁ గావలెనంచే కొండ గొడగాయను

॥ హరి ॥

ంగుజారిసంతలోనే కూలెను త్రిపురములు
కంగి గమనించితేనే కలిదోషములు మానె
రంగుగ నీశరణంచే రక్షించితి దాసులను
ముంగిట శ్రీవేంకటేశ మూలమవు నీవే

॥ హరి ॥ 156

దేసాక్షి

గవులే మరణములు రేవులే పుట్టుపులు
చాపలాలు మాని విష్ణు శరణను మనసా

॥ పల్లవి ॥

యనంచే ఇంచుకంటే చాలును జన్మమునకు
చాలకున్న లోకమెల్లఁ జాలదు
పీలినయాయాసా ౨ వెట్టివానిచేతిరాయి
చాలు నింక హరి నిట్టె శరణను జీవుఁడా

॥ మాపు ॥

పాఱకున్న¹ పశుబాల్లె బడలదు మనసు

పాటితే జవ్వనమునఁ బట్టరాదు

మీఱిన నీరుకొద్దిదామెర యింతె యెంచి చూడ

జాఱవిడిచి దేవుని శరణను జీవుఁడా

॥ మాపు ॥

నేయకున్నఁ గర్మము శ్రీవతిసేవనే వుండు

నేయఁబోతేఁ గాలమెల్లా² నేనాసేన

వోయయ్య యిది యెల్లా³ వుమినాకే చవుతాలు

చాయల శ్రీవేంకటేశ శరణను జీవుఁడా

॥ మాపు ॥ 157

ధన్నాసి

దైవమా నీవే మమ్ము దయదలఁచుటగాక

చేవల నీసేతలెల్ల చెల్లును లోకానను

॥ పల్లవి ॥

తీపునంజేవేళ నట్టె తేటఁబులు సింపొను

పైపైఁ బుణ్యమయితేఁ బాప మింపొను

వోపి జంతువుల కివి వొకటొకటికి లంకె

చేపట్టి పాపము లెట్టు నేయకుండవచ్చును

॥ దైవ ॥

కడుఁజలువైతేను గక్కన వేడింపొను

చెడనివిరతివేళ సిరు లింపొను

వొడలుమోచినవారి కొకటొకటికి లంకె

తొడరుభోగాలు మాని తోయ నెట్టువచ్చును

॥ దైవ ॥

యివియు నీమాయే యిన్నియు నీయాజ్ఞలే

జవళిఁ బ్రాణులకెల్ల సమ్మతై నవి

యివల శ్రీవేంకటేశ యిటు నీకే శరణంటి

తవిలి నీవే గతి దాఁగ నెట్టువచ్చును

॥ దైవ ॥ 158

౧. 'పసుబాల్లె' పు.మ.పా. 'పసిబార' కావచ్చు.

2. 'నానా' అనగా 'నానా' అని చూచుటలు' కావచ్చునా?

శంకరాభరణం

వట్టిలంపటాలఁ బడి వడఁ బొరలుటకంటే
వొట్టినవిరతి నూరకుండుటే సుఖము

॥ పల్లవి ॥

పాపముమానినయట్టిబదుకొక్కటే సుఖము
కోపమువిడిచినట్టిగుణ మొక్కటి సుఖము
చేపట్టి గురుబుద్ధి నేనేటిదే సుఖము తీ -
దీపులఁబడనియట్టి యదినమే సుఖము

॥ వట్టి ॥

మహిఁ జంచలములేవిమనసొక్కటి సుఖము
నహజాచారముతోడి జన్మమొక్కటి సుఖము
యిహపరసాధనపుయెన్ని కొక్కటి సుఖము
బహళపుటానకంటే పరిపాటి సుఖము

॥ వట్టి ॥

పరులఁ బీడించితేనిపసిఁ దొక్కటి సుఖము
గరిమ నిజముతోడఁగలమాటలే సుఖము
ధరలో శ్రీవేంకటేశుదాసానుదాసుఁడయి
సరవితో నడచేటిశాంతమే సుఖము

॥ వట్టి ॥ 159

రేకు 138

దేసాశం

వారిదేపో జన్మము వడి నిన్నుఁ దెచ్చిరి
భారతరామాయణాలై పరగె నీకథలు

॥ పల్లవి ॥

భువిమీఁద రావణుఁడు పుట్టగాఁగా రాముఁడవై
తవిలి యిందరికిఁ బ్రత్యక్షమైతివి
వివరింప నంతవాఁడు వెలసితేఁగా నీవు
అవతార మందితే నిన్నందరునుఁ జూతురు

॥ వారి ॥

రమణఁ గంసాదియసురలు లూటి నేయఁగాఁగా
తమిఁ గృష్ణావతార మిందరి కైతివి
గములై యంతటివారు గలిగితేఁగా నీవు నేఁడు
అమర జనించి మాటలాడుదు విందరితో

॥ వారి ॥

యెంత వుపకారియో హిరణ్యకశిపుఁడు
చెంత నరసింహుఁడ నీసేవ యిచ్చెను
యింతట శ్రీవేంకటేశ యిన్నిరూపులును నీవే
పంతాన నీశరణని బ్రదికితి మిదివో

॥ వారి ॥ 160

సామంతం

ఊర్తై తే నిన్నుఁ గాన మొకకారణానఁ గాని
పూరిజీవులము, నీవు పురుషోత్తముఁడవు

॥ పల్లవి ॥

అసురలు భువిఁ బుట్టుటచి వుపకారమే
అసురలు బాధింతు రమరులను
పొసఁగ వారికిఁగాను పూనుకవచ్చి నీవు
వసుధ జనించితేను వడి నిన్నుఁ గందుము

॥ ఊర ॥

అడరి ధర్మము చెడి యధర్మమైనా మేలు
వెడఁగుమునులు విన్నవెందురు నీకు
తడవి ధర్మము నిల్చి ధరణిఁ బుట్టుదు నీవు
బడి నిన్ను నేవించి బ్రదుకుదు మపుడే

॥ ఊర ॥

నీకంటే మాకుఁ జూడ నీదాసులే మేలు
పైకొని వారున్నచోటఁ బాయకుందువు
చేకొని శ్రీవేంకటేశ చెప్పఁగానే వారిచేత
నీకథలు విని విని నే మీదేరితిమి

॥ ఊర ॥ 161

సాశంగనాట

పేరు నారాయణుడవు బెంబాడిచేతలు నీవి

నోరు మూసుకున్నఁ బోదు నున్నవినీసుద్దులు

॥ పల్లవి ॥

• వేసులు మాకుఁ జెప్పె విన భారతముగాఁగ

మోస నీపాలముచ్చిమిమొదలుగాను

రాసికెక్క శుకుఁడు రవ్వగాఁ బొగడఁజొచ్చె

ఆసలఁ బరకాంతల నంటిననీసుద్దులు

॥ పేరు ॥

రంతున వాల్మీకి చెప్పె రామాయణముగాను

సంతగాఁ దాటకాదులఁ జంపినదెల్లా

అంతకముందె నారదుఁ డవి దండెమీటి చెప్పె

యింతటా వేటాడి జీవహింసలు నేసినది

॥ పేరు ॥

వెడుక నజుఁడు చెప్పె వేదముగా నీవు దొల్లి

వోడక మీనై కొన్నా శృండితివంటా

తోడనే సప్తరుషులు తొల్లియునుఁ జెప్పి రదె

యీడనే శ్రీవేంకటాద్రి విరవైతి వనుచు

॥ పేరు ॥ 162

గుండక్రియ

దేహ మిది యొకచే దేవుడ నీవాకఁడవే

యీహల రెంట దెప్పర మిదివో మాబదుకు

॥ పల్లవి ॥

రాతి లొక్కలోకము రవ్వపడెఁ గలలోన

మాతలఁ బగలొక్కలోకము వేగితే

యీతల రెప్పలే మరఁ గిందుకు నందుకుఁ జూడ

యేతుల రెంట దెప్పర మిదివో మాబదుకు

॥ దేహ ॥

సతికాగి లోకతే జవ్వనపుగాఁక రేచు
 సుతకాగి లోకవేరేసుఖమై తోచు
 మతిలోపిమరఁ గింతే మగువలే యిద్దమను
 ఇతవై రెంట దెప్పర మిదివో మాబదుకు

॥ దేహ ॥

దైవమా నిన్నాతుమలోఁ దలంచి యానందింతు
 పూవుల నిన్నుఁ బూజింతు పొంచి వెలిని
 శ్రీవేంకటేశ నీసేవలోనిమరఁ గింతే
 యీవల రెంట దెప్పర మిదివో మాబదుకు

॥ దేహ ॥ 163

రామక్రియ

చాటెద నిదియే సత్యము సుందో
 చేటు లేదీతని నేవించినను

॥ పల్లవి ॥

హరినొల్లనివా రసులు సుందో
 సుర లీతవిదాసులు సుందో
 పరమాత్ముఁ డితఁడె ప్రాణము సుందో
 మరుగక మఱచిన మఱి లేదికను

॥ చాటె ॥

వేదరక్షకుఁడు విష్ణుఁడు సుందో
 సోదించె శుక్లఁ డచ్చుగ సుందో
 ఆదిబ్రహ్మగన్నాతఁడు సుందో
 యేదెస వెదకిన నితఁడే మనుఁడు

॥ చాటె ॥

యిహపర మొనఁగను యీతఁడె సుందో
 వహి నుతించె బార్వతి సుందో
 రహస్య మిదివో రహి శ్రీవేంకట-
 మహిధరంబున మన్నితై నిలిచె

॥ చాటె ॥ 164

కేదారగౌళ

మీరు సాక్షి మీరు సాక్షి మే మేమీ ననలేము

చేరి చూడరమ్మ వీని చెల్లుబడి యమ్మా

॥ పల్లవి ॥

పిన్నవాడు నిద్ర వోగ పెనచి కూకటతోడ

పన్ని లేగతోకఁ గూడ బంధించి కట్టె

పున్నతిఁ దొలఁగ వాని వాళ్లెల్లా దోఁగిపోయ

కన్నెలార యాకృష్ణుఁ గంటిరటరమ్మా

॥ మీరు ॥

లేగల నన్నిటి నేము లేవక తొల్లె పడిచె

మూఁగి అవులుఁబేయలు మొగిఁ గలయ

అఁగి పట్టఁ బోలేను అప్పుడే తా గడె వెట్టి

రాఁగతనాన నున్నాఁడు రాచబలునమ్మా

॥ మీరు ॥

వారము నేసేమనుచు వడి నింటివారమెల్లా

కూరలు పాకాలు దొంతిఁగూడఁబెట్టితే

అరగించ వేలుపుల అలికి పూసి కుడిపీ

కూరిమి శ్రీవేంకటాద్రి గోవిందుఁ డమ్మా

॥ మీరు ॥ 165

రేకు 139

భూపాళం

ఇదివో మాయంట నేఁడు యంత నేనెఁ గృష్ణుఁడు

అదివో మాయంటాను అంత నేనెఁ గృష్ణుఁడు

॥ పల్లవి ॥

గంట వాఁగకుండా నిడఁ గనవు దురిగి మా-

యింటివారు విద్దిరించ నిల్లుచొచ్చెను

అంటివచ్చి వొకదూడ అపూరి మేసితేను

గంట గణగణ వాఁగె గక్కన మేల్కొంటిమి

॥ ఇది ॥

వాక్కరోలు దాపు వెట్టి వుట్టియెక్కి అందుమీఁది -

చక్కెరల్లా మెసఁగి మాచంటివానిని

వుక్కఁబట్టి వుట్టిమీఁద నునిచి రోలు దీనె

వాక్కి తా నెందున్నాఁడో చొప్పు ఇదే కంటిమి

॥ ఇది ॥

అవుల వెళ్లవిడిచె నవి నేఁ గదోలి తేఁబోతే

నీవల దూడలఁ దెచ్చి యింటిలోఁ గట్టె

దావతి నింతా వెదకి తలుపు దెరచితేను

శ్రీవేంకటేశునిమాయఁ జిక్కి రోన నున్నవి ॥ ఇది ॥ 166

దేసాక్షి

అనరాదు వినరాదు ఆతనిమాయలు నేఁడు

3 దినదినక్రొత్తలాయ ద్రిష్ట మిదే మాకు

॥ పల్లవి ॥

అదెడిబాలుల హరి అంగిలిచూపుమని

తోడనే వాండ్రనోర దుమ్ములు చల్లి

యాడ మాతోఁ జెప్పఁగాను యిందరముఁ గూడి పోయి

చూడఁబోతే పంచదారై చోద్యమాయనమ్మా

॥ అన ॥

తీఁటతీగెలు సొమ్మంటా దేహము నిండాఁ గట్టె

తీఁటకుఁ గాక బాలులు తెగి వాపోఁగా

పాటించి యీసుద్ది విని పారితెంచి చూచితేను

కోటికోటి సొమ్ములాయ కొత్తలోయమ్మా

॥ అన ॥

కాకిజున్ను జున్నులంటా గంపెఁదేసి తినిపించి

వాకొలిపి బాలురెల్ల వాపోవఁగా

ఆకడ శ్రీవేంకటేశుఁ డాబాలుల కంటినిరు

జోకగ ముత్యాలు నేనెఁ జూడఁగానే నేము

॥ అన ॥ 167

౧. 'దోలితే బోతే' పూ.మ.పా. ౨. 'జొక్కి' పూ.మ.పా. యతిభంగము.

౩. 'దినదినక్రొత్తలు' పంటి చిల్లర సామాసిక దోషములు మావ్యావహరికవాఙ్మయము - నకు అలంకారములు.

దేసాక్షి

విముదెలింపనిమానేరమే కాక

భజన నీవు చేపట్టినందుక గదమా

॥ పల్లవి ॥

అంచలఁ జరుంగును లోహపుఁగాళికలనెల్ల

యెంచినా పసిడి గావించుఁగాక

నించిననిన్నాతుమఁ జింతించువారిపాతకాలు

మించనిచ్చేవా మేలే మెరయింతుగాక

॥ నిజ ॥

నలువంకరవికీరణాలు మేలుగీడని

తలఁగినా యిన్నిటిలోఁ దానేకాక

యల నీదాసుఁడు జాతి నెవ్వఁడైనా నీకృపఁ

జలఁగి పాపసుఁ జేసి చెకొనుఁగాక

॥ నిజ ॥

హరిదిక్కులగాలి పొందుగ నీదాడని

మానీనా దోక మెల్లా మలయుఁగాక

మానక శ్రీవేంకటేశ మహిలో నీదాసులుండే

దేనెలవైనా నీకిరవేకాదా

॥ నిజ ॥ 168

భైరవి

నీవు జగన్నాథుఁడవు నే నొకజీవుఁడ నింతే

నీవలె ననుభవించ నే నెంతవాఁడను

॥ పల్లవి ॥

వైకుంఠపదమేడ వడిఁ గోర నెంతవాఁడ

యాకడ నీదాసుఁడనొ టిది చాలదా

చేకొని సీసాకారచింత యేడ నేనేడ

పైకొని నీదాగు మోచి బ్రదికితిఁ జాలదా

॥ నీవు ॥

౧. 'చేకొందుగాక' కావచ్చు.

౨. శుద్ధన్ + అద్ధన్ + అవి.

సొంపుల నీయానందసుఖ మేడ నే నేడ
 యంపుశ్రీవైష్ణవపల్లావన చాలదా
 నింపుల విజ్ఞాన మేడ నే దెలియ నెంతవాడ
 యంపుగా నీకథ విను టిదియే చాలదా

॥ నీవు ॥

కై వల్యమందు నీతో కాణాచి యాడ నాకు
 శ్రీవేంకటాద్రిమీదిసేవ చాలదా
 యీవల శ్రీవేంకటేశ నీ పిచ్చినవిజ్ఞానమున
 భావించి నన్ను బొగడేభాగ్యమే చాలదా

॥ నీవు ॥ 169

మలహరి

అన్నిటాను హరిదాసు లధికులు
 కన్నులవంటివారు కమలజాదులకు

॥ పల్లవి ॥

అందరును సమమైతే సరుహానరుహము లేదా
 అందరిలో హరియైతే నాగేశ
 బొందితో విప్రునిఁ దెచ్చి పూజించినట్లు వేరే
 పొందుగానికునకముఁ బూజించఁదగునా

॥ అన్ని ॥

అన్నిమతములు సరియైతేను వాసి లేదా
 చెన్నగుఁ బురాణాలు చెప్పుఁగాక
 యెన్నఁగ సొర్జాటంక మింతటానుఁ జెల్లినట్లు
 సన్నపుఁదోలు విల్లలు సరిగాఁ జెల్లునా

॥ అన్ని ॥

గక్కునఁ బైరువిత్తగా గాదము మొలచినట్లు
 చిక్కినకర్మములెల్లాఁ జెలఁగఁ గాక
 తక్కుక శ్రీవేంకటేశుదాస్య మెక్కుడైనట్లు
 యెక్కుదా మోక్షోపాయ మిఁకఁ జెప్ప నున్నదా

॥ అన్ని ॥ 170

ముఖారి

ఇదియే బుద్ధి నాకు నింతకంటే మఱి లేదు

కదిసి నీబంటనంటే కాతువు నన్నును

॥ పల్లవి ॥

నేరిచి నడచేనంటే నేఁ గాను స్వతంత్రుఁడను

నేరమి చేసేనంటే విండును దూరు

యీరెంటికిఁ గాక నేను యితై నీకు శరణంటే

గారవించి వహించుక కాతువు నన్నును

॥ ఇది ॥

వాక్కచో నర్థ మర్జించుకండితే జన్మాలు పెక్కు

యెక్కేనంటే మోక్షము యేదో యెఱుగ

యెక్కడిసుద్దులునేల యిచ్చట నీనామము

గక్కనఁ బేర్కొంటేఁ దయఁ గాతువుగా నన్నును ॥ ఇది ॥

తపసినయ్యేనంటేఁ జిత్తము కై వశము గాదు

చపలనంసారి నైతే శాంతి యుండదు

ఉపమలేల శ్రీవేంకటోత్తమ నీసేవ చేసి

కపటము మానితేను కాతువు నన్నును

॥ ఇది ॥ 171

రేకు 140

శంకరాభరణం

అహఁ యేమిచెప్పేది హరి నీమాయ

మోహములే చిగిరించీ మొదల జవ్వనము

॥ పల్లవి ॥

యెంచఁగ భూమి యొక్కటే యేలినరాజు లెందరో

పొంచి వారివెంటవెంటఁ బోవదాయను

అంచలసూర్యచంద్రులనే గదెకుడుకల

ముంచి కొలచి పోసీని మునుకొని కాలము

॥ అహఁ ॥

౧. 'గదెకుడుకల' శాంతును కొంచెది కొంపాత కావచ్చునేమో. అర్థమింకను విచార్యము.

దేవతోక మొక్కపే దేవేంద్రు లెందరో

కైవళమై యేలఁగ నొక్కరిదీ గాదు

అవటించి పంచభూతాలనేటిశాఖలు వెళ్లి

సావధానఁ బెరిగి సంసారవృక్షము

॥ అహా ॥

యిచ్చట నీ వొక్కఁడవే యిటు నీదాసు లెందరో

తచ్చి యెంత నేవించినాఁ దనివిలేదు

నిచ్చలు శ్రీవేంకటేశ విధానము నీథక్తి

యెచ్చినాఁడ వింతటా నీదేరీ జన్మము

॥ అహా ॥ 172

ముఖారి

ఏరీతి నెవ్వరు నిన్ను నెట్లు భావించినాను

వారివారిపాలికి వరదుఁడవౌదువు

॥ పల్లవి ॥

చేరికొల్పినవారికిఁ జేపట్టుఁగుంచమవు

కోరినుతించినవారికొంగుపైఁడివి

మేరతోఁ దలఁచువారిమేటినిదానమవు

సారపువివేకులకు సచ్చిదానందుఁడవు

॥ ఏరీ ॥

కావలెననేవారికి కామదేనువవు మరి

సేవనేసేవారికి చింతామణివి

నీవే గతెన్నవారికి విఖిలరక్షకుఁడవు

వావిరి శరణువేదేవారిభాగ్యరాశివి

॥ ఏరీ ॥

నిన్నుఁ బూజించేవారివిజపరతత్వమవు

యిన్నిటా నీదాసులకు నేలికెవు

యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యిహపరములకును

పన్ని కాచుకున్నవారిఫలదాయకుఁడవు

॥ ఏరీ ॥ 173

౧. గతి+అన్న=గతెన్న.

వరాళి

ఇతరుల దూరనేల యెవ్వరూ నేమి నేతురు

మతి వారూఁ దమవంటిమనుజులేకాక

॥ పల్లవి ॥

చేరి మేలునేయఁ గీడునేయ నెవ్వరు గర్తలు

ధారుణితో నరులకు దైవమేకాక

సారెఁ దనవెంటవెంటఁ జనుదెంచేవా రెవ్వరు

బోరునఁ జేసినపాపపుణ్యాలేకాక

॥ ఇత ॥

తొడఁగి పొగడించాను దూషించా ముఖ్యులెవ్వరు

గుడిగొన్న అనలోవిగుణాలేకాక

కడుఁగీర్తి నపకీర్తి గట్టెడివా రెవ్వరు

నడచేటితనవర్తనములేకాక

॥ ఇత ॥

ఘనబంధమోక్షాలకుఁ గారణ మింక నెవ్వరు

ననిచిన జ్ఞానాజ్ఞానములే కాక

తనకు శ్రీవేంకటేశుఁ దలపించేవా రెవ్వరు

కొనమొద లెఱిగినగురుఁడేకాక

॥ ఇత ॥ 174

దేసాళం

అక్కటా నే నిర్మలుఁడనయ్యే దింక నెన్నఁదో

చక్క నన్ను దిద్దుకోనే సర్వేశ్వరా

॥ పల్లవి ॥

నేనే మంచివాఁడనై తే నిండుకోదా జ్ఞానము

కానీలే యింకా నేమేమిగడమోకాక

అనుక సుకృత్తినైతే నలవడదా విరక్తి

కానరానితప్పు లెన్నిగలవోకాక

॥ అక్క ॥

నామననే చక్కనైతే నాకుఁ బ్రత్యక్షము గావా
 చేముంచి నేరమేమి సేపితి నోకాక
 అముక మోక్షాధికారి నైతే నెదురుగా రాదా
 కామితార్థాలు భోగించఁ గలుగఁబోలుఁగాక

॥ అక్క ॥

బాలే నామేను పవిత్ర మైతే సేవ గొనవా
 యేలాగున్నదో నీచిత్త మెఱుగఁగాక
 యీలీల శ్రీవేంకటేశ యెదుటనే వున్నాడవు
 యేలుకొని చేపట్టి యీదేర్పవుగాక

॥ అక్క ॥ 175

శ్రీరాగం

చొచ్చి నీకు శరణు సుద్దు లిఁకనేటికి
 కచ్చుపెట్టెవ్వరివల్లఁ గలిగే దేమీ

॥ పల్లవి ॥

పుట్టక మునుపెఱుగ పుట్టుగు మీఁదెఱుగను
 యిట్టె యప్పటి యెఱుక యేడ కెక్కివి
 పట్టె మదనుభూతము పరసిపోయను బుద్ధి
 వట్టిపెద్దతనాలను వచ్చేదేమీ

॥ చొచ్చి ॥

రానివి రప్పించఁగ నేరను వచ్చే వాఁపనేర
 తానకపునాస్వతంత్ర మెందఁకా వచ్చును
 అనుకున్నది ముదిమి అట్టె జారె శాంతము
 నే నెంత విఱ్ఱవీఁగినా నిందేదేమీ

॥ చొచ్చి ॥

యిప్పుడు నే నెవ్వఁడనో యెక్కడ నీ వున్నాడవో
 కప్పిననాపుపాయాలే కార్య మిచ్చివి
 నెప్పున శ్రీవేంకటేశ నీయెదుటఁ బడ్డవని
 తప్పక యీదేర్తుగాక తలపోసేదేమీ

॥ చొచ్చి ॥ 176

కన్నడ గోళ

చేసిననావిన్నపము చిత్తానఁ బెట్టుకొమ్మి

వేసరించి యిప్పుడే నే వేడుకొంటిఁజుమ్మి

॥ పల్లవి ॥

ముందె నాపుణ్యఫలములు నీ కిచ్చితి నంటి

కందువఁ గోరనవి సలకల్పించితిసి

యిందు మఱచి తప్పినా యిన్ని నీకె యెలవు

సిందవేసి నమ్ము నిక నేరము లెంచకుమీ

॥ చేసి ॥

నిన్నేకావి యితరుల నేఁ గొలువనొల్ల నంటి

వున్నతిఁ బరద్రవ్యా లొల్లనంటి

అన్నిటా నేనే మఱి యప్పటిమాటే యంచు

సన్నల నన్నుండు నొచ్చమని దూరకుమీ

॥ చేసి ॥

నానాపాయాల నాడే శరణంటి

పూని నీసాకామునేఁ బొడగంటిని

నేను మత్తుడనై వున్నా నీవే తలచి తెలుపుకో

కోనేటిశ్రీవేంకటేశ కొనరించుకోకుమీ

॥ చేసి ॥ 177

రేకు 141

శుద్ధవసంతం

దీనరక్షకుఁ డఖిలవినుతుఁడు దేవదేవుఁడు రాముఁడు

జానకీపతిఁ గొల్పఁచి ఘనసమరవిజయుఁడు రాముఁడు ॥ పల్లవి ॥

హరునితారకబ్రహ్మమంత్రమై యమరినయర్థము రాముఁడు

సురలఁ గాచి యసురల నడచినసూర్యకులజుఁడు రాముఁడు

సరయువందును ముక్తిచూరలు జనుల కొనఁగెను రాముఁడు

హరియె యీతఁడు హరివిందుల కాదిపురుషుఁడు రాముఁడు ॥ దీని ॥

మునులరుపులకు నభయమొసంగినమూలమూరితి రాముడు
 మనసులోపలఁ బరమయోగులు మరుగుతేజము రాముడు
 పనిచి మీదటిబ్రహ్మసత్త్వము బంటు కొసఁగెను రాముడు
 మనుజువేషముతోడ నగజకు మంత్రమాయను రాముడు ॥ దీన ॥

బలిమి మించినదై వికముతో భక్తసులభుఁడు రాముడు
 నిలిచి తనసరిలేనివేలుపు నిగమవంద్యుఁడు రాముడు
 మేలుపు శ్రీవేంకటగిరింద్రముమీది దేవుఁడు రాముడు
 వెలనె వావిలిపాటిలోపభివీరవిజయుఁడు రాముడు ॥ దీన ॥ 178

బొళి

తెలిసినమాటలు నీనముఖంబున దీకొని నిన్నడుగకపోదు
 సులభుఁడ వన్నిట ప్రాణనాథుఁడవు చొప్పుగ నానతి యయ్యఁ
 గదే ॥ పల్లవి ॥

నీవే బలవంతుఁడవో నీకంటే గర్మము బలువో
 కై వనముగ నే నెంచిచూచితే కర్మముకంటె బలువుఁడవు
 భూవలంబుల ప్రారబ్ధంబులు భోగించవలెనని యంటివా
 వావిరి నిన్నై తే నీదేవత్వమునకు వెలితిగదే ॥ తెలి ॥

ఐనాఁగాని లోకములోపల నది నీ యాజ్ఞని తలఁచితిమా
 నేను నీశరణు చొచ్చినమీదట నీవే పరిహరించఁగవలదా
 కానిపించె నా కిఁక నొకబుద్ధి కర్మముపై నెవ మటువేసి
 పూనుచుఁ గాలక్షేపంబునకై భువిని వినోదము గాఁబోయి ॥ తెలి ॥

యెందఁకా జీవులతోడుత నీ వేలాటంబులు జరపెదవు
 అందరికిని నీవే తలిదండ్రులవి అయి రక్షింపుచున్నాఁడవు
 కందువ దెలిసెను శ్రీవేంకటేశ్వర కర్త వెట్టు చేసిన మేలు
 చందమాయ నిది దగవో నీకును సంతోషించితి మిటు నేము

॥ తెలి ॥ 179

పాళి

ఏమని పొగడవచ్చు నిటువంటిది నీమాయ
కామించి బ్రహ్మాదులనుఁ గప్పి నీమాయ   " పల్లవి "

బచ్చెనరూపులు పెక్కుం పడెచ్చుల వేసినట్లు
నిచ్చల ఎనినుచున్నది నీమాయ
తచ్చి వారివారిరతి తమతమకే తెలియ
పచ్చిగా భోగింపించి ధంపతుల నీమాయ   " ఏమ "

మఱి తొలునాటిభోగాలు మరునాటికి నింతగా
నెఱపుగాఁ దమకించి నీమాయ
విలువరానిదుఃఖము వెన నద్రవోయితేనే
మఱపించి నవ్వించి నుహిలో నీమాయ   " ఏమ "

పట్టరానిజవ్వనము పరసిపోతే ముదిమి
నెట్టుకొల్పి వుబ్బఁడచీ నీమాయ
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ ఘనుఁడవైననీదాసుల
పట్టకుండాఁ జేయుము బలినెనీమాయ   " ఏమ " 180

నాట

నింత కఠినమో హృదయ మీది
చెంత తాతఁజేసిరి గాఁబోలు   " పల్లవి "

అమరఁ బురాణములందు నరకముల-
క్రమములు చదివియుఁ గలంగవు
యమకింకరఘోరాకృతు లటు విని
భ్రమసి యించుకా భయపడ నేను   " ఎంత "

మనుజులదారుణమహితకర్మముల-

అనుభవములు గని యలయను

వానర యహోగ్రయహోరాత్రంబులు

చనుచుండఁగా జడియను నేను

॥ ఎంత ॥

కలుషరౌద్రదుఃఖముల కించుకా

కలఁగను చీరికిఁ గైకొనను

యెలమిని శ్రీవేంకటేశుఁడ నాపాలఁ

గలిగి కాచితివి గాసిల నేను

॥ ఎంత ॥ 181

రామక్రియ

పాటెల్లా నొక్కచో నుండు భాగ్య మొక్కచో నుండు

యాటువెట్టి పెద్దతనా లెంచఁ జనిలేదు

॥ పల్లవి ॥

సరవిఁ గలకాలముఁ జదువుచుండు నొకఁడు

గరిమ నీక్యః నిన్నుఁ గను నొకఁడు

ధరఁ బ్రయాసముతోడఁ దపమునేయు నొకఁడు

శరణుచొచ్చి నీకుఁ జనవరౌ నొకఁడు

॥ పాటె ॥

వొక్కఁడు మోపుమోచు నొక్కఁడు గొలుపునేయు

వొక్కఁడు పొగడి శ్యాగ మూరకే యండు

వొక్కఁ డాచారము నేయు నొక్కఁడు మోక్షము గను

యెక్కడా నీకల్పన కేమి నేయవచ్చును

॥ పాటె ॥

భావించ నటుగాన పలమెల్లా నీమూలము

యేవలనైన నీవు యిచ్చితే గడు

జీవులు నిన్నెఱుగక చీకటి దవ్వఁగనేల

శ్రీవేంకటేశ్వర విన్ను నేవించెదే నేరువు

॥ పాటె ॥ 182

౧. మహోగ్ర+అహోరాత్రంబులు=మహోగ్రయహోరాత్రంబులు. ఇట్టివి కొన్ని విధికనందు గలవు. లేక 'మహోగ్ర'. అని సంబోధనమా?

రేకు 142

రామక్రియ

అందుకల్లా తోనుగాక అట్టే యెచ్చరికతోడ

పొందుగా భూరి దలచేపురుషుడే ఘనుడు

॥ పల్లవి ॥

చలములు పుట్టించ సారె ఘచ్చరము రేచ

కలుగు నానావిధకారణములు

తలఁపులు భ్రమయించ తగువేడ్క తొనరించ

పలుమా రెదుట నిల్చు బహురూపాలు

॥ అందు ॥

తగవులు దిద్దించ తగ నలమట బెట్ట

తగులు సనేకబంధములెల్లాను

పగసాధింపించ నప్పటి నుపాయాలు నేర్ప

నిగిడివచ్చు సనేకనెపములెల్లాను

॥ అందు ॥

౨ తేరకే మేళయించ దేశమెల్లా నావటించ

వూరకే తోచు సనేకపుద్యోగాలు

కోరి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచి నిశ్చింతఁ దైతే

ఆరయ మతితో నిండు నాన చాలు

॥ అందు ॥ 183

మాళవిగౌళ

నేరఁగల దొక్కటె నిశ్చలబ్రహ్మవిద్య

వారివారియంతర్యామే వచ్చి పెరరేచీని

॥ పల్లవి ॥

వాక్కరు నేర్పఁగవద్దు వాగి సంసారదర్శము

దిక్కై పుట్టించినప్రకృతియ నేర్పిని

గుక్కక^౩ జంతులు చన్నుగుడుప నేరుపవద్దు

చక్కఁగా ననాదివాసనలే నేర్పిని

॥ నేరఁ ॥

౧. 'అనేకనెపములు' అనేకసార్లు వంటివి. ఈ చిల్లర దోషములు మా వాక్యము మునకు భూష. ౨. 'తేర కేమే నలయించ' పూ.మ.సా. ౩. 'జంతులు' రేకు.

అంచ నెవ్వరు ఓద్రవామ్మని బుద్ధిచెప్పవద్దు
మించి వారితమోగుణమే కప్పీని
కొంచక భుజియించుమని కోరి యచ్చరించవద్దు
పెంచినతనయాఁకలే పిలిచితెచ్చిని

॥ నేరఁ ॥

అట్టై పనినాటల అలవాటు చూపవద్దు
యెట్టై నా తనజాతే సేయిపించీని
వాట్టుక శ్రీవేంకటేశుఁ డున్నాఁడు కోనేటిదండ
పట్టికొలిచినవారే భాగ్యవంతు లిలను

॥ నేరఁ ॥ 184

శంకరాభరణం

అది నే నెఱుగనా అంతలో భ్రమతుఁగాక
మదనజనక నాకు మంచిబుద్ధి యియ్యవే

॥ పల్లవి ॥

యెంత లోకానుభవము అంతయు విధా నప్పి
కొంతై నా బ్రహ్మచింత కోటిలాభము
వింతై నజనులతోడివినోదము నిష్పలము
చెంత సజ్జనసంగతి చేరినయాదాయము

॥ అది ॥

నానాదేశవార్తలు నడుమఁ జింతామూలము
పూనివపురాణగోష్ఠి పుణ్యమూలము
అవినకృషివాణిజ్యాలన్నియుఁ దీరనివెట్టి
మాననియాచార మాత్మకుఁ బడ్డపాటు

॥ అది ॥

పలుచుట్టరికములు బట్టబయలుతగుళ్లు
చెలఁగునాచార్యనేవ జీవన్ముక్తి
బలిమి శ్రీవేంకటేశ పరగ రెండువిధాలు
నిలుకడయినవాఁడవు నీవే యిన్నిటికి

॥ అది ॥ 185

దేవగాంధారి

ఒక్కడే మోక్షకర్త వొక్కచే శరణాగతి
దిక్కని హరిఁ గొల్చి బదికిరి తొంటివారు

॥ పల్లవి ॥

ననాదేవత బున్నారు ననాలోకము బున్నవి
ననావ్రతా బున్నవి నడచేటివి
జ్ఞానికిఁ గామ్యకర్మాలు జరపి పొందేదేమి
అనుకొన్న వేదోక్తాలై నా నాయఁగాక

॥ ఒక్క ॥

వొక్కఁడు దప్పికిఁ బ్రావు వొక్కఁడు కడవ నించు
వొక్కఁ డీదులాడు మడుగొక్కటియందే
చక్కజ్ఞానియైనవాఁడు సారార్థము వేదమందా
తక్కక చేకొనుఁగాక తలకెత్తుకొనునా

॥ ఒక్క ॥

యిది భగవద్గీతార్థ మిది యర్జునునితోను
యెదుటనే వుపదేశమిచ్చెఁ గృష్ణుఁడు
వేదకి వినరో శ్రీవేంకటేశుదానులాల
బ్రదుకుఁద్రోవ మనకు పాటించి చేకొనరో

॥ ఒక్క ॥ 186

భైరవి

ననుఁ జూచి హరి నీవు నవ్వుకుందేవా
పనిమా లెంత బయలుపాఁకి నామనను

॥ పల్లవి ॥

మనసుకు గోచరమా మాటలకు గోచరమా
కనుఁగొన వసమా నీమనరూపము
విను వెదకుచున్నాఁడ నీవెక్కడ నే నెక్కడ
జనుఁడ నింతె యెంత సాహసము నాది

॥ నను ॥

పున్నచో పెఱుగుదునా వోయీ అంటే బలికేవా
యెన్ని తెలియదరమా యిట్టి నీమాయ
అన్నిటా నీకొలుపునేయఁ గడఁగుచున్నవాడ
యెన్నటిపొందు నీవు నా కెంత దిట్టతనమో

॥ నను ॥

వాకిలిం గానవచ్చునా వంచిరిచి అచారవచ్చునా
రాకపోక కబ్బునా పరమపదము
శ్రీకంతుడ ప్రత్యక్షమై శ్రీవేంకటాద్రి యిదె
కైకొంటి నీకృప నెంత గట్టువాయతనమో

॥ నను ॥ 187

లలిత

ఎన్నటికి జీవుఁ డిఁక నీదేరేది
పన్నుకొనేటిచింతలే బలిసీఁగాని

॥ పల్లవి ॥

కలయ వివేకులు కలదిటు ధర్మము
కలఁడు దైవము నేడు గావలె నంటే
వలవనిసందేహాన వట్టిజాలిఁబొరలేటి-
అలపోత లేమిటికో అడఁబడిఁ గాని

॥ ఎన్న ॥

పున్నవి వేదశాస్త్రాలు పున్నది విశ్వాసము
పున్నవాఁ డాచార్యుఁడు పుపదేశించ
తిన్నుఁదానే మోసపోయి తత్వము విశ్చయించక
మిన్నక చంచలమే లో మెరసీఁగాని

॥ ఎన్న ॥

యిపిగో పుణ్యనిధులు యిదిగో సంకీర్తన
వివరింప వీఁ డిగో శ్రీవేంకటేశుఁడు
భవములచే భ్రమసి బహునంగతులచేత
యివల నామన నిప్పు దెఱిగీఁగాని

॥ ఎన్న ॥ 188

రేకు 148

గుజ్జరి

అన్నియు నడుగవే నేనే మఱచితి ను హరి నీకే తెలిసినవి

మన్నించి నా కీజన్మ మొనఁగితిమి మర్యాదలు మన్నఁకుఁ

దొఁకడు || పల్లవి ||

పలుజన్మంబుల నేఁ ద్రాగినచనుఁబాలు గొలచితే నెన్నోనో

అలిదండ్రులు మరియెందరో తా మెక్కడ నున్నారో

తిరికింపఁగ నాహారంబునకును తెగినకొలుచు లపి యెన్నెన్నో

యిలపై నే బ్రదికినకాలము యెంతని న్రానెనో చిత్రగుప్తుఁడు

! అన్ని ||

చిఘఁగఁగఁ జినుఁగఁగఁ గట్టుకోకలకుఁ జెల్లినవత్తి దా నదియంతో

కనక మెంతో నా కాభరణములై కాయంబులతో నొరసినది

పెనఁగి రమించినకామినీమణులపేరు లెన్నియో తొలిటివి

ఘనముగ నను సీటు భోగించఁజేసినకర్మమే యెఱుఁగు

వివియెల్లా || అన్ని ||

గరిమల నే గడియించినయింద్రుఁ గాణాఁజోట్లు యేడేడో

పొరలినయిడుమలుయెందుకెక్కెనో పొదలితి భువిపై నిన్నాళ్లు

ఆరయఁగ నందరి కంఠర్యామివి అఖిలకారణంబును నీవే

నిరతపుశ్రీవేంకటేశ్వర దయగలనీచిత్త మెటువలెఁ దలచినో

|| అన్ని || 189

మలహరి

దైవమా నీపెరరేఁపణ లివి తప్పక వున్నవి జీవులకు

భావించి కాదనిదొప్పి దీకొనఁగ బ్రహ్మాదులకై నను వసమా

|| పల్లవి ||

యెక్కడ సిద్ధించు బ్రహ్మచర్యము యెగుటనే కాంతలఁ జూచినవేళను

చక్కఁగా మనోవ్యభిచారంబునఁ జలియించుచుం గాక

చిక్కునే విరతి ధనధాన్యంబులు చేతికి లోనయినఁ జూచి

వాక్కటియై తా నందే మగ్నమునొందించుం గాక

|| దైవ ||

కలుగునే తనివి బహుపదార్థములు గక్కన నంగళ్లనుఁ జూచి
 కొలఁదిమీఱఁ గడుతరితీపులతో కోరుచు నోరూరుం గాక
 వలనుగ సమాధి యెటువలె దొరకొను వాజవారణంబులఁ జూచి
 యెలమితోడ ముంగిళ్లనెల్లఁ జరియింపించుఁ గాక   "దైవ॥"

యేరీతి నెలకొను నీమీఁదితలఁపు యిహలోకపుసౌఖ్యము చూచి
 భారపులంపటములు పైఁ దగిలించి పనులకుఁ బురికొలుపుఁ గాక
 ధారుణి నే నివి గెలుచుట యెన్నఁడు తగ శ్రీవేంకటనాయక నీవే
 గారవించిరక్షింపుము నీ కిది కడునుపకారంబొఁగాక   "దైవ॥ 190"

అహిరి

ఎంత మహిమో నీది యెవ్వరి కలవిగాదు
 చింతించితే దాసులకుఁ జేపట్టుఁగుంచమవు   "పల్లవి॥"

పూరకే ని న్నెవ్వరికి యుక్తుల సాధింపరాదు
 సారెకుఁ దర్కవాదాల సాధింపరాదు
 ఆరసి వెదకి ఉపాయముల సాధింపరాదు
 భారములేనియట్టి భక్తసాధ్యుడవు   "ఎంత॥"

మిక్కుటపుసామర్థ్యాన మెరసి తెలియరాదు
 దిక్కరించి నేర్పులఁ దెలియరాదు
 వెక్కిసాన భూముల వెదకి తెలియరాదు
 మొక్కి నీకు శరణంటే ముందర విలుతువు   "ఎంత॥"

చెలరేఁగి తపములు చేసినా నెఱుగరాదు
 యిల నెన్ని చదివినా నెఱుగరాదు
 నెలవై శ్రీవేంకటేశ నీదాసానుదాసులఁ
 గొలిచితేఁ జాలు గక్కనఁ గృపవేతువు   "ఎంత॥ 191"

కన్నడగోళ

నీవు నన్ను రక్షించితే నింద నీపైఁ బడదు
బాపించి న న్నెట్టయినా బ్రదికించుకొనవే

॥ పల్లవి ॥

సంతతము నన్నెంచితే సర్వాపరాధి నేను
యెంత నీ వేమిచేసినా సంత కర్షుఁడ
అట్టిలోకజననియైనలక్ష్మీఁ జూచి కావి
అంతరాత్మ నిన్నుఁ జూడయైనా మన్నించవే

॥ నీవు ॥

కల వెన్నెనాఁ దప్పులు కనఁగొన నావల్లి
చెలఁగి యొడుకుఁ బ్రాయశ్చిత్తము లేను
లలి నాభుజము చక్రలాంఛనము చూచి కావి
అల నానోరిపంఠమైనాఁ జూచి యేలుమీ

॥ నీవు ॥

మతి ని న్నెఱిగేసంటే మదోన్మత్తుఁడ నేను
గతి యేది నాకు శ్రీవేంకటగిరినాయక
సతతము నీబిరుదు సారెకుఁ జూచి కావి
ప్రతిలేనినీడయైనా బాపించి చేకొనవే

॥ నీవు ॥ 192

దేసాళం

ఇందరిబ్రదుకులను యీశ్వరునివేతిఁ దే
యెందూ సుజ్ఞానులు విన్నే యెఱిగి కొలిచిరి

॥ పల్లవి ॥

వినుఁ గనుఁగొనలేక నీచేత దెలియక
మనుజులదృష్టమని మది నెంతురు
అనిశము నీసృష్టి యిట్లని విశ్చయించరాక
తనరఁ గొందరు తిమతమకర్మ మందురు

॥ ఇంద ॥

౧. 'చేతివే' కావచ్చు.

మహి నీలీల లెంచక మహిమలు దెలియక

బహుగతి జగత్తుస్వభావ మందురు

నిహితమై నీ వింతటా నిండుకుండుట చూడక

తహతహః గొందరు యింతా మిథ్య యందురు

॥ ఇంద ॥

భావములోన విన్ను భావించవసముగాక

ఆవల నిరాకారమని యందురు.

శ్రీవేంకటేశ నీవు చేరి యెదుట నుండఁగా

దేవుఁడు మనవాఁడుగా తెలిసితి మందురు

॥ ఇంద ॥ 193

రేకు 144

సాళంగనాట

ఏమని తలఁచవచ్చు నిటువంటినీచి త్తము

దీమసాన నీభావము తెలియ దెవ్వరికి

॥ పల్లవి ॥

రవిచంద్రగ్రహతారకములకుఁ దెరువు

వివరించ నున్నదా నీవే యధారముగాక

పవనునికి భువికి పడునాల్గులోకముల-

కవల వేరొకచోట నాధార మున్నదా

॥ ఏమ ॥

తిరికింపఁ గులాచలదిగ్గజశేషాదులకు

నిలువఁ జోటున్నదా నీవే యాధారముగాక

నలుదిక్కులకు గగనమునకు మేఘాలకు

కలది నీయధారమేకాక వేర వున్నదా

॥ ఏమ ॥

అనంతబ్రహ్మాండముల కట్టే నీరూపములకు

వెనకముందున్నదా నీవే యాధారముగాక

వినుతి కెక్కినశ్రీవేంకటేశ నీకు నీవే

మనికై నయాధారము మఱి యెంచ నున్నదా

॥ ఏమ ॥ 194

పాడి

విష్ణుడే యింతానని భావించుచే బుద్ధి

వైష్ణవుడై యాచార్యనేవసేయుచే బుద్ధి

॥ వల్లవి ॥

కొండవంటితనలోనికోపము రేగ వచ్చితే

దండనే యెచ్చరి వూరకుండుచే బుద్ధి

మెండుగా బరకాంతలఁ మీదితమి వుట్టితేను

అందుకాచందుకు భ్రమయకుండుచే బుద్ధి

॥ విష్ణు ॥

అట్టె యెవ్వరయినా గృహారామాదులపై నాన

వుట్టించితే వావివెంటఁ బోనిదే బుద్ధి

చుట్టపునమ్మంధాన సోకితే పరబాధలు

చుట్టుకోక తోనుగాక జనుఁగుటే బుద్ధి

॥ విష్ణు ॥

తప్పదింతా దైవికమే తనవద్దనున్నవారిఁ

దప్పులువట్టనిదే తగినబుద్ధి

యెప్పుడూ శ్రీవేంకటేశుఁ డెదలోన నున్నవాఁడు

చొప్పెత్తి యాతనిమూర్తి చూచుచే బుద్ధి

॥ విష్ణు ॥ 195

కన్నడగౌళ

సకలమైనవారికి సహజ మిది

అకటా యెట్టు గల్పించి ఆడించేవు దేవుడా

॥ వల్లవి ॥

తనియ కొరులచక్కఁదనమే చూచుఁగాని

తనభావము తనకుఁ దలఁపు గాదు

చొనిపి యౌవ్వనపుసుద్దులే చెప్పుఁగాని

పొనిఁగి తనవయసు పోవుట దెలియదు

॥ సక ॥

దారుపాషాణబుద్ధులు దైవముపైఁ బెట్టుఁగాని
 యీరీతినే తనదేహ మెంచుకొనిఁడు
 పూరిలోనిమాటలెల్లా వుగ్గడించఁబోవుఁగాని
 కారణపుతనజన్మకథలు దడవఁడు

॥ సక ॥

వేడుకతో విక్షేపాలు వెదకఁగోరుఁగాని
 ఆడనే ఆత్మవిక్షేప మది వొల్లఁడు
 వీడక శ్రీవేంకటేశ వెలయ నీదాసులకు
 తోడఁదోడఁ దెలుపుచు తోడయి రక్షింతువు

॥ సక ॥ 196

భైరవి

ఇంతకంటే నే మున్నది యెంత దలపోసినాను
 చింతదీర నీనేప నేయుటే కలది

॥ పల్లవి ॥

ఉపకారముగ దేహ మెఱిగితి విటు నాకు
 ఉపమించి నేఁ జేర్చుకొనుకార మింక నేది
 యెప్పుడూ నీధర్మమున నీటు నీరుణస్థుఁడనై
 ప్రపన్నుఁడనై నేను బ్రదుకుటే కలది

॥ ఇంత ॥

వేవేగ వెట్టిఁ జేయక వివేకి జేసితివి
 యీవికి నే మారుకుమా రిచ్చే దెక్కడ నున్నది
 యీవల నీకుఁ గీర్తిగా విట్టే నీయాధీనుఁడనై
 బావించి భయము లేక బ్రదుకుటే కలది

॥ ఇంత ॥

జడులలోఁ గూర్చక యాచార్యునిలోఁ(తోఁ?) గూర్చితివి
 నడపేటిసీసరవికి నానరవి యేమున్నది
 యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీకు బంటనై
 బడివాయ కిట్లా నే బ్రదుకుటే కలది

॥ ఇంత ॥ 197

ముఖారి

వెలుపల వెదకితే వెన నాత్మ గనునా

పలుమారు నిదే యధ్యాసము గావలెను

॥ పల్లవి ॥

యిన్ని చింతలు మఱచి యింద్రియాల గుడియించి

పన్నివుండినహృదయపద్మమండును

యెన్న నంగుష్ఠమాత్రపుటీశ్వరుపాదాలకింద

తన్న నణుమాత్రము గా దలచగవలెను

॥ వెలు ॥

పలుదేహపుగాళ్ల బరువులు వారక

బలుదేహపుటింటిలోపల చొచ్చి

చలివేడి బొరలక సర్వేశ్వరుపాదాలకింద

తలకొన్నట్లన్న దానె తలచగవలెను

॥ వెలు ॥

తైకొన్నభక్తితో నిక్కపుకరణాగతితో

చేకొని విన్నపములు చేసుకొంటాను

యేకాంతాన శ్రీవేంకటేశ్వరుపాదాలకింద

దాకొని తన్ను దానె తలచగవలెను

॥ వెలు ॥ 198

శ్రీరాగం

ఇంతేకాని తెలిసితే నెప్పరూ గర్తలు గారు

బంతినే వీని కెప్పుడూ బ్రత్యుతి గారణము

॥ పల్లవి ॥

యివిగో గుణాలు మూడే యింద్రియాల గూడుకొని

భువి బ్రాణులనెల్లాను పూచి పనులుగానేవి

కవిసి కర్మములై ఘనలోకాల దిప్పేవి

అవల బుట్లుగులకు నప్పటి దెచ్చేవి

॥ ఇంతే ॥

పంచభూతా లివియే పరగ జీవులకెల్లా
 దించరాక యెప్పుడును దేహాలయ్యేవి
 అంచెలఁ గంచములోఁ బదార్థములై వుండినవి
 తెంచరానిపాశములై తీవులఁబెట్టేవి

॥ ఇంతే ॥

మనసొక్కటే యజంతులమర్మములు రేచేది
 తనుభోగములలోనఁ దనిపిచ్చేది
 అనయము శ్రీ వేంకటాధిప నీమహి మిది
 నినుఁ గొల్చినదాసుల నెరవేర్చేది.

॥ ఇంతే ॥ 199

రేకు 145

దేసాశం

భావించలే రెవ్వరును బదులువాఁకేరుగాని
 నీవే గుఱుతు మాకు నీరజశభా

॥ పల్లవి ॥

తై వల్య మెట్టుండునో నిక్కపుజ్ఞాన మెట్టుండునో
 దైవిక మెట్టుండునో తలఁచరాదు
 జీవన మెట్లునుండునో చిత్త మేరితినుండునో
 అవిధ మెవ్వరి కిట్టిట్టనఁగరాదు

॥ భావి ॥

వేదము లెట్టుండునో విరతి యెట్టుండునో
 ఆది నంత మెట్టుండునో అరయరాదు
 భేద మనే దెట్టుండునో అభేద మది యెట్టుండునో
 సోదించి యెవ్వరికిని చూడఁగరాదు

॥ భావి ॥

ఫల మెట్లానుండునో భక్తి యెట్లానుండునో
 తెలివి యెట్టుండునో సాధించఁగరాదు
 యిలపై శ్రీవేంకటేశ యిటు నీశరణుచొచ్చి
 నిలుకడై వున్నారము నీకృప యిఁకను

॥ భావి ॥ 200

గొళ

ఒడఁబరచుకొంటిని వుపేంద్ర నిన్ను విపుడె
చిడిముడి నీసేవతే నెలవుచేసుకొమ్మి

॥ పల్లవి ॥

కన్నుల నేఁ జూచేదెల్లా కమలాక్ష నీపాదాలే
విన్నవినకులెల్లా విష్ణుఁడ నీకథలే
తిన్నవినామాటలెల్లా త్రివిక్రమ నీమంత్రాలే
అన్నిటా నాభావము సమర్పణము నీకును

॥ ఒడఁ ॥

అట్టె నే నడచేపెల్లా హరి నీప్రదక్షిణాలే
గుట్టున నాసేతలెల్లా గోవింద నీకైంకర్యాలే
ముట్టి నేభుజించినవి ముకుంద నీప్రసాదాలే
నెట్టన నాభోగమెల్లా నీవనము చేసితి

॥ ఒడఁ ॥

యిల నేఁ బండఁబడేవి యీశ్వర నీకు మొక్కులే
తలఁచే నాతలఁపెల్లా దామోదర నీధ్యానమె
నలువంక శ్రీ వేంకటనాయక నీయనుజ్ఞను
నెలవై నాభవములెల్లా నీసొమ్ము చేసితి

॥ ఒడఁ ॥ 201

కన్నడగొళ

నిన్ను నమ్మి విశ్వానము నీపై నిలుపుకొవి
వున్నవాఁడ నిఁక వేరే ఉపాయ మేమిటికి

॥ పల్లవి ॥

గతియై రక్షింతువో కాక రక్షించవోయవి
మతిలోవిసంశయము మఱి విడిచి
యితరులచే ముందర విఁక నెట్టాదునోయవి
వెతతోడఁ దలఁచేటివెఱపెల్లా విడిచి

॥ విన్ను ॥

౧. పండఁబడేవి=పండుకొనునవి. స్వార్థమున 'పడు' భావ్యమప్రయోగము.

తిరమైననీమహిమ తెలిసేవాడననే —

గరువముం తోడివుద్యోగము విడిచి

వెరవువ నీరూపు వెదకి కానలేవనే —

గరిమ నలపు నాస్తికత్వమును విడిచి

॥ విన్ను ॥

ద్రువమైననాచేతన తోడుదెచ్చుకొనేననే

అవల నన్యులమీఁదియాస విడిచి

ఏవరిం చలమేల్మంగవిభుడ శ్రీవేంకటేశ

తవిలితి నాపుణ్యమంతయు నీడించి

॥ విన్ను ॥ 202

లలిత

భ్రమయకవుండేదే పరమార్థము

నెమకితే నన్నిటాను నీవే వుండుదువు

॥ పల్లవి ॥

వసుధలోఁ బురుషులవసితలరూపులు

వెన మాయయంత్రపువెరబొమ్మలు

ముసరి యొందొంటికి నొహించేమోహములు

ఆసురును రయ్యేఇంద్రియావేశములు

॥ భ్రమ ॥

తగినతనులో చక్కదనాలు వయసులు

పగటురక్తమాసాలపరిపూర్ణులు

జిగి నిందుకుఁగాఁ బుట్టేచిత్తవికారములు

నిగుడుచు బయలువన్నినయట్టిపురులు

॥ భ్రమ ॥

లలి మీరి యన్యోన్యవిలాసములు భోగములు

వలవనిమొయిలులేనివానజలు

యెలమి శ్రీవేంకటేశ యివెల్లా నీదాసులకుఁ

దెలిపి బ్రహ్మానందము తిరముగా నిత్తువు

॥ భ్రమ ॥ 203

౧. 'తోడ' కావచ్చు. వ్యర్థస్థలములలోకూడ చేత-తోడ-మీద-వలన అనువానిపై 'ఇ' వర్ణము ఈ వాఙ్మయమున తరచుగ కనుపట్టుచుండును.

పాడి

దై వముతోడిదే తనతగులు

జీవుఁ డిది యెఱిగితే చిక్కనీదు తగులు

॥ పల్లవి ॥

కన్నులఁ జూచినంతనే కలుగునుఁ దగులు

మిన్నకి మాటలాడితే మిన్నలాఁ దగులు

పన్నుగా నవ్వితేను పాడుకొనుఁ దగులు

యెన్నెన్న నూరకుండితే నేమీ లేదు తగులు

॥ దైవ ॥

వీనులొగ్గి పుణ్యపోతే విశ్వమెల్లాఁ దగులు

ఆనంద సహవాసాన నటకొనుఁ దగులు

పూపి లోకులపొందుల పొగిగొను తగులు

మోనాన నూరకుండితే మొగియిదు తగులు

॥ దైవ ॥

కరుణించి యేమిచ్చినా గట్టిజువునుఁ దగులు

దొరతనాన మించితే తొడరుసు తగులు

ధరణి శ్రీవేంకటేశుఁ దలచి యేకాంతాన—

నిరవై వూరకుండితే నెనయదు తగులు

॥ దైవ ॥ 204

సామంతం

ఇందరూ జీవులే యెంచి చూచితే—

నందులో భావము లవియే వేరు

॥ పల్లవి ॥

అంతటఁ జూచిన యాహారక్షిదలు

జంతురాసులకు సహజములు

సంతోషంబును సాత్వికగుణమును

శాంతచిత్తులకు సహజములు

॥ ఇంద ॥

మనసునఁగలకామక్రోధంబులు

జననశీలంబు సహజములు

వినయంబును ఘనవిజ్ఞానము స-

జ్ఞుల కెప్పుడును సహజములు

॥ ఇంద ॥

విడువనియాసలు వేవేలుచింతలు

జడులకు నం(నెం?)దును సహజములు

బడి శ్రీవేంకటపతికొలుపుదపము

జడియవిదాసులసహజములు

॥ ఇంద ॥ 205

రేకు 146

కంకర భరణం

కలది యీమూర్తివల్ల గతి గనవలెను

యిల నిండు నమ్మటంటే యెండు మరి లేదు

॥ పల్లవి ॥

కంటిమా బ్రహ్మమును వేంకటపతిఁ గనినట్లు

కంటిమా అవతారాలు కతలెకాక

కంటిమా హృదయములోఁ గలిగినదై వమును

కంటిమా "వైకుంఠము కడవారై నాను

॥ కల ॥

తెలిసినా జ్ఞానము యీదేవునిమహిమవలె

తెలిసినా వేదాలు సందేహమేకాక

తెలిసినా మాయ యిది యెంత చదివినా

తెలిసినా ముందరితెరువు వెదకితే

॥ కల ॥

చిక్కినా మనసు యీశ్రీవేంకటేశ్వరువలె

చిక్కినా ద్యానము వట్టిచింతలేకాక

చిక్కినా అనాదినుండి చిగిరించీకాలము

చిక్కినా పెద్దలు చెప్పేజితమైనశాంతి

॥ కల ॥ 206

౧. వైకుంఠముకడవారై నాను = "వైకుంఠము దగ్గర నున్నవారై నా" అను నర్థమున ప్రయోగించిరేమో? లేక కడవారై నా = తుదిమెట్లు నందుకొన్నవారై నా "వైకుంఠము కంటిమా" అను రీతిగా ప్రయోగించిరేమో?

నాట

అందరిలోనా నెక్కుడు హనుమంతుడు

కందువ మతంగగిరికాడిహనుమంతుడు

॥ పల్లవి ॥

కనకకుండలాలతో కాపీనముతోడ

జవియించినాడు యీహనుమంతుడు

ఘనపతాపముతోడ కఠినహస్తాలతోడ

పెనుతోక యెత్తినాడు పెద్దహనుమంతుడు

॥ అంద ॥

తివిరి జలధిదాటి దీపించి లంకయెల్లా

అవలయివల నేనె హనుమంతుడు

వివరించి సీతకు విశ్వరూపము చూపుతా

ధ్రువమండలము మోచె దొడ్డహనుమంతుడు

॥ అంద ॥

తిరమైనమహిమతో దివ్యతేజముతోడ

అరసి దాసులఁ గాచి హనుమంతుడు

పరగ శ్రీవేంకటేశుబంధై నేవింపుచు

వరములిచ్చిఁ బొడవాటిహనుమంతుడు

॥ అంద ॥ 207

సాళంగనాట

ఈతఁడు తారకబ్రహ్మ మితఁడు మాదేవుడు

కౌతుకానఁ జెప్పే వినఁగదరే వోజనులు

॥ పల్లవి ॥

రాముఁడు యిందీవరశ్యాముఁడు నానాసార్వ-

భౌముఁడు షోడశకళాసోముఁడు

దోమటిరాక్షసులను తుత్తుమురునేసినాఁడు

కామితఫలములిచ్చి కాచినాఁడు సురల

॥ ఈతఁ ॥

హం దుఁడు నీలమేఘవర్ణుఁడు దాసమున వి-
 స్తీర్ణుఁడు అవాహనసువర్ణుఁడు
 అర్ణవము దాటి రావణాడుల గెలిచినాఁడు
 నిర్ణయించి చెప్పరాదు నేఁ దీతవిమహిమ

॥ ఈతఁ ॥

వరుఁడు సీతకు పరాత్పరుఁడు 3 కోదండదీక్ష-
 గురుఁడు దివ్యామోఘశరుఁ డీతఁడు
 నిరతి శ్రీవేంకటాద్రినెలవై యుండేటివాఁడు
 సరి భరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నసహితుఁడు

॥ ఈతఁ ॥ 208

శ్రీరాగం

ఇదియే కావలెనని తా గైకొని యిచ్చగించువాడే ఘనుఁడు
 వదలకురో హరిదాసులమతి మిది వర్ణించెద నోవివేకలాలా ॥ పల్లవి ॥

దేవుఁడుగలఁడవి మదిలోఁ దెలియుటే జన్మఫలంబు
 తావుగ హతవి నెప్పుడొ దలంచుటే తనభాగ్యము
 శ్రీవైష్ణవభర్తము ఉప్పక చెలఁగుటయే వైభవము
 దేవతాంజరంబులన్నియు మానినదియే సుకృతంబు ॥ ఇది ॥

కామక్రోధము లజ్జగింనుటయే కల్యాణానుభవము
 చేముంచి పాపము సేయకమానుటే చెప్పఁగ లాభము
 నేమముతోడుత వీరక్తుఁడగుటే విర్రులానందము
 వేమరు నాచార్యనేవనేయుటే విచారించఁగ దాచినధనము ॥ ఇది ॥

ప్రకృతివికారములకుఁ జొరకుండుటే పరమమైనసాత్వికము
 సకలబంధములఁ బెడఁబొసినదే సామ్రాజ్యపదము
 ప్రకటింపఁగ నలమేలుమంగును పతియగుశ్రీవేంకటవిభుని
 అకలంకుఁడై కొలిచియుండుటే యనంతమహిమాతిశయంబు ॥ ఇది ॥ 209

౧. రేకులో 'ర్ణ' పర్ణములన్ని 'న్నక' గానే యున్నవి.

౨. 'సుపర్ణవాహనుఁ' డనుట సహజము. "స్తీర్ణ, పర్ణ" శబ్దములప్రాస యతి-
 ప్రభావము కాబోయి. రేక అహితాదిగణమనియ్యఁ

౩. చూ: ప్రథమ సంపుటము, పాట: 314.

కేదారగౌళ

ఇదియే ఉపాయ మిఁక నాకు నిందులకంటె మఱి లేదు
మది పితనిదాసులదాసుడనై మహిమలతోఁ గడుమెఱుంగెఁగాక
॥పల్లవి॥

కడఁచినా నాజన్మములు గక్కన మానిననై నంతనే
విడిచినా పాపము నేయక వేవేలుచదివినయంతనే
అడఁచినా సంసారవారధి అఖిలదేవతలఁ గొలిచినయంతనే
బడిబడి హరనామము నుతించి నేఁ గొబ్బవనమయ్యేఁగాక
॥ ఇది ॥

గెలిచినా యీమాయను నేఁ గెరలి తపంబులు నేసినంతనే
తలఁగినా నరకములు చొరక ధరయెల్లా ॥ నేలినంతనే
తెలిసినా తత్త్వరహస్యము తిరముగ కులజుడనయినంతనే
యిలలో శ్రీపతి శరణుచొచ్చి నేనిన్నిటఁ బుణ్యుడ నయ్యేఁగాక
॥ ఇది ॥

వదలినా నాదుర్గుణములు వరుసతోఁ జుట్టాలు గలిగినంతనే
వెదికినా ముక్తికూర్మము ॥ ద్యులెఱిగినేర్చినంతనే
యిదివో శ్రీవేంకటేశుఁడు నాకును యేలికయై మన్నించఁగను
పదిలముగా నాతనినేవచేసి పదిహానందుడ నయ్యేఁగాక
॥ ఇది ॥ 210

రేకు 147

సామంతం

ఎట్టు దోయకములు నీ నెంతటివారికై నాను
పట్టి నీకు నొసంగెదే పుడికింతువుగాక
॥ పల్లవి ॥

మాలతనమువంటిది మతిఁదగులుఁగామము
అలరి ముట్టువంటిది అంటఁగ్రోధము
కేలి నొదిగించునెంగిలివంటిది లోభము
వాలాయించి నెందుండ్లి నా వచ్చును లోకులకు
॥ ఎట్టు ॥

చుట్టి మద్యమువంటిది చొక్కించుమోహము
 వట్టిమాంసమువంటిది వయోమదము
 పుట్టినభ్రమవంటిది పొదిగినమచ్చరము
 పుట్టిపడి నోరూరించు నూరకే ప్రాణులను

॥ ఎట్టు ॥

గోడమఱఁగువంటిది గుట్టుతోడిసంసారము
 వీడనికట్టువంటిది వేడుకయాస
 యీడనే శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నీదాసుల
 జాడదప్పనియ్యవు యీచందము జీవులది

॥ ఎట్టు ॥ 211

వరాళి

మహి నుద్యోగి గావలె మనుజుఁడై నవాఁడు
 సహజివలె నుం డేమీ సాధింపలేడు

॥ వల్లవి ॥

వెదకి తలఁచుకొంటే విష్ణుఁడు గానవచ్చు
 చెదరి మఱచితే శిశువు చీకటా
 పొదలి నడచితేను భూమెల్లా మెట్టి రావచ్చు
 నిదిరించితే గలము నిమిషమై తోచు

॥ మహి ॥

వేడుకతో జదివితే వేదశాస్త్రసంపన్నుఁడౌ
 జాడతో నూరకుండితే జడుఁడౌను
 వోడక తపసియైతే పున్నతోన్నతుఁడౌ
 కూడక సోమరియైతే గుణహీనుఁడౌను

॥ మహి ॥

మురహరుఁ గొలిచితే మోక్షము సాధించవచ్చు
 వెరవెఱఁగకుండితే వీరిడియాను
 శరణంటే శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు రక్షించును
 పరగ సంశయించితే పాషండుఁడౌను

॥ మహి ॥ 212

౧. సహజి = సహజమైనవాడు 'పుట్టినవాడు పుట్టినట్టే ఏవని లేనివాడు' అని భావము. ౨. 'శ్రీష్టి' రేఖ. ౩. 'పాషణ్ణు' రేఖ.

కేదారగౌళ

తనలో నుండినహరిఁ దాఁ గొలువఁ డీదేహి

యైనలేక శరణంటే నితఁడే రక్షించును

॥ పల్ల వి ॥

కోరి ముదిమిమానువుకొనేయాస మందులంటా

వూరకే చేదులుదిన నొడఁబడును

ఆరూఢి మంత్రసిద్ధుఁడనయ్యేననేయాసలను

మోరపుఁబాల్లకు గక్కున నొడఁబడును

॥ తన ॥

యిట్టై యక్షిణిఁ బంపు నేయించుకొనేయాసలను

వాట్టి జీవహింసలకు నొడఁబడును

దిట్టతనమునఁ దా నదృశ్యము సాధించేయాస

జట్టిగ భూతాలఁ బూజించఁగ నొడఁబడును

॥ తన ॥

చాపలపుసిరులకై శక్తిఁ గొలిచేయాసను

వోపి నిందలకునెల్లా నొడఁబడును

యేవున శ్రీవేంకటేశుఁ డేలి చేపట్టినదాఁకా

ఆపరావియాస నెందుకై నా నొడఁబడును

॥ తన ॥ 213

ధన్నాసి

సేవ నే నీయాధీనము దిక్కు దెస నాకు నీవే

సేవనేయకుండినా రక్షించ నీకు భారము

॥ పల్లవి ॥

ఓడివచ్చినబిడ్డని నపరాధిఁ జేసి తల్లి

వోడక యన్నము వెట్టకుండవచ్చునా

వేడుకకాఁడు చిల్కకు వింతమాటలెల్లా నేర్పి

అడినట్టే యాడితేను అదలించవచ్చునా

॥ దేవ ॥

చిక్కినావు తొడుకుమేసి వచ్చేసంటా గొల్లడు
 దొక్కక కావక పోదోలవచ్చునా
 యెక్కెగుఱము గోళిగె నెనసి పైకొంటే రాతు
 తక్కుక దానిఁ జీకటితప్పు గొనవచ్చునా

॥ దేవ ॥

పతిఁ బెండ్లాడినయాలు పక్కనుండి నిద్రించితే
 కొలికి కాలానుభాగి గొనవచ్చునా ?
 తతి నేపనికి రాక తాననుడై వుండినా
 గతియై శ్రీవేంకటేశ కావకుండవచ్చునా

॥ దేవ : 214

రామక్రియ

ఇటువంటివెల్లా నీకే యిట్టే నెలవు నేసితి
 తటుకన నీవనేనిధానము చేకొంటిని

॥ పల్లవి ॥

కామించితి నాత్మ నిన్నుఁ గలసి భోగించుటకు
 వేఘరుఁ గ్రోధించితి నీవిరోధులపై
 నేమమున లోభించితి నీమంత్రమన్యుల కియ్య
 ఆముకొవి మోహించితి హరి నీరూపునకు

॥ ఇటు ॥

యెఱుకతో మదించితి యిట్టే నీదాస్యమున
 మఱి నిన్నొల్లనిచదువు మచ్చరించితి
 తఱిఁ జలపట్టితి నీతప్పసిద్ధ క్రియందు
 వెఱవక ని న్నొల్లనివిధుల నిందించితి

॥ ఇటు ॥

కలకర్మములెల్లా నీకైంకర్యములందు వెట్టితి
 బలుమమకారము నీపైఁ జేర్చితిఁ
 యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా నన్నేలితివి
 నిలిచినకాలమెల్లా నీనేవే చేసితి

॥ ఇటు ॥ 215

మాళవి

కలశాపురముకొడిఁ గాచుచున్నాఁడు

వలసినపరాళిచ్చి వాయునందనుఁడు

॥ పల్లవి ॥

మాయాబలముచొచ్చి ముగుడి యంబుధిలోని -

చాయాగ్రహముఁ జంపి చయ్యన దాటి

అయెడ లంకిణిఁ గొట్టి పంకలో జానకిఁగని

వాయువేగానవచ్చినవాయునందనుఁడు

॥ ౨౦ ॥

కడగిడఁగినుండినఁపులితిఁ గూడుకొని

పడిదీరఁగా మధుసనము చొచ్చి

బడి రామునికి సీతాపరిణామమెల్లాఁ జెప్పె

వడిగలవాఁ డీతఁడు వాయునందనుఁడు

॥ కల ॥

రావణాదిరాక్షసుల రామునిచే సాధింపించి

అవిభుని సీతఁ గూర్చి అయోధ్య నుంచె

శ్రీవేంకటేశుఁ గొల్చి శిష్టరాక్షసులన్నకై

వావిరి నిలుచున్నాఁడు వాయునందనుఁడు

॥ కల ॥ 216

రేకు 148

బౌళిరామక్రియ

వసుధఁ జూడఁ బిన్న వానివలె నున్నవాఁడు

వెన నన్నివిద్యలాను వెలసె ఓట్రులుఁడు

॥ పల్లవి ॥

పరగ నేడునూటదెబ్బదియేనుగురివేత -

నిరవై పాడించుకొన్నాఁ డీవిట్టలుఁడు

సరస నైడులక్షలిండ్ల జవ్వనపుగొల్లెతల

మరిగించుకొన్నవాఁడు మఱి యీవిట్టలుఁడు

॥ వసు ॥

బత్తితోడ తనమీడిపాటలు వాడితేను
 యిత్తలమోమై తిరిగె నీవిట్టలుఁడు
 హత్తి తన్నొల్లకపోఁగా నేదరి మేడని దేవళ్ల
 యెత్తి పాదాలందుఁ జూపె నితఁడే విట్టలుఁడు || వసు ||

గట్టిగాఁ బుండరీకుఁడు కడువేడుకఁ బెట్టిన —
 యిట్టికపీటపై నున్నాఁ డీవిట్టలుఁడు
 అట్టి తానే శ్రీవేంకటాద్రిఁ బొండురంగమున
 యెట్టు గొల్చినా వరము లిచ్చి విట్టలుఁడు || వసు || 217

మాళవి

ఇతఁడు రామునిబంటు యితనికెవ్వ రెమరు
 చతురత మెరసె నిచ్చట హనుమంతుఁడు || పల్లవి ||

అకాస(క?)మంతయు నిండి యవ్వలికిఁ దోఁక చాచి
 పైకొని పాతాళానఁ బాదాలు మోపి
 కైకొని దళదిక్కులు కరములఁ గబళించి
 సాకారము చూపినాఁ డిచ్చట హనుమంతుఁడు || ఇతి ||

కొంచక సురలు రోమకూపముల విహరించ
 ముంచి ధ్రువమండలము మొగమై యుండ
 యెంచఁగ తోకములెల్లా యెడనెడ సందులుగా
 చంచుల మెరసినాఁ డిచ్చట హనుమంతుఁడు || ఇతి ||

గరిమ రసచంద్రులు కర్ణకుండలములుగా
 ధరిజే మేరువు కటికటము గాఁగా
 ఇరిపుగా శ్రీవేంకటేశునిసేవఁజై
 బెరిసె నిచ్చట నిదె పెద్దహనుమంతుఁడు || ఇతి || 218

౧. 'మెడదేవళ్ల' పూ.ముసా, మేడదేవళ్లు = పెద్ద పెద్ద గోవురాలు. భవనాలు
 గలిగిన దేవతలు కావచ్చు.

పాడి

రాముడు లోకాభిరాముడు త్రైలోక్య -

ధాముడు రణరంగభీముడు వాడే

॥ పల్లవి ॥

వరుడు సీతకు ఫలాధరుడు మహాగ్రహ -

శరుడు రాక్షససంహారుడు వాడే

స్థిరుడు సర్వగుణాతిరుడు కోదండదీక్ష

గురుడు నేవకకుభకరుడు వాడే

॥ రాముఁ ॥

ధీరుడు లోకైకపీరుడు సకలా -

ధారుడు భవబంధదూరుడు వాడే

శూరుడు ధర్మవిచారుడు రఘువంశ -

సారుడు బ్రహ్మసాక్షారుడు వాడే

॥ రాముఁ ॥

బలుడు యిన్నిటా రవికులుడు భావించ వి -

ర్మలుడు నిశ్చలఁ డవికలుడు వాడే

వెలసి శ్రీవేంకటాద్రి విజనగరములోన

తలకొనెఁ బుణ్యపాదతలుడు వాడే

॥ రాముఁ ॥ 219

సాళంగనాట

శరణు శరణు విభీషణవరదా

శరధిబంధన రామ సర్వగుణస్తోమ

॥ పల్లవి ॥

మారీచసుబాహుమదమర్దన తాటకాహర

క్రూరేంద్రజిత్తులగుండుగండా

దారుణకుంభకర్ణ దనుజశిరచ్ఛేదక

వీరప్రతాపరామ విజయాభిరామ

॥ శర ॥

౧. ఫలాధరుడు = వింశఫలాధరుడు కాబోలు. ౨. 'శిరచ్ఛేదక' రేకు. శబ్దము అకారాంత పులింగము కలదు గదా. "విచకర్త శిరాన్ ద్రోణిః అధః పాదశమాన్" అని ప్రయోగము. దీనితో 'రణన్' శబ్దముకూడ అకారాంతమైనది.

వాలినిగ్రహ సుగ్రీవరాజ్యస్థాపక
 లాలితవానరబల లంకాపహార
 పాలితసవనాహల్యపావవిమోచక
 పౌలస్త్యహరణ రామ బహుదివ్యనామ

॥ శర ॥

శంకరచాపభంజక జానకీమనోహర
 పంకజాక్ష సాకేతపట్టణాధీశ
 అంకితవిరుద శ్రీవేంకటాద్రినివాస
 ఓంకారరూప రామ పురుసత్యకామ

॥ శర ॥ 220

రామక్రియ

శ్రీవేంకటేశ్వరుని సింగరము వర్ణించితే
 యేవిధానఁ దలఁచినా యిన్నిటికిఁ దగును

॥ పల్లవి ॥

కరిటాజుఁగాచినచక్రముపట్టినహస్తము
 కరితుండిమని చెప్పఁగా నమరును
 వరములిచ్చేయట్టివరదహస్తము కల్ప-
 తరుశాఖ యని పోల్చుఁదగు నీకును

॥ శ్రీవేం ॥

జలధిఁబుట్టినపాంచజన్యహస్తము నీకు
 జలధితరంగయని చాటవచ్చును
 బలకాశింగునితోఁకపట్టికటిహస్తము
 పొన్నపై ఫణింగ్రుఁడని పొగడఁగఁదగును

శ్రీవేం ॥

నిలిసనాస్తంబులొడిమనున్న నీయుర-
 వలమేలుమ గ కిర వఁదగును
 బలు శ్రీవేంకటగిరిపై నెలకొన్న విన్ను -
 నెలరి శ్రీవేంకటేశుఁ డనఁదగును

॥ శ్రీవేం ॥ 221

దేసాశం

పంట పండుకొనేవారిభాగ్యము లిటుమీఁద-

నంటిముట్టి వెదకితే నాతుమ లోనొన్నది

॥ పల్లవి ॥

వేదములలో మొలచె వేదాంతాలఁ గొనసాగె

గాదిలి శ్రీహరిభక్తికల్పలత

పోదియెక్కె వైరాగ్యబోధలచేఁ బలుమారు

పాదుకొని వేరువారె పంచసంస్కారాలను

॥ పంట ॥

అల్లుకొనె మునులలో నంటెనుఁ బురాణాల

చెల్లుబడి శాస్త్రాలఁ జిగిరించెను

చల్లఁగాఁ బూవులు పూచె సత్కర్మవిదులను

మెల్లనే నీడలు నిందె మించి సుజ్ఞానమున

॥ పంట ॥

పరమయోగములఁ బూఁపలుఁ బిందెలు పుట్టె

పరగె సురలనేపందిటియందు

యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డిందుకు ఫలమైనాఁడు

గురునేవలను దొరకును వివేకులకు

॥ పంట ॥ 222

మతంగపర్వతమాడ మాల్యవంతమునీడ

అతిశయిల్లినపెద్దహనుమంతుఁ డితఁడా

॥ పల్లవి ॥

యీతఁడా రామునిబంటు యీతఁడా వాయుసుతుఁడు

అతతబలాధ్యుఁ డందు రాశఁ డీతఁడా

సీతనువెదకివచ్చిచెప్పినయాఁ డీతఁడా

పూతలలంకలోని రాక్షసవైరి యీతఁడా

॥ మతం ॥

అంజనాసుతుఁ డీతఁడా అక్షమర్దనుఁ డీతఁడా
 సంజీవవికౌండ దెచ్చె సారె నితఁడా
 భంజించెఁ గాలనేమిని పఠమున నితఁడా
 రంజితప్రతాపకపిరాజనఖుఁ డీతఁడా

॥ మతం ॥

చిరజీవి యీతఁడా జితేంద్రియు డీతఁడా
 సురల కుపకారపుడుట్ట మీతఁడా
 నిరతి శ్రీవేంకటాద్రివి విజనగరములో -
 నరిది వరములిచ్చి నందరికి నితఁడా

॥ మతం ॥ 223

కాంబోది

ఏమని విన్నవెందు నిదివో నాభాగ్యము
 కామించి మీశరణంటిఁ గమలారమణా

॥ పల్లవి ॥

కలది యందరికై తేఁ గర్మఫలము
 కెలన నాకై తే నీకృపాఫలము
 అల సురలకు మధితామృతము
 నెలకొన్న నా కై తే నీనామామృతము

॥ ఏమ ॥

సకలాత్మలబదుకు సంసారమూలము
 ప్రకటించ నాకై తే నీపాదమూలము
 వెకలిలోకులరతి వీధివీధిని నా-
 త్రికరణరతి నీదివ్యభావవీధిని

॥ ఏమ ॥

రంగుగ బాంధవ మందరకు బంధుజనులందు
 సంగతి నాకు నీభక్తజనులయందు
 అంగవించి శ్రీవేంకటాధిప న న్నేలితివి
 చెంగట నాధ్యానము నీశ్రీమూర్తియందు

॥ ఏమ ॥ 224

పాడి

పరసాధన మీతలఁపు

సహజజ్ఞానికి సత మీతలఁపు

॥ పల్లవి ॥

లు ముంగిటను జిగిఁ దడఁబడఁగా

హరిని మఱవనిది యది దలఁపు

సరిఁ గాఁత లెదుట సందడిగొనఁగా

తిరమయి భ్రమయనిదే తలఁపు

॥ ఇహ ॥

లి వయోమద ముప్పిల్లినను

అడఁచి మెలఁగుట యది దలఁపు

కడఁగుచు సుఖదుఃఖములు ముంచినను

జడియని నామస్మరణమే తలఁపు

॥ ఇహ ॥

సంసారపుమాయ గప్పినను

అతికాంక్షఁ జొరని దది తలఁపు

గతియై శ్రీవేంకటపతి గాచిన

సతతము నితనిఁజరణమే తలఁపు

॥ ఇహ ॥ 225

శంకరాభరణం

న్నవిభీషణుఁ గరుణఁ గాచినవాఁడు

పరికింపఁ దారకబ్రహ్మమా యీరాముఁడు

॥ పల్లవి ॥

కై నిల్లువిఱచి వాలికై యమ్మువేసిన-

నాలుమగఁటిమిగలవాఁడా వీఁడు

కాలను జలధిగట్టి కేలను మోక్షమిచ్చి

మేలెను ఒటాయువును యీతఁడా రాముఁడు

॥ శర ॥

మింటికట్లు దెగనేసి యంటి పగసాధించి
 దంటరాకుమారుఁడు తా నీశూరుఁడా
 బంటుగా వాయుజు నేలి నంటు సుగ్రీవుతోఁ జేసి
 కంటకరావణువై రి ఘనుఁడా యీరాముఁడు

॥ శర ॥

రాకాసుల మర్దించి కాకాసురు నటు గాచి
 మైకొన్న జానకీరమణుఁ డితఁడా
 యాకడ శ్రీవేంకటాద్రి నిరివై తాను మన్నాఁడు
 దీకొన్నప్రతాపపుఁదేవుఁడా యీరాముఁడు

॥ శర ॥ 226

సాశంగనాట

మిన్నునేలా నొక్కటైనమేటితేరు
 కన్నులపండువయినశ్రీకాంతునితేరు

॥ పల్లవి ॥

జలధులమీఁదను చక్కఁగా నేఁగెను తేరు.
 బలిమిఁ గులాదులపైఁ బారెను తేరు.
 పెలుచులంకముంగిట పేరెలువారెను తేరు
 చెలఁగె దిగ్విజయపుశ్రీహరితేరు

॥ మిన్ను ॥

రమణఁ గుండిననగరము చుట్టుకొన్నతేరు
 తిమురుచు రుక్మిణిఁ దెచ్చినతేరు
 నమరములో జరాసంధునిఁ దోలినతేరు
 అమరులవెనుబలమగుశౌరితేరు

॥ మిన్ను ॥

వాట్టి నృగాలవాసుదేవుని భంగించినతేరు
 బెట్టుపొండ్రకునిపై దాడివెట్టినతేరు
 అట్టై శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమఁగఁ గూడి
 పట్టమేలుచు నెక్కిన పరమాత్ముతేరు

॥ మిన్ను ॥ 227

౧. చూ. ఇదే రాగములో కాంతపదబంధభేదము భావభేదము గలిగిన తేరుపాట సంఖ్య 110.

సాశంగనాట

సింగరాల మించీ నరసింహదేవుడు

చెంగట నున్నాడు నరసింహదేవుడు

॥ పల్లవి ॥

సురలు ౧ జయ వెట్ట నసురిలెట్ల మొప్పెట్ట

సిరితో మెలగీ నరసింహదేవుడు

ధరణి ౨ వంపెట్ట బ్రతిధ్వనులు మిన్నులు ముట్ట

శిరనెత్తె నలి నరసింహదేవుడు

॥ సింగ ॥

కొంచనదై త్కుడు ౩ దొరకాలువనెత్తురు వార

చించెను గోళ్ల నరసింహదేవుడు

పంచలఁ బంతాలు మీరి భవనాశియేరు వార

చెంచతలఁ గోరి నరసింహదేవుడు

సింగ ॥

బలిమి పై పై నెక్క ప్రహ్లాదుఁ డట్టె మొక్క

చిలికీఁ గరుణ నరసింహదేవుడు

అలరి శ్రీవేంకటాద్రి సహాబలముమీఁద

చెలువమే చూపి నరసింహదేవుడు

॥ సింగ ॥ 228

రేకు 150

నాట

౪ దానవారితోడిపగ ధరించరాదు మీకు

కానుకిచ్చి శరణవి కప్పము లియ్యరో

॥ పల్లవి ॥

భ్రమసి వార్ధిబడ్డాను పాతాళము దూరినాను

సమయింపక మానఁడు శత్రులార

రమణ భూమిచొచ్చిన బ్రహ్మచే వరముగొన్న

తమిఁ జంపక మానఁడు దైతేయులాల

॥ దాన ॥

౧. 'జయజయ' పూ.ము.పా. ౨. దంపెట్ట, = 'ఓపెట్ట' = అరచుట కాబోలు.

'జయపెట్టు' వలె 'ఓపెట్టు' అనునది నేటికిని వ్యవహారమున గలదు.

౩. 'దోర' కావచ్చు. దోర = 'ఎట్టనైన' కావచ్చు. ౪. ఇందు దశావతార

సమన్వయము గలదు.

రాసిమిన్నులో దాగిన రాచమూకలలోనున్న
కోసివేసీఁ దల లరికుమతులాల
ఆనఁ ద్రికూటమెక్కినా ఆచక్రవాళమంటినా
తోసి సాధించకపోఁడు దుర్మతులాల

॥ దాన ॥

సతుల మాటుననున్నా సరి నెందెందు వోయినా
రతి మెట్టక మానఁడు రాకాసులాల
యితఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డెదురులేదితనికి
గతియని మొక్కరో వోకపటులాల

॥ దాన ॥ 229

సాళంగం

భోగించఁ బుట్టినసొమ్ము పొంచి పరానకేలోపు
శ్రీగురుఁడ నీవే దయ నేతువుగాని

॥ పల్లవి ॥

యారెండుచేతులే యిన్ని పాపాలకు నోపు
పూరకే పుణ్యము నేయనోపవుగాని
మాదుకొ నీరెండుగాళ్లే మాపుదాఁకాఁ జుట్టినోపు
యేరీతి దేవ నీగుడి కేగ నలసుఁ గాని

॥ భోగిం ॥

కన్ను లివి రెండే మిన్నుగలంతాఁ జూడనోపు
ఉన్నతి నాసాగ్ర కి దృష్టి కోపవుగాని
అన్నిటా రెండుపెదవు లధరామృతాన కోపు
సన్నల మోక్షముత్రోవ జపించవు గాని

॥ భోగిం ॥

యీవీనులురెండే విశ్వమంతా నాలించనోపు
వోవల శాస్త్రాలకై తే నోపవుగాని
శ్రీవేంకటేశ నీవే చిత్తాన జ్ఞానమిచ్చితే
భావించి జీవుడిన్నిటా బ్రదుకనోపుఁగాని

॥ భోగిం ॥ 230

౧. పరానకు+విల+ఓపు.

౨. 'మాదుకొని రెండు గాళ్లే' పూ.ము.పా.

'మాదుకొని+ఈ రెండు గాళ్లే'. రెండవ పరణము రెండవ పాదమున తప్ప అంతటా ఈ రెండు 'ఇవి రెండు' అనియే వున్నది. ౩. 'ద్రిష్టి' రేఖ.

ముఖారి

పరము నిహము ౧ పంటపండినయట్టు
యిరవుగాఁ దానే యెట్టయెదుట నున్నాఁడు || పల్లవి ||

ముంచినమహిమలెల్లా మూర్తివంతమైనట్టు
కొంచినపరములు సాకారమైనట్టు
అంచె ట్టంగారసాన కంగములు వచ్చినట్టు
యెచఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుర నున్నాఁడు || పర ||

చెలఁగి ఆకాశానకు చైతన్యము వచ్చినట్టు
అల దయాసింధువు ప్రత్యక్షమైనట్టు
మొలచి సుజ్ఞానము మోసులెత్తివుండినట్టు
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుట నున్నాఁడు || పర ||

పరగ నానందము ప్రతిబింబించినయట్టు
సురలభాగ్యము పొడచూపినట్టు
పురుటై యలమేల్మొంగ నురమున నించుకొని
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుట నున్నాఁడు || పర || 231

భైరవి

పరమాత్ముఁడు సర్వపరిపూర్ణుఁడు
సురలకు నరులకు చోటయియున్నాఁడు || పల్లవి ||

కన్నులఁ గంటానే కడు మాటలాడుతానే
తన్నుఁగానివానివలె దాఁగియున్నాఁడు
అన్నియు విఁటానే అట్టే వాసనగొంటానే
వన్నెలనూనెకుంచమువలె నున్నాఁడు || పర ||

తనువులుమోచియు తలఁపులు దెలిసియు

యెనసియునెనయక యిట్లున్నాఁడు

చెనకి మాయకు మాయై జీవునికి జీవమై

మొనసి పూసలదారమువలె నున్నాఁడు

॥ పర ॥

వేవేలు విధములై విశ్వమెల్లా నొకటై

పూవులువాసనవలెఁ బొంచియున్నాఁడు

భావించనిరాకారమై పట్టితే సాకారమై

శ్రీవేంకటాద్రిఘోష శ్రీపతై యున్నాఁడు

॥ పర ॥ 232

హిందోళవసంతం

మూఁడే మాటలు మూఁడుమూండ్లు తొమ్మిది

వేఁడుకొని చదువరో వేదాంతరహస్యము

॥ పల్లవి ॥

జీవస్వరూపము చింతించి యంతటాను

దేవుని వైభవము తెలిసి

భావించి ప్రకృతినంపద యిది యెఱుఁగుటే

వేవేలువిధముల వేదాంతరహస్యము

॥ మూఁడే ॥

తనలోనిజ్ఞానము తప్పకుండాఁ దలపోసి

పనితోడ నందువల్ల భక్తి నిలిపి

మనికిగా వైరాగ్యము మఱవకుండుటే

విసవలసినయట్టివేదాంతరహస్యము

॥ మూఁడే ॥

వేడుకతో నాచార్యవిశ్వాసము గలిగి

జాడల శరణాగతి సాధనముతో

కూడి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచి దాసుఁడౌటే

వీడనిబ్రహ్మానంద వేదాంతరహస్యము

॥ మూఁడే ॥ 233

సామంతం

ట్లానే యోగలక్ష్య మెఱుఁగుకొంటే ఫలించు

యెట్లయినా గురువాక్య మేమరకుఁదీ

॥ పల్లవి ॥

ంతఁ దలచుకొంటేనే కామోదేకము వుట్టు

యింతలోఁ గూడెనా యేడకేడ సూత్రము

చింతకాయతొక్కు చూచితేనే నోరూరు

యెంతకెంతదప్పు యేడకేడ సూత్రము

॥ ఇట్లా ॥

నుల మంచిమాటలు వింటేనే సంతోష ముట్టు

యేవిజము గనె నేడకేడ సూత్రము

ఆనించితే నాలుకనే ఆరురుచులుఁ దెలిసీ

యీనెపమున నేడకేడ సూత్రము

॥ ఇట్లా ॥

ుక్కుకొనఁ బ్రాణ ముండి ముందువెనుకకు వచ్చి

యెక్కడ యోచున్న దేడ కేడ సూత్రము

చిక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడు జీవుల కంతర్యామి

యిక్కు వెఱిఁగితే నీడ కిదే సూత్రము

॥ ఇట్లా ॥ 234

151

దేశాక్షి

చూడరో మనులార యిందీవరాక్షుఁడు రక్షకుఁడు

తముగ నితనిశరణంబే సర్వఫలప్రద మిందరికి

॥ పల్లవి ॥

గొలువనికొలుపులు మఱి యడవిఁగానినవెన్నెలలు

మల నచ్యుతు విననికథలు భువి గజస్నానములు

మాతృషికిఁగానితపంబులు పాతాళములసిధానములు

గురునికిఁగానిపూవులపూజలు మగఁడలైనసింగరములు ॥ ఎంచి ॥

వై కుంతునినుతయించనివినుతులు వనవిధిఁ గురిసినవానలు
 ఆకమలోదరుఁ గోరవికోరికె లందనిమానిఫలంబులు
 శ్రీకాంతునిపైఁజేయనిభక్తులు చెంబుమీఁదికనకపుఁజూఁత
 దాకొని విష్ణునితెలియనితెలుపులు తగ నేటినడిమిపైరులు ॥ ఎంచి ॥

వావిరిఁ గేశవునొల్లనిబదుక్షులు వరతఁ గలపుచింతపండు
 గోవిందుని కటు మొక్కనిమొక్కులు గోడలేనిపెనుచిత్రములు
 భావించి మాధవుపైలేనితలఁపులు పలుఁ మేఘములవికారములు
 శ్రీవేంకటపతికరుణ గలిగితే జీవుల కివియే వినోదములు ॥ ఎంచి ॥ 235

గుఱ్ఱి

త్రికటణకుద్దిగఁ జేసినపనులకు దేవుఁడు మెచ్చును లోకము మెచ్చును
 వొకటి కోటిగుణితంబగుమార్గములుండఁగఁ బ్రయాసపడనేలా ॥ పల్లవి ॥

తనమననే పరిపూర్ణమైన¹ గోదావరి గంగా కావేరి
 కనకబిందుయమునాగయాది² ముఖ్యక్షేత్రంబుల సంతతముగా
 దినకరసోమగ్రహణకాలముల తీర్థాచరణలు నేసినఫలములు
 తనుఁదానే సిద్ధించును పూరకే దవ్యులు దిరుగఁగ మఱి యేలా ॥ త్రిక ॥

హరి యనురెండక్షరములు నుడివిన నఖిలవేదములు మంత్రములు
 గరిసు ధర్మశాస్త్రపురాణాదులు క్రమమునఁ జదివినపుణ్యములు
 పరమలపోయోగంబులు మొదలగుబహుసాధనములసారంబు
 పరిపక్వంబై ఫలియించంగా బట్టబయలు పెదకఁగనేలా ॥ త్రిక ॥

మొదల శ్రీవేంకటపతికినిఁ జేయెత్తి మొక్కినమాత్రములోపలనే
 పదిలిపుషోడశదానయాగములు పంచమహాయజ్ఞంబులును
 వదలక సాంగంబులుగాఁ జేసినవాఁడే కాఁడా పలుమారు
 మదిమదినుండే కాయకేశము మాఁటికి మాఁటికిఁ దనకేలా ॥ త్రిక ॥ 236

౧. ఈ 'పలు' పూ.ము. పా.లో తప్పిపోయినది. ఇదిలేకున్న యతిభంగము. ౨. రేఖ
 లో 'ర్ష' కుబదులు ఇన్నిగా అనియున్నది. ౩. పూ.ము. పా.లో 'ముఖ్య' తప్పిపోయి
 నది. ఇది లేకున్నచోయతి భంగము.

ముఖారి

ఆతఁడే యజమానుఁడు అదినారాయణుఁడు
ఆతనిబంట్లము మాకు నన్నిటా విశ్చింతము || పల్లవి ||

యేలికెగలబంటుకు యెక్కడిది విచారము
పాలించేమగఁడుగలపడఁతి కేడ చింత
కోలుముందై తండ్రిగలకొడుకు కేది తొడుసు
యాలీల హరిదాసుని కెక్కడికోరికెలు || ఆతఁ ||

బలుదుర్గమువానికి భయ మేమిటా లేదు
కలిమిగలవానికి కడమ లేదు
యిల క్షేత్రవంతునికి నెందూ దరిద్రము లేదు
అల శ్రీపతిబంట్లకు నణిమట లేదు || ఆతఁ ||

పట్టినముద్రుంగరపుప్రధాని కెదురు లేదు
కుట్టిచాతనివారికిఁ గొంకు లేదు
నౌన శ్రీవేంకటాద్రినిలయు సేవకులము
గుట్టుతోడ బ్రదికేము గుఱి మాకు నతఁడే || ఆతఁ || 237

గుండక్రియ

మనసులో మర్మమై మరలఁ బారుచునుండు
పొనిఁగువడ్డచుదము పోవఁగనీదు || పల్లవి ||

కంటేనే పిషమెక్కు దిష్టముగ విషలత
కంటేనే పరిపెక్కుఁ గాంతలను
అంటిముట్టి కాఁగిట నలముకొంటేఁగనుక
మంటఁగలసిన భయ మానలేదు || మన ||

౧. 'విశ్చింతయె' కావచ్చు. లేక 'మనసు' అధ్యాహారము కావచ్చు.

౨ 'దరిద్రము' ఇది భావప్రధాన నిర్దేశము కావచ్చు. లేక వ్యావహారిక ప్రయోగమైన కావచ్చు.

మెట్టితేనే కఅచును మెలుపుతోడుతఁ బాము
 పట్టితే విడువనీదు పచ్చనిపైఁడి
 దట్టమై మేన సొమ్ములు తగులకొంటేఁగనక
 తొట్టి వెల్లిఁబోయినాస తొలఁగనీదు

॥ మన ॥

అహారము వెట్టితేను అట్టె విడుచు భూతము
 అహారానకుఁ బోదెక్కు నట్టె ప్రాయము
 యీహల శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె కరుణించితేను
 సాహాయమై వచ్చుఁ దానే సత్వగుణజ్ఞానము

॥ మన ॥ 238

సాశంగనాట

దిక్కులు సాధించఁబూని దేవదుంధుభులు మ్రోయ
 యెక్కువతో శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కెఁ దేరు

॥ పల్లవి ॥

పన్నిద్దరుసూరియులబండికండ్ల తేరు
 సన్నుతి శేషాదిదేవావనపుఁదేరు
 కన్నులపండుగై నగరుడధ్వజపుఁదేరు
 యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కె నిదె తేరు

॥ దిక్కు ॥

మించునానామేఘములమేలు కట్లతేరు
 చుంచులనక్షత్రాలకుచ్చులతేరు
 అంచెదేవతలే బొమ్మలై వుండినట్టితేరు
 యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కె నిదె తేరు

॥ దిక్కు ॥

అట్టె కిం దేడులోకములంతరువులై నతేరు
 నట్లనడుమను బ్రహ్మాండపుతేరు
 దిట్టయలమేల్మంగతోఁ దిరమైవుండేటితేరు
 యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కె నిదె తేరు

॥ దిక్కు ॥ 239

రేఖ 152

శుద్ధవసంతం

మాయ కిదె సహజము మాయను గెలువరాదు
మాయానాథుఁ గొలిచితే మన్నించు నాతఁడే

॥ పల్లవి ॥

చేతికి లోతైనట్టుండు సృష్టిలోనివేడుకలు
పోతరించి పట్టఁబోతేఁబోవు నట్టచే
ఆకుమలో వేసరి అలసి పూరకుండితే
వైతాళపునీడవలె వచ్చు వెంటవెంటను

॥ మాయ ॥

తీపువలెనే వుండు దిష్టపుఁబదార్థాలు
మేపుగొంటే మీసాలమీఁదితేనాను
యేపున నాస విడిచి యేరుపడి వుంటేను
మూపునఁగట్టినచద్దై మోపించును

॥ మాయ ॥

తలఁపులోనే వుండు తనలోని యంతరాత్మ
తెలుపుకోఁబోతే పెక్కుదేవతలొను
చలపట్టి యీతనినే శరణని కొలిచితే
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డీతఁడై రక్షించును

॥ మాయ ॥ 240

మంగళకౌశిక

దేవుఁ దొక్కఁడే గురితెలిసినవారికి
యీవలావల చూచినా నిత లేదు తెఱఁగు

॥ పల్లవి ॥

కోపము మానితేనే కోటిజపాలు సేయుట
పాపము నేయకుంటేనే బలుతపము
లోపల తా నూరకుంటే లోకమెల్లాఁ జరించుట
మాపుదాఁకా వెదకినా మఱి లేదు తెఱఁగు

॥ దేవు ॥

పరకాంత నంటకుంటే బలుపుజ్ఞాలు సేయుట
 సొరిది నాన మానుచే సోమపానము
 సరి మోనాన నుండుచే సన్యాసము చేకొనుట
 యిరవై తే సంతకంటే నిక లేదు తెఱఁగు

॥ దేవు ॥

పలుసుఖదుఃఖములఁ బొసివుండుచే మోక్షము
 అల చంచలము మాను టది యోగము
 యిలపై శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చిననుజ్ఞాన మిది
 యెలమి బుద్ధిఁ బోల నిక లేదు తెఱఁగు

॥ దేవు ॥ 241

సారాస్త్రిం

తలఁచుకో వోమనస తగినద్రిష్టము లివి
 వెలలేక తెచ్చేటివివేకము లోధనము

॥ పల్లవి ॥

గాలిఁబోయేమాటలు లోకములోనిసుద్దులెల్లా
 గాలిఁబో వెన్నఁడును శ్రీకాంతునుతులు
 జాలిఁబడేనేతలు సంసారభోగములెల్లా
 జాలిలేనివి విష్ణునిసంతతపుపూజలు

॥ తలఁ ॥

మాయమోఁ గొన్నాళ్లు మానుషకృత్యములెల్లా
 మాయముగానివి దైవికమహిమలెల్లా
 కాయకములే తమకల్పితము లన్నియును
 కాయకము గాక నిల్చుఁ గమలాక్షమన్నన

॥ తలఁ ॥

పుడివోవు రాఁగారాఁగా నున్నతకర్మఫలాలు
 పుడివోదు దేవునిపై నొనరుభక్తి
 జడియు నితరులిచ్చేనకలవరములును
 జడియదు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడిచ్చేవరము

॥ తలఁ ॥ 242

సాళంగనాట

అహోబలేశ్వరునకు నాదిమూర్తికి

విహారమే పంతము వీరసింహమునకు

॥ పల్లవి ॥

చుక్కలు మొలిపూసలు సూర్యచంద్రులు కన్నులు

దిక్కులు చేతు లెడలు దివ్యాయుధాలు

మిక్కుటపువేదములు మించుఁగొసవెంట్రుకలు

రక్కసులఁ జెందేవిదారణసింహమునకు

॥ అహో ॥

శైలములే పాదములు జానువులే లోకములు

కాలచక్రమే నోరు గ్రహాలు పండ్లు

చాలుకొన్నమేఘములు సకలదివ్యాంబురాలు

పాలించేప్రతాపపుసింహమునకు

॥ అహో ॥

అంతరిక్షమే నడుము అట్టై భూమియే పిరుదు

వంతఁ గృపారసము వార్ధులెల్లాను

యింతటా శ్రీవేంకటాద్రి యిరపు మహాగుహ

రంతు బురుములు ఘోరరౌద్రసింహమునకు ॥ అహో ॥ 243

పాడి

ఈరూపమై వున్నాఁడు యీతఁడే పరబ్రహ్మము

శ్రీరమాదేవితోడ శ్రీవేంకటేశుఁడు

॥ పల్లవి ॥

పొదలి మాయాదేవిపట్టినసముద్రము

అదే పంచభూతాలుండే అశ్వత్థము

గుదిగొన్నబ్రహ్మాండాలగుడ్లఁబెట్టేహంస

సదరపుబ్రహ్మలకు జలజమూలకందము

॥ ఈరూ ॥

అనంతవేదాలుండేటిఅక్షయవటవ్రము
 మనదేవతలకు శ్రీకరయజ్ఞము
 కనలుదానవమత్తగజసంహారసింహము
 మొనసి సంసారభారము దాల్చేపుష్పభము

॥ ఈరూ ॥

సతతము జీవులకు చైతన్యసూత్రము
 అతిశయభక్తులజ్ఞానామృతము
 వ్రతమై శ్రీవేంకటాద్రి పరములచింతామణి
 తతిగొన్నమోక్షపుతత్వరహస్యము

॥ ఈరూ ॥ 244

నాట

విఠిగి పారెడియట్టిపీరిడియోరిపులాల
 తఱి కరణుచొరరో దరదాలువెట్టరో

॥ పల్లవి ॥

పీడె వచ్చె గృష్ణు డిదె వేయరో కైదువులు
 కాగినపోట్లు రాగి కదియకురో
 పోడిమితో భీతివాయ పూరి నోళ్ల గరవరో
 ఆడువార మనుకోరో ఆతడు దడవడు

॥ విఠి ॥

గోవిందుడు దాడివచ్చె గునుకుడు బారరో
 కాపు మని మెడలఁ బాగులువేయరో
 ంవేవేగ బిడ్డలఁ బేర్లు విభునికిఁ బెట్టరో
 వోవో యెంగిలికిఁ జేతు లొగ్గరో రక్షించిని

॥ విఠి ॥

మొత్తి శ్రీవేంకటేశుడు మూలలకు దాగరో
 వొత్తిలి ఎంతములిచ్చి మీ రోడఁగదరో
 హత్తి మీతలలు విరియఁగఁబోసుకొనరో
 బొత్తుగా మిమ్ము గెలిచెఁ బొగదరో మెచ్చిని

॥ విఠి ॥ 245

౧. ఈపాదము వున్నదున్నట్లుగా మలకావ్వయ మగుటలేదు, 'బిడ్డలకుఁ బేర్లు విభుని పెట్టరో' అనిన బాగుండునేమో. తమ్ముగెలిచినవానిపేర్లు తమబిడ్డలకు పెట్టుట సహజతంతటములలో నొక్కటి. లేక "బిడ్డలపేర్లువిభునికి ప్రభువునకు సంబంధించి వతిగా పెట్టరో" అని కావచ్చు. అప్పుడు "బిడ్డల" లో అరసున్న చింతము కావచ్చు.

రేకు 153

నాట

పొరి నీకును విఱిగిపోయినదానవులు

విరుదులుడిగి వోడబేహరులైరి

॥ పల్లవి ॥

మకుటాలు దీసి జటామకుటాలు గట్టుకొని

వెకలిరిపులు మునివేసులైరి

మొకములను సోమపుమొకములు వెట్టుకొని

అకటా కొందరురిపు లాటవారైరి.

॥ పొరి ॥

పేరులు విడిచి సంకుఁబేరులు మెడ వేసుక

సారెకుఁ గొందరు శివసత్తులైరి

బీరపుసాములు మాని పెద్దగడసాము నేర్చి

తోరపుఁబగతులెల్ల దొమ్మరులైరి.

॥ పొరి ॥

నాదించ వెఱచి సింగినాదా లూదుకొంటాను

సోదించేరటాఁ గొందరు జోగులైరి

యీదెస శ్రీవేంకటేశ యిన్నియు మాని కొందరు

దాదాత నీశరణవి దాసరు లైరి.

॥ పొరి ॥ 246

కాంబోది

ఐనట్టయ్యిఁగాక హరికల్పితము లివి

మానేటి వేటివో మానని వేవో

॥ పల్లవి ॥

వొక్కరు తలఁచినట్టు వొకరితలఁపు రాదు

పక్కన నందరికి బహుభావాలు

అక్కట మొద లొకటి అనలుఁగొనలు వేరు

యొక్కడని తగిలేది యేమి నేనేది.

॥ ఐన ॥

౧. 'దాదాతని శరణవి దాసరులైరి' పూ.ము.పా.

౨. 'ననలుఁగొనలు' అనుట వహుము. ఇక్కడ 'అనలు' యతి స్థానము గూడ.

పొరుగువానిచేత ఆపొరుగువాడు మెచ్చుడు
 నరులకర్మములు నానావిధాలు
 గరిమ నన్న మొక్కచే కడుపుతవివి వేరు
 కరుణించొనన నేవి కావన నేవి.

॥ ఐవ ॥

కడఁగి దరిదునిమాట కలవాని కింపుగాదు
 బెడఁగుజీవులపొందు పెక్కురీతులు
 కడుశ్రీవేంకటేశుఁ డొక్కఁడు జగత్తులు వేరు
 వాడిఁగట్టుకొనే దేది వాల్లననే దేది

॥ ఐవ ॥ 247

నాట

నిందె విన్ని చోటులను నీమహిమలే
 అందనే మొక్కేము నీకు నాదినారసింహః

॥ పల్లవి ॥

కూరిమి యిందిరమీఁద, కోపము అసురమీఁద
 తారుకాణనవ్వు దేవతలమీఁదను
 ఆరీతి నీకొలు విచ్చే అహోబలముమీఁద
 నారుకొనె నీనేరుపు నారసింహః

॥ నిందె ॥

కరుణ ప్రహ్లాదుమీఁద, గన్నులు దిక్కుల మీఁద
 సరిచేతులు పేగులజంధ్యాలమీఁద
 గరిమ నీనటనలు ఘనప్రతాపముమీఁద
 తిరమాయ నీకోరిక దివ్యనారసింహః

॥ నిందె ॥

కాంతము లోకముమీఁద శౌర్యము శత్రులమీఁద
 కాంతులెల్లా తనదివ్యకాయముమీఁద
 చింతదీర వినోదము శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద
 సంతతమై నీకుఁ జెల్లె జయనారసింహః

॥ నిందె ॥ 248

సాశంగనాట

అన్నిటా నీపెంపు వింత హనుమంత నీ—

పున్నచోటు ఓశ్చింతి మోహనుమంతా.

॥ పల్లవి ॥

రామునిసేనలఁ గాచి రావణుగర్వ మడఁచి

అముకొన్న బలవంత హనుమంతా

గోమున జలది దాటి కొండతో సంజీవి దెచ్చి

ధీమంతుడవైతి వింత దివ్యహనుమంత

॥ అన్ని ॥

చుక్కలు మొలపూసలై సూర్యమండలము మోఁచె

అక్కజపునీరూ పంత హనుమంత

చొక్కమై మీ రుండఁగాను సుగ్రీవాదులకెల్లా

అక్కర లే దించుకంతా హనుమంతా

॥ అన్ని ॥

జంగచాచి చేయైతి సరిఁ బిడికిలించుక

ంగము విక్కించి తెంత హనుమంత

ంగగుశ్రీవేంకటాద్రిరామునిదేవి కిచ్చితి—

వంగులియ్యక మొక్కంత హనుమంతా

॥ అన్ని ॥ 249

రామక్రియ

మగటిమిగలహనుమంతరాయ

దిగువపట్టణములోనిదేవ హనుమంత

॥ పల్లవి ॥

చక్కఁగాఁ దోక చాచి జంగవెట్టి చేచాచి

అక్కజపునతాపపుహనుమంతుడా

రక్కసులఁ దునుమాడి రామునిదేవులకు

దిక్తై వుంగరమిచ్చినదేవ హనుమంత

॥ మగ ॥

కీలు గంటు వేనుకొని కెరలి పిడికిలించి
 ఆలకించేవు దిక్కులు హనుమంతుడా
 నేలకు మింటికి మేను నిండఁ బెరిగి యజ్ఞవి
 తీలుపడఁగొట్టినట్టిదేవ హనుమంతుడా

॥ మగ ॥

తమితోడ దాసులను తప్పక కాచేనని
 అమర నభయమిచ్చినహనుమంతుడా
 జమళి శ్రీవేంకటేశుసరసపూడిగానకు
 తిమురుచు నుండేయట్టిదేవ హనుమంతా

॥ మగ ॥ 250

శ్రీరాగం

ఏమి చెప్పే దిది యీశ్వరమాయలు
 దీముప్రతిమకును త్రిజగము గలిగె

॥ పల్లవి ॥

మలమూత్రంబులమాంసపుముద్దకు
 కులగోత్రంబులగుణి గలిగె
 తొలులుతొమ్మిదగుతోలుఁది త్తికిని
 పిలువఁగఁ బేరునుఁ బెంపునుఁ గలిగె

॥ ఏమి ॥

నెత్తురునెమ్మలనీరుబుగ్గకును
 హత్తినకర్మము లటు గలిగె
 కొత్తవెంట్రుకలగుబురులగంతికి
 పొత్తులసంసారభోగము గలిగె

॥ ఏమి ॥

నానాముఖములనరములపిడుచకు
 పూనినసిగ్గులు భువిఁ గలిగె
 అనుక శ్రీవేంకటాధిపుఁ దేలఁగ
 దీనికిఁ బ్రాణము తిరముగఁ గలిగె

॥ ఏమి ॥ 251

రేకు 154

బొళి

పురుషుండని శృతి వొగడీనట ఆపురుషుడు నిరాకారమట
విరసవాక్యము లొందొంటికి నివి వింటే నసంబద్ధములు ॥ పల్లవి ॥

మొగమున బ్రాహ్మలు మొలచిరట అమూరితి అవయవరహితుడట
తగుబాహువులను రాజులట ఆతత్వమే యెందఁగ శూన్యమట
పగటున తొడలను వైశ్యులట ఆబ్రహ్మముదేహము బయలట
అగపడి పాదాల శూద్రులట ఆతనిరూపము లేదట ॥ పురు ॥

తనవందనమునుఁ గలదట దైవము తనుఁ జూడఁ గన్నులు లేవట
తనవిన్నపమునుఁ జేయునట ఆతనికిని వీనులు లేవట
తనయిచ్చినదే నై వేద్యంబట దైవమునోరే లేదట
తనయిచ్చేటిధూపంబును గలదట దైవముముక్కును లేదట ॥ పురు ॥

అంతః దానే దైవమటా యజ్ఞము లొరులకుఁ జేయుటట
సంతతమునుఁ దా స్వతంత్రుడటా జపములవరముల చేకొంటట
చింతింపఁ దానే యోగియటా చేరువ మోక్షము లేదట
పంతపుశ్రీవేంకటపతిమాయలు పచారించిన వివియట ॥ పురు ॥ 252

శంకరాభరణం

ఏకాత్మవాదులాల యిందు కేది వుత్తరము
మీకు లోకవిరోధ మేమిటఁ బాసీ నయ్యలాల ॥ పల్లవి ॥

పాప మొక్కడు సేసితే పాపులే యిందరుఁ గావలదా
యేపున వొకరిపుణ్య మిందరికి రావలదా
కోపించి యొక్కఁ డనురై తే కోరి యిందరుఁ గావలదా
చూప దేవుడొక్కఁడై తే సురలిందరుఁ గావలదా ॥ ఏకా ॥

వాకఁ డపవిత్రుఁ డై తే నొగి నిందరుఁ గావలదా
 వాకఁడు శుచ్చై వుండితే వోడ కిందరుఁ గావలదా
 వాకనిరతిసుఖ మంటి యిందరును వొనరఁ బొందవలదా
 వాకనిదుఃఖ మందరు పూరఁ బంచుకోవలదా || ఏకా ||

ఆకడ నొకఁడు ముక్తుఁడయితే నందరునుఁ గావలదా
 దీకొని యొకఁడు నిబంధుఁ డయితే యిందరుఁ గావలదా
 చేకొని శ్రీవేంకటేశుఁ జేరి దాసులయి యుండేటి-
 లోకపుమునులనుఁ దెలసుకోవలదా || ఏకా || 253

శతకరాధరణం

దేవుఁడుగలవారికి దిగులుఁ జింతయు లేదు
 శ్రీవిభుఁడే అన్నిటా రక్షించుఁగనక || పల్లవి ||

యేలికగలబంటుకు యేవిచారములేదు
 వోలి మగఁడుగలారికి వొప్పమి లేదు
 పోలిమిఁ దండ్రిగలపుత్రుని కంగద లేదు
 మేలుగాఁ బండినభూమికిఁ గరవు లేదు || దేవు ||

బలముగలరాజుకు భయమేమియు లేదు
 కలిమిగలవాని కక్కర లేదు
 యిల నాచారవంతుని కేపాపమును లేదు
 తలఁపుఁబుణ్యముగలఅతనికిఁ జేటు లేదు || దేవు ||

గురువుగలవానికిఁ గొఱత యేమియు లేదు
 పరముగలవానికి ధ్రాంతులు లేవు
 యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటా మాకుఁ గలఁడు
 ఆరయ దాసులము మా కడ్డఁకే లేదు || దేవు || 254

కేదారగౌళ

౧ కమలారమణ నీకల్పితపుమానిసిని

తమితోడ నాదిక్కు దయఁ జూడవే

॥ పల్లవి ॥

ఆరీతి బ్రాహ్మణుఁడ ననుచేకాని దేహము

కోరి యాచారమునకుఁ గొలుపదు

పేరు వైష్ణవుఁడననేపెద్దరికమే కాని

సారమైనమనసులో జ్ఞానమే లేదు

॥ కమ ॥

చదివితినవియెడిఁ చలపాద మింతే కాని

అదన నందులోనిఅర్థ మెఱుగ

పదరి సంసారమనే బహురూపమే కాని

చతురుఁడనాన నందు సమర్థుఁడఁ గాను.

॥ కమ ॥

దేవ మీథక్తుఁడననేతేజ మొకటే కాని

చేవమీర నినుఁ బూజించ నేరను

శ్రీవేంకటేశ నీచేతిలోనివాఁడ నేను

భావించి మఱి యేపాపము నెఱుగను.

॥ కమ ॥ 255

కాంబోది

ఇన్నాళ్లు నందునందు నేమి గంటిని

అన్నిటా శరణు చొచ్చి హరి నినుఁ గంటిని

॥ పల్లవి ॥

అంగనలవసుఁ జిక్కి అలయికలే కంటి

బంగారువెంటఁ దగిలి భ్రమ గంటిని

ముంగిటిక్షేత్రాలంటి ముంచి వెట్టిసేయఁ గంటి

అంగపునన్నే చూచి అంతరాత్మఁ గంటి

॥ ఇన్నా ॥

చుట్టాలఁ జేరి చూచి నుద్దులవాపులు గంటి
 మట్టులేనివయసుతో మదము గంటి
 వట్టికామములు నేసి వరుస మాయలు గంటి
 పట్టి నారాయణాయని భక్తి నీన్నఁ గంటిని

॥ ఇన్నా ॥

వింతచదువులవల్ల వేవేలుమతాలు గంటి
 సంతకర్మములవల్ల సాము గంటిని
 యింతట శ్రీవేంకటేశ యిటు నాజీవభావము
 చింతించి అందులోన నీశ్రీపాదాలు గంటి.

॥ ఇన్నా ॥ 256

రేకు 155

సామంతం

సొరిది మమ్మిట్టే దయఁజూతువుగాకా
 వెరసి మరి యెక్కడా నేమి విన్నవించే మిఁకను

॥ పల్లవి ॥

తలఁచితి నీరూపము తగిలితి నీపాదాలు
 కలసితి నీదాసులగమిలోనను
 చలివానె భవములు సడిదీరెఁ గర్మములు
 యెలమి నీమహిమలు యేమిచెప్పే మిఁకను

॥ సొరి ॥

నీముద్రలు ధరించితి నీగుణాలు వొగడితి
 చేముట్టి పూజించితి శ్రీయంగాలు
 తామసమురెల్లా నూడె తతివచ్చె సాత్వికము
 గోమున మరేమి విన్ను కొనరే మిఁకను.

॥ సొరి ॥

తిరుమణి ధరించితి తీర్థప్రసాదాలు గొంటి
 విరివై ననీకథలు వీనుల వింటి
 పరగ శ్రీవేంకటేశ పరము విహముఁ గంటి
 ఆరసి యితర మేమి ఆశపడే మిఁకను.

॥ సొరి ॥ 257

వరాళి

శ్రీపతి నీవు సిద్ధించుటే సిద్ధులన్నియు
పైపై నీశరణమే పరమపదంబు.

॥ పల్లవి ॥

పరమాత్మునిపై నాత్మప్రవేశింపఁజేయుటే
పరికింపఁ బరకాయప్రవేశము
గరిమ నాహృదయాకాశమునఁ దలఁచుటే
గిరవై యబ్బినయట్టి భేదరత్నము

॥ శ్రీప ॥

మంచిపరమహంసనామము ప్రాణులచే వింట
చంచులవినేటిదూరశ్రవణము
కాంచి నీరూపము ఆరుకమలాల ద్యానించుట
యెంచఁగ దూరగమన మింటిలో నౌట

॥ శ్రీప ॥

సావధానమె లోచూపు సర్వథా నిన్నుఁ జూచుట
తావులనే అనిమిషత్వము చేరుట
శ్రీవేంకటేశ్వర సీసేవకుడై నిలుచుటే
వేవేలుతత్వజ్ఞానవిధుల నిలుచుట

॥ శ్రీప ॥ 258

దేసాళం

అంతరంగములో నున్నహరియే గతిగాక
చింతించి మొక్కితేఁ దానే చేకొని రక్షించును

॥ పల్లవి ॥

పుట్టించినకర్మమే పోషించకుండునట
బెట్టుగా మననే మఱపించునట
పట్టెనమేనే ఆసల బతిమాలింపించునట
చుట్టములెవ్వరు మించిచూచినఁ బ్రాణికిని

॥ అంత ॥

పక్కన విత్తినభూమి పంట వండకుండునట
 యెక్కడా మాయే భ్రమయింపించునట
 అక్కరతోఁ జేసినపుణ్యమే కట్టివేసునట
 దిక్కు దెస యెవ్వరు యీదేహిఁ గరుణించను || అంత ||

అసలఁబెట్టెపాయమే అటమటమౌనట
 నేనేసంసారమే జ్ఞానిఁ జేయునట
 వేసరక యింతకూ శ్రీవేంకటేశుఁ దేలికట
 మోసపుచ్చేవారెవ్వరు ముదమే జీవునికి || అంత || 259

దేసాశం

ధరణి నెంద రెన్నితపములు చేసినాను
 హరికృపగలవాఁడే అన్నిటాఁ బూజ్యుఁడు || పల్లవి ||

మితిలేనివిత్తు లెన్ని మేదినిపైఁ జల్లినాను
 తతితో విత్తినవే తగఁ బండును
 యితరకాంతలు మఱి యెందరు గలిగినాను
 పతి మన్నించినదే పట్టపుదేవులు || ధర ||

పాలుపడి నరు లెన్నిపాట్లఁ బడికొలిచినా-
 నేలికె చేపట్టినవాఁడే యెక్కుడుబంటు
 మూల నెంతధనమున్నా మంచి దానధర్మములు
 తాలిమితో నిచ్చినదే దాఁపురమై నిల్చును || ధర ||

యెన్నికెకుఁ గొడుకులు యెందరు గలిగినాను
 యిన్నిటా ధర్మపరుఁడే యీదేరును
 వున్నతిఁ జదువు లెన్ని వుండినా శ్రీవేంకటేశు
 నన్నుతించినమంత్రమే సతమై ఫలించును || ధర || 260

దేవగాంధారి

అన్నిటికి మూలమని హరి నెంచరు

పన్నినమాయలో వారు బయలు వాడేరు

॥ పల్లవి ॥

ప్రకృతిబోనులలోపలఁ జిక్కి జీవులు

అకట చక్కనివార మనుకొనేరు

సకలపుణ్యపాపాలసంధిజన్మములవారు

వెకలిసంసారాలకే వేడుకపడేరు

॥ అన్ని ॥

కామువియ్యెట్ల దిగఁగ రేటిదేహులు

దోమటితమబదుకే దొడ్డదనేరు

పామిడికోరికఅకు బండ్లైనవారలు

గమిడితనాలఁ దామే కర్తల మనేరు

॥ అన్ని ॥

యితరలోకాలనెడియేతపుమెట్లప్రాణులు

కతల మోక్షమార్గము గంటిమనేరు

తతి నలమేల్మంగపతిశ్రీవేంకటేశ్వర

మతకాననున్నవారు మారుమలనేరు

॥ అన్ని ॥ 261

దేసాక్షి

ఎంత సోదించి చూచినా యెన్నెన్ని చదివినా

వింతలై ననీమూర్తి వెనఁ దెలిసేమా

॥ పల్లవి ॥

లోకములో సముద్రములోఁతు చెప్పఁగరాదట

అకాశ మింతంతని యవరాదట

మేకొని భూరేణువులు మితి వెట్టఁగరాదట

శ్రీకాంతుఁడ నీమహిమ చెప్పిచూపవళమా

॥ ఎంత ॥

అల గాలి దెచ్చి ముడియగాఁ గట్టఁగరాదట
వెలయఁ గాలము గంటువేయరాదట
కలయ నలుదిక్కులకడ గానఁగరాదట
జలజాక్ష నీరూపు తలపోయఁగలనా

॥ ఎంత ॥

కేవలమైననీమాయ గెలువనేరాదట
భావించి మనసుఁ జక్కఁబట్టరాదట
దేవ యలమేల్మొంగపతివి నీశరణే గతి
శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ జేరి కొల్వవశమా

॥ ఎంత ॥ 262

రేకు 156

శంకరాభరణం

నీచిత్తము నాభాగ్యము నే నెంతటివాఁడను
యేచి నీవు రక్షించేదే యెక్కుడుపుణ్య మింతే

॥ పల్లవి ॥

పాటించి నీభావము పట్టవశమా తలంచి
మేటినామనసు నీకు మీఁదెత్తు టింతే
నూటికైన నీనామము నుడుగఁగవశమా
మాటలు నీనెలపుగా నుట్టుపెట్టు టింతే

॥ నీచి ॥

వేవేరైననీకథలు వినఁగ నాతరమా
సోవగా వీనులు తావు చూపుట యింతే
దేవ నీసాకారము ద్రిష్టింపనావశమా
పావనముగా వందులోఁ బనిగొను టింతే

॥ నీచి ॥

గట్టిగా నిన్నుఁ బూజించఁ గమ్మటి నావసమా
నెట్లన నామేను నీకు నేమింపు టింతే
పట్టపలమేల్మొంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
జట్టిగొనుకొరకు నీశరణను టింతే

॥ నీచి ॥ 263

గౌళ

నమ్మపలెఁగావి యెన్నఁడు సందేహము లేక
యిమ్ముల దేవుఁడు కరమిచ్చు చేమరుదు || పల్లవి ||

మగనిపై బత్తి నేసి మంచిలోకా లెక్కేరట
తగుదండకోల వట్టి తత్వగతి గనేరట
పగటున నొకవేరు వట్టి పాముఁ బట్టేరట
తగిలి హరిదాసులు కన్ము లొ చేమరుదు || నమ్మ ||

యేలికెకు ధనమిచ్చి హితభోగా లందేరట
కేలఁ గత్తిపూవి పగ గల్పేరట
గాలి లోలోఁ బూరించి ఘనసిద్ధి లయ్యేరట
యేలీల హరిదాసులు యీదేరు చేమరుదు || నమ్మ ||

దిక్కుల యజ్ఞాలు చేసి దివిజు లయ్యేరట
మొక్కి విఘ్నల నర్పించి ముంచి సిరు లందేరట
సక్కన నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ
జక్కనఁ గొల్పినదాసులు జ్ఞాను లొ చేమరుదు || నమ్మ || 264

ముఖారి

నీకేల యీగుణము నీ వేమి గట్టుకొంటివి
యాకడ లాలించితే మే విటు నిన్నుఁ గొలుతుము || పల్లవి ||

మాటలకు లోఁగావిబ్రహ్మమనంటా దాచి వాచి
మాటాడకుందేవునుమ్మి మాతో నీవు
నీటున మనసులో నిలుపరావివాడనంటా
పాటించి మాకుఁ బొడచూపకుంటే గతి యేది || నీకే ||

౧. 'తగుదండ కోలవట్టి' పూ.ము.పా.

శ్రుతులకుఁ బట్టరానిచోద్యపుబ్రహ్మమనంటా
మతకానఁ జిక్కక మానేవునుమ్మీ
పతివి నీ గంభీరము బయటఁబడి నంటా
అతిగోప్యాన వి న్నది యెట్టెఱిగేము

॥ నీకే ॥

మాయవన్నుకొనినపుమ్మడిబ్రహ్మమనంటా
యేయెడనై నా భ్రమయిచేవునుమ్మీ
పాయపుటలమేల్మంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
యాయెడ నీశరణంటి మిన్నిటా మమ్మేలుమీ

॥ నీకే ॥ 265

3 దేసాక్షి

కోటానఁగోట్లాయ కోరికెలు జన్మములు
కూటువ గూడి రాట్నపుగుండ్ర లై నారయ్యా

॥ పల్లవి ॥

మిన్నుపైనున్నజీవులు మన్నుపైఁ బ్రవేశించి
అన్నద్వారమున దేహము మోచి
మున్నిటిదానఫలా లిమ్ముల భుజించి యప్పటి
తిన్ననికర్మములు గాదెలఁ బోనేరయ్యా

॥ కోటా ॥

యిరవు మఱచి మఱి యెరవులకాపిరేల
సురలు నరులమంటాఁ జొక్కిచొక్కి
సొరిది లోకమురెల్లాఁ జొచ్చి కాలగతులను
పొలి నాయుష్యము గొల్చిపోయుచున్నారయ్యా

॥ కోటా ॥

దండగాఁగఁ బరుమలకొండ యెక్కి సుజ్ఞానులు
పండినమనసుతోడ బత్తిసేసి
అండనే శ్రీవేంకటేశు నలమేల్మంగనుఁ గొల్చి
విందువిధానములై విల్చినారయ్యా

॥ కోటా ॥ 266

౧. 'గంభీరము' భావ ప్రధాన పర్యేషము కావచ్చు. ౨. 'అతిగోప్యాన మన్ను నిన్ను' అని 'పున్న' వదమును అధ్యాపారము చేసికొనవలె కాబోలు.

౩. 'దేసాక్షం' పూ.ము.పా.

భూపాశం

మొదలనే యెచ్చరికతో మోసపోక యేపొద్దూ
వెదకి హరికథలే వినుచుండవలయు

॥ పల్లవి ॥

వెలెదులసుద్దులు వీనులను వింటేను
పెలుచుఁజూపులఁ జూడఁ బ్రేమ వుట్టించు
మలసి యాచూపులు మనసునఁ దగిలించు
తలఁపు మాటలాడఁ దమిరేచును

॥ మొద ॥

మగువలతోడుత మాటలాడదొరకొంటే
నగినగి సంసారాలనంటు గల్పించు
తిగిలిననవ్వులు తనువులు సోకింపించు
ఘుగులాఁ దనుసోఁకులే మించి వలపించును

॥ మొద ॥

సతులతో మోహము సంపదలు పోరించు
అతినంపదలు దేహి నజ్ఞానిఁ జేయు
తతి నలమేలుమంగపత్తిశ్రీవేంకటేశుఁడే
గతియని కొలిచితే మనునిఁగాఁ జేయును

॥ మొద ॥ 267

ముఖారి

ఇందువల్ల నేమిగద్దు యినుపగుగ్గిలెంతే
యిందిరారమణుసేవే యిరవై నపదవి

॥ పల్లవి ॥

సతులతో నవ్వులు చందమామగుటుకలు
మతితలపోత లెండమావులనీళ్లు
రతులలో మాటలు రావిమానిపువ్వులు
తతి విరహపుకాఁక తాటిమానినీడ

॥ ఇందు ॥

లలనలజవ్వనాలు లక్కపూసకపురులు

నెలకొని నేనేబిత్తి నీటిపై వ్రాత

చెలువపువినయాలు చేమకూరకై త్యాలు

కొలఁదిలేనిననుపు గోడమీఁదినున్నము

॥ ఇందు ॥

పడఁతులవేడుకలు పచ్చిపడఁగండ్లగుళ్లు

కడుమోవితీపు చింతకాయకజ్జము

బడి నలుమేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ-

డడరించి నమాయలు అద్దములోనిదలు

॥ ఇందు ॥ 268

రేకు 157

బొళి

సత్యము నేయఁగవచ్చును సర్వేశ్వర యీమాటకు

నిత్యము నీవే యెఱుఁగుదు నేనేమీ నెఱఁగఁజుమీ ॥ పల్లవి ॥

సులభుఁడవౌదువు వొకమరి చూడఁగ దుర్లభుఁడవౌదువు

తలఁపింతువు మఱిపింతువు తగఁ బ్రాణములోనుండి

పలికింతువు అక్షరముల పరగ నవే వ్రాయింతువు

వెలయఁగ నీవే వెలిగా వేరొకటి నేఁ జేయఁజుమీ ॥ సత్య ॥

వొనరఁగఁ బూజలు గొందువు వొక్కొకపరి మానుగు వటు

కను మూయింతువు నిదురలఁ గడు మేల్కొలుపుదువు

ఘనముగ నిజ్ఞానిఁ జేతువు కరుణతో జ్ఞానిఁ జేతువు

ననుఁ బుట్టించితి నీవే నా కాపని గాదునుమీ ॥ సత్య ॥

వేంకటగిరి నుందువు

యిదేరింతువు

ఁబు భువి నీదాసునిఁ జేతువు

కపటము నే నేరఁజుమీ . సత్య ॥ 269

రామక్రియ

వారి వారి భాగ్యములు వ్రాసి వున్నవి నొసళ్లు
ధీరతతో నేది మేలో తెలుసుకోరో

॥ పల్లవి ॥

అట్టే కొందరు మతము లన్నియు నేకమని
పట్టవర్ధనము నెత్తి బెట్టి చూపిరి
జట్టే గొందరు జీవులు జంగమే లింగముగాని-
పుట్టుగెల్లా భస్మమని పూసుక చూపిరి

॥ వారి ॥

కొంద రేమియును లేదు కొట్టగొన లయమని
అంది వట్టిలలాటశూన్యము చూపిరి
కందువఁ గొందరు లక్ష్మీకాంతుఁ డంతరాత్మయని
ముందే నామము శ్రీచూఱ్ఱమునుఁ బెట్టి చూపిరి

॥ వారి ॥

చెలఁగి దిష్ట మిపుడు శ్రీవేంకటేశుఁడు
అలమేలుమంగపతి యై యున్నవాఁడు
యిలవీర నీదాసుల కిట్టిభాగ్యరేఖలు
వలసినవారికెల్లా వ్రాసినాఁ డిలఁడు

॥ వారి ॥ 270

లలిత

విచార మెన్నఁడు లేదు వీరిదీజీవులకును
పచారించేరు బ్రదుకు బ్రహ్మనాటనుండియు
పొద్దువొడచుటయును పొరిఁ గూఁగుటయై కాని
అద్దుకొని మిగులఁగ నందేమి లేదు
వొద్దికఁ బుట్టుటయును వుడుగఁజూచుటెకాని
కొద్దితోడఁ గాలమేమి గురియై నిలువదు

॥ విచా ॥

౧. 'అలమేలుమంగపతి...రేఖ' వకురగల భావము అంత సుగ్రహముగ లేదు.

౨. 'అలమేలు....వాఁడు' వరకుగల భాగమును 'కలవారు యిలలోపీరు' అని పూ.ము.పా. పరిష్కర్తల భావముగా తోచుచున్నది. 'కలవారు' అనునది అధ్యాహార్యము. 'యిలవీరని' విభజించి చూసినారు. 'అలమేలు....వాఁడు' వరకు గల భాగము 'కలవారు యిలవీర=, 'వీరే నీదాసులు' అని అన్వయముగా తోచుచున్నది. 'నీ దాసులకు' విభక్తి అతుకుట లేదు. కాని 'యిల వీర అని' 'అని' వదము గూడ అధ్యాహారించుకొన్నచో అర్థము సుగ్రహము సంగతము అగునని తోచుచున్నది.

అన్నము భుజించేదియు నాకలి గొనేదెకాని
యెన్నికకుఁ జెప్పిచూప నేదియు లేదు
ఇన్నిటఁ దిరిగాడేని ఇంటికి వచ్చేదే కాని
పన్నీ తననిలుకడ భావించ లేదు

“ విచా ”

జవ్వనము మోచేదియు సరి ముదుసేదే కాని
తప్పి కట్టుకొనే దేది దాచే దేది
సవ్వతా సరిమేల్మంగనాయక శ్రీవేంకటేశ
రవ్వల నీ వేలికపు రక్షించు మిఁకను

“ విచా ” 271

శంకరాభరణం

ఇంతకంటే నేమిసేసే మిదే మా మానసపూజ
సంతతము నీవు తొల్లే సర్వసంపన్నుడవు

“ పల్లవి ”

అంతర్యామివై నమీకు నావాహన మదివో
అంతటా విష్ణుడ మీకు నాననము వేసినది
పంతపుఁకోనేరే మీకుఁ బలుమారు సర్వము
చెంతనే గంగాజలముచల్లమీకుఁ బాద్యము

“ ఇంత ”

జలధు లన్నియును నాచమవిద్యము మీకు
అల యా వరుణజల మిదియే స్నానము
పలనుగా మీమహిమలే వస్త్రాభరణములు
ఆల వేదములే మీకు యజ్ఞోపవీతములు

“ ఇంత ”

ఇరవుగఁ గుట్ట తొల్లిచ్చినదే మీకు గంధము
ధర మాలాకారునిపూదండలే మీకు పువ్వులు
ఉరుగతి మౌనులహోమమే మీకు ధూపము
తిరమైనమీకు రవితేజమే దీపము

“ ఇంత ”

౧. పాటలో సంచదశోపచారములే కలవు. ‘వీరాజనము’ తప్పిపోయినది.

నానామృతములే మీకు నై వేద్యతాంబూలములు
 పూవినభక్తి షోడశోపచారములు
 అనుక శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
 తానకపుజపములే తగ మీకు నుతులు

॥ ఇంత ॥ 272

శ్రీరాగం

రాజీవనేత్రాయ రామవాయ నమో
 సౌజన్యవిలయా య జానకీకాయ

॥ పల్లవి ॥

దళరథతనూజాయ ౧ తాటకదమనాయ
 కుశికసంభవయ జ్ఞగోపనాయ
 పశుపతిమహాధనుర్భంజనాయ నమో
 విశదభార్గవరామవిజయకరణాయ

॥ రాజీ ॥

భరితధర్మాయ కూర్పణభాంగహరణాయ
 ఖరదూషణాదిరిపుఖండనాయ
 ౨ తరణిసంభవనై న్యదక్షకాయ నమో
 విరుపమమహావారినిధిబంధనాయ

॥ రాజీ ॥

మాతరావణాయ ౩ సంయమినాథవరదాయ
 అతులితాయోధ్యాపురాధిపాయ
 హితకర శ్రీవేంకటేశ్వరాయ నమో
 వితతవావిలిపాటివీరరామాయ

॥ రాజీ ॥ 273

జలిత

భోగము నేను నీకు, భోగివి నీవు

శ్రీగురుఁడ విద్విటాను చిత్తగించు నన్నును

॥ పల్లవి ॥

౧. సంస్కృతకీర్తనలో 'తాటక' అను తత్పనుపదము వింత. 'తాటకా' కావచ్చు.

౨. 'తర....కాయ' = సుగ్రీవనైన్యాధిపత్యము; ౩. 'సంయమి' రేఖ.

చక్కవిజన్మపునంసాచవృక్షమునకు

పక్కన(న?)ఫలము నీవు భావించుగా
మక్కువఁ గర్మమనేటిమత్తగజమునకును
యెక్కినమావటీఁగవు యెంచఁగ నీవు

భోగ ॥

నెట్టన దేహమనేటి సర్మలరాజ్యమునకు

పట్టమేలుచుండినభూపతిని నివే
దిట్టయైనచి తమనేఁ తేజగుఱ్ఱమునకు
వొట్టుక రేవఁతుఁడవు పుపమింప నీవు

భోగ ॥

సంతతమైనభక్తిచంద్రోదయమునకు

రంతులఁ జెఁగుసమ్మదిమవు నీవు
చెంతల శ్రీవేంకటేశ జీవుఁడనేమేడలోన
అంతర్యామిప నీవు అంతెలఁ జూచినను

॥ భోగ ॥ 274

రేకు 158

నాళంగనాట

కౌసల్యానందనరామ కమలాప్తకులరామ

భానురవరద జయపరిపూర్ణరామ

॥ పల్లవి ॥

మునుప దశరథరాముఁడవై తమ్ములు నీవు

జనించి తాటకఁ జంపి జన్మము గాచి
వెనుకొని హరువిల్లు విరిచి సీతఁ బెండ్లాడి
అనుమతి పరశురామునిచేఁ గైకొంటివి

॥ కౌస ॥

సువ్వనాతి శిషించి సొరిది రుషులఁ గాచి

అప్పుడే ఖరదూషణాదులఁ గొట్టి
చొప్పుతో మాయామృగము సోదించి హరియించి
కప్పి హనుమంతు బంటుఁగా నేకకొంటివి

॥ కౌస ॥

గ. తేజగుఱ్ఱము = 'ఉత్తమాశ్వము' కావచ్చు. రేకున్న పునరుక్తి.

సొలసి వారి నడచి సుగ్రీవుఁ గూడుక
జరిది జరించి లంక సాధించి
వెలియ రావణు గెల్చి పిఠీషణుని మన్నించి
దెలిగితి వయోధ్యలో శ్రీవేంకటేశుఁడ

॥ కాస ॥ 275

గాళ

గట్టిగాఁ దెలుసుకొంటే కన్నదే కంటి గురుమ (తు?)
దట్టమై సుజ్ఞానము తనలోనే వున్నది

॥ పల్లవి ॥

బయలే పంటలు వండె బయలే పాడి విదికె
బయలు ప్రపంచమై భ్రమయించెను
బయటనే ప్రకృతియు బయటనే జీవులు
బయటనే బ్రహ్మము పరిపూర్ణమాయె

॥ గట్టి ॥

అకసము చూలాయ నాకసము రూపులాయ-
నాకసము సంసారమై యలవడెను
అకసాన దివియును నాకసాన లోకములు
అకసాన శ్రీహరి యవతారమందెను

॥ గట్టి ॥

అంతరంగమే భోగము అంతరంగమే యోగము
అంతరంగమే అన్నిటి కావాసమయ్యె
అంతరంగాన శ్రీవేంకటాద్రిపుఁ డున్నవాఁడు
అంతరంగాన మోక్షము అతడే యొకఁడెను

॥ గట్టి ॥ 276

గాళ

ఆతురబిందుగుఁడవు హరినారాయణ కృష్ణ
మాతలఁ పెట్టిగి నీవే మన్నించితి విపుడు

॥ పల్లవి ॥

౧. 'గురుమ' ఈ వాఙ్మయమున చాంచోల్ల కందు. 'పెద్దరికము' 'తేజము'
ఇత్యాదిగ అర్థములు కావచ్చు. చూ. సంపు. 25. పీఠిక పేజీ 12.

గురుకుమారులఁ దెచ్చుకొని రక్షించినయట్లు
 ధరలో గజరాజు నుద్ధరించినట్లు
 గరిమఁ జెరలుమాన్చి కాంతలఁ బెండ్లాడినట్లు
 సిరులతో మముఁ దెచ్చి సేవలు గైకొంటివి

॥ అతు ॥

నేరువుననే రుకుమిణిదేవిఁ దెచ్చినయట్లు
 ధీరత మునిపుత్రులఁ దెచ్చినయట్లు
 భారమైనయహల్యశాపము మానిపినయట్లు
 గారవించి మము నేఁడు కరుణఁ జూచితివి

॥ అతు ॥

లంక సాదించి సీతను లలిఁ జేకొనినయట్లు
 తెంకికి ననిరుద్ధునిఁ దెచ్చినయట్లు
 అంతల శ్రీవేంకటేశ అట్టె నీదాసులమని
 పొంకముగ మాపాలిటఁ బొసఁగి యేలితివి

॥ అతు ॥ 277

శంకరాభరణం

వేదములు నుతించఁగ వేడుకలు దైవారఁగ
 ఆదరించి దాసుల మోహననారసింహుఁడు

॥ పల్లవి ॥

నెఱులజడలతోడ నిక్కుఁగర్జములతోడ
 కుఱుచకొమ్ములతోడ కోఱలతోడ
 పుఱక సిరిఁ దొడపై నుంచుక సింహాసనాన
 మెఱసిఁ బ్రతాపములు మేటినారసింహుఁడు

॥ వేద ॥

విడుపమీసాలతోడ విట్టూరుపులతోడ
 మిడిగుడ్లతోడ దెల్లవిమేనితోడ
 వొడలసొమ్ములు వెట్టి వొడ్డోలగమై వుండి
 కడు మంచివరాలిచ్చి ఘననారసింహుఁడు

॥ వేద ॥

చిలుకుగోళ్లతోడ నెలవినవ్వులతోడ

బలు[ం]జిహ్వతోడ యోగపటైముతోడ

అలరి శ్రీవేంకటాద్రి సహోబలగిరిని

అల[ం]ప్రహ్లాదువిఁ గాచె నాదినారసింహుఁడు || వేద || 278

శ్రీరాగం

సకలలోకనాథుఁడు జనార్దనుఁ డితఁడు

కుకయోగివంద్యునిసుజ్ఞాన మెంత

|| పల్లవి ||

మరునితండ్రికిని మఱి చక్కఁదనమెంత

సిరిమగవిభాగ్యము చెప్ప నెంత

పురుషోత్తముఘనత పొగడఁగ విఁత నెంత

గరిమ జలధిశాయి కిగంభీర మెంత

|| సక ||

వేవేలుముఖాలవావివిగ్రహము చెప్ప నెంత

భూవల్లభునివోరుపు పోలింప నెంత

వావిరి బ్రహ్మతండ్రికి వర్ణింప రాజన మెంత

యేవల్లఁ జక్రాయుధుని కెదురెంచ నెంత

|| సక ||

అమితవరదునికి బౌదార్యగుణ మెంత

విమలాసురవై రివిక్రమ మెంత

మమతల నలమేలుమంగపతిసౌఖ్య గెంత

అమర శ్రీవేంకటేశుఅధిక్య మెంత

|| సక || 279

సామంతం

కోటిమన్మథాకార గోవింద కృష్ణ

పాటించి నీమహిమలే పరబ్రహ్మము

|| పల్లవి ||

౧. 'కింహ్వ' రేకు. ౨. 'ప్రంహ్లాదు' అని రేకు.

౩. 'గాంభీర్య' కావచ్చు. లేదా ధర్మవ్రదాన విర్దేశము కావచ్చు.

అకాశమువంటిమేన నమరెమూర్తివిగాన
అకాశనదియే నీకు నభిషేకము
మేకొని నీవే నిండుమేఘవర్షుడవుగాన
నీకు ౧ మేఘపుష్పాలే పన్నీరుకావు

॥ కోటి ॥

చంద్రుడు నీమనసులో జనించె నటుగాన
చంద్రికలు కప్రకాపై సరి నిండెను
ఇంద్రనీలపుగనుల యిలధరుడవుగాన
తంద్రలేవియీ పెచూపే తట్టువునుఁగాయను

॥ కోటి ॥

లక్ష్మీపతివిగాన లాగుల నీవురముపై
లక్ష్మి యలమేలుసుంగే లలి నీతాళి
సూక్ష్మమై శ్రీవేంకటేశ చుక్కలపొడవు గాఁగ
పక్ష్మినక్షత్రములే యాభరణహారములు

॥ కోటి ॥ 280

రేకు 159

పాడి

చంచలపడఁగవద్దు సారె సారె గోరవద్దు
పొంచుకున్నదై వమే బుద్ధులు నేర్పిని

॥ పల్లవి ॥

లోకరక్షకుఁడు నాలోననే వున్నాఁ డిదే
నాకు నభయములిచ్చి నన్నుఁ గాచుమ
శ్రీకాంతుఁ డీతఁడే నాచిత్తములో మలసీవి
దాకొవి శుభములెల్లాఁ దానే వాసఁగును

॥ చంచ ॥

పరమపురుషుఁడు నాప్రాణనాథుడైనాఁడు
పరగ నాపాలివాడై బ్రదికించును
ధరణీకుఁ డీతఁడే నాదాపుదిందై కడఁగీవి
నిరతి నేపొద్దును మన్నించును మమ్మెపుడు

॥ చంచ ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు నాజిహ్వాఁ దగిలి వున్నాఁడు
 పావనునిఁ జేసి నాకు ఫల మిచ్చును
 గోవిందుఁ డీస్వామి నన్నుఁ గొలిపించుకొన్నవాఁడు
 యీవలనావల నాకు నిహపరా లిచ్చును   "చంచ" 281

రామక్రియ

నెట్టన శ్రీనతిమగనికి శరణు
 దిట్టయై సర్వేకుఁడైనదేవునికి శరణు   "పల్లవి"

చెరిఁగి జగత్తులకు జీవులకుఁ బ్రాణమై
 నెలివై వుండేయాతనికి శరణు
 తెలివై మఱివై దేహాలలో సూత్రమై
 వలనై రక్షించేయట్టివానికి శరణు   "నెట్ట"

చక్కఁగా వేదములకు సకలశాస్త్రములకు
 నెక్కించి గుఱుతైనవానికి శరణు
 దిక్కుదెసయి స్వతంత్రుఁడయి తేరినఆదిమూలమై
 అక్కజపుమహిమలయాతనికి శరణు   "నెట్ట"

యిరవుగఁ గరుణించి యిహపరాలోనగేటి—
 విరతిశ్రీవేంకటేశునికి శరణు
 గురువై తల్లిదండ్రయై గుణము సుజ్ఞానము—
 లెరవులేక యిచ్చేటియాతనికి శరణు   "నెట్ట" 282

మాళవి

పురుషులకు పురుషుఁడవు పురుషోత్తమా
 పురుఁడు లే దిఁక నీకుఁ బురుషోత్తమా   "పల్లవి"

పొలసులాడకు నీవు పురుషోత్తమా
 బులిసి లోఁగఁగనేల పురుషోత్తమా
 పొలమురాజపు నీవు పురుషోత్తమా నీ
 పొలఁకు వదే కంబమునఁ బురుషోత్తమా || పురు ||

పొడవులకుఁ బొడవైన పురుషోత్తమా విరుదు
 పుడిసిక్లఁ జల్లితివి పురుషోత్తమా
 పుడికి సతిఁగైకొంటి పురుషోత్తమా
 పొడమెఁ జీకటితప్పు పురుషోత్తమా || పురు ||

బూటకపుబుద్ధిగలపురుషోత్తమా
 పోటిఁ గుఱ్ఱపుఁబసల పురుషోత్తమా
 మేటి శ్రీవేంకటముమీఁద నొసఁగే విదివో
 పూటపూటవరాలు పురుషోత్తమా || పురు || 283

సామంతం

అన్నిటికి మూలమని హరి నెంచరు
 పన్నినమాయలో వారు బయలువాఁకేరు || పల్లవి ||

ప్రకృతిబోనులలోపలఁ జిక్కి జీవులు
 ఆకట చక్కనివార మనుకొనేరు
 సకలపుణ్యపాపాలసందిజన్మములవారు
 వెకలిసంసారాలకే వేడుకపడేరు || అన్ని ||

కామునియేట్ల దిగఁగారేటిదేహులు
 దోమటితమబడుకే దొడ్దదనేరు
 పామిడికోరికలకు బండ్తైనవారలు
 గామిడితనాలఁ దామే కర్తలమనేరు || అన్ని ||

ఇతరలోకాలనెడియేతపుమెట్లప్రాణులు
కతల మోక్షమార్గము గంటిమనేరు
తతి నలుమేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వర
మతకాన నున్నవారు మారు మలసేరు

॥ అన్ని ॥ 284

వరాళి

౧ ఏటిజాణతనమే యేమే నీవు

కోటియైనా యాటది కక్కురితికిఁ జొచ్చునా

॥ పల్లవి ॥

వరుసకువచ్చి యావనిత గాచుకుండఁగా

యెరవులనన్నఁ బిరినేల పిల్చేవే

తెరమఱంగున నొక్కతకు మీఁదెత్తినమోవి

యిరవుగ నీకది యెంగిలిగాదా

॥ ఏటి ॥

పొందె నయాపె యింటిలో బోనము వెట్టుకుండఁగా

విందు నీవేల చెప్పేవే విభునికిని

అందాకె మనసుపెట్టినటువంటికాఁగిలి—

కిందటనే ఎవాడి మిగిలినదిగాకా

॥ ఏటి ॥

సేనవెట్టినమగువ చెఱఁగువట్టుకుండఁగా

ఆసతో నీవెట్టు గూడి యరిరితివే

యాసరినే శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నన్నుఁగూడె

వోసరించితే బువ్వము పూరఁబొత్తుగాదా

॥ ఏటి ॥ 285

ముఖారి

౩ ఇంతిజవ్వనవనాన నిన్నియు నెరికొనెను

వంతులవాసులతోడ వలరాచపాఁజులు

॥ పల్లవి ॥

కుతిలాలు మాని సరిఁ గూడున్నవి చూడవే
 సతియురముమీఁదట చక్రవాకాలు
 గతిగూడ గుంపుగట్టి కాపురమునేసీ నవే
 మితిమీరి శిరసుపై మేఁటితుమ్మిదలు

॥ ఇంతి ॥

కలికినాలతోడఁ గడుమించిఁగదవే
 జలజాక్షిమోముననే చకోరములు
 పలుకులలోననే పాడుకొనె నిపు డిట్టె
 చెలరేఁగి మోచిమీఁద చిలుకమొత్తములు

॥ ఇంతి ॥

తగుశ్రీవేంకటేశ్వరుడంద నిల్చిఁ జూడవే
 మగువనడపులనేమంచిహంసలు
 మిగుల రతివేళను మెరసీఁ దా మిన్నిటాను
 పగటుఁగు త్తికలోన పావురములు

॥ ఇంతి ॥ 286

రేకు 160

భైరవి

ఎవ్వరినేర్పులు జెప్ప విందు నేది
 రవ్వసేయక జీవుల రక్షించవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

తలపోసి తలపోసి ద్యానమునేతును విన్ను
 యెలమి నింతని నిశ్చయింపలేరు
 పలుమారు సీగుణాలు పైకొని నుతింతురు
 కొలఁదివెట్టుచు మీగుణులు లెంచలేరు

॥ ఎవ్వ ॥

పొదిగి పొదిగి విన్నుఁ బూజలెల్లాఁ జేతురు
 యెదుట నీశ్రీమూర్తి యెఱుంగలేరు
 వెదకి వెదకి సారె విందురు నీకతలెల్లా
 పదిలపునీర్తి పట్టఁగలేరు

॥ ఎవ్వ ॥

నిక్కి నిక్కి చేతులెత్తి నీకు మొక్కుదురుగాని
మక్కువ నీమహిమ నమ్మగలేరు
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశ యిటు నీకరుణచేత
తక్కక విన్ను సేవించి తనియలేరు

॥ ఎవ్వ ॥ 287

మాళవిగౌళ

ఇన్నిటికిఁ బ్రేరకుఁడు యీశ్వరుఁ డింతే
పన్ని యీతనిఁ దెలిసి బ్రదుకుటే జ్ఞానము

॥ పల్లవి ॥

మనసునఁబుట్టినమంకుఁగామక్రోధాలు
పనిలేవు తనకంటేఁ బాప మంటదు
పనివి తొడమ నూడి పండు తీగె నంటదు
జనులకెల్లాఁ బ్రకృతినహజ మింతే

॥ ఇన్ని ॥

చేతులారఁ జేసేటిచేకొన్నకర్మానకు
ఘాతలఁ గర్తఁ గానంటే కట్టువడఁడు
ఆతల నబక ముంచినట్టివేడి చెయ్యంటదు
జాతి దేహమునొఁచినసహజ మింతే

॥ ఇన్ని ॥

వాకుననాడినయట్టివట్టిపల్లదాలనెల్లా
దాకొని పొరయనంటే తప్పులే లేవు
పైకొని శ్రీవేంకటేశుబంటుకు వశకు లేదు
నై కమైనహరిభక్తిసహజ మింతే

॥ ఇన్ని ॥ 288

సాళంగనాట

జయ జయ నృసింహ సర్వేశ
భయహర వీర ప్రహ్లాదవరద

॥ పల్లవి ॥

మిహిరశశినయన మృగనరవేష

జహిరంతిస్థలపరిపూర్ణ

అహినాయకసింహాసనరాజిత

బహుళగుణగణ ప్రహ్లాదవరద

॥ జయ ॥

చణులపరాక్రమ సమఘనవిరహిత

నిటలనేత్ర మౌనిపణుత

కుటిలదైత్యతతికుక్షివిదారణ

పటువజ్రనఖ ప్రహ్లాదవరద

॥ జయ ॥

శ్రీవనితాసంశ్రితవామాంక

భావజకోటిప్రతిమాన

శ్రీవేంకటగిరిశిఖరనివాస

పావనచరిత ప్రహ్లాదవరద

॥ జయ ॥ 289

సామంతం

ఎంత వలచితివయ్యా యింతికి

చెంతనుంటే రేతనవ్వే నేనపాలుగావా

॥ వల్లవి ॥

చెలి నీపైఁ జిగురాకు చిదిమివేసితేను

వలరాజడిదమని వంచించితివి

వెలయఁగ విరహపువేళ వాడెక్కుఁగాక

మెలుపునఁ గదిసితే మెత్తనేకాదా

॥ ఎంత ॥

చినరుహాక్షి పుబ్బాది ప్రేమ నీపైఁ జల్లితేను

వసంతునిచొక్కనుచు వసివాడేవు

పెనఁ దెరమరఁగైతే వేగమే నామెక్కుఁగాక

రసికత నొద్దనుంటే రజమేకాదా

॥ ఎంత ॥

అలమేలుమంగ సురటట్టే నీపై విసరితే
మలయానిలు వేడంటా మాటువెట్టేవు
తలచి శ్రీవేంకటేశ దవ్వైతే వేడెక్కుగాక
చలపట్టి కూడితివి చల్ల నేకాదా

॥ ఎంత ॥ 290

శ్రీరాగం

ఎంత లేదు నీబట్టి యెరగరా యిందరును
దొంతిబెట్టేవు అస్తిమాలు దొరకుదాకాను

॥ పల్లవి ॥

పొరుగాపెప్పెవలపు పూసేవు నామీద
వరుసల వద్ది కాపె వచ్చుదాకాను
సరుస నావంక నీవు వక్కా జూచే వప్పటిని
ఆరసి యవ్వలిపొందు అదనోదాకాను

॥ ఎంత ॥

కడవారిపొందు నాతో గని వుచ్చుకొనే విట్టే
అడరి వారితో మాట లంపుదాకాను
నడుమ నప్పులెల్లాను నవ్వేవు యీవేశను
వుడివోనియట్టికాగి లొనరుదాకాను

॥ ఎంత ॥

పోరచిపనితమారు పొదిగేవు నన్ను విట్టే
చేరి యాపె నిన్నుగూడి చెలగుదాకా
యారీతి శ్రీవేంకటేశ యిట్టే నన్ను గూడితివి
కోరికె లన్నియును జేకూరుదాకాను

॥ ఎంత ॥ 291

శుద్ధవసంతం

3 ఇవిగో మీమహిమలు యేమని పొగడవచ్చు
జవళి నెంచిచూచితే సరిబేసివంటివి

॥ పల్లవి ॥

అంగనలచూపులు ఆరతులవంటివి

కుంగక నీవు కొలువై కూచున్నవేళ

చెంగట లేతనవ్వులు సేనపాలవంటివి

కొంగులువట్టుచు నీవు కొనరేటివేళ

॥ ఇవి ॥

కాంతలపలుకులెల్లా కప్పురాలవంటివి

అంతలో నీవు సరసాలాడేటివేళ

బంతిమోపులయీవులు పాలకూళ్లవంటివి

మంతనాన నుండి నీవు మన్నించేవేళను

॥ ఇవి ॥

వెలెదులకాగిళ్లు విడిదిండ్లవంటివి

చలముల నీరతులు సలిపేవేళ

యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిట్టై నన్నుఁ గూడితివి

తలఁపులవంటి వన్నీ తమకపువేళను

॥ ఇవి ॥ 292

రేకు 161

లలిత

ఎట్టిదో మీమాయావిలాసము యెఱిగిన నెఱిగనీదు

అట్టై మాగురుననుమతినే ప్రత్యక్షమవైతివిగాని ॥ పల్లవి ॥

కరుణాకరా మిమ్మునుఁ గవి తెలియఁగలేను

ధర మీమహిమలు వినివిని తగ నరుదందుదును

నరహరి నీవు నాలో నుండఁగ నమ్మక పురాణకథలందు

ఆరయఁగ మీచరితలు చెప్పఁగ నాసతోడ మిమ్ముఁ దలంతును ॥ ఎట్టి ॥

జగదీశ మీనామంబులు జపించనలయుదును

వెగటుగ నీచిత్రస్పష్టి చూచి మిమ్ము వెదకుదు వింతటను

నగధర మీపై భక్తి సేయఁగ మనంబున నొడఁబడను

పగటున మీరిచ్చువరములకొరకే వలుమారు మీకు

మొక్కుకొందును ॥ ఎట్టి ॥

శ్రీవేంకటేశా నీమూరితి చింతించి చేపట్టగలేను
 దేవుడ వనియెడువిశ్వాసమునకే తిరముగఁ గొలిచెదను
 శ్రీవనితాధిప వేదాలు మిమ్మునుఁ జెప్పఁగా నే తర్కింపుదును
 వేవేలుపరుషలు సేవింపఁగ నీవే కర్తవని నిశ్చయింతును || ఎట్టి || 293

లలిత

అతని నడుగవో చిత్రగుప్త నాయందలియోఁగాము లన్నియును
 అతడే మీ కుత్తరము చెప్పెడిని యన్నిటికిని మముఁ దడవకుమీ
 || పల్లవి ||

కరచరణాదులు నాకుఁ గల్పించినయతఁడే
 గరిమల నావుభయకర్మసంఘములకుఁ దాఁ గర్తా
 సరుగఁ బ్రాణము లొసఁగి చైతన్య మతఁడే
 పరగఁగ నాయపరాధంబులు పరిహరింపఁ గర్తా || అత ||

ఁమణితో ననుఁ బుట్టించి రక్షించేయతఁడే
 అమరఁగ నన్ను వహించుక నావశుకంతయుఁ దీర్చుగఁ దాఁ గర్తా
 ప్రమదమున నాయంతరాత్మయైపాదుకొన్నయతఁడే
 మమతల మీలోకము చొరకుండా మాఁటలాడుకొనఁ దానే కర్తా || అత ||

యెప్పుడుఁ బాయక దాసునిఁగా నేఁకొన్నయతఁడే
 తప్పక యిహముఁబరమున్జిచ్చి వారులు దడవకుండఁ జేయఁగఁ
 గర్తా

చెప్పఁగ నాపాలిదేవరా శ్రీవేంకటేశుఁ డతఁడే
 అప్పణిచ్చి మిము సమ్మతి సేయుచు నటు మముఁ గావఁగఁ
 దానే కర్తా || అత || 294

లలిత

అవధారు పరాకుసేయకు మపరాధముగా నెంచకు
 వివరింపఁగ నీవే గతి విష్ణుడ మన్నించఁగదే || పల్లవి ||

నాకునాకే నీనన్నిదానము గల్పించుకొని
 చేకొని విన్నపములెల్లాఁ జేయుచున్నాఁడను
 కాకునేసి నన్ను వీఁడెంత గట్టువాయయనక
 శ్రీకాంతా నీం వింతట నుండువు చిత్తగించి వినవే   " అవ "

చూచిచూచి నీమూరితి నాసొమ్ముగఁ జేసుకొని
 చేచేత నాలో ధ్యానముసేయుచున్నాఁడను
 కాచుకొని వీనికి నాకూఁగారణమేమనక
 యేచోటా నీరూపమే హరి యెదలొ నుండఁగదే   " అవ "

కోరికోరి నేనూరక నీకొలుపుగడించుకొని
 చేరి నీపూడిగములు సేయుచున్నాఁడను
 యీరీతులు శ్రీవేంకటేశ్వర యివి యేటిసలిగలనక
 నారాయణ సర్వేశ్వరుఁడవు నన్ను నేలఁగదవే   " అవ " 295

లలిత

ఎట్టు సేయఁగలవాఁడవో యిఁక నీచేతిది నాపునికి
 నెట్టిన నీదాసుఁడనై తిని నీచిత్తం బిఁకను   " పల్లవి "

సారెకుఁ గొలుపునేతు చనవులు నీ విత్తువోయనుచు
 నేరకున్నాఁ బాడుదును నీవు మెత్తువనుచు
 వోరిచి పుపవాసములుండుదు నొగి దయదలంతువోయనుచు
 చేరి వాకిలిగాచుకుండుదు చిత్తమురావలెననుచు   " ఎట్టు "

కమ్మటి నిచ్చకములు నెరపుదు తై వసముగావలెననుచు
 పుమ్మడి నీగుణాలు వొగడుదు పూరక మొగమోడుదువనుచు
 నెమ్మది మొక్కులు నే మొక్కుదు నేరములెంచక కాతువని
 నమ్మి విన్ను నేఁ బూజింతు నను నీ వీడేరింతువని   " ఎట్టు "

అసతో నిను భావించు అన్నిట నన్నేలుదువనుచు

వేసరక నీమంత్రము నుడుగుదు వేగమే వరమొసఁగుదువనుచు

రాసికి నెక్కఁగ శ్రీవేంకటేశా రక్షించితి విప్పుడు నన్ను

వాసితోడ నే నిన్నుఁ దగులుదును వదలక నాపాలఁ గలవనుచు

॥ ఎట్టు ॥ 296

శ్లో 162

గౌళ

ఇట్టులై తేఁ బుణ్యము నీకు యిది పుపకారంబౌను

తిట్టుకన నీకీరితి వొగడుదురు తలకొని యిందరును ॥ పల్లవి ॥

సురాసురగంధర్వయక్షులు మిమ్ముఁ దెలియఁగలేరు

పరాశరాదులు మీరూపు భావించఁగలేరు

నరు లెరుఁగుదురా మిమ్ము నారాయణ నీవే సులభుఁడవై

కరీంద్రుఁ గాచినయటువలెఁ గాతువుగాక ॥ ఇటు ॥

సనాతనబహువేదశాస్త్రంబులు మిము నుతింపలేవు

అనంతయజ్ఞంబులు మిమ్ము నటు సాధించఁగలేవు

తనూధరు లెంతటివారు దామోదర నీవే అహల్యను

వినోదముగఁ గాచినయటువలె వెనఁ గాతువుగాక ॥ ఇటు ॥

రమాసతిఁ నీశామహిరామలు మీతలఁ పెఱంగరు

నమేతులై నశేషాదులు మీజాడ మీరలేరు

తమోమయు లిందరును ధరణిధర శ్రీవేంకటేశ

నమోనమో యని మొక్కఁగాఁ ననుఁ గాతువుగాక ॥ ఇటు ॥ 297

సామంతం

సరిగాఁడు వీఁడన వలదు జగమున రాజు శవలసినది దేవులు

యిరవుగ నందరు లోకములోపల యిది నానుడిమాట ॥ పల్లవి ॥

జగదేకబంధుడవట సకలజీవులకును, గుఱుతుగ
మొగముచూపవయ్యా మీకు మొక్కెద విదె నేను
తగులై నచుట్టరికము దాచగ వికనేలా
తెగరావిమమకారము తెలుపగవలెగాని

॥ సరి ॥

యితవై నప్రాణమవట యీచరాచరములకు, అభయము
సతత మియ్యవయ్యా మాకును సన్నుతింతు నిన్ను
మతిఁ బాయనికూటంబులు మానుస మరి యాలా
జతనంబునఁ జాలాఁబ్రియములు జరపగవలెగాని

॥ సరి ॥

నెలవై నయేలికెవట నీదాసులకెల్లా, వేశలు
దెలియఁజెప్పవయ్యా మిమ్మును తిరముగఁ గొలిచెదను
బలువయిన శ్రీ వేంకటేశ పరాకు లికనేలా
చెలరేగి నీసులభత్వమే చెలింపవలెగాని

॥ సరి ॥ 298

ఎదురుమాటలాడితి నీకు యీలప్పుడు లోఁగొను నీవు
పదలఁదగదు నీకు పంతములిచ్చితిఁ గావఁగదే

॥ పల్లవి

మునుపే నే విన్నవించితిని విన నవధరించితిని నీవు
వెనకవేసుకో శరణు చొచ్చితిని విడువకు వన్ననుచు
ననుఁజూచి 'దేహి' యంటే 'నాస్తి' యనరాదు నీకు
ఘనయాచకుడను నేను కడుదాతవు నీవు

॥ ఎదు ॥

వెదకి విను వేడుకొంటిని విచ్చేసితిని మాయంటికి
వదలఁదగదు నీభక్తి యొనఁగు నీవాఁడను పాయకుమనుచు
పదిలంబుగ మొక్కివచ్చేతులు బలిమిఁ గోయరాదు
యిదివో బంటను నేను యేలినవాఁడవు నీవు

॥ ఎదు ॥

మరిగి నీముద్రలు మోచితిని మన్నించితి విటు నను నీవు
కరుణతోడ నాయపరాధంబులు కడపు కావుమనుచు
యిరవై నీపేరు వెట్టితే నిష్కాకౌనక పోరాదు
నరమాత్రుడ నే శ్రీ వేంకటేశ నాయకుడవు నీవు ॥ ఎదు॥299

సామంతం

ఏదిగతి నే నొక్కడనే యెందరి కోపుదును
నీదయతో మన్నించగదవే నీరజనాభా ॥ పల్లవి ॥

మోహంధకారము యెక్కడచూచిన ముంచుకవున్నది
దేహాభిమానము అందుకుఁ దోడు దీకొనివచ్చిని
సాహసభూతము ఘనహింసలకే చాఁపించీఁ జేయి
దాహపుటాసలు వెనకముందరల తరవులువెట్టిని ॥ ఏది ॥

కోపాగ్నికణములు సారెకుఁ జుట్టుక గుబ్బతిలఁదొడఁగె
పైపై వయోవికారంబులు చలపట్టుక తిరిగీని
చాపలగర్వము యెవ్వరినై నా సాధింపించిని
తీపులధనములు १ మీఁదిమీఁదనే తీడిపులు రేచిని ॥ ఏది ॥

భావజవిలాస మప్పటప్పటికి బలుములు చూపిని
వేవేలుసంపద రెందుచూచినా వేడుకనేసీని
శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగను చేకొనుదేవుఁడా
యావేశను న న్నేలితివి నాకు నిన్నియు తగ వసమయ్యాని
॥ ఏది ॥ 300

రేకు 163

సామంతం

ఆనతియ్యగదవే అందుకే కాచుకున్నాడను
పూనుక నీ వెంతనేర్పరివై నా భువి మనసుపేదను నేను ॥ పల్లవి ॥

కొలిచేమనేబంటు నీకుఁ గోటానఁగోట్లు గలరు నిన్నుఁ
దెలిసేమనేజ్ఞానులు తెందేప యన్నారు
తలఁచి వరములడిగేవారలు తలవెంట్రుకలందరు వారె
యిల సందడిలో నాకొలుపు యెటువలె నెక్కినో   ॥ ఆన ॥

పనులకుఁ బాల్పడినవారు బ్రహ్మాదిదేవతలకు
 వినుతులు సేయఁగి దొడంగినవె వేదరాసులకు
 మునుకొని ధ్యానించువారు మునులెందరైనాఁ గలరట
 వినయపురామనవిసవపులకు వేళ రెపుడు గలిగినో ॥ ఆన ॥

పున్నతితోడుత నిన్ను మోచుటకు పున్నయ గరుడఁడు శేషుఁడు నీకు
అన్నిటాను నీకాఁగిటిలోపల నలరీ నలమేల్కొంగ
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశా నన్నును యేతిలి వింతటిలోనె
పన్నిననామొక్కులు నీ కేజాగులఁ జేరీనో   ॥ ఆప ॥ 301

సామంతం

ఇప్పుడే నే నొడఁబడ మరవఁగఁదగదుజెప్పితి యెల్లనాఁడు
 నెప్పున నే నెంతకల్లరినైన నీదాసుఁడవని యందురుగా
" పల్లవి॥

మఱతునో తలఁతునో నిన్ను మాఁటల నేతప్పు గలుగునో
యెఱఁగక నీదాసులఁజూచి యేమని పలుకుదునో
నెఱసిననాకర్మఫలంబులు నీకు సమర్పణ సేసితిని
మఱి నామీదట నేరము తెంచక మాధవ నన్నిట రక్షించవే
॥ ఇప్పు ॥

అలతునో సొలతునో నే నీయందు భక్తి సేతునో ३ సేయనో
యెలమిని నీకు నివేదించక యేమేమి భుజియింతునో
తలఁచేటినామననే నీకును ధనముగాఁ గప్పము వెట్టితిని
పలుమరు నన్నును తగవుకుఁదియ్యక పరమాత్మా నమఁ
గావఁగదే ॥ ఇప్పు ॥

౧. 'దొడగి నవె' పూ.ము.పా. ౨. 'నెంతటి' పూ.ము.పా. ౩. 'కాయన' రేఖ.

నేరనో నేర్తునో నీర్దైవికత్వము నమము నమము మానితిన్
 నీరూపము నే నేవించి యెక్కడ నే ననుచుండితిన్
 మేరతోడ మావారు చెప్పఁగా మి మ్మించెట నే నమ్మితిని
 వారిఁ జూచైన శ్రీవేంకటేశా పరదుఁడవై మము మన్నింపఁ
 గదవే || ఇప్పు || 302

ముఖారి

సర్వేశ్వరా నీతో సరి యెవ్వరు
 పూర్వపువారు చెప్పఁగాఁ బూచి కొలిచేఁగాని || పల్లవి ||

చేరి వేదములు నిన్నుఁ జెప్పఁగా వినుటేకావి
 నీరూపము దర్శించేవార లెవ్వరు
 అధరుణిలో నీయవతారాలే చూచుట
 దీరత నీమహిమలు తెలిసేవా రెవ్వరు || సర్వే ||

భూమివారిఁ జూచి నిన్నుఁ బూజలు పేయుటగాని
 కామించి నీతో మాటాడేమను లెవ్వరు
 దీమసాన నీదాసుల ద్రిష్ట మెరుఁగుటగాని
 యీమేర నీదైవిక మెరిఁగేవా రెవ్వరు || సర్వే ||

వరములు నీ వియ్యఁగా వచ్చి నేవించుటగాని
 కెరలి నీమూర్తి వెదకేవా రెవ్వరు
 హరి శ్రీవేంకటేశా నీకరుణవారౌటగాని
 అరసి నిన్ను సుద్దులడిగేవా రెవ్వరు || సర్వే || 303

ముఖారి

ఇట్టి నావెట్టితనము లేమవి చెప్పుకొందును
 నెట్టన నిందుకు నగి నీవే దయఁజూడవే || పల్లవి ||

పాటించి నాలో నుండి పలికింతువు నీవు

మాటలాడనేరుతునంటా మరి నే నహంకరింతును

నీటున లోకములెల్లా నీవే యేలుచుండఁగాను

గాటాన దొరనంటా గర్వింతు నేను

॥ ఇట్టి ॥

నెమ్మదిఁ బ్రజలనెల్లా నీవే పుట్టించఁగాను

కమ్మి నేనే బిడ్డలఁ గంటినంటా సంతసింతును

సమ్మతి నీవే వర్వసంపదలు నొసఁగఁగాను

యిమ్మల గడించుకొంటి వివి నేనంటా నెంతు

॥ ఇట్టి ॥

మన్నించి యిహపరాలు మరి నీవే యియ్యఁగాను

యెన్నుకొందు నాతపోమహిమ యిది యనుచును

పున్నతి శ్రీవేంకటేశ వన్ను నేమి చూచేవు

అన్నిటా నాయాచార్యువిన్నపమే వినవే

॥ ఇట్టి ॥ 304

ముఖారి

ఇటు నినుఁ దెలియఁగ నెంతటివారము

తటుకన నాసలఁ దగులుటగాక

॥ పల్లవి ॥

నానామూర్తులు నగధర నీరూపు

యేనెలవుల విన్నెటువలెఁ దలఁచుట

పూవి నీభావము పొందుగాఁ జెప్పఁగా

వీనులు చల్లఁగా వినుటేకాక

॥ ఇటు ॥

పెక్కునామములు బిరుదు లనంతము —

లెక్కడ గొలదిగ నెన్నెని పొగడుట

యిక్కువనేసుక యిందులో నొకటి

పక్కన నొకమరి పలుకుటగాక

॥ ఇటు ॥

వేవేలు గలవు నీవిహారభూములు

యేవిధమున నెం దెందని తిరుగుట

శ్రీవేంకటేశా నీశృంగారమెల్లను

నేవించి ముదమునఁ జెలఁగుటగాక

॥ ఇటు ॥ 305

164

ముఖారి

ఎవ్వరికి యెవ్వ రయ్యేరు యిందరికి నీవే దిక్కు

అవ్వలనివ్వల నీ వనాథనాథుఁడవు

॥ పల్లవి ॥

కాయకము లందరునుఁ గార్యవశపరులే

పాయవినీ వకారణబంధుఁడవు

దాయగాం డైవ్వరినై నాఁదప్పించుకొనేవాతే

బాయటనున్నా నీ వాపన్నశరణ్యుఁడవు

॥ ఎవ్వ ॥

అట్లై లోకమువారు అర్థకామపరులే

జట్టిగొవి నీ పై తే సర్వదాతవు

పొట్టఁబొరుగుచుట్టాలు బోజనసహాయులే

నెట్టన నీ వై తే మాకు నిర్వాహకుఁడవు

॥ ఎవ్వ ॥

అంతటా వారికివారు ఆత్మపోషకులే

రంతుల నీ వై తే నానారక్షకుఁడవు

సంతతము శ్రీవేంకటేశా మమ్ము నేలితివి

సంతమున నీవు భక్తపరిపాలకుఁడవు

॥ ఎవ్వ ॥ 306

ముఖారి

దేవ నీవు గల్పించినతెరువు లివి

నీవారై నవారినేరువు లివి

॥ పల్లవి ॥

పరమశాంతునకుఁ బాపము రాదు
 విరతిగలవానికి వెరపు లేదు
 గురుసేవారతునకుఁ గోపము రాదు
 ధర సత్యవిదునకుఁ దప్ప లేదు

॥ దేవ ॥

పుట్టుబ్రహ్మచారికి బుద్ధి చెడదు
 అట్టై ఆసలేనివారికి అలపు లేదు
 తొట్టినసుజ్ఞానికి దుఃఖము లేదు
 గట్టియైనమానికి కలహమే లేదు

॥ దేవ ॥

సమచిత్తునకును చంచలము గాదు
 విమలాచారునకు వెలితి లేదు
 నెమకి శ్రీవేంకటేశ నీదాసులై కొల్చి
 భమయనివారికి భారము లేదు

॥ దేవ ॥ 307

శ్రీరాగం

వారివారికర్మములే వారిఁ జుట్టుకొనఁగాను
 యీరీతి నీవే వారియెఱుక నామార్పితివి

॥ పల్లవి ॥

హిరణ్యకశిపుపాటు యెఱుగఁగా రావణుఁడు
 ధరలో హరికిఁ బగై తానూఁ బొలిసె
 విరసపుకంసుగతి వినఁగా దుర్యోధనుఁడు
 పరుగఁ దానూఁ బగై సమసినాఁడు

॥ వారి ॥

తెగి మురాసురుజాడ తెలియఁగా నరకుఁడు
 మొగిసి పోటుకుఁ బోయి మొక్కపోయను
 సొగిసి సోముకుదెస చూడరా దానవులెల్లా
 మగిడి మగిడి పోరి మడిసిరిగాక

॥ వారి ॥

బలివోయినతెరువు బాణుఁడు విచారించఁడా

బలిమిఁ దొడరి భంగపడెఁగాక

యెలమి శ్రీవేంకటేశ యెవ్వరి నేమనవచ్చు

యెలమి విప్పటివారూ నెఱఁగరేకాక

॥ హరి ॥ 308

శ్రీరాగం

హరి నీహనులభాగ్య మిది యెంతవి చెప్పేము

విరివై ననీసుద్దులు వింటిమయ్యా

॥ పల్లవి ॥

నెమ్మదిని నీవనేటినిధానము గన్నవారు

కిమ్ముల సంపన్నులై సుఖితురయ్యా

కమ్మటి నీభక్తియనేకామధేను వున్నవారు

వుమ్మడి నచ్చికము లే కుందురయ్యా

॥ హరి ॥

చేరి నీపై చింతయనేచింతామణిగలవారు

కోరినట్టల్లా బదుకుదురయ్యా

సంరపునీకృపాపారిజాతమబ్బినవారు

బోరన సంకోసాలఁ బొదలుదురయ్యా

॥ హరి ॥

హత్తి నీనామమనేఅమృతముగలవారు

వీతైమైనపదవుల నిలుతురయ్యా

యితల శ్రీవేంకటేశ ఇన్నిటా నన్నేలితివి

సత్తుగా నీవారు నాకుఁ జనవిత్తురయ్యా

॥ హరి ॥ 309

శ్రీరాగం

దైవమా నీ వొక్కఁడవే దక్కినధనముగాక

యావలానావలా మఱి యెంచ నే మున్నది

॥ పల్లవి ॥

పుట్టినవారికెల్లా ంపొత్తుల దీజగము

మెట్టికూచుందేయరగు మేదివియల్లా
బట్టబయటిభోగాలు బంతికూటిభోజనాలు
పట్టి తమవని యేరుపరచ నే మున్నది

“దైవ”

పంచుకొన్న భాగాలు పంచమహాభూతాలు

పంచేంద్రియములే పరివారాలు

యెంచి నడచేకాలమే యిందరికి నుంబళి

తెంచి యెచ్చుకుందు లిందుఁ దెలుప నే మున్నది

“దైవ”

మనోవికారాలు మానషపుటెలుకలు

వినోదమాత్రాలు వేడుకలెల్లా

యెనలేవిశ్రీవేంకటేశ నీమహిమ లివి

వెనకా ముందరా విన్నవించ నే మున్నది

“దైవ” 310

శ్రీరాగం

ఇట్టివాడవు సులభమెట్లా నైతివోకాక

అట్టినీదయ దలంచి అరుదయ్యా నాకు

“పల్లవి”

యేమేమి చదువవలె నెందిరి నడుగవలె

ఆముక విన్నుఁదెలిసేయందుకొరకు

భూమిలోన నెంతేసిపుణ్యములు సేయవలె

కామించి నీపై భక్తిగలిగేటికొరకు

“ఇట్టి”

యెన్నిజన్మా రెత్తవలె నెందెందు వెదకవలె

కన్నుల నీసాకారము గనేకొరకు

పున్నతి నెంతగాలము వొగ్గి కాచుకుండవలె

విన్నవించి నీసేవ వేడుకొనేకొరకు

“ఇట్టి”

మేదేది యెఱుగవలె యెట్లభ్యసించవలె
 నీదాసుఁడనిపించుకొనేటికొరకు
 సాదరాన శ్రీవేంకటేశ్వర నన్ను మన్నించితి-
 వేదెసఁ బొగడవలె యింతసేసేకొరకు

॥ ఇట్టి ॥ 311

165

శ్రీరాగం

చెప్పితేఁ బాసునందురు చేసినదోసములెల్లా
 వొప్పుగాని మన్నించ నుచితమౌ నీకు

॥ పల్లవి ॥

క్షమియించుకొనవే సర్వాపరాధములు
 క్రమ మెఱుగ కేమేమి గావించితి నో
 రమణతో సర్వలోకరక్షకుఁడవట నీవు
 తమితోడ నన్నుఁగావఁ దగవౌను నీకు

॥ చెప్పి ॥

పరిహరించఁగదవే బహునరకబాధలు
 గరిమల నెటువలెఁ గాచుకున్నవో
 అరుదుగా సురలమొ రాలించితివట తొల్లి
 ధర నన్ను వహించుకోఁ దగవౌను నీకు

॥ చెప్పి ॥

వెనుకొని యడ్డము రావే శ్రీవేంకటేశ్వర
 అనుభవించేకర్మము ల వేమున్నవో
 పనివడి భక్తపరిపాలకుఁడవట నీకు
 తనుభోగాలు భోగించఁ దగవౌను నీవు

॥ చెప్పి ॥ 312

నాదరామక్రియ

తఁడు లోకోన్నతుఁ డాదిమపురుషుఁడు అన్నిటాను పరిపూర్ణుఁడు
 చతురుఁ డితఁడే రక్షించఁగలవాఁడు శరణవిబ్రదుకవో వోమనసా

॥ పల్లవి ॥

మరుతంద్రిఁజూచినఁపించికన్నులను మరొకరిఁ జూచిన నింపొనా
 సిరివరునామమనొడిగిననోరను చిక్కినపేరులు యితవౌనా
 పరమాత్మఁదలఁచినమనసులోపలను పరులఁ దలఁచితే నొడఁబడునా
 కరుణానిధిపుణ్యకథలువినినచెవుల కడలసుద్దులు వినసమ్మతించునా
 ॥ అతఁ ॥

నరహరిఁబూజించినయట్టికరములు నరులనేవసేయ నరుహములా
 మురహారు శరణవిమొక్కినశిరసున మూఢులకు మొక్కు నుచితములా
 హరిమందిరమునకరిగెడుపదములు అధములింగ్ల కేఁగఁగ నలవడునా
 పురుషోత్తము లాంఛనము మోచినమేను భువిహీన శృతికిఁ
 బొసఁగీనా ॥ అతఁ ॥

గోవిందుఁడే దిక్తైవుండుఘనులకు కొలిపీనా దేవతాంతరంబులు
 భూవల్లభుడెసఁ బుట్టినజ్ఞానము పొంది వేరొకట నిలిచినా
 శ్రీవేంకటపతిపై నిడినభక్తి చెలులపై ననుపఁగఁ దగవవునా
 దేవకినందనుఁ డీతవిదాసులఁ దెలియఁగ జడులకుఁ దరమయ్యానా
 ॥ అతఁ ॥ 313

నాదరామక్రియ

ఇదివో నీప్రతాపము యెక్కడ చూచినాఁ దానే
 యెదిటిబ్రహ్మాండము యిమ్ముచాల దిందుకు ॥ పల్లవి ॥

పనిగొంటే భువిలో నేఁబదియే అక్షరములు
 కొనాడితే నీగుణాలు కోటానఁగోటి
 యెనసి పడునాలుగే యెడమైన లోకములు
 అనిశము నీయైతే ననంతమహిమలు ॥ ఇది ॥

మించి నిండుకొంటే నెనిమిదియే దిక్కులు
అంచల నీకతలై తే ననేకములు
యెంచి చూచితేఁ గలవి పంచమహాభూతలే
ముంచిననీమాయ తుదమొదలే లేదు

॥ ఇది ॥

పువమించి తెలిసితే నొక్కటే జగము
అపురూపపునీసృష్టి అతిఘనము
అపరిమితపుజీవు లణుమాత్రులై నాను
యెప్పుడు శ్రీవేంకటేశ యెక్కుడు నీదాసులు

॥ ఇది ॥ 314

నాదరామక్రియ

ఎంతకత నడపితి వేమి జోలిఁ బెట్టితివి
చింతించ లోకములు నీచేతివే కావా

॥ పల్లవి ॥

కొరవులఁ బాండవుల కంహము వెట్టినేల
నేరిచి సారథ్యము నెఱపనేలా
కోరి భూభార మణఁచేకొరకై తే నీచే చక్ర—
మూరకే వేసితే దుష్టు లొక్కమాటే తెగరా

॥ ఎంత ॥

చేకొని వానరులఁగాఁ జేయనేల దేవతల
జోకతో లంకాపురి చుట్టుకొనేల
కాకాసురు వేసినకనవే రావణమీద—
నాకడఁ జంపువెట్టితే నప్పుడే సమయఁదా

॥ ఎంత ॥

గక్కన శ్రీవేంకటేశ కంబములో వెళ్లనేల
చొక్కముగాఁ బ్రహ్లాదుఁడు చూపఁగనేల
చిక్కక హిరణ్యకశిపునాత్మలో నుండక
తక్కించి నీవెడసితే తానే పొలియఁదా

॥ ఎంత ॥ 315

నాదరామక్రియ

పరులకై తే విదే పాపముగాదా

పురిగొని నీవంకఁ బుణ్యమాయఁగాక

॥ పల్లవి ॥

పరమపురుష నీవు పట్టినదే ధర్మము

అరసి నీవు చెల్లించినదే సత్యము

ధరలోన నీరెంటికి తండ్రితో విరోధించఁగ

దొరసి ప్రహ్లాదునకు దోడైనదే గురుతు

॥ పరు ॥

నారాయణుఁడ నీవు నడిపినదే తగవు

ఆరూఢి నీ వొనన్నదే ఆచారము

సారెకుఁ దమయన్నతో ఫండిపడి పెనగఁగ

కోరి సుగ్రీవు వహించుకొన్నదే గురుతు

॥ పరు ॥

శ్రీవేంకటేశ నీవు చేసినదే నీతి

చేవతో నీ వాడఁబరచినదే మాట

కావించి తాతతోఁ బోరఁగా నీవు చక్రమెత్తి

అవేళ నడ్డ మైనందుకు అర్జునుఁడే గురుతు

॥ పరు ॥ 316

రేకు 166

నాదరామక్రియ

ప్రపన్నులకి నిది పరమాచారము

విపరీతాచారము విడువఁగవలయు

॥ పల్లవి ॥

భగవదపచారము భాగవతాపచారముఁ

దగులక దేవతాంతరము మావి

నగధరుశరణము నమ్మి యాచార్యుని

బగివాయనిదే పరమవైష్ణవము

॥ ప్రప ॥

దురహంకారము దుఃఖము శుఖమునుఁ

జొరయక ప్రాకృతులపొంతఁ జోవక

దరిశనాభిమానాన ధర్మము వదలక

పరిశుద్ధి నుండుచే పరమవైష్ణవము

॥ ప్రప ॥

ఉపాయాంతరము లొల్లక భక్తి చేపట్టి

యెప్పుడూఁ దీర్థప్రసాదేచ్ఛతోడ

నిపుణత శ్రీవేంకటవిలయుఁడే గతియని

ప్రపత్తి గలుగుచే పరమవైష్ణవము

॥ ప్రప ॥ 317

రామక్రియ

జతనము జతనము సర్వేశునగ రిది

బతుకుఁదోవ యిదే బడకరము

॥ పల్లవి ॥

హృదయములోపల నీశ్వరుఁ డున్నాఁడు

బిడిలము మనసా బడకరము

తుద నల కామాదులఁ జొర నియ్యక

వదలక కాపుము బడకరము

॥ జత ॥

యెంచుకొని విదే యేలిక మిము నిఁక

పంచభూతములాల బడకరము

మించినపురి తొమ్మిదివాకిళ్లు

పంచుక వున్నారు బడకరము

॥ జత ॥

నడుమ నడుమఁ బ్రాణములాల మీరు

బడివాయకుండరో బడకరము

యెడయక శ్రీవేంకటేశ్వరునకు మీరు

బడలక కొలువరో బడకరము

॥ త ॥ 318

భైరవి

ఆతఁడే విష్ణుం డఖిలము నడపెడి
యీతల నెవ్వరి కేటికిఁ జింతా

॥ పల్లవి ॥

పుట్టింపఁ బెంచఁగ పొడ వెక్కించ దేహుల
గట్టిగా మాటలాడించఁ గదలింప
పట్టి వాన గురియించ పైరులు మో
తిట్టి పెట్టి నొకానొకదేవుఁడు గలఁడు

॥ ఆతఁ ॥

అన్నపానము తొనఁగ నాపదలు గడపఁగ
పన్ని మాయలు భువిఁ బచరించ
విన్నపాలు సురలవి వివి యందరి రక్షింప
పున్నతోన్నతుఁడై వొకానొకకర్త గలఁడు

॥ ఆతఁ ॥

కాల మక్షయము నేయ కర్మము ఫలింపఁజేయ
తాళుకొని మరపించఁ దలఁపించ
పాలుపడి శ్రీవేంకటపతియై వేదాలుచెప్పే-
యేలిక యొకానొకయీశ్వరుఁడు గలఁడు

॥ ఆతఁ ॥ 319

భైరవి

హరి హరి జగత్మెఱుంగ నీ వాతుమలోనే వున్నాడవు
సురలఁ గాచుటయు నసురల నడఁచుట చొప్పడియున్నది
నీగురుతు ॥ పల్లవి ॥

వేదార్థము ³ దప్పందెలిసివిద్వాంసునివంటిది
పాదుగఁ జదువక తర్కించఁబోవుపాండిత్యమువంటిది
మేదిని నడవులఁ దెరువుదప్పి మరి మెలఁగేటితెరువరివంటిది
అదిమూర్తి సీశరణుచొచ్చి నిను నారాధించనివానిబదుకు॥హరి॥

వట్టిజోలితో నూరక దేవరలేవిపూజవంటిది

వొట్టుక ఫలములులేనిపంటలకు వొడిగట్టేయటవంటిది

నెట్టనఁ గర్జధరుండులేనిజలనిదినడిమియోడవంటిది

బట్టబయటనే పరమేశ్వర నీపైభక్తిలేనివానిబదుకు   ॥ హరి ॥

పొందుగ ధర్మముబోధించెడిసత్పురుషులులేనిసభవంటిది

చెంది శ్రీవేంకటేశ్వర నీమహిమలు చెప్పనికథవంటిది

సందడి నన్నియుఁ జేసి దక్షిణలుచాలనియజ్ఞమువంటిది

యిందిరారమణ నీ వెక్కుడనుచు సిన్నిటఁ దెలియనివానిబదుకు

॥ హరి ॥ 320

భైరవి

అరుదు నీచెరిత్రము హరి నే నిదియే తలఁచుకొని

శరణంటఁ గావు మిదియ విన్నపము సరిలేరు నీకు   ॥ పల్లవి ॥

పరగ నీయకారణబంధుత్వ మహాల్యయందుఁ గంటిమి

రియందు నార్తరక్షకత్వము మెరయఁగఁ గంటిమి

అరసి ద్రౌపదియందు నాపదుద్ధారకత్వము గంటిమి

శరణంటఁ గాచుట ధర విభీషణునందుఁ గంటిమి   ॥ అరు ॥

మును భక్తవత్సలత్వము నీకు శబరియందుఁ గంటిమి

అనాథనాథుడవు నీ వగుట సుగ్రీవునందుఁ గంటిమి

పెనఁగి నిరుహేతుకప్రేమ పరీక్షితునందుఁ గంటిమి

వినుఁ గింకరాధీనుఁడని ప్రహ్లాదునియందుఁ గంటిమి   ॥ అరు ॥

గోవర్ధనమందు సర్వజీవదయాపరత్వము గంటిమి

బావించి సాందీపునందు ప్రతిజ్ఞాపాలకత్వము గంటిమి

దేవ శ్రీవేంకటేశ్వర నీవు ద్రిష్టవరదుఁడవగుట

తావై ననీకొనేటిదండ నొనఁగేయందే కంటిమి   ॥ అరు ॥ 321

౧. ఈపాటలో ప్రతిచరణమునందునూ 'కంటిమి' దీర్ఘాంతముగనే కలదు.

రేకు 167

భైరవి

ఎంతపుణ్యమో యిటు మాకుఁ గలిగె
చెంతనే నీకృప సిద్ధింపఁబోలు

॥ పల్లవి ॥

శ్రీపతి మీకథ చెవులను వింటిమి
పాపము లణఁగెను భయ ముడిగె
తీవుగఁ దులసీతీర్థము గొంటిమి
శాపము దీరెను సఫలంబాయ

॥ ఎంత ॥

గోవింద మిముఁ గనుఁగొంటి మిప్పుడే
పావనమైతిమి బ్రతికితిమి
తావుల మీపాదములకు మొక్కితి
వేవేలుఁ గలిగెను వేడుకలాయ

॥ ఎంత ॥

శ్రీవేంకటేశ్వర నేవించితి మిము
ధావతి దీరెను తనసితిమి
వావిరి ముమ్మారు పరిగొని వచ్చితి
నీవారమైతిమి నిలిచితి మిపుడు

॥ ఎంత ॥ 322

మలహరి

అనంతాపరాధి నేను అటుగాన శరణంటిని
యెనలేనినీగుణాలు యేమిచూచేనయ్యా

॥ పల్లవి ॥

దగ్గరి కొలుతు నాతరతమ్య మెంచుకొను
సిగ్గువడ నిట్టే నిన్నుఁ జేరి పాడుదు
వొగ్గి విన్నపాలు నేతు వుబ్బునఁ జిత్త మెరఁగ
యెగ్గు లెంచితే నావల్ల నెన్ని లేపయ్యా

॥ అనంత ॥

పాదాలంటి మొక్కుదును పరిశుద్ధి దలఁచను
సాదించి కొలువవత్తు సత్వ చూడను
యేదెసనైన నుతింతు యెంగిలి నోరని మాన
పాదుగా విచారించితే బలమూఢుఁడనయ్యా

॥ అనం ॥

మంచముపైఁ దలపోతు ముందేమేళమనియన
కంచముకూడర్పింతుఁ గాదననేర
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా నీబంట నైతి
పంచలఁ జూచితే నీపాలివాఁడనయ్యా

॥ అనం ॥ 323

మలహరి

అన్నిటా నీవే వుందునందువుగాన
యిన్ని నీవు వుట్టించిన వివి నీసౌమ్మతే

॥ పల్లవి ॥

నిలిచినరూపులెల్లా నీగుళ్లుగాఁ దలఁతు
మెలఁగేటిచైతన్యము మిమ్ముగాఁ దలఁతు
యిలలోనిధ్వనులు నీపలుకులుగాఁ దలఁతు
కలపంచభూతా లుపకరణాలుగాఁ దలఁతు

॥ అన్ని ॥

నారుకొన్నపంటలు నీనైవేద్యాలుగాఁ దలఁతు
నీరెల్లా నీతీర్థమని నెమ్మిఁ దలఁతు
ధారుణి భోగాలు పూజాద్రవ్యాలుగాఁ దలఁతు
నేరిచినపనులెల్లా నీలీలలుగాఁ దలఁతును

॥ అన్ని ॥

కాలత్రయము నీగతులుగానే తలఁతు
చాలి సురల నీయనుచరులఁగానే తలఁతు
నాలోనిశ్రీవేంకటేశ నాతండ్రివని తలఁతు
తాలిమి నీదేవులను తల్లియని తలఁతును

॥ అన్ని ॥ 324

శ్రీ తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల

మలహరి

అందుకేపో నీపై నానవుట్టి కొలిచేది
మందలించితి నీక మరి నీచిత్తము

॥ పల్లవి ॥

యిందరుఁ జెప్పఁగా వింటి యెవ్వరికైనా విష్ణుఁడే
కందువ మోక్ష మిచ్చుఁ గర్త యనఁగా
ముందే వింటి నారదుఁడు ముంచి నిన్నుఁ బాడఁగా
పొందుగ లోకములోనఁ బూజ్యుఁడాయననుచు ॥ అందు ॥

అప్పటి వింటి లోకము లన్నిటికి హరియే
కప్పి రక్షకత్వానకుఁ గర్త యనఁగా
యిప్పుడే వింటి ద్రువుఁడు యిటు నిన్ను నుతించే
పుప్పత్తిల్లి పట్ట మేఱుచున్నాఁడనుచును ॥ అందు ॥

యిదె వింటి శ్రీవేంకటేశ బ్రహ్మకుఁ దండ్రినై
కదిసి పుట్టించిఁ బెంచఁ గర్త వనుచు
వదలక వింటి నీకు వాల్మీకి కావ్యము చెప్పి
చెదిర కాద్యులలోఁ బ్రసిద్ధుఁడాయననుచు ॥ అందు ॥ 32 ॥

భూపాళం

అపరాధివి నే నై నాను
కృపగలవారికిఁ గపటము లేదు ॥ పల్లవి ॥

సనాతనా అచ్యుతా సర్వేశ్వరా
అనాదికారణ అనంతా
జనార్దనా అచల సకలలోకేశ్వరా
విను మరచియున్నాఁడ ననుఁ దెలుపవయా ॥ అప ॥

పురాణపురుషా పురుషోత్తమా

చరాచరాత్మక జగదీశ

పరాత్పరా హరి బ్రహ్మాండనాయకా

యిరపు నీవేయట యెఱిగించగదే

॥ అప ॥

దేవోత్తమా శశిదినకరనయనా

పావనచరితా పరమాత్మా

శ్రీవేంకటేశా జీవాంతరంగా

నేవకుడను బుద్ధిచెప్పగవలయు

॥ అప ॥ 326

భూపాశం

చెప్పవే నన్ను మన్నించి శ్రీపతి నాకు

యెప్పుడును జీతించే విదేపనై నేను

॥ పల్లవి ॥

పొలసి నీరూప మెట్టు పొడచూపేవో

యెలమి నాభాగ్య మింక నెట్టున్నదో

అలరి నా కేబుద్ధి అనతిచ్చేవో

కలిగిననీమాయ యేగతిఁ గడచేనో

॥ చెప్ప ॥

వరుస నా కెట్లాఁ గైవసమయ్యేనో

యిరవై నాజన్మఫల మెట్టున్నదో

పరగ నామః నెట్టు పాయకుండేవో

కరుణానిధివి నిన్నేకరణి మెప్పించేనో

॥ చెప్ప ॥

పనివడి యెట్లా నీతక్తి యిచ్చేవో నా-

మనసుచంచల మెట్టు మట్టుపడినో

యెనలేవి నాతలఁపు యెఱిగి శ్రీవేంకటేశ

నను నేలితివి యెట్లా నాకోరిక చెల్లీదో

॥ చెప్ప ॥ 327

రేకు 168

భూపాశం

ఇవి నేయఁగ నే నలనుఁడ యెటువలె మోక్షం బడిగెదను

వివరముతోడుత నీవు సులభుఁడవు విష్ణుఁడ నిన్నే కొలిచెదఁగాక

॥ పల్లవి ॥

జపయజ్ఞదానకర్మంబులు యెంచఁగ జిరకాలఫలంబులు

యెప్పుడుఁ బుణ్యతీర్థస్నానములు యిల పాపవిమోచనములు

అపరిమిత దేవతాంతరభజనలు ఆయాలోకప్రాప్తులు

పుపవాసాదిసియమవ్రతములు తపోవిష్ణుకుఁ గారణంబులు ॥ ఇవి ॥

రవిచంద్రగ్రహతారాబలములు భువిలోఁ గామ్యఫలములు

తవిలినపంచేంద్రియనిగ్రహంబులు తనుధరులకు దుర్లభములు

అవిరళధర్మార్థకామంబులు మఱి యైశ్వర్యములకు మూలములు

అవలగ్రహణకాలానుష్ఠానము లధికఫలంబులు ఆశామయము ॥ ఇవి ॥

పరగ సప్తసంతానబ్రాహ్మణతర్పణములు భ్యాతిసుకృతములు

అరయఁ బుత్రదారక్షేత్రసంగ్రహ మందరికిని సంసారభోగము

హరి నరహరి శ్రీవేంకటేశ్వరా అఖిలము నొనఁగెడిదాతవు

సరుగన నీవే దయతో రక్షించఁజాలుదు వేకాలమును మమ్మును

॥ ఇవి ॥ 328

ధన్వాసి

నీవే మాకు దిక్కు నిన్నే తలఁతుము

కావు మానేర మెంచక కరుణానిధీ

॥ పల్లవి ॥

నెట్టన సూర్యుని లోనినెలకొన్న తేజమా

గట్టిగాఁ జంద్రునిలోనికాంతిపుంజమా

పుట్టిరక్షించేయజ్ఞపురుషునిప్రకాశమా

వాట్లుక దేవతలలోనుండినశక్తి

॥ నీవే ॥

నిరులమించినయట్టిజీవులలో ప్రాణమా
గరిమ వేదములలోఁగలయర్థమా
పరమపదమునందుఁ బాదుకొన్నబ్రహ్మమా
చరాచరములలో సర్వాధారమా

॥ నీవే ॥

జగములో వెలసేటిసంసారసుఖమా
నిగిడినమంత్రములనిజమహమా
మిగుల శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదనున్నదై వమా
ముగురువేల్పులలోనిమూలకందమా

॥ నీవే ॥ 329

ధన్నాసి

నీ వెంత నే నెంత నేఁడు నాయగ్గలి కెంత
దేవ నీదాసులఁ జూచితేనే నిన్నుఁ గనుట

॥ పల్లవి ॥

వాక్కొక్కరోమకూపాస నొగి బ్రహ్మాండకోట్లు
ఉక్కుమీరి ధరించుకఉన్నాఁడవట
విక్కిననీరూప మెఁతో నిన్నుఁ గనుఁగొను తెట్లు
అక్కజపువేదముల కగోచరుఁడవు

॥ నీవెం ॥

యెన్నో శిరసులట యెన్నో పాదములట
యెన్నరానిచేతులట యిట్టిసీమూర్తి
కన్నులఁ జూచుట యెట్లు కడగురు తందు కేది
అన్నిటా మునింద్రులకు నచింత్యుఁడవు

॥ నీవెం ॥

కోటిసూర్య లొక్కమాటే కూడ నుదయించినట్లు
గాటపునీతిరుమేనికాంతులట
మేటివి శ్రీవేంకటేశ మిమ్ము ద్రిష్టించుట యెట్లు
పోటిదేవతలకెల్లాఁ బొడవె నవాఁడవు

॥ నీవెం ॥ 330

ధన్నానీ

నారాయణ నీపంజో నాభాగ్యమో ఇది

పేరుకొని పిలువనిపేరటమై వున్నది

॥ పల్లవి ॥

పుడిగినాఁ గామాడు లొక్కొక్కవ్యాకాన వచ్చి

సుడిసి నడుముచొచ్చుచుట్టలవలె

తడవకున్నాఁ గర్మాలు తమ్ముఁ దామె నేయించి

బడిబడిఁ దిరుగును బంట్లవలె

॥ నారా ॥

చూడకున్నా దుర్గుణాలు సొంట్లు సోదించవచ్చి

వాడవాడలఁ దలఁచులవలె

యేడ నున్నా లంపటాలు యెదుటనే పొలసివి

జోడువాయనిక తోడునీడలవలె

॥ నారా ॥

కలఁచకున్నా భోగాలు తనువుతోఁ బెనఁగిని

చెలరేఁగి గరడిలో శబ్దవలె

బలిమి శ్రీవేంకటేశ భావములో నీమూరితి

నిలుపవే యెందుకై నా నిగిడి నామనసు

॥ నారా ॥ 331

దేవగాంధారి

పనులఁ గాచుట యెట్లు బండిబోయిఁడవౌచెట్లు

వెస నిన్నుఁ దలఁచితే వెరగయ్యా నాకు

॥ పల్లవి ॥

వరుస సంతరియామిత్యము నవతారములు

పరగ మూఁడుమూర్తులప్రభావము

పరమపదము పరాత్పరము బ్రహ్మమునై

తిరమైనయాదిదేవదేవుఁడవు నీవు

॥ పను ॥

అవిశము జీవులకు సణువుకు మహత్తుకు
వెనుకొన్నమాయకు విరాట్టుకు
పొనుఁగవిమహిమలపొడవుకుఁ బొడవైన
దినకరకోటికోటితేజమవు నీవు

॥ పను ॥

సర్వకాత్తములలో సనకాదులలో
పర్వినగరుదానంతప్రముఖులలో
సర్వదా మెలఁగుచు జనవరదుఁడవై
పుర్వి శ్రీవేంకటాద్రినున్నదేవుఁడవు

॥ పను ॥ 332

రేకు 169

దేవగాంధారి

ఏపొద్దు నీచేతలెల్లా యెదుటనే కానవచ్చి
వీపు గానరాఁగా దాఁగేవిద్య నీదిగాక

॥ పల్లవి ॥

పుట్టినమెకానకుఁ బూరి మేయ నేరిపితా
అట్టై పిల్లలఁ బెట్ట నటు నేర్పిరా
చుట్టి నీళ్లున్నచోటు సోదించ నేరిపిరా
మట్టలేవి దింతా నీమాయ యింతేకాక

॥ ఏపొ ॥

తీవెలకుఁ జుట్టి చుట్టి దిక్కులఁ బాఁక నేరిపిరా
తావులఁ దఱికాలానఁ బూవ నేరిపిరా
० వేవేలుపక్కామ్మలు వెనఁ బెట్ట నేరిపిరా
యేవలఁ జూచినా నీమహిమ లింతేగాక

॥ ఏపొ ॥

కోరి పక్షులు కొరులు గూండ్లువెట్టి నేరిపిరా
సారె జాతియ్యాహారాలవని నేర్పిరా
యారీతి శ్రీవేంకటేశ యిన్నియు లోకములోన
చేరి నీవు సేసినా సృష్టి యింతేకాక

॥ ఏపొ ॥ 333

౧. 'వేవేలుపక్కామ్మలు' పూ.ము.పా. పక్కా+కొమ్మలు=పక్కామ్మలు కావచ్చు.

౨. 'సృష్టి' రేకు.

దేవగాంధారి

ఇంతకంటే మరి లేదు యెవ్వరికి నుపాయము
యెంతై నా నిదియు నీ విచ్చితేనే కలుగు

॥ పల్లవి ॥

హరి నీచిత్తమువట్టేయందుకు నుపాయము
ధర నిన్ను బోధించేనీదాసులమాఁచే
దురితములన్నిటిని తొలగించేవుపాయము
విరంతరమును నీనామజపమే

॥ ఇంత ॥

దండితోడ నీమాయ దాఁచేయందు కుపాయము
నిందునిదానమైననీపై భక్తే
అండనున్న కామాదుల నణచుట కుపాయము
కొండవంటినీమూర్తిఁ గోరి శరణుచే

॥ ఇంత ॥

పుట్టుగులు గెలిచి నిన్ను బొందుట కుపాయము
అట్టై నీరూపమైనఅచార్యుడే
యిట్టై శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటికి నుపాయము
మట్టులేనిరామానుజమతము చేకొనుచే

॥ ఇంత ॥ 334

దేవగాంధారి

తెలియరాదు నీమాయ తెరమరఁగుపెక్కు-

వలలఁ జిక్కక నిన్నే కొలువఁగవలయు

॥ పల్లవి ॥

చూడఁగ నీజగత్తుకు సూత్రదారివి నీవు
జోడై నీసూత్రాన నాడుచును సర్వంబునున్నది
యేడఁ జూచినా నీ వుండు వెవ్వరికిఁ గానరావు
వోడక స్వతంత్ర మొకరిపై వేతువు

॥ తెలి ॥

మఱపించఁ దలఁపించఁ మర్మజ్ఞుఁడవు నీవు
గుఱియై నీసంకల్పముకొలఁదే యీజీవులెల్లా
మఱి నీ వీశ్వరుఁడవు మాఁటలకుఁ జిక్కవు
కఱకరి నితరులఁ గర్తలఁగాఁ జేతువు

॥ తెలి ॥

అందరిమొర లాలించి అట్టై రక్షింతువు నీవు
కందువ శ్రీవేంకటేశ కానవచ్చె నీమహిమ
చెంది వరము లిత్తువు చేతికి సులభుఁడవు
సందడి నెవ్వరినైనా సరిగా మన్నింతువు

॥ తెలి ॥ 335

ధన్వాసి

నీవే దయదలఁచుక నెమ్మి రక్షించుటగాక
యీవలఁ గొలిచేనంటే యీదైనవాఁడనా

॥ పల్లవి ॥

పరగ నేమైనా విన్నపము చేసుకొనేనంటే
హరి నీకు నెదురుమాటాడేవాఁడనా
గరిమ సువస్తువులు కానుక ఇచ్చేనంటే
సరుస నీకన్నా నేను సంపన్నుఁడనా.

॥ నీవే ॥

మెలఁగి నీగుఱాలకు మెచ్చి సంతోషించేనంటే
జలజాక్ష నే నీతో సరివాఁడనా
బలువైన నీపరమపదము గోరేనంటే
వలనై ననీతోడివంతువాఁడనా.

॥ నీవే ॥

తాలిమితో నాలో నిన్ను ధ్యానమునేసేవంటే
పాలసుఁడ నేను నీపాటివాఁడనా
యేలితివి శ్రీవేంకటేశ వన్నుఁ గృపతోడ
యీలీల నీమహిమలు యెరిగేటివాఁడనా.

॥ నీవే ॥ 336

దేవగాంధారి

చిత్తానఁ బెట్ట... మీమాఁడు శ్రీరఘణ మరవకు

హుత్తి వి నేమెరుగుదు నజ్ఞాని నేను.

॥ పల్లవి ॥

నెలకొని నాలోన నీ పున్నాఁడవుగనక

తలఁచకున్నా నీన్నుఁ డలఁచినవాఁడనే

యెలమి నందరి నీవే యేలినవాఁడవుగనక

కొలుపకున్నా నొన్నుఁ గొలిచినవాఁడనే.

॥ చిత్తా ॥

నక్కొని అకసమెల్లా నీపొదిమేకనక

మొక్కకున్నా నేను నీకు మొక్కినవాఁడనే

నిక్కి నానాక్షరములు నీపేయిలేకనక

పెక్కులుగాఁ బొదివకన్నుఁ బలికినవాఁడనే

॥ చిత్తా ॥

వోజ నారుగమలాం నున్నాఁడవుగనక

పుఁజిందకున్నా నీన్నుఁ బూజించినవాఁడనే

తేజపుశ్రీవేంకటేశ దేవ నీవే గతిగాన

సాజాన నే ముఱచనా శరణన్నవాఁడనే.

॥ చిత్తా ॥ 337

గుండక్రియ

దాఁచుకో నీపాదాల... దిగ నేఁ జేసినపూజ లివి

పూచి నీకీకితిరూపపుష్పము లిది యయ్యా

॥ పల్లవి ॥

వొక్కసంకీర్తన భావ వొద్దికై మమ్ము రక్షించఁ

తక్కినప భదరానాథ దాచి వుండని

వెక్కినమగునీ మము వెలసులదము ఫల మధికము

ద్దిక్కె చిన్నేలితి పిఁక నని తీరనినానమయ్యా

॥ దాఁచు ॥

నానాభిక్తపైనుండి నానాసంకీర్తనలు
 పూని నాచె విన్నుఁ బొగడించితివి
 వేనమాలవెన్నుఁడా నివర్తించ నెంతవాఁడ
 కాసమ్మని నా కీపుజ్జ్వలంబు గట్టితి వింతేయయ్యా || దాచు ||

యీహుఁడు గర్వము గాను నీమహిమే కొనియాడితిగాని
 చేమంది ని నాస్వాంత్ర్యము చెప్పినవాఁడ గాను
 నేమాని బాడేవాఁడని నేరము లెంచు మీ
 శ్రీమూర్తవ నే నీదాసుఁడ శ్రీవేంకటేశుఁడవయ్యా || దాచు || 338

రేకు 170

గుండక్రియ

హరి గోవిందా హరి గోవిందా
 ఆనంద మానంద మాతుమకును
 గురూపదేశాన వెదకఁగా వెదకఁగా
 గరిమ నీయర్థము కంటి మోయుయ్యా || పల్లవి ||

సరి నన్యధర్మములు మానుమంటివి
 శరణు నీకుఁ జొరుమంటివి
 దురితము లణఁచేనంటివి
 పరగ మోక్షం బిచ్చేనంటివి
 హరి నీవచనము అమోఘము
 నరులము నే మిది నమ్మితిమి
 పరమపద మిప్పుడే కలిగెను
 ధర నొక్కమనసుతో నున్నారమయ్యా || హరి ||

యెందు నీవే గతి యనుమంటివి

యేచి యొక్కమాఁటే చాలునంటివి

యిందరి కభయ మిత్తునంటివి

యిది నీ కెప్పుడు ప్రతమంటివి

కందువ నీబిరుదునత్తము

కావిమ్మని నేము చేపట్టితిమి

అంది నీవే మాకు దిక్కెత్తివి

అన్నిటా సంతోసాన ని న్నారమయ్యా

॥ హరి ॥

అసమావినవాఁడెక్కడంటివి

అతనివెంటఁ దిరిగేసంటివి

భాసురపాదరేణువు నే నంటివి

పావన మయ్యేనని యంటివి

మోసలేనిది నీసంకల్పము

మొక్కే మిందులకు శ్రీవేంకటేశా

అనపడ నితిరుల నాకు నీవే యాన

యని నీదాసులమై యున్నారమయ్యా

॥ హరి ॥ 339

గుండక్రియ

ఇదివో నాసంపదా ఆస్తియుఁ బాస్తి నీవు ఇతరంబులు నాకుఁ బనిలేదు
పదిలంబుగ నాబ్రతుకెల్లా నీవే పాలించఁగదే నారాయణా॥ పల్లవి ॥

ఉపమల నే నార్జించినఉన్నతధనంబు నీవు

తపము¹ నేయఁగాఁ గలిగెడుతత్ఫలంబు నీవు

ఉపమలవలనఁ గలిగెడునాతేజఃప్రభావమును నీవు

కపురులదానిధర్మపరోపకారంబులఁ బొందెడుమేలు నీవు ॥ ఇది ॥

౧. 'యెను' రేఖ.

౨. 'చేనంటి' రేఖ.

౩. 'కాయఁగా' రేఖ.

పరము నాకు నీవు పరాత్పరమును నీవు

గరిమల నిలలోపలియనంతభోగంబులు నీవు

గరుడోరగామరసిద్ధసాధ్యగంధర్వపదములు నీవు

సురమునిపితృపూజావేదపాఠసుక్ష్మతంబులు నీవు || ఇది ||

నాలుగాశ్రమంబులు నానావిద్యలు నీవు

తాలిమి నాపంచపిలశతితత్త్వంబులు నీవు

ఈలీల శ్రీవేంకటేశ్వర యిన్నియు నీవు నా కని యెఱిగితి

యేలితివి నాప్రాణంబులు నీవు యిల సర్వోపాయంబులు నీవు

|| ఇది || 340

శుద్ధవసంతం

అందుకేనుమ్మి నేఁ జేసేఆచారాలు దైవమా

నిందవాయ నామనసు నీపై నిలుపవే || పల్లవి ||

బట్టబయలుఁ దోలితేను బందె మేయుఁ బనురము

పట్టి మేపితేను తనపనులు సేయు

ఇట్టై వదలితేను యెందైనాఁ బారు మనసు

కట్టుక నేమస్తుఁడై తే కై వసమై యుండును || అందు ||

బడి దప్పితే బంట్లు పరదేను లొడుగు

యెడయక కూడుకొంటే హితు లొడుగు

విడిచితే నిటులానే కడకుఁ బారు మనసు

వాడలిలో నజఁచితే వొడ్డికై వుండును || అందు ||

చే వదలితే పెంచివచ్చిలకై నా మేడ లెక్కు

రావించి గూఁటఁ బెట్టితే రామా యనును

భావంచకుండితే యిట్టై పారు నెందైనా మనసు

శ్రీవేంకటేశుఁ గొల్చితే చేతఁ జిక్కి వుండును || అందు || 341

బౌళి

జపము ౫౬ దపములు సంధ్యాదివిధులకు

నెపము నామీద వింతే నీకేం నెలపు

॥ పల్లవి ॥

ఫలము నినుఁ గోరనిపంతమువాఁడఁ గాను

౨ వలెననడుగ నెంచివాఁడను నేను

చెలఁగి నీవు కర్మము సేయించఁగఁ జేసెటి-

వెలలేక తెచ్చుకొన్న ౩ వెటివాఁడ నేను

॥ జప ॥

ఆస మానితిననేటియహంకారి నేఁ గాను

వానికి నీతోఁ బెనఁగేవాఁడన నేను

వేనరకుండాఁ గట్లు విడిపించి యేలుకోఁగా

దానుడనై బదికేటిధర్మపుష్పాఁడ నేను

॥ జప ॥

జ్ఞాని నై తిననేగర్వాచారపువాఁడఁ గాను

కానిక నీపై మోపుగట్టనోపను

అనుక శ్రీవేంకటేశ ఆత్మను నీ వుండఁగాను

మోనాన నీకు మొక్కేటిమునివాఁడ నేను

॥ జప ॥ 342

హిందోళనసంతం

అందరి రక్షించేదేవుఁ డాదరించి జీవులను

పొందుగా ర యీమేరెరిగి పొగడరో లోకులు

॥ పల్లవి ॥

వసము వెట్టినవాఁడు వాడకుండా నీరు వోసి

పెంచి కలుపు దీసి పెంచినయట్లు

పనివడి గొల్లవాఁడు ఫచ్చికపటునఁ బసుల

తనియఁగ నిల్చి నిల్చి తానే మేపినట్లు

॥ అంద ॥

౧. 'శలవు' రేకు. ౨. 'వలెననెడుగ' రేకు. అవి + అడుగ 'అనెడుగ' ఇట్టి-
సంధు రీవాక్యమున కోకొల్లలు. ౩. 'వెట్టినవాడను' పూ.ము.పా. ౪. 'మీమేరెరిగి'
పూ.ము.పా.

కన్నతిల్లి బిడ్డలకు నీ చాక వెన్నయుఁ బాలు-

నన్నముఁ దిండిఁ జినటుకలను

యెన్నఁగ బాల్క కేలేయేలిక జీతాలు వెట్టి

మృందంబు చుక్కల ముప్పినయిట్లు

॥ అంద ॥

జనుర వై యెన్నఁదై నొకఁడు ముండు మాకు లిచ్చి

పొనఁగ రేచి దాంలఁ బోషించినట్లు

యెన్నఁగ ప్రేమతో నుండు దిక్కదే నెన్నఁటింబి

నొక వరము లిచ్చి నొక ముచ్చి నెట్లు

॥ అంద ॥ 343

రేకు 171

దన్నాసి

ఎఱుంగు వేసారు నల దేవుడు

మెఱసి నిండుకున్నాఁడు మేటి యాదేవుడు

॥ పల్లవి ॥

వూరకే పరాకై నెట్టుండును దేవుడు

జరుకొన మతిలోఁ దనపైనే చింత

గరవాన మరె యలకనయిట్లే వుండును

యారీతి మాటాడించేవాఁ డిన్నిటా నితఁడే

॥ ఎఱు ॥

యెందు లేనియట్లేవుండు నెంచి చూచితే దేవుడు

చెంది లోకశరీరియై చెరేగిని

అందఁడు యెన్నఁదాను అడ గినట్లనే యుండు

యందరిఁ బోషించేవాఁడు యెప్పుడూ నితఁడే

॥ ఎఱు ॥

చేరి లోనుగా నెట్టుండు శ్రీవేంకటేశ దేవుడు

కోరినవగము లిచ్చు గురుతుగాను

వారక నలఁబాల్మంగవల్లభుఁ డిట్టిదేవుడు

యారూపుతో నుండు విందరిలో నితఁడే

॥ ఎఱు ॥ 344

౧. 'లిచ్చి భావించినట్లు' పూ. ము. పా.

౨. 'లోనుగానెట్టుండు' పూ. ము. పా. లోనుగాని+అట్టుండు=లోనుగానెట్టుండు.

ఇది వ్యావహారికసరి. ఈ వాఙ్మయమున పలుకావుల గలదు.

నాట

విష్ణుఁ డొక్కఁడే విశ్వాత్మకుఁడు
వైష్ణవమే సర్వంబును

॥ పల్లె

పరమేష్ఠి నేయుబ్రహ్మాండసృష్టియు
హరునిలోనిసంహారశక్తి
పరగఁగ నొంద్రునిపరిపాలనమును
అరిసిచూడ శ్రీహరిమహిమ

॥ విష్ణు

యిలఁబంచభూతములతో గుణములు
అల నవగ్రహవిహారములు
తలకొను కాలత్రయధర్మంబును
అలరఁగ నారాయణునిమహిమ లే

॥ విష్ణు

అంతటఁ గలమాయావిలాసములు
పొంతఁ బరమపడిభోగములు
మంతుకునెక్కినమరిసమస్తమును
యింతయు శ్రీవేంకటేశమహిమలే

॥ విష్ణుఁ ॥ ౯

గుజ్జరి

ఒకటి కొకటి లంకై పూరకై నాఁ బెనగొను
అకటా యెవ్వరు దాఁచేరయ్య నీమాయలు

॥ పల్లె

తనయెదుటివెల్లాను తలఁపులోఁ బారును
మనసులోపలివెల్లా మర్మము లంటు
ఘనమర్మములు రేఁగి కాయమెల్లాఁ గరఁగించు
తనువుసౌఖ్య మవ్వలితనువున నంటును

॥ ఒక

అవ్వలిదేహభోగము లట్టే నిర్మములొను
మువ్వంకిఁ గర్మాలు లోకములై చెందును
చివ్వన నాలోకములు చేరి బాలము గడపు
తెవ్వపికాలము పీడ్రాఁ దెలిపినై ముంచును

॥ ఒక ॥

వెస నాతెలివి యొకవేళ నున్నెఱిగించు
వసుమై ఆయెఱుకకు వదిల మెత్తువు
యెసగి నీవు మెచ్చితే సహజరము లిత్తువు
మిసిమి శ్రీవేంకటేశు మెరయు నియావి

॥ ఒక ॥ 346

సాళంగనాట

శరణు శరణు వేదశాస్త్రసిపుణ నికు
అరుదై సరామకార్యధురఁ ధరా

॥ పల్లవి ॥

హనుమంతరాయ అంజనాతనయా
ఘననాయుసుత దివ్యకౌమరూప
అనుపమలంకారహన వార్ధిలంఘన
జనసురసుత కలశాపురనివాస

॥ శర ॥

రవితనయనిచివ రావజఘనాపహార
పవనవేగబలాధ్య భక్తసులభ
భువనపూర్ణదేహ బుద్ధిపికారద
జవనత్వవేగ కలశాపురనివాస

॥ శర ॥

నీతాశోకనాశన సంఘీప్తై లాకర్షణ
అతతప్రతాపశౌర్య అసురాంతక
కౌతుకశ్రీవేంకటేశుకరుణామేత
శాతకుంభవర్ణ కలశాపురనివాస

॥ శర ॥ 347

బొళింమక్రియ

నమో నమో లక్ష్మీనరసింహో

నమో నమో సుగ్రీవనరసింహో

॥ పల్లవి ॥

వరద సులభ భక్తభక్తుల నరసింహో

నరమృగవేష శ్రీనరసింహో

పరమపురుష సర్వపరిపూర్ణ నరసింహో

గిరిగుహానాథ సుగ్రీవనరసింహో

॥ నమో ॥

భయహర ప్రహ్లాదపాలన నరసింహో

నయనత్రయారవింద నరసింహో

జయ జయ సుక నాసిపంస్తుత నరసింహో

క్రియాకలాపసుగ్రీవనరసింహో

॥ నమో ॥

అత్తిపానిలమే మోహనరూప నరసింహో

నతపితామహాహృద్య నరసింహో

సతశ్రీవేంకటేశ్వర దివ్యనరసింహో

కితవారిభంజన సుగ్రీవనరసింహో

॥ నమో ॥ 235

భైరిని

చిత్తగించి రక్షించు శ్రీహరి నీవు

యిత్తల మానేరములు యెన్ని లేవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

అంగము యేడు జానలు అస కొండలపొడవు

యెంగిలిమేను అచార మెంతైనా గద్దు

ఁంగిలింతే సంసారము సాధించేది లోకమెల్లా

అంగడిఁబడి జీవుని కలపు లేదయ్యా

॥ చిత్త ॥

మఱి సల్లెడునాలికె మాటలు గంపెదేసి

యెఱుక గొంచె వజ్రము మెచ్చగరాని

గుఱిలేనిది బయలు కొలది లేదు భోగము

నెఱవఱిజీవునికి వేసట లేదయ్యా

“ చి త్త ”

సట్టరానిది మనసు బయలుపండిలి చేతి

చుట్టుకొన్నది కిర్రము పట్టి గుట్టు

యిట్టై యలమేలునుంగ నేరె శ్రీవేంకటేశుడు

సట్టన నీబంటుజీవుల మితిలేదయ్యా

“ చి త్త ” 349

రేకు 172

ప్రకాపనాట

ఏమని నుతించుచు నితనిరూపము

భీమవిక్రముఁ డితిఁడు పెద్దహనుమంతుడు

“ పల్లవి ”

వొక్కొంగ చాచినాఁడు వొగిఁ దూర్పుఁ బడమర

తక్కక భుజా బిల్బించె దక్షిణోత్తరాలు నిండ

మిక్కిలి బ్రహ్మలోకము మీరను శిరనెత్తెను

పక్కటిల్లుమహామతోఁ బెద్దహనుమంతుడు

“ ఏమ ”

వేడుక వాల నూకాపీఠితోఁ బెనచినాఁడు

యేడుజలధులు చేసె సదే మోకాళ్లబంటి

వోడక పిడికిలించి పుగ్రదై త్యులతలలు

బేడలుగాఁ జేసినాఁడు పెద్దహనుమంతుడు

“ ఏమ ”

జళివించి వలకేలు సకలము మెచ్చ నెత్తె

జలగిరులు తనతొడలనందినే యడచె

బయలుఁడు శ్రీవేంకటసతిబంటు మతంగాది-

బిలమువాన నున్నాఁడు పెద్దహనుమంతుడు

“ ఏమ ” 350

దేసాళం

పనిగాననేరిచితే పాపమే పుణ్యమౌను

నినుఁగొలిచేయట్టిసినేవకులకు

॥ పల్లవి ॥

మనసు చంచలమైనా మరి నిన్నుఁ దలఁచితే

జనులకు నిహపరసాధనమౌను

తనువు హేయమైనా లగ నిన్నుఁ గొలిచితే

పనివడి యంతలోనే పవిత్రమౌను

॥ పని ॥

కర్మము బంధకమైనా కమ్మి నీసొమ్ముచేసితే—

నర్మిలి మోక్షమిచ్చు నాధారమౌను

మర్మము కోరికయైనా మహి నీభక్తికెక్కితే

ధర్మములకుఁ బరమధర్మము దా నౌను

॥ పని ॥

జగమెల్లా మాయయైనా సరి నీకే శరణంటే

పగటున నదే తపఃఫలమౌను

అగపడి శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి

మిగులా నిహమైనా మించి పరమౌను

॥ పని ॥ 351

లలిత

మనసు నమ్మనేర్చితే మనుజుఁడే దేవుఁడౌను

తనలోనే వున్నవాఁడు తావుకొని దైవము

॥ పల్లవి ॥

మగనిపై బత్తిచేసి మగువ యొక్కరితె

తెగి పరలోకము సాధించినది

వొగి వీరివైష్ణవుడై వున్నవాఁడు హరిఁ గొల్చి

అగపడి ఘనమోక్ష మందనోపదా

॥ మన ॥

యేలికకై పగవారి నెదిరించి బంటొకఁడు
 మేలై నపదవులంది మెరసినట
 వేళతో నుజ్జాని శ్రీవిష్ణుకైంకర్యాలు చేసి
 కాలమందే యందరిలో మనుఁడు గానోపఁడా || మన ||

పరమపురుషార్థపుపని చేసి యొకరుఁడు
 అరిది నధికపుణ్యుఁ డయ్యానట
 నిరతి శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ బూజించి దాసుఁడు
 పరము నిహముఁ జెంది బ్రదుకఁగ నోపఁడా || మన || 3152

దేసాక్షి

సోదించి చూడఁబోతే చూచి మఱపు
 వో దేవదేవ మించె నోహో నీమాయ || పల్లవి ||

వాక్కటే పదార్థము పూరివారెల్లాఁ జూచితే
 గుక్కిళ్లు మింగించి యానకొలుపుచుండు
 మక్కళిం చెందరిలోనిమనసులు వేరు వేరో
 వాక్కటో యేమనవచ్చు నోహో నీమాయ || సోదిం ||

ధరలో విద్ధ వాక్కటే తల్లిదండ్రులిద్దరు
 తొరలింపువేడుకలై తోచుచుండు
 పెరిగేటిపుట్టుగులు భేదమో అభేదమో
 వారుల కేమనవచ్చు నోహో నీమాయ || సోదిం ||

కోరేమోక్ష మొక్కటే కొలచే దిద్దరినట
 చేరె వి న్నలమేల్మొంగ శ్రీవేంకటేశ
 మీ రిద్దరు నేకమో మీదావాలు వింతలో
 పూరకే యేమనవచ్చు నోహో నీమాయ || సోదిం || 3153

౧. 'మక్కళిం చెందరిలో' లేకు 'మక్కళింది+అందరిలో' ఇది వ్యావహారికవంధి.
 ఈవాక్యమున దండిగ గలవు.

దేసాశం

ఎన్నిపాట్లఁ బడ్డాను యెవ్వరికిఁ జెప్పినాను
పన్ని నీముద్రలఁగాఁ పాపము వోయాన

॥ పల్లవి ॥

కందువ నీపాదాలపైఁ గట్టిపెట్టినఁగాక
సందులదూరెమనసు చక్కఁమండీన
పందలేక యేవీడ్చు విన్నే కొలిచినఁగాక
తుందుడుకునిమోడు తొలఁగిపోయాన

॥ ఎన్ని ॥

వుడివోనిరుచులు నీ కొప్పగించినఁగాక
బడిఁ బంచేఁదియములు మాయఁబచ్చినా
జడియక నే నీకు శరణువొచ్చినఁగాక
వాడలలో కాసుక్రోధ బడిగిపోయాన

॥ ఎన్ని ॥

నిక్కపునాకర్మములు నీకొరకునైనఁగాక
యిక్కడ నెఁ జేసేటిహింస మానిన
పక్కన నలమల్మంగపతిని శ్రీవేంకటేశ
అక్కర నీకు మొక్కక అజ్ఞానము వోయాన ॥ ఎన్ని ॥ 354

నాట

॥ వాఁడెవో ప్రహ్లాదవరదుఁడు

॥ వాఁడె వో భక్తవత్సలుఁడు

॥ పల్లవి ॥

కోరదవడలతోడ కోటిసూర్యతేజముతో

హరికేయూరాదిభూషణాంబరాలతో

చేరి బ్రహ్మాదులెల్లాను సేవలు సేయఁగాను

మేరమీరినశిలలమేడలో పున్నాఁడు

॥ వాఁడె ॥

౧, ౨. 'వాఁడెవో' రేకు. దగ్గరగా చేతితో చూపినట్లు రేకు పాఠము కావచ్చు.

తెల్లది మేలితోడ తీగనవ్వులతోడ

చల్లది గొరడిములవానలతోడ

పెల్లుగా నారదాదులు పేరుకొని నెతిండగా

పెల్లవిరిఁ గొలువై పేరుకొని నున్నాడు

॥ వాఁడె ॥

సలలుఁజుక్రిమితోడ నంటపూదండలతోడ

పొంకపునానపదిభోగములతో

అంకపుశ్రీవేంకటాద్రి నహోబలమునందు

అంతెల నేపొద్దు నెలవై తా మున్నాఁడు

॥ వాఁడె ॥ 355

రేకు 173

మలహర

ఎఱిఁగినవారికి హింస లిన్నియు మాని

మఱి సత్యమాడితేను హాదవుడే దిక్కు

॥ పల్లవి ॥

కలుగుఁ గారణములు కుఱుక్రోధములు రేఁగ

వెలసినమాయావికార మది

కలఁగఁగనలనదు కర్త లేవ్వడుఁ గారు

తెలిసి వోరుచుకొంటే దేవుడే దిక్కు

॥ ఎఱిఁ ॥

పదార్థా లేడుట నిలుచుఁ బంచేంద్రియాలు రేఁగ

వెదచల్లేటిమాయావికార మది

పదరి పైకొనవద్దు పట్టితేఁ బసలేదు

చెడరక వోరిచితే శ్రీపతే దిక్కు

॥ ఎఱిఁ ॥

సిరులు తానే వచ్చు చిత్తాన నానలు రేఁగ

విరసపుమాయావికార మది

పరగ నిలమేఱుంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వరు

కరణంపే ది కవిచరణాలే దిక్కు

॥ ఎఱిఁ ॥ 356

ధన్నాసి

ఒకటి సుజ్ఞానము ఒకటి అజ్ఞానము
ప్రకటించి వాకటి చేపట్టరో వివేకులు

॥ పల్లవి ॥

తనుఁ దలఁచుకొంటేను తక్కినదేహభోగాలు
పనికిరావు అవి ప్రకృతిగాన
ఘనమైనలోకభోగములతో లోలుఁడై తే
తనుఁ గానరాదు జీవతత్వముగాన

॥ ఒక ॥

దైవము నెఱిగితేను తనకామ్యకర్మములు
భావించి మఱవవలె బంధాలుగాన
కావించేటితనకామ్యకర్మాలఁ గట్టువడితే
దైవము లోను గాఁడు స్వతంత్రుఁడుగాన

॥ ఒక ॥

సరి మోక్షముగోరితే స్వర్గము తెలుపు గాదు
అరయ స్వర్గము తెరువలమోక్షనకు
పరగ నలమేల్కొంగపతి శ్రీవేంకటేశుని
కరణాగతియే సర్వసాధనముగాన

॥ ఒక ॥ 357

లలిత

హరి హరి నీమహిమ లనంతములు
నిరతి జీవులకెల్ల నేరుపులై వున్నవి

॥ పల్లవి ॥

యెందఱు భోగించినదో యీబ్రహ్మాండము దొల్లి
ఆందరికిఁ దమతమదై వుండును
కండువ నెవ్వ రెవ్వరి కాణాచి యైనదో భూమి
సందడించీఁ బంటలను సకలసస్యములు

॥ హరి ॥

చుట్టక యం(యెం?)దరికిని సొమ్మయినదో కాలము

అట్టై అందరిఅయ్యవ్వమై యున్నది

గట్టిగా నెవ్వరెవ్వరిఁచముకూడో యీమాయ

దట్టపునంసారములధర్మములై యున్నవి

॥ హరి ॥

ముంచి యం(యెం?)దరికై నాను మోపులై వుండీ కర్మము

పంచు కందరికిఁ దమం పనిపాటలై

పంచుక శ్రీవేంకటేశ వారివారిబ్రదుకులు

నించి నీవే యైతివి నిధినిధానమనై

॥ హరి ॥ 358

భూపాశం

౧ పావనము గావో ౩ జిహ్వో బ్రహ్మచర్యో జీవుఁడా

వేవేల కితని నింక వేమారునుఁ బాడి

॥ పల్లవి ॥

హరినామములే పాడి అతనిపట్టపురాణి

ఇరవై మించినయట్టియిందరఁ బాడి

సరి నియవంకలాను శంఖచక్రములఁ బాడి

వరదకటిహస్తాలు వరుసతోఁ బాడి

॥ పావ ॥

ఆదిపురుషునిఁ బాడి అట్టై భూమిసతిఁ బాడి

పాదములఁ బాడి నాభిపద్మముఁ బాడి

మోదపుబ్రహ్మాండాలుమోచేవుదరముఁ బాడి

ఆదరానఁ గంబుకంఠ మంతెతోఁ బాడి

॥ పావ ॥

౧. 'పనిపాటలై' రేకు. పని+పాటలు=పనిపాటలు. ఈసంధు లీవాఙ్మయమున కొల్లెలు. ౨. ఈపాటలో 'వరదహస్తము' పేర్కొనబడినది. క్రిందికి శనకుడి చేతితో పాదములను చూపుచున్న వైకుంఠహస్తమే వరదహస్తముగ భావించిరేమో. ఉరమున శ్రీదేవి, వీవున భూదేవి, శరముపై కులినీ ఉన్నట్లు ఈ వాఙ్మయమున పదాక్షరాల గలదు. 'సర్వాంగములు' అని చెప్పుటచే అన్ని అవయవములను స్వామిస్వరూపము గానే భావించుట వీరి పరిపాటి. ౩. 'జింహ్వో' రేకు.

శ్రీవేంకటేశుఁ బాడి శిరసుతులసిఁ బాడి
 శ్రీవత్సముతోడురముఁ జెలఁగి పాడి
 లావుల మకరకుండలాలకర్ణములు పాడి
 ఆవటించి యితనిసర్వాంగములుఁ బాడి

॥ పావ ॥ 359

దేసాక్షి

నీవు వెట్టినట్టిదిక్కు నీవే తెలుపవలె
 నావశమా తెలియ నారాయణా

॥ పల్లవి ॥

నీటిలోన నొకబుగ్గ విమిషములోనఁ బుట్టి
 కోటి నేసినట్లుండుఁ గొంతవడి
 పాటించి యందే యడఁగెఁ బ్రకృతియో బ్రహ్మమో
 యేటిదో వీనియర్థ మెరిఁగించవయ్య

॥ నీవు ॥

ఆకసాన నొకగాలి అట్టె మ్రోయుచుఁ బొడమి
 లోకము సేయ వినరు లోలోనె
 మైకొని యందే యడఁగె మాయయో సత్యమో
 యీకడ నీయర్థము మా కెఱిఁగించవయ్య

॥ నీవు ॥

భూమిలోన మొలకలు పుట్టుచు శ్రీవేంకటేశ
 వాములై వెలయు సేసేవారికి
 ఆముక యందే యడఁగె అసత్తో ఇది సత్తో
 యేమో యీయర్థము మా కెరిఁగించవయ్య

॥ నీవు ॥ 360

నాట

ఎత్తుకొన్న బహురూప మీక మరి మానరాదు
 చిత్తగించి మన్నించు శ్రీనరసింహ

॥ పల్లవి ॥

పట్టి ప్రహ్లాదునికై కంబములోన నుండితివి
 గట్టిగా కనకదైత్యు ఖండించితివి
 యిట్టినిచేతలు విని యిందరుఁ గొల్పేదు నిన్ను
 కట్టుకొంటి వింతపని పుననారసింహా

॥ ఎత్తు ॥

దేవతలమొ రాలించి దీకొంటి వింతపనికి
 చేవ నభయము లిచ్చి చేయెత్తితివి
 దేవుఁడ వని యెఱిఁగి త్రిజగాఁ మొక్కె నీకు
 నీవల్లనే ఎచ్చె నిది నిత్యనారసింహా

॥ ఎత్తు ॥

భూకాంతవిన్నపము పొంచి విని గురైతివి
 శ్రీకాంత తొడమీఁదఁ జేకొంటివి
 మీకును శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదనే శరణంటిమి
 దాకొనె మీమహిమలు దండినారసింహా

॥ ఎత్తు ॥ 361

రేకు 174

లలిత

అతినిమూలమే జగమంతా నిది
 ఆతుమలో హరి కీలుఆయివుండుఁగాని

॥ పల్లవి ॥

మచ్చరము లేకున్నను మననే రామరాజ్యము
 వచ్చినట్టై వచ్చితేను పరిపే చవి
 యెచ్చు కందు లేకున్న నెక్కడైనా సుఖమే
 యిచ్చకుడై హరి తన కియ్యవలెఁగాని

॥ ఆత ॥

నెట్టుకొవి నడచితే నిజమే మూలధనము
 పట్టినదే వ్రతమైతే భవమే మేలు
 జట్టిగా నొనగూడితే సంసారమే ఫలము
 యిట్టై హరి దనకు నియ్యవలెఁగాని

॥ ఆత ॥

చెప్పినట్లు నేసితేను చేరి దేహమే చుట్టము
 తప్పులు లేనిదియైతే ధర్మమే సొమ్ము
 చొప్పునహరిదాసులు సోదించి చూచిన దిది
 యెప్పుడు శ్రీవేంకటేశుఁ డియ్యవలెఁగాని   ॥ అతి ॥ 362

సాశంగనాట

దిక్కు నీవే జీవులకు దేవసింహమా
 తెక్కులగద్దెయమీఁదిదేవసింహమా   ॥ పల్లవి ॥

సురలెల్లాఁ గొలువఁగ సూర్యచంద్రులకన్నుల
 తిరమైనమహిమలదేవసింహమా
 నిరతిఁ బ్రహ్లాదుఁడు నీయెదుట నిలిచితే
 తెరదీసితి మాయకు దేవసింహమా   ॥ దిక్కు ॥

భుజము టుప్పొంగఁగాను పూఁచినశంఖుఁజక్రాల
 త్రిజగములు నేలేటిదేవసింహమా
 గజభజింపుచు వచ్చి కాచుక నుతించేటి -
 ద్విజమునిసంఘములదేవసింహమా   ॥ దిక్కు ॥

ముప్పిరిదాసులకెల్లా ముందు మందే యొనగేటి -
 తిప్పరావివరములదేవసింహమా
 చిప్పల నహోబలాన శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁద
 తెప్పలదేలేటియట్టిదేవసింహమా   ॥ దిక్కు ॥ 363

౧. గజ=దండి అని అర్థము కావచ్చు. 'దండినిరులు' అనుటకు 'గజనికులు' అనియు వీరిప్రయోగము. 'గజదొంగ' వలె దీనిని సాదించుకొనవలెనేమో. 'గజభజింపుచు' కూడ అట్లనే.

బొళి

కన్నులపండుగలాయ కమ్మి సేవించేవారికి

సన్నల నీ వాసులము సంతసించేము

॥ పల్లవి ॥

పడఁతు లిద్దరు నీపాదములు చొత్తఁగాను

కొగుకు బ్రహ్మదేవుఁడు కొలువఁగాను

కడుపులో లోకములు కడు జయవెట్టిఁగాను

గుడిగొనె నీబ్రదుకు గోవిందరాజా

॥ కన్ను ॥

మెత్తఁగా శేషుఁడు నీకు మించుఁబరపై వుండగా

జొత్తుమధుకైటభులు సుక్కి వోడఁగా

హత్తి దేవతలు నిన్ను నందరుఁ బూజించఁగాను

కొత్తలాయ నీబ్రదుకు గోవిందరాజా

॥ కన్ను ॥

పరగి నీముందరను పంచబేరము లుండఁగా

గరిమఁ జక్రము నీకుఁ గాపైవుండఁగా

తిరమై శ్రీవేంకటాద్రితిరుపతిలోపలను

గొరబాయ నీబ్రదుకు గోవిందరాజా

॥ కన్ను ॥ 364

శ్రీరాగం

కేశవ నారాయణ కృష్ణ గోవింద ముకుంద

మూళినము తైమువలె మొక్కేము నీకు

॥ పల్లవి ॥

నెమ్మిఁ జక్రాయుధుఁడవు నీవు గల వటుగాన

పమ్మి మాకు నెన్నఁడును భయమే లేదు

యిమ్ముల లక్ష్మీపతివి యేలిక వైతివిగన

సమ్మతి మాకు సర్వసంపదలు గలవు

॥ కేశ ॥

పుట్టించినవాడవు భూదవుడ వటుగన
 దక్షముగ నెంచగఁ బదస్థుడ నేను
 తొట్టి కరిరాజవరదుడ నీవే దిక్కుగన
 గట్టిగా నాకోరిక లిక్కడ ఫలియించెను

॥ కేశ ॥

గురువవు గొల్లలకు గోవిందరావుగన
 నిరంతరమునుఁ బాఁడి నిందెను మాకు
 చిరంతనదేవుడవు శ్రీవేంకటేశ్వర వీవు
 పరము నిహము మాకు బలువుగాఁ గలిగె

॥ కేశ ॥ 365

గౌళ

హరియు సిరియు నేగే రదివో తేరు
 పరంజ్యోతిస్వరూపపుపైఁడికుండతేరు

॥ పల్లవి ॥

గరుడధ్వజపుదేరు కనకమయపుదేరు
 సురలు బొమ్మలై నారు చుట్టదేరు
 మెరుగుల మేఘములమించుఁగొణిగెలతేరు
 నిరుల ద్రువలోకపుశిఖరపుదేరు

॥ హరి ॥

బలుకులపర్యతాలె బండికండైనతేరు
 నలుదిక్కులంచులపున్నతపుదేరు
 కొలఁదిలేనిచుక్కలకుచ్చులము త్తేలతేరు
 మెలుపునాకాళగంగమేలుకట్లతేరు

॥ హరి ॥

మునులనే పుత్రమాశ్వములఁగాఁ గట్టినతేరు
 ఘనమహిమలనేసింగారపుదేరు
 యెనసి శ్రీ వేంకటేశుఁ డెప్పుడూ నలమేల్కొంగ
 దినదినభోగములఁ దిరమైనతేరు

॥ హరి ॥ 366

బొళి

పరమపురుష ౧ నిరుపమాన శరణు శరణు రే ౨ యే యే యే యే ఇందిరా-

నిజమందిరా || పల్లవి ||

కమలనాభ కమలనయన కమలచరణు ౩ రే

అమితిసురమువినాథయూథపనాయకా వరదాయకా || పర ||

చతురమూరితి చతురబాహుశంఖచక్రధరా

అతిశయశ్రీవేంకటాధిప ఉంజనాకృతిరంజనా || పర || ౩67

మాళవి

౪ హాసమీచినమపహాసం తే

దానైప్రకాశితం దరిదంతు లోకే || పల్లవి ||

ద్వారకాపట్టణే త్వం పురా చ స్వయదీక్షితస్తూ ప్రియః

కేశముష్టిః కథం సారస జురువంతి సరసవేళాయాం || హాస ||

వరశిశోరక్షణే త్వం పురా చ అహం బ్రహ్మచారి అథోచే స్తదేతి

గోపతరుణయః కిమితి వా తద్వసతి త్వం || హాస ||

తత్తబ్బందావనే త్వం పురా చ శ్రియో వేంకటాద్రౌ ఇదం .

నివ్వితాసి ఇదం చిత్తమిత్యమరాశ్చ ది సేవంతి సర్వే || హాస || ౩68

౧. 'నిరుపమాన' రేఖ. ౨. ఈ నాడు యెకారములు పూర్వముద్రణమున జారిపోయినవి, ఈ 'యే' కారములు 'శరణురే' లోని 'ఎ' కారమునకు అనుబంధి-స్వరప్రతీకములుగా వుండినారేమో. పల్లవి ఒకపాదముగా, చరణములన్నియు రెండేసి పాదములుగా నడచిన దీపాది. ౩. 'చరణ' కావచ్చు. ౪. ఈ కీర్తనవిషయములో పూర్వపరిష్కర్తలభావమే నాదితాద. * ఈసంకీర్తన సంస్కరింప వీలుకాకున్నది.

రేకు 175

దేవగాంధారి

సదానందము సర్వేశ్వర నీ-

పదారవిందముపై భక్తి

॥ పల్లవి ॥

నయనానందము నరులకు సురలకు

జయమగు హరి నీసాకారము

నయమగు శ్రవణానందము వినినను

క్రియగలిగిననీకీర్తనము

॥ సదా ॥

చెలఁగి యందరికి జిహ్వానందము

పలుమరుఁ గొనునీప్రసాదము

నలుగడ దేహానందము బుధులకు

బలునీపాదప్రణామములు

॥ సదా ॥

ధరఁ బరమానందము నీదాస్యము

గరిమల శ్రీవేంకటవిభుఁడా

నరహరి విత్తానందము నినుఁ దగ-

వరవిరిఁ జేయునమారాధనము

॥ సదా ॥ 369

సామంతం

అరసి వేరొకచో ముక్తడుగఁగవలదు

సారపులొకకవిమోచనమే ముక్తి

॥ పల్లవి ॥

మొగిఁ బుణ్యపాపవిముక్తియే ముక్తి

వెగటుఁబ్రపంచపువిముక్తే ముక్తి

తిగులునంసారబంధవిముక్తే ముక్తి

జగములోఁ గలుగుయాశాముక్తే ముక్తి

॥ అర ॥

కామక్రోధాదిసంగవిముక్తే ముక్తి
 వేమారు రుచులపై విముక్తే ముక్తి
 నాముల దేహాభిమానపుముక్తే ముక్తి
 పామెడికోరికలసంపదముక్తే ముక్తి

॥ ఆర ॥

ముందువెనకల కర్మమోచనమే ముక్తి
 అంది సుఖదుఃఖభయముక్తే ముక్తి
 కందువ శ్రీవేంకటేశుఁగని యెందో శరణవి
 విందుల నితర సేవావిముక్తే ముక్తి

॥ ఆర ॥ 370

సాశంగనాట

ఈతఁడే యీతఁడే సుండి యెంత యెంచిచూచు
 చేతనే వరాలిచ్చి శేషాచలేశుఁడు

॥ పల్లవి ॥

విశ్వరూపపుబ్రహ్మము విరాట్పునఃబ్రహ్మము
 ఐశ్వర్యస్వరాట్టాసామ్రాట్పునఃబ్రహ్మము
 శాశ్వతబ్రహ్మాండాలు శరీరమైసఃబ్రహ్మము
 యీశ్వరుడై మహారాష్ట్రై యిందరిలో బ్రహ్మము ॥ ఈతఁ ॥

సూర్యునిలో తేజము సోమునిలో తేజము
 శౌర్యపుటనలునిభాస్వతేజము
 కార్యపుటవతారాలఁ గనుఁగొనేతేజము
 యీవీర్యపుటెజ్జభాగాలవిష్ణునామతేజము

॥ ఈతఁ ॥

౧. 'వీర్యము + యజ్జభాగాలు' సామాన్యములైన "పు.ట" అగమములు వచ్చి జరిగిన వ్యావహారిక సంది. "యజ్జము" లోని యకారము అచ్చుగా గ్రహించుట వింత.

పరమపురుషమూర్తి ప్రకృతియైనమూర్తి
గరిమతో మహాదహంకారమూరితి
ధరఁ బంచతన్మాత్రలు తత్వము లై నమూరితి
గరుడానంతం నేనేకక ర్తయైనమూరితి

॥ ఈతఁ ॥

భాగవతపుద్గైవము భారతముతో దైవము
సాగినపురాణవేదకాస్త్రదైవము
జోగులై నబ్రహ్మలను బొడ్డునఁ గన్నదైవము
శ్రీగలిగి భూపతై నశ్రీవేంకటదైవము

॥ ఈతఁ ॥ 371

దేసాశం

గతులన్ని ఖిలమైనకలియుగమందును
గతి యీతఁడే చూపె ఘనగురుదైవము

॥ పల్లవి ॥

యాతవికరుణనేకా యిల వైష్ణవులమైతి-
మీతనివల్లనే కంటి మీతిరుమణి
యాతఁడేకా వుపదేశ మిచ్చె నస్థాక్షరిమంత్ర-
మీతఁడే రామానుజులు యిహవరదైవము

॥ గతు ॥

వెలయించె నీతఁడేకా వేదపురహస్యములు
చలిమి నీతఁడే చూపె శరణాగతి
నిలిపినాఁ డీతఁడేకా నిజముద్రాధారణము
మలసి రామానుజులే మాటలాడేదైవము

॥ గతు ॥

నియమము లీతఁడేకా నిలిపెఁ బ్రపన్నులకు
దయతో మోక్షము చూపెఁ దగ నీతఁడే
నయమై శ్రీవేంకటేశునగ ॥ మెక్కివాకిటను
దయఁజూచి మమ్ము విట్టే తల్లితండ్రిదైవము

॥ గతు ॥ 372

నాదరామక్రియ

నే నేమెరిగి సేసేనో నీకుఁ దిరువారాధన

అని మున్నిటిబ్రహ్మరుద్రాదులు నేయఁగలేరు   " పల్లవి "

అనుగుసీరూప గ మింతంతనెరిగి సేసేనో

పువ్వికై నీ వొక్కచోనే వుండే దెరిగి సేసేనో

తనిసి నీకు నొక్కమంత్రమనెరిగి సేసేనో

కనరానిసీమహిమే కడయెరిగి సేసేనో

మరిగి నీకు నొక్కనామమనెరిగి సేసేనో

అరిసి యించుకేకాలమనెరిగి సేసేనో

నిరతి నీ శేమి లేవని యెరిగి సేసేనో

బెరసి అనన్ముఁ గొంత మేప్పించ నెరిగి సేసేనో   " నేనే "

తెలిసి నీకు నొక్కమూర్తియనెఱిగి సేసేనో

అలమినసీమాయఁ గొంతనెరిగి సేసేనో

అలమేల్మంగకుఁ బతియగుశ్రీవేంకటేశుఁడ

వొలిసి నీ కుపమింప నొక్కఁబెరిగి సేసేనో   " నేనే " 373

వరాళి

దోలాయాం చల దోలాయాం హరే దోలాయాం   " పల్లవి "

మీనకూర్మ 3 వరాహ మృగపతిఅవతారా

దానవారే గుణశౌరే ధరణీధర మరుజనక   " దోలా "

వామన రామ రామ వరకృష్ణ అవతారా

శ్యామలాంగ రంగ రంగా సామజవరద మురహరణ   " దోలా "

౧. 'ఇంతంత+అని+ఎరిగి'. ఇట్టి స్థలములందంతటా ఇట్లే.

౨. 'నిన్ను' కావచ్చు   ౩. 'వరాహ' కావచ్చు.

దారుణ బుద్ధ కలికి దళవిధావతారా

శీరపాణే గోసమాణే శ్రీవేంకటగిరికూటవిలయం॥ దోలా॥ 374

రేకు 176

బొళి

జగన్నోహనాకార చతురుడవు పురుషోత్తముడవు

వెగటునాసోదంబు ఇది నీవెలితో నావెలితో

॥ పల్లవి ॥

యెన్నిమారులు నేవించినఁ గన్నులూ దనియవు

విన్ననీకథామృతమున వీనులూ దనియవు

సన్నిధిని మిమ్ము సుతయించి సరుస జిహ్వాయుఁ దనియదు

విన్న కన్నది గాదు ఇది నావెలితో నీవెలితో

॥ జగ ॥

కడఁగి నీప్రసాదమే కొని కాయమూఁ దనియదు

బడిఁ బ్రదక్షిణములునేసి పాదములు అనివిఁ దనియవు

నుడివి సాష్టాంగంబు చేసి నుదురునూఁ దనియదు

వెడఁగుఁదన మిది గలిగె నిది నావెలితో నీవెలితో

॥ జగ ॥

3 చెలఁగి నిను నేఁ బూజించి చేతులూఁ దనియవు

చెలుపు సింగారంబు దలఁచి చిత్తమూఁ దనియదు

అలరి శ్రీవేంకటగిరిశ్వర ఆత్మ నను మోహించఁజేసితి

వెలయ నిన్నియుఁ దేరె మును నీవెలితో నావెలితో ॥ జగ ॥ 375

౧. ఈ పాటలో ప్రతివరణమునందును మొదటి పాదమునకు కడువాత పల్లవి పరె "దోలాయం చల దోలాయం" ఇత్యాదిగా కలదు. సంగీతకోవిదులగు పూజ్యపాదులు రాక్షసల్లివారివరిష్కరణము గావున పూర్వముద్రణమును మార్చలేదు. ౨. 'ఇయున్' లో 'యు' లోపించిన రూపము కావచ్చు. ౩. ఈపాదములో క్రిందపై న 'పూజించు' రాకువులో కర్త నేను, 'తనియు' రాకువులో కర్తలు చేతులు.

దేవగాంధారి

అందుకే నేఁ జింతించెదను అచ్యుత నీశరణాగతుఁడ
సందడి నాభవ మిందువల్లనే సఫలంబాయనయ్యా || పల్లవి ||

వాకసీనామము వొగిఁ దలంచిన
అకలంకం బగునాపాపంబులు అన్నియుఁ బారజేసేనె
అకటా తక్కిన అనంతనామములు
వాకట నుపవాసములున్న వోయయ్యా || అందు ||

హరి నీపాదము లవి రెండే
పరమును నిహమును నా కొసఁగెను పయిపైఁ గృపతోడ
ధర నీయనంతకరములు తా మేమి-
సిరు లిత్త మనుచు చెలఁగినయ్యా || అందు ||

ఇల నీదాస్యం బిది యొకటే
సిలుగులభవములజిలుగు మాన్పె నదె చిత్తముతహ దీర
యెలమిని శ్రీవేంకటేశ్వర నీ విదె
తలఁపునఁ బాయక దక్కితివయ్యా || అందు || 976

మాళవి

దేవ నమో దేవా
పావనగుణగణభావా || పల్లవి ||

జగదాకారచతుర్భుజ
గగననీలమేఘశ్యామ
విగమపాదయుగ నీరజనాథ
అగణితలావణ్యాననా || దేవ ||

ఁ ఘనవేదాంతై గణని వుదార

కనకశంఖదక్రకరాంకా

దినమణిశశాలదిష్కచివోచన

అనుపమరవిబింబాధా.

॥ దేవ ॥

భావజకంజభవజక

శ్రీవనితాహృదయేశ

శ్రీవేంకటగిరిశిఖరవిహార

పావనగుణగణభావా.

॥ దేవ ॥ 377

బౌళి

దేహంబొకటే దేహియు నొకడే

దాహంబెంతటఁ దనియునో తలఁపు

॥ పల్లవి ॥

వినుకలి వెంట వెడలీఁ దలఁపు

కనకలి వెంటఁ గదలీఁ దలఁపు

కొననాలుక మదిఁ గూడీఁ దలఁపు

తునిగినయెన్నెన్నితునకలో తలఁపు

॥ దేవా ॥

నయమగుచోటను నవ్వీఁ దలఁపు

భయమగుచోటను బడలీఁ దలఁపు

లయమై నిద్రల లవమౌఁ దలఁపు

క్రియ నెందరిపంగెనయో తలఁపు

॥ దేవా ॥

భావించినగతిఁ బారీఁ దలఁపు

వేవేలుగతుల వెలసీఁ దలఁపు

శ్రీవేంకటపతిచిత్తములోపల

వీవే. తెలుపఁగ నినుఁగనె తలఁపు

॥ దేహం ॥ 378

౧. 'ఘనవేదాంతి+ఐ' అని విభజిస్తే బాగున్నట్లు తోచదు. 'వేదాంతైకగణన' లేక 'వేదాంతగణన' కావచ్చునేమో.

సాళంగనాట

మొక్కరే మొక్కరే మీరు ముందు ముందే జయ లిడి

దక్కి శ్రీవేంకటేశుడే తానైనదేవునికి

॥ పల్లవి ॥

కరములు వే యవే కరములును భయం —

కరనఖాయుధములు కడలే వవే

సిరి దొడపై నదె సింహపునెమ్మో మదే

నరరూపు సగమదె నరసింహునికి

॥ మొక్క ॥

వంకరకోర లవె వజ్రపుదంతము లవె

సంకునుఁ జక్రము నిర్లువంకలా నవె

జంకెల నేత్రము లవె జడలు మూపున నవె

అంకె నభయహస్తము అదె నరహారికి

॥ మొక్క ॥

నిక్కినకర్ణము లవె నీలిమచ్చపుర మదె

చుక్కలమొలపూసల నొక్కరూ పదె

తొక్కినసాపము లవె తోడనే శ్రీవేంకటాద్రి

పక్కెరనరసింహపుష్కలయసింహునికి

॥ మొక్క ॥ 379

భవుళి

తొల్లి యెట్టుండునో తాను తుద నెట్టుండునో తాను

యిల్లిదె నట్టనడుమ నింటేసి మెరిసి

॥ పల్లవి ॥

పుట్టినప్పుడే దేహీ బుద్ధు లేమీ నెఱుగఁడు

యిచ్చై లోకులఁ జూచి యింత నేరిచె

“ముట్టుకొన్నయింద్రియాల ముదిసి ముదిసి రాఁగా

తట్టువడి తనమేను తానే మఱచె

॥ తొల్లి ॥

మనుజుఁ దైనప్పుడే తా మాటలేమి నెరఁగఁడు

జనులాడుకొనఁగానె నంగడి నేర్చె

దినదినభోగాలదృష్టాంతములెల్ల

అనుభవనై తన కడియాలమాయ

॥ తొల్లి ॥

తచ్చి తాఁగలప్పుడే దైవము నెఱఁగఁడు

విచ్చ నాచార్యునివల్ల నేఁ దెఱిఁగె

అచ్చపుశ్రీవేంకటేశుఁ డంతర్యామై యుండి

యిచ్చఁ గడుఁజెఱచఁగాను యెక్కుడాయఁ దాను ॥ తొల్లి ॥ 380

శ్లో 177

గజ్జరి

జగమంతా నీమయము నెఱ్ఱుం కష్టమయంబుగాన

॥ పల్లవి ॥

యెనయుచు నేఁ గర్మమార్గముల నితరదేవతల భజియించెదను

అని యపరాధం బెంచకుమీ అన్యము నీకంటె మరి లేదు

సనివడి “మత్తఃపరతరం” బని పలికితి విన్నియు నీ

యాజ్ఞలు ॥ జగ ॥

దేవ నావుదరపొషణకు తిట్టిరి హింస చేసెదను

వీ విది నావల నెంచకుమీ నీవే అఖండంచేతన్యుడవు

దేవ మిము “నైతేన వినా తృణాగ్రమపి” యని శ్రుతి

వాగదెడివి ॥ జగ ॥

భువిలో నాకట పూర్వకర్మమట పొసఁగడునే నీసరణినియడను

అవి నా కేమియుఁ బసిలేవు అంతరియామివి నీవు

అవలను “త్వమేనశరణం గతి” యనుటది నమ్మితి

శ్రీవేంకటనిలయా ॥ గజ ॥ 381

౧. ‘చైతన్య’ కావచ్చు. ౨. మిమునైతే “న వినా తృణాగ్రమపి” యని కావచ్చు-నేమో. “నహి తేన వినా” అని గదా శ్రుతి. పూర్వపరిష్కరణ “నైతేన” శ్రుతివాక్యముగ గ్రహించిరి.

గుఱ్ఱరి

అర్చుఁడ నేను నీకర్థ మెందును లేదు

మూర్తిత్రయాత్మక మొగిఁ గరుణించవే

॥ పల్లవి ॥

సర్వసాక్షివి నీవు సర్వాంతరంగుఁడవు

సర్వసర్వంసహావక్రవర్తి

విర్వాణమూర్తి విగమాంతకీర్తి

సర్వాపరాధములు క్షమియింపవే

॥ అర్చుఁ ॥

పరమాత్ముఁడవు నీవు సరంజ్యోతివి నీవు

పరమ పరానంద పరమపురుషా

కరిరాజవరదా కారుణ్యనిలయా

శరణాగతుఁడ నన్ను సరిఁ గావవే

॥ అర్చుఁ ॥

అణువులోపలినీవు ఆదిమహాత్మును నీవు

ప్రణతశ్రీవేంకటప్రచురనిలయా

అణిమాదివిభవా ఆద్యంతరహితా

గణుతించి నాపాలఁ గలుగవే నీవు

॥ అర్చుఁ ॥ 382

ంలిత

విజాతు లన్నియు శివృథా వృథా

అజామిళాదుల కది యేజాతి

॥ పల్లవి ॥

కాతిభేదములు శరీరగుణములు

జాతి శరీరము సరిఁ గోడనె చెడు

ఆతుమ పరిశుద్ధం బెప్పుడును అవి విద్వోషం బనాది

యీతల హరివిజ్ఞానపుదాస్యం బిది యొక్కటె పో నుజాతి ॥ విజా ॥

౧. 'పరంజ్యోతి' రేఖ . ౨. 'వ్రతావ్రతా' రేఖ.

౩. 'సరిఁ' ఈ పదము పూర్వముద్రణమున జారిపోయినది. యతిభంగము.

హరి యిందరిలో నంతరాత్ముఁ డిదె

ధరణి జాతిభేదము లెంచిన

వరమయోగు లీభావ ముష్టమదము భవనికారమని మావిరి

ధరణిలోనఁ బరతత్వజ్ఞానము ధర్మమూలమే సుజాతి ॥ విజా

లోకికవైదికలంపటులకు నివి

కై కొను నవశ్యక ర్తవ్యంబులు

శ్రీకాంతుఁడు శ్రీవేంకటపతిసేసిననంపాద మిందరికి

మేకొని యిన్నియు మీరినవారికి మీనామమే సుజాతి॥విజా॥౩౮॥

గుజ్జరి

ఉపకారి దేవుఁడు అపకారి గాఁడు

॥పల్లవి॥

దేహం బొనఁగెను దేవుఁడు తనుఁ దెలియఁగ శాస్త్రము గడియించె

దేహంతరాత్ముఁడు మరి దేహచైతన్యుఁడా దాను

దేహి యేలోకంబున కేఁగిన దేవుఁడు దా వెంటనే యేఁగును

దేహి కోరినట్టే కమ్మర దేవుఁ డనుమతి ఇచ్చిఁగాన ॥ఉప॥

యుటకును చేయకమానుటకును జీవుఁడు స్వతంత్రుఁడాయంచేను.

కాయపుసుఖములు గోరఁగఁ గర్తట కడగనుటకుఁ గర్త గాఁడా

యాయెడ నాయెడ నంతర్యామే యిన్నిటికినిఁ బ్రేరకుఁ డింతే

దాయక పాయక తనతలఁపుకొలఁది దైవమే సృజియించిఁగాన ॥ఉప॥

ఇవి యెరిఁగి చిత్తమా నీ వితనందే అభిరతి నేయుము

సదయుఁడు మనశ్రీవేంకటగిరిసర్వేశ్వరుఁడు సత్యుఁడు

మొదలనే యాయర్థము కిరీటితో మొగి నానతి ఇచ్చినాఁడు

అదే "సమోఽహం సర్వభూతేషు" అని గీతలలో నున్నది

గాన ॥ఉప॥ ౩84

బౌళి

తందనాన అహి తందనాన పురె

తందనాన భళా తందనాన

॥ పల్లవి ॥

బ్రహ్మ మొకటె పరబ్రహ్మ మొకటె పర

బ్రహ్మ మొకటె పరబ్రహ్మ మొకటె

॥ తంద ॥

కందువగుహీనాధికము లిందు లేవు

అందరికి శ్రీహరే అంతరాత్మ

ఇందులో జంతుకుల మింతా నొకటే

అందరికి శ్రీహరే అంతరాత్మ

॥ తంద ॥

విందార రాజు నిద్రించు నిద్రయు నొకటే

అండనే బంటునిద్రదియు నొకటే

మెండై నబ్రాహ్మణుడు మెట్టుభూమి యొకటే

చండాలు దుండేటి సరిభూమి యొకటే

॥ తంద ॥

ని పూర్వము ద్రితపాతమును యథాభావముగ నైన చూచియున్నాను. ఈ పరిష్కరణము వంగీతకోవిదులగు పూజ్యపాదులు శ్రీ శ్రీ రాక్షసవైచిత్రీమీదుగా ముందు జరిగినది. వంగీతాను గుణముగ వారు నై చూచినట్లు మార్చియుండురనీ, నేటికి గాయనీ గాయకసంస్థానములో పుష్పపాతమనీ దానిని నైనచూచి రేఖ పాతము ఇందు చూపుచున్నాను.

తందనాన యిహి తందనాన అహి తందనాన పురె తందనాన ।

భళా తందనాన పరబ్రహ్మ మొకటె పరబ్రహ్మ మొకటె

పరబ్రహ్మ మొకటె

కందువగు హీనాధికము లిందు నేది

అందరికి శ్రీహరే అంతరాత్మ

ఇందులో జంతుకుల మింతా నొకటే ॥ పల్లవి ॥

అని రేఖపాతము

అనుగుదేవతలకును అలకామసుఖ మొకటే
 ఘనకీటపశువులకు కామసుఖ మొకటే
 అదినమహోరాత్రములు తెగి ధనాధ్యున కొకటే
 వానర అవిరుబేదకును వొక్కటే అవియు

॥ తంద ॥

కొరలి శిష్టాన్నములుగొనునాక లొకటే
 తిరుగుదుష్టాన్నములు దినునాక లొకటే
 పరగ దుర్గంధములపైవాయువు నొకటే
 వరుసఁ బరిమళముపై వాయువు నొకటే

॥ తంద ॥

కడఁగి యేనుఁగుమీఁదఁ గాయుయెందొకటే
 పుడమి శునకముమీఁదఁ బొలయునెందొకటే
 కడుఁబుణ్యులను పాపకర్ములను సరిఁ గావ
 జడియు శ్రీవేంకటేశ్వరు నామ మొకటే

॥ తంద ॥ 385

రేఖ 178

బొబ్బి

మచ్చికఁ బ్రపంచపుమరపే బ్రహ్మానంద—
 మిచ్చల తానే గురి ఇన్నిటికి నాత్మ

॥ పల్లవి ॥

లోచూపే వెలిఁబడి లొకమయి తోచివి
 ఆచూపే మరలితే నది మోక్షము
 యేచి రెంటికి నెడమధ్య మీమేను
 తాచి వొకఁడే గురి తానాయ నాత్మ

॥ మచ్చి ॥

మన సొక్కచోట నుండి మాయలై తోచివి
మనసు తనందుంటే మహి యోగ్యము
వెనకమునుపులకు వీడుఁబట్టు జననము
కొనమొదలునుఁ దానే గురియాయ నాత్మ

“మచ్చి”

బయలు దునిసి బహుభానులై తోచిని
బయ లొక్కట యఖండపరిపూర్ణము
నయమై శ్రీవేంకటనాథుకరుణచేత
జయమై తానున్నచోనే సతమాయ నాత్మ

“మచ్చి” 386

బా?!

నందగోపనందనుండే నాటిబాబుఁడు
ఇందు నేఁడే రేపల్లె నేచి పెరిగెను.

“పల్లవి”

పువ్వువంటిమట్టియాకుపొత్తిఁ బ్రళింపనేర్చె
యెవ్వఁడోకావి తొల్లె యాబాబుఁడు
మువ్వంకవేదములను ముద్దుమాఁట లాడనేర్చె
యెవ్వరూఁ గొంత నేర్పనేటికే వీవికి

“నంద”

తప్పబడుగు లిడఁగనేర్చె ధరణియందు నాకసమున-
నెప్పుగా రసాతలమున నొంటి తొల్లియే
రెప్పరెత్తి చూడనేర్చె రేసీఁ జెంద్రునందు పగలు
గాప్పసూర్యునందు వింకఁ గొత్త నేర్పనేటికే

“నంద”

మంచివెన్నబువ్వ లిపుడు మలసి యారగించనేర్చె-
నంచితముగ శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదను
యెంచి యప్పలప్పలనుచు యెనసి కాఁగిలింపనేర్చె
దిఁచరావిపురముమీఁద దివ్యకాంతను

“నంద” 387

లలిత

అంతరాత్మ హరిగలఁ దంతే చాలు

యెంత కెంత చింతించ నేలా వెరవ

॥ పల్లవి ॥

వెనక జన్మపుగతి వివరించి నే నెరఁగ

అనుగుమీఁదటిజన్మ మది యెఱుఁగ

ననిచి యీజన్మము నానఁటఁ దెలిసేము

యెనసి యీభవములకేలా వెఱవ

॥ అంత ॥

నిన్నటిదినముకత నిమిషమై తోఁచి

కన్నుల రేపటిచేత కానఁగరాదు

పన్ని నేటిదినము మున్ను నోఁచినట్లే

యెన్నఁగ నెందుకునైన నేలా వెఱవ

॥ అంత ॥

పరము విహము నేఁ బైకొన నాయిచ్చ గాదు

హరి శ్రీవేంకటపతి యఖిలకర్త

శరణంటి నాతనికి స్వతంత్ర మతవిది

యిరవైతి వింకా నాకేలా వెఱవ

॥ అంత ॥ 388

గుండక్రియ

అదియేల లా మాను మాయందు విష్ణురమే కాక

చెదరి విత్తోకటియుఁ జెట్తోకటి యౌనా

॥ పల్లవి ॥

కడుఁ బుణ్యపాపాలు గలిగినజన్మము

చెడుఁబుణ్యపాపాలు నేయకుండీనా

పుడమిలో ముష్టిమానఁ బొడమివశాఖలు

బడి ముష్టిపండ్లై పండకుండీనా

॥ అది ॥

పంచేంద్రియాలఁ బుట్టి పరగినయీ మేను
పంచేంద్రియాలమీఁదిభ్రమ మాసీనా
పొంచి హేయములోనఁ బుట్టినకీటములెల్ల
కొంచి హేయమే చవిగొనకుండీనా

॥ అది ॥

శ్రీవేంకటేశ నీవుచేసినయీ మాయలు
నీవల్ల మానుఁగాక నేఁ గర్తనా
దైవమవై నాలోనఁ దగిలి నాదుర్గుణాలు
వేవేగ మానుపఁగ వెతదీరెఁగాక

॥ అది ॥ 388

శ్రీరాగం

అల్పశక్తివాఁడ నెను అధికశక్తివి నీవు
పోల్ప నెంతపనికిఁ బూనితినయ్యా

॥ వల్లవి ॥

నీపదధ్యానములోనే విందెను నామననెల్ల
యేవున నీసాకార మేమిట భావించునయ్య
చూపు నీసింగారమందే చొక్కి తగులాయ విదె
ఆపి నే నీయంగకాంతు ల వేమిట జూతునయ్య

॥ అల్ప ॥

నాలుక నీకడలేనినామములే నుడిగివి
మేలిమి నీగుణము లేమిటఁ బొగడుదునయ్య
గాలివంటివీనులు నీకథలఁ దవినెనయ్య
యీలీల నీయనంతమహిమ యెందు విందునయ్య

॥ అల్ప ॥

నీకు శరణవి యిట్టై నే ధన్యుఁడనైతి
యీకడ నీసేవ సేసి యేమి గట్టుకొందునయ్య
శ్రీకాంతుఁడవై నశ్రీవేంకటేశ నీకు
వూఁకొన నాజన్మఫల మొకమొక్కు చాలునయ్య ॥ అల్ప ॥ 390

చౌ?

గరుడగమన గరుడధ్వజ

నరహరి నమోనమోనమో

॥ పల్లవి ॥

కమలాపతి కమలనాభ

కమలజజన్మ కారణిక

కమలనయన కమలాప్తకుల

నమో నమో హరి నమో నమో

॥ గరు ॥

జలధిబంధన జలధిశయన

జలనిధిమధ్య జంతుకల

జలధిజామాత జలధిగంధీర

హలధర నమో హరి నమో

॥ గరు ॥

ఘనదివ్యరూప ఘనమహిమాంక

ఘనఘనాఘనకాయవర్ణ

అనఘ శ్రీవేంకటాధిప తేహం

అనుపమ నమో హరి నమో

॥ గరు ॥ 391

రేకు 179

సాళంగనాట

జీవుని కేకాలము శ్రీహరి చేరువబంధువుఁ దీతఁడు

భావములోపలిపెరరేపకుడై భక్తి చేకొనును యీతఁడు ॥ పల్లవి ॥

పరమున విహమున వెంటవెంటనే పాయనిబంధువుఁ దీతఁడు

ధరఁ దనుఁదలఁచిన మారుకుమారై తా రక్షించును యీతఁడు

విరివిగ నింద్రియవిషయభోగముల విందులు వెట్టును యీతఁడు

పురుగఁగఁ జిత్రిపురూపుల దేహపుటుడుగర లిచ్చును యీతఁడు ॥ జీవు ॥

గ. 'కారణక' కావచ్చు. స్వార్థక'వ్రత్యయము. ౨. 'జంతుకల' రేకు. 'జంతుకుల' కావచ్చు. ౩. "వేంకటాధిపతేహం" పూ. ము. పా. వేంకటాధిప, తే=కుభ్యం, అహం నమః=నమస్కరోమి, అవి కావచ్చు.

గలకాలము యిరువదియొక్కటవావులబంధువుఁ డీతఁడు
 బడిబడిఁ జైతన్యంబై యిన్నిటఁ బనులకు నొదగును యీతఁడు
 బడిగాని యేకాంతలోకాంతమై మతిసంగతి నావుఁ డీతఁడు
 పొదలుచు వైదిక లోకికముల నొకపొత్తునఁ గుడుచును యీతఁడు
 ॥ జీవు ॥

నిదినిక్షేపములిచ్చేటివుపకారపుబంధువుఁ డీతఁడు
 అనయము వెరవకుమని యేకాలము నభయం బొసగును యీతఁడు
 సవిచిత్రవేంకటేశ్వరుఁడై యిటు నాపాలఁ గలుగు నీతఁడు
 సనివడి ఆరులను సూడువట్టి కడుఁ బగసాధించును యీతఁడు
 ॥ జీవు ॥ 392

బో?

మాత్రమున నెవ్వరు దలఁచిన అంతమాత్రమే నీవు
 తరాంతరము లెంచి చూడఁ బిండంతే నిప్పటి యన్నట్లు ॥ పల్లవి ॥

అతురు మిము వైష్ణవులు కూరిమితో విష్ణుఁడవి
 బుకుదురు మిము వేదాతులు పరబ్రహ్మం బనుచు
 అతురు మిము శైవులు తిగినభక్తులను శివుఁ డనుచు
 లరి పొగడుదురు కాపాలికులు అదిభైరవుఁ డనుచు ॥ ఎంత ॥

నన్నెదురు శాక్తేయులు శక్తిరూపు నీ వనుచు
 దరిశనములు మిము నానావిధులను తలఁపులకొలఁదుల భజింతురు
 సుల మిమ్మునే యల్పబుద్ధిఁ దలచినవారికి నల్పం బవుదువు
 రిమల మిమ్మునే ఘనమనితలఁచినఘనబుద్ధులకు ఘనుఁడవు ॥ ఎంత ॥

అనఁ గొరతే లేదు మరి నీరుకొలఁదితామెరవు
 పల బాగీరధిదరిబావుల ఆజలమే పూరినయట్లు
 వేంకటపతి నీవైతే మముఁ జేకొవివున్నదై వమని
 బావల నే నీశరణనియెదను యిదియే పరతత్వము నాకు ॥ ఎంత ॥ 393

బోధ

గరుడగమన గరుడధ్వజ

నరహరి నమోనమోనమో

" పల్లవి "

కమలాపతి కమలనాభ

కమలజజన్మకారణిక

కమలనయన కమలాప్తకుల

నమో నమో హరి నమో నమో

" గరు "

జలధిబంధన జలధిశయన

జలనిధిమధ్యజంతుకల

జలధిజామాత జలధిగంభీర

హరిధర నమో హరి నమో

" గరు "

ఘనదివ్యరూప ఘనమహిమాంక

ఘనఘనాఘనకాయవర్ణ

అనఘ శ్రీవేంకటాద్రిపాద తేహం

అనుపమ నమో హరి నమో

" గరు " 391

రేఖ 179

సాళంగనాట

జీవుని కేకాలము శ్రీహరి చేరువబంధువుఁ డీతఁడు

భావములోపలిపెరరేపకుఁడై భక్తి చేకొనును యీతఁడు " పల్లవి "

పరమున విహమున వెంటవెంటనే పాయనిబంధువుఁ డీతఁడు

ధరఁ దనుఁదలఁచిన మారుకుమార్తె తారక్షింతును యీతఁడు

విరివిగ వింద్రియవిషయభోగముల విందులు వెట్టును యీతఁడు

పురుగతిఁ జిత్రిపురూపుల దేహపుటుడుగర లిచ్చును యీతఁడు॥జీవు॥

౧. 'కారణక' కావచ్చు. స్వార్థ'క'వ్రత్యయము. ౨. 'జంతుకల' రేఖ. 'జంతుకల' కావచ్చు. ౩. "వేంకటాద్రిపాద" పూ. ము. పా. వేంకటాద్రిప, తే=కుత్సం, అహం నమః=నమస్కరోమి, అని కావచ్చు.

వడిఁ గలకాలము యిరువదియొక్కటవాపులబంధువుఁ దీతఁడు
 బడిబడిఁ జై తస్యంబై యిన్నిటఁ బనులక నొదగును యీతఁడు
 జడిగాని యేకాంతలోకాంతమై మతిసంగతి నాపుఁ దీతఁడు
 పొడలుచు వైదిక లౌకికముల నొకపొత్తునఁ గుడుచును యీతఁడు
 ॥ జీవు ॥

ఘననిధిపితేపములిచ్చేటిపుపకారపుబంధువుఁ దీతఁడు
 అనయము వెరవకుమని యేకాలము నభయం బొసగును యీతఁడు
 ననిచిశ్రీవేంకటేశ్వరుడై యిటు నాపాలఁ గలుగు నీతఁడు
 పనివడి అరులను సూడువట్టి కడుఁ బగసాధించును యీతఁడు
 ॥ జీవు ॥ 392

చౌళి

ఎంతమాత్రమున నెవ్వరు దలఁచిన అంతమాత్రమే నీవు
 అంతరాంతరము లెంచి చూడఁ బిండంతే నిప్పటి యన్నట్లు ॥పల్లవి॥

కొలుతురు మిము వైష్ణవులు కూరిమితో విష్ణుఁడవి
 నేలుకుదురు మిము వేదాంతులు పరబ్రహ్మం బనుచు
 తలఁతురు మిము శైవులు తగినభక్తులను శివుఁ డనుచు
 అలరి పొగడుదురు కాపాలికులు ఆదిభైరవుఁ డనుచు ॥ఎంత॥

సరి నన్నెదురు శాక్తయులు శక్తిరూపు నీ వనుచు
 ందరిశనములు మిము నానావిధులను తలఁపులకొలఁదుల భజింతురు
 సిరుల మిమ్మునే యల్పబుద్ధిఁ దలచినవారికి నల్పం బవుదువు
 గరిమల మిమునే ఘనమనితలఁచినఘనబుద్ధులకు ఘనుఁడవు ॥ఎంత॥

నీవలనఁ గొరతే లేదు మరి నీరుకొలఁదితామెరవు
 అవల బాగీరధిదరిబావుల అజలమే పూరినయట్లు
 శ్రీవేంకటపతి నీవైతే మముఁ జేకొనివున్నదై వమని
 యీవల నే నీశరణనియెదను యిదియే పరతత్వము నాకు ॥ఎంత॥ 393

సాళంగం

నీవే మూలమువో నేరిచినపెద్దలకు

దేవుఁడు నీయందులోనే శిరమాయ విదివో

॥ పల్లవి ॥

బాపురే వో దేహమా బాపురే వో నీవు

వోపి నేఁ బెట్టినకొద్ది నుందువుగా

రూపు నీవు గలిగితే రుచులెల్లఁ గానఁగద్దు

చాపలావ ధర్మములు సాధింపఁగలదు

॥ నీవే ॥

మెచ్చితి నోమనసా మెచ్చితివో నీవు నా

యిచ్చకొలఁది నెందైన నేఁగుదువుగా

అచ్చపునీకతమున నవుఁగాము లెంచఁగద్దు

పచ్చిగా యేమూర్తినై నా భావించఁగలదు

॥ నీవే ॥

మేలు మేలు నాలితె మేలు మేలు నీవు

వోలి యేమాటకనై నా నొనరుదుగా

చాలి నీవు మెలఁగంగ చదువు చదువఁగద్దు

పోలించి శ్రీవేంకటేశుఁ టొగడఁగఁగలదు

॥ నీవే ॥ 994

లలిత

హరి నీవే బుద్ధిచెప్పి యాదరించు నామనసు

హరి నీవే నాయంతర్యామివిగాన

॥ పల్లవి ॥

వసముగావికరివంటిది నామనసు

యెసఁగి సారెకు మదియింటిఁగాన

పొసఁగఁ బాదరసముఁబోలిననామనసు

అసము దించక నదా అల్లాడీఁగాన

॥ హరి ॥

వడి నడవుల చింకవంటిది నామనసు

బడిబడిఁ బట్టఁబట్టఁ బారీఁగాన

కడఁగి వినరుపెనుగాలివంటిది మనసు

విడువక కన్నచోట విహరించీఁగాన

॥ హరి ॥

వరుస విండుజలధివంటిది నామనసు

వారసి సర్వము లోనై వుండీఁగాన

గరిమ శ్రీవేంకటేశ కాపవే నామనసు

సరి నీయానతి నీకే శరణసీఁగాక

॥ హరి ॥ ౩౬5

భవు?

జలజనాభ హరి జయ జయ,

యిల మానేరము లెంచకువయ్యా

॥ పల్లవి ॥

దిహముఖముల నీప్రపంచము

సహజగుణంబుల చంచలము

మహిమల నీ విది మరి దిగఁడువవు

విహరణ జీవులు విడువఁగఁగలరా

॥ జల ॥

పలువలవలయీప్రకృతి యిది

తెలియఁగఁ గడువింద్రియవళము

కలిసి నీ నందే కాపురము

మలినపుజీవులు మానఁగఁగలరా

॥ జల ॥

యిరవుగ శ్రీవేంకటేశుఁడ నీమాయ

మరలుచ నీవే సమర్థుఁడవు

శరణనుటకే నే శ్చఁడను

పరు లెవ్వరై నాఁ బాపఁగఁగలరా

॥ జల ॥ ౩౬8

రేకు 180

సామంతం

ఇందుకా కోరి పుటె యిట్టిబదుకు

పొందుల శ్రీహరితోడిపొత్తుల మాబదుకు

॥ పల్లవి ॥

బడబాగ్ని ఆకటిబారిబద్ధబదుకు

పడఁతులకూటములఁ బద్ధబదుకు

వాడలిం తోలి నెమ్మల వాడిగట్టేబదుకు

బడిఁ బుణ్యపాపాలపైతరపు బదుకు

॥ ఇందు ॥

నాలుక గడచితేను నరకపుబదుకు

మూలమలమూత్రాల మూటగట్టేబదుకు

కాలము నడిపి పూర్పుగాలిఁబుచ్చేబదుకు

పాలుమాలేయింద్రియాల పంగెమాయ బదుకు

ఇందు ॥

ఇంపుసుఖదుఃఖాల యెండనీడబదుకు

మంషఁగామక్రోధాలమాటు బదుకు

జంపుల శ్రీవేంకటేశుకరణు చొరఁగ నేడు

సొంపు లిన్నిటా మాకు సుఖమాయ బదుకు

॥ ఇందు ॥ 397

రేవగుప్తి

నీ వెరఁగవిది లేదు నీయాజ్ఞ మోచితి నింతే

నీవాడ నింతే హరి నే ననఁజోచేది

॥ పల్లవి ॥

కన్నుల కెందైనఁ జూపుకలది స్వభావము

యెన్నఁగ నాయందుఁ బాప మెంచఁ జోచేది

విన్ననై చెవుల కింపు వినుట స్వభావము

పన్నినకర్మాలు నన్నుఁ బైకొనఁ జోచేది

॥ నీవే ॥

౧. 'తోయనెమ్మల' కావచ్చు.

నాళికకుఁ జవి యైతే నమలుచే సహజము

నాళి అభోజ్యపునింద నాకుఁ బనేమి

మూల వాసనగొనేది ముక్కుకు సహజము

జోలిబంధములు నన్నుఁ జుట్టఁగఁ జోచేది

॥ నీవె ॥

కాయము కాయముపొంతఁ గరఁగుచే ఆగుణము

నేయనిచేతలు నాపైఁ జెప్పఁ జోచేది

యాయెడ శ్రీవేంకటేశ యన్నిటిలో నన్నుఁ బెట్టి

పాయక నాలో నుండువు పట్టఁగఁ జోచేది

॥ నీవె ॥ 398

లలిత

ఇదివో వున్నార మింతట నంతట

వెదకి కదియకుమీ విష్ణునిమాయ

॥ పల్లవి ॥

హరిదాసులము హరికింకరులము

కరివరదునిడింగరులము

యిరవెఱిఁగితివనక యెఱఁగననక

సరి మాగురుతిది సర్వేశుమాయ

॥ ఇది ॥

హితులము శరణాగతులము కేశవ —

ప్రతులము వైష్ణవమతులము

గతి నినుఁ బాసితి కడు విఠ మామీఁద

తతి దయమరవకు దైవముమాయ

॥ ఇది ॥

శ్రీవైష్ణవులము శ్రీవేంకటవతి

భావింప నితవిపరికరము

యీవలనావల విహపరములకును

తొవదొలఁగుమీ తొలిఁదొలి మాయ

॥ ఇది ॥ 399

రామక్రియ

ఇంతకంటేఁ దగుబంధు లింక నున్నారా
యెంత సేసినా నీకు నెదురాడేనా

॥ పల్లవి ॥

కోపగించి చంకబిడ్డఁ గోరి తల్లి దించితేను
పై పై నే పడుఁగాక పాసిపొయ్యానా
వోపక నానేరముల కొగి నీవు వేసరితే
నీపాదాలే గతిగాక నే మానేనా

॥ ఇంత ॥

చదివించేఁ అయఁగారు జంకించి చూచితేను
వాదిగి చదువుఁగాక వోపవసినా
యెదుటిగుణములకు నెంత నీవు దొబ్బినాను
యిదె నీకే మొక్కుదుఁగా కింక మానేనా

॥ ఇంత ॥

చెక్కు మీటి పాలు పెంచినదాది వోయఁగాను
గక్కన మింగుటగాక కాదనీనా
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశ యిటుల రక్షించఁగ
నిక్కి నే మెరతుఁగాక నే మానేనా

॥ ఇంత ॥ 400

మంగళకౌశిక

తే శరణ మహం తే శరణ మహం
తైశవకృష్ణ తే శరణం గతోఽస్మి

॥ పల్లవి ॥

దశవిధవతార ధర్మరక్షకమూర్తి
దశమ స్తకాసురదశన
దశదిశాపరిపూర్ణ తపఃసీయస్వరూప
దశావరణ లోకతత్వాతీత

॥ తేశ ॥

సహస్రలోచన సంతతవినుత
సహస్రముఖ శేషశయనా
సహస్రకరకోటిసంపూర్ణతేజా
సహస్రారదివ్యచక్రాయుధా

॥ తేజ ॥

అనంతచరణ సర్వాధారాదేయ
అనంతకరదివ్యాయుధా
అనంతనిజకల్యాణగుణార్ణవ
అనంత శ్రీవేంకటాద్రివివాసా

॥ తేజ ॥ 401

శంకరాభరణం

అదియే విష్ణుపదము ఆతుమకు నెలపు
అదే జననకారణ మాకాశపదము

॥ పల్లవి ॥

మంచిమాటలై నాఁ గానిమాటలై న నొకచోట
ముంచిముంచి యాకాశముననే యణుగును
యెంచరానిసెట్టూర్పు లేన్ని వొడమినను
అంచల నణుగిపోవు నాకాశమునను

॥ అది ॥

చూపు లెంతదవ్వైనా సూర్యచంద్రులఁ దాకి
అపొంతనే యణుగు నాకాశమునను
రూపుల మైసిడలును రుచులఁ గాలత్రయము
పైపై నే యణుగును బహిరాకాశమున

॥ అది ॥

యలఁ జీకటి వెలుగు యెంచ నహోరాత్రులఁ
గలసి మెలఁగు నాకాశతత్వమున
చలువై శ్రీవేంకటేశు సాకారనిరాకారా —
లలరి వెలుగుచుండు నంతరాకాశమున

॥ అది ॥ 402

రేకు 181

తెలుగు కావోది

చూచి మోహించకుండురా సురలైన నరులైన
తాచి నీవు ముందరఁ బ్రత్యక్షమైనను

॥ పల్లవి ॥

బాగీరథి పుట్టినపాదపద్మములు
భోగపుమరునిజన్మభూమి నీతొడలు
యోగపునవబ్రహ్మబండిననీనాభి
సాగరకన్యకలక్ష్మి సతమైనపురము

॥ చూచి ॥

అందరి రక్షించేటిఅభయహస్తము
కంద నసురలఁజంపేగదాహస్తము
సందడిలోకములయాజ్ఞాచక్రహస్తము
చెంది ధ్రువు నుతియించఁజేయుశంఖహస్తము

॥ చూచి ॥

సకలవేదములుండేచక్కనినీమోము
వాక్కులై తులసిదేవివుండేటిశిరసు
ప్రకటపుమహిమలఁ బాయనినీరూపము
వెకలిశ్రీవేంకటాద్రివిభుఁడ నీభావము

॥ చూచి ॥ 409

లలిత

వాదులేల చదువులు వారు చెప్పినవేకావా
వాదులేల మీమాట వారికంటే నెక్కుదా

॥ పల్లవి ॥

నాలుగువేదాలబ్రహ్మ నలి నెవ్వనిసుతుఁడు
వాలినపురాణాలవ్యాసుఁ డెవ్వనిదాసుఁడు
రీల రామాయణపువాల్మీకివస్తిపులు
అలకిం చెవ్వనిఁ గొల్చి రాకఁదే పో దేవుఁడు

॥ వాడు ॥

భారత మెవ్వనికథ భాగవతముచెప్పిన -

ధీరుడై నకుకుడు యేదేవునికింకరుడు

సారపుకాస్త్రాలు చూచిం సన్యసించి నుడిగేటి -

నారాయణనామపురాధుడే పోదేవుడు

॥ వాదు ॥

విష్ణువాజ్ఞయని చెప్పే షధినంకల్ప మేడది

విష్ణుమాయయని చెప్పే శ్వమంతా నెవ్వనిది

“విష్ణుమయం సర్వ” మనేవేదవాక్య మెవ్వనిది

విష్ణువు శ్రీవేంకటాద్రివిభుడే అదేవుడు

॥ వాదు ॥ 404

నాట

ఇతని కితడేకాక యితరులు సరియా

మితి లోకా లితనిమేలిలోనేకావా

॥ పల్లవి ॥

కమలనాభునిభయంకరకోపముతోడ

రమణ వేరొకరివరలులు సరియా

తమితోడఁ దల నుంచి తగినవరము లిచ్చె

అమరంగ నరకాసురాదులకు నితఁడు

॥ ఇత ॥

కరివరదునిపేరుగలసినతిట్లతో

పరదేవతలమంత్రపఠనలు సరియా

నిరతి శిశుపాలునినిందకు శిషించి

ఋరలోక మిచ్చినట్టిభావము వినరా

॥ ఇత ॥

చలిమి శ్రీవేంకటేశుకరణాగతితోడ

బలిమి మించినబ్రహ్మవట్టము సరియా

వొలిసినద్రువునకు వున్నతలోక మిచ్చె

అలబ్రహ్మలోకమున కదె మీఁ దెఱుగరా

॥ ఇత ॥ 405

౧. 'సన్యసించి' రేకు

పాడి

గొరబై మొదలుండఁగఁ గొనలకు నీ రేల
దొరదైవ మితఁడే తుదఁగలఫలము

॥ పల్లవి ॥

క్రతువులు హరియే కర్మము హరియే
పితరులకు హరియే పెనుదృష్టి
సతతమంత్రములసారము హరియే
యితనిసేవే పో యిన్నిటిఫలము

॥ గొర ॥

అనలము హరియే ఆహుతి హరియే
జననీజనకులనరవి హరే
పనివడి వేదముఁ బఠనము హరియే
యెననితనిపూజ యిన్నిటిఫలము

॥ గొర ॥

యేలికె హరియే యిరవును హరియే
వాలాయము సర్వము హరియే
కాలము శ్రీవేంకటగిరిహరియే
నేల నీతనిశరణే సఫలంబు

॥ గొర ॥ 406

లలిత

దొంతివిషయములాల దొరలాల
చెంత మీఁదటిబుద్ధి చెప్పరో మాకు

॥ పల్లవి ॥

దురితంబు లొకకొన్ని దుర్గుణము లొకకొన్ని
మరుగుటలు గొన్ని మర్మములు గొన్ని
ధర నెరుక లొకకొన్ని తగ నెరఁగములు గొన్ని
యిరవు మనపంట లివి యెందు వోయుదమో

॥ దొంతి ॥

ఆన లొకకొన్ని మిథ్యాచారములు గొన్ని
వాసు లొకకొన్ని గర్వములు గొన్ని
రేసు లొకకొన్ని మీరనరుచులు నొకకొన్ని
యీనునఁ గడిచితిమి యిముడఁ జోపేదో

॥ దొంతి ॥

వైరాగ్యములు గొన్ని వరభక్తు లొకకొన్ని
నేరుపులు గొన్ని యిన్నియునుఁ గలిగి
యారీతి శ్రీవేంకటేశుగతి చేరితిమి
మేర మిము మీరితిమి యీమీకు గతి యేదో

॥ దొంతి ॥ 407

శుద్ధవసంతం

ఏవుపాయములు మా కిఁకఁ బినికిరావు
నీవే హరి కావవే నిరుహేతుకమున

॥ పల్లవి ॥

యివల నింద్రియజయం బేడ నే నేడ
భువి నింద్రియములతోఁ బుట్టె నీతనువు
అవల విశ్చలబుద్ధి అది యేడ నే నేడ
భవము చంచలమనసు పంగమే యెప్పుడు

॥ ఏవు ॥

యెలమిఁ గర్మవిముక్తి యేడ నే నేడ
తెలియంగఁ గర్మాధీన మీబ్రదుకు
క్షళకమగుసాత్వికపుగుణ మేడ నే నేడ
కలియుగం బిది యిందుఁ గలవాఁడ నేను

॥ ఏవు ॥

కనివోవిఘోరతప మేడ నే నేడ
అనిశంబు నీకు శరణాగతుఁడను
యెనలేని శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ నీబిరుదు
కనుఁగొనఁగ శరణాగతపారిజాతం

॥ ఏవు ॥ 408

రేకు 182

సామంతం

సమబుద్ధే యిందరికి సర్వవేదసారము
సముఁ దిందరికి హరి సాధనమోయ్యా

॥ పల్లవి ॥

చీమకుఁ దనజన్మము చేరి సుఖమై తోచు
దోమకుఁ దనజన్మము దొడ్డసుఖము
ఆమనియీగకు సుఖ మాజన్మమై తోచు
యేమిటా నెక్కువసుఖ మెవ్వరి కేదయ్యా

॥ సమ ॥

జంతురాసులకునెల్లా జననము లొక్కచే
అంతటాను మరణము లవియొక్కచే
చెంత నాహారనిద్రలు శ్రీసుఖా లొక్కచే
ఇంతటా నిందుకంటే నెవ్వ రేమి గట్టిరయ్యా

॥ సమ ॥

ఇందులోన నెవ్వరైనానేమి శ్రీ లింగకటపతి
నందముగాఁ దలచిన దది సుఖము
యెందుఁ జూచినా సీతఁ దిందరిలో నంతరాత్మ
చందముగా నెవ్వరికి స్వల్పత మేదయ్యా

॥ సమ ॥ 409

బో?

కరుణానిధివిగాన కాచితేనేమోకాని
సరికి బేసికి నిన్ను జరయఁ జోటున్నదా

॥ పల్లవి ॥

కాయములోపలినిన్నుఁ గని మని కొలువక
అయపుఁగర్మమే బ్రహ్మ మని వుంటిని
చీయనిచేతకు నే పిగ్గువడుండుటగాక
అయమేమైనా నిన్ను నడుగఁ జోటున్నదా

॥ కరు ॥

సకలచైతన్యఁడవై సరి నాలో నుండఁగాను

వికటపువిషయాలవెంటఁ బారితి

వాకరు రక్షించఁగా వేరొకరిపాలైననాకు

తుకతుకలేకాక దూరఁగఁ జోటున్నదా

॥ కరు ॥

పట్టి శ్రీవేంకటగిరిఁ బ్రత్యక్షమై యుండఁగాను

ఇట్టు నట్టు వై కుంఠ మేల కోరేను

దిట్టనై నానేరమి నే తెలిసి నవ్వుట యింతే

ఇట్టై నీచిత్తము గాక యెంచఁగఁ జోటున్నదా ॥ కరు ॥ 410

శంకరాభరణం

ఇన్నిటా నొరయక యెఱు కేది

వెన్నువికృపఁగా వెలసేది

॥ పల్లవి ॥

కోపము మతిలోఁ గుందినపుడు వో

పాపము లన్నియుఁ బాసేది

తీపులయాసలు దీరినపుడు వో

తాపత్రయములు దలఁగేది

॥ ఇన్ని ॥

ఘనకర్మంబులు గడచినపుడు వో

వెనుకొనుభవములు విడిచేది

మునుకొని యింద్రియములు వీడినఁబో

పనివడి విరక్తి బలిసేది

॥ ఇన్ని ॥

ఆకటిరుచు లివి యణఁగినపుడు వో

చేకొని సుఖమునుఁ జెందేది

యీకడ శ్రీవేంకటేశ్వరుశరణము

పైకొనిననుఁబో బడికేది

॥ ఇన్ని ॥ 411

సాళంగనాట

సకలోపాసకులకు నందును సగుణంబే ప్రమాణము

సకలమునీంద్రులు పూజించే యీసాకారమే ప్రమాణము || పల్లవి ||

సగుణంబని నినుఁ గొందరు సరి నిర్గుణమని కొందరు

వగలఁ బెక్కుగతిఁ జదివినకొలఁదుల వారికివారే వాదించురు

అగణితస్వతంత్రుఁడవుగాన ఆల వాల్మీకి ఇట్టిట్టనకే

అగు “నిర్గుణాయ గుణాత్మనే” యని ఆనతి ఇచ్చుచే

ప్రమాణము || సక ||

“సోహం” బని కొందరు “దాసోహం” బని కొందరు

సాహసవృత్తుల రెండుదెరంగుల సకలవివేకులు భజించురు

దేహధారియై “దాసోహం” బని తేరి శుకుఁడు మీలోఁ గలనె

సోహపుభావన సర్వజగత్తులఁ జూపిన దేప్రమాణము? || సక ||

ఆరుకాస్త్రముల నారుమతంబుల నారుగర్మములనైనను

యీరీతిల మిము శరణని కొలువక యెవ్వరి కుపాయము లేదు

నారదాదులగుభక్తు లిందరును నానాగతు లరసి చూచి

సారపుశ్రీవేంకటపతి మీకే శరణనుచే ప్రమాణము || సక || 412

లలిత

ఇల జాణతనము లిన్నిటికిఁ గలదు

తలఁపే కూడై తగిలీఁగాని

|| పల్లవి ||

మఱవదు దేహము మహిఁ దనగుణములు

గుటి నాహారము గొను నెపుడు

మఱవ వింద్రియములు మర్మస్థములు

మఱచితి నను నేమరులోకాని.

|| ఇల ||

చెగరదు కర్మము నేసినంతయును
పొదిగి జీవమును భోగించును
చెదరదు సంసారశీతలబంధము
మదిఁ ౧ జెదరెడి నామరులేకాని

॥ ఇతి ॥

తొలఁగవు మాయలు తొడరి ప్రపంచము
కలవలెఁ బెనగొని కదిసీని
బలశ్రీవేంకటపతికృపచే నాకు
తొలఁగె భవము లెటు దూరీనో మరులు

॥ ఇతి ॥ 413

మాళవి

హరి నెఱఁగనిజన్మ మది యేలా అ—
సగుస నాతఁడులేనిచదువేలా

॥ వల్లవి ॥

దయదొలఁగినయట్టితపమేలా
భయములేనియట్టిభక్తేలా
స్రియముమావినయట్టిపెనఁగేలా మంచి—
క్రియావిరుద్ధపుకీర్తనలేలా

॥ హరి ॥

ఫలములేనియట్టిపనులేలా కడుఁ—
గలిమిలేనియట్టిగర్వమేలా
బలిమిలేనియట్టిపంతమేలా శౌరిఁ—
దలఁచలేనియట్టితనువది యేలా

॥ హరి ॥

తన కమరనిదొరతనమేలా
చనవులేనియట్టిసలిగె యేలా
యెనలేనిశ్రీవేంకటేశ్వరుని శరణని
మనఁగలిగినమీఁద మరిచింతలేలా

॥ హరి ॥ 414

రేకు 188

అలిత

దోమటి నింతెరఁగరా తొల్లిటివారు

వామదేవవసిష్టవ్యాసాదులు

॥ పల్లవి ॥

తానే దైవమైతే తపమేల జపమేల

పూని సారెఁ బూజించేపూజలేల

కూను వంగి యింటింటఁ గోరనేల వేడనేల

యీనెపాన లోకమెల్లా నేలరాదా తాను

॥ దోమ ॥

తగఁ దా స్వకంఠుఁడై తే దరిద్రదుఃఖములేల

నొగిలి వ్యాధులచేత నొవ్వనేల

నగుఁబాటులై నజననమరణములేల

మగురువేల్పులదండ మొనచూపరాదా

॥ దోమ ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడే శేఖరపుదైవమని

సావధానుఁ డితనికి శరణుచొచ్చి

భావములోపలఁ దనపాపబంధములఁ బాసి

తావుల నాతనికృప దండ చేరరాదా

॥ దోమ ॥ 415

గుండక్రియ

అవియు నాకుఁ బ్రథమాచార్యులు

తవిలి యీనెపము మిముఁ దలఁపించుఁగాన

॥ పల్లవి ॥

ధనవాంఛ మతిలోనఁ దగిలినప్పటివేళ

దనుజారి మీమీఁదఁ దలఁపు గలుగు

పొనిగి భయదుఃఖములఁ బొరలినప్పటివేళ

పనిపూని మీమీఁదిభక్తి గలుగు

॥ అవి ॥

చెఱఁగి పాపములు మించినవేళ హరి మీ -

నలువునామోచ్చారణంబు గలుగు

బలిమి భవరోగముల బడలినప్పటివేళ

వలుమారు మీసంప్రార్థనలు గలుగు

॥ అవి ॥

ఇన్నిటాఁ దొలఁగి మిము నెరిఁగి కొలిచినవేళ

మన్ననలపరిణామంబు గలుగు

పున్నతపుశ్రీవేంకటోత్తముఁడ మిము నెదుటఁ

గన్నయీవేళ సౌఖ్యంబులే కలుగు

॥ అవి ॥ 416

తలిత

ఈతని మరచివుంటి మిన్నాళ్లును

యీతల నేఁ దెచ్చరించె నీతఁడే పో విష్ణుఁడు

॥ పల్లవి ॥

తల్లియై పోషించు తండ్రియై రక్షించు

పుల్లపుబంధువుఁడై వొడ లరయు

మెల్లనె దాతై ఇచ్చు మెలుఁతయై యాదరించు

యెల్లవిధబంధువుఁడు యీతఁడే పో విష్ణుఁడు

॥ ఈత ॥

యేలికయై మన్నించు నిష్ఠఁడై బుద్ధిచెప్పు

చాలుమావిసియై యంచలఁ దిరుగు

బాలుఁడై ముద్దుచూపు ప్రాణమై లోన నుండు

యీలాగులబంధుఁ డీతఁడే పో విష్ణుఁడు

॥ ఈత ॥

దేవుఁడై పూజగొను ద్రిష్టిగోచరమై

శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద నిరు లొసగు

తావై యెడమిచ్చు తలఁపై ఫలమిచ్చు

యీవలనావల బంధుఁ డీతఁడేపో విష్ణుఁడు

॥ ఈత ॥ 417

లలిత

వీదిలోన నదేకదే విష్ణువదము

అదెసనే పాయకుండు నాదిమూలము

॥ పల్లవి ॥

చూచేటిచూపులకును సూటియైనమొదలేదో

యేచి వినుకలిమర్మ మెందు దాకినో

వాచవిచపులు చూచేవంటకాలచోటేదో

అచాయనే వుండు నాదిమూలము

॥ వీది ॥

పూచతలపోతలది పుట్టినయి ల్లది యేదో

పైపై నూర్పులు నిజపంగ జోటేదో

మాపులు నిద్రించువేళ మరచేటిచోటేదో

అపొరుగుననే వుండు నాదిమూలము

॥ వీది ॥

నేరిచినవిద్యలెల్లా నించి దాచేచోటేదో

కోరనియానందమూకొన యేదో

అరయ శ్రీవేంకటేశుఁ డాడనే పాయక వుండు

అరితేరి నాది డీతఁ డాదిమూలము

॥ వీది ॥ 418

బౌళి

దేహ విత్కుండు దేహము లనిత్యాలు

యీహాల నామనసా యిది మరవకుమీ

॥ పల్లవి ॥

గుడిఁ బాతచీర చూచి కొత్తచీర గట్టినట్టు

ముదిమేన, మాని దేహి మొగిఁ గొత్తమేను మోచు

అదనఁ జంపఁగలేవు ఆయుధము లీతనిఁ

గదిసి యగ్నియు నీరు గాలియుఁ జంపఁగ లేవు ॥ దేహి ॥

యీతఁడు నరకువడఁ దీతఁ డగ్నిఁ గాలఁడు

యీతఁడు నీట మునుఁగఁ దీతఁడు గాలిఁ బోఁడు
చేతనుఁడై సర్వగతుండౌ చెలియించఁ దేమిటను
యీతల ననాది యీతఁ డిరవు గదలఁడు

॥ దేహి ॥

చేరి కానరానివాఁడు చింతించరానివాఁడు

భారపువికారాలఁ బాసినవాఁ డీయాత్మ
ఆరయ శ్రీవేంకటేశునాధీన మీతఁడని
సారము దెలియుటే³ సత్యం జ్ఞానము^౪

॥ దేహి ॥ 419

భవుళి

హరిసే వాకటే యనంతము

గురుబోధలకును కౌలఁడే లేదు

॥ పల్లవి ॥

తలఁచినకౌలఁడే తనలో భావము

నిలిపినకౌలఁడే నేమము

పలికినకౌలఁడే పరమగుసత్యము

యిల నెవ్వరికిని యెక్కుడు లేదు

॥ హరి ॥

జరిపినకౌలఁడే సకలాచారము

నెరపినకౌలఁడే నిజకీర్తి

తిరము నేయుకౌలఁడే ధర్మంబును

యిరవుగ నందుకు నెక్కుడు లేదు

॥ హరి ॥

నేసినకౌలఁడే చేకొనుకర్మము

రోసినకౌలఁడే రుచివిరతి

అసల శ్రీవేంకటాధిపుశరణను -

దాసుడే యెక్కుడు తప్పే లేదు

॥ హరి ॥ 420

౧. 'చలియించ' ఐతే యతిభంగము. ౨. 'భావపు' రేకు. ప్రాసభంగము.
త్యంజ్ఞాన మనంతంబ్రహ్మ" శ్రుతి. ౪. చూ:-భగవద్గీత² అధ్య 22 నుంచి 24 శ్లోకాదు.

రేకు 184

లలిత

ఇది యరుదను నొకఁ డిది యరుదని చెప్పు
యిది యరుదని విను నెవ్వఁడూ నెఱుగఁడు || పల్లవి ||

పుట్టినవానికి నెల్లా భువి మరణము నిత్య -
మట్టే చచ్చినవారి కవ్వలజననము
పుట్టిననాడై తేను పొడగానరాదు మేను
కొట్టఁగొనఁ గానరాదు కొన్నాళ్లేకాని || ఇది ||

జీవుఁడు నిత్యఁ దేమిటాఁ జెరుపఁగరానివాఁడు
యీవివేకము దెలిసి యేజాతివారైనా
దైవికమే నమ్మి తమధర్మములఁ బాయరాదు
సావధాన మిదియే సంసారయోగము || ఇది ||

చిత్తమా నీలోపలను శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
పొట్టునఁ గూడున్నవాఁడు పొదిగి పాయకు నీవు
యెత్తి నాదేహగుణము ఇది జీవగుణ మిది
ఇత్తలాదైనగుణము యిది మఱవకుమీ || ఇది || 421

ముఖారి

నాకు నీవు గలవు హరి నాలోపలనుండి
పైకొని యిన్నియు బడుకనీవయ్యా || పల్లవి ||

పసిగొని రుణానుబంధముకొలఁదే
పనులునుఁ బడతులు బహుసుతులు
పనముగావు తమవంతులు దీరిన
పసగా నవియే బడుకనీవయ్యా || నాకు ||

పెనగొని భటులకుఁ బెట్టినకొఁదియు

పనులునుఁ గీర్తులు పంతములు

అనువులు దప్పును అవి గడమైతే

పనివడి యివియే బదుకనీవయ్యా

॥ నాకు ॥

దుసంపదలును కాలముకొలఁదే

బడిబడిఁ జవులై ఫలియించు

యెడపక శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చె నివే

పదసితి మివియును బదుకనీవయ్యా

॥ నాకు ॥ 422

సామంతం

నారాయణాచ్యుతానంత గోవింద హరి

సారముగ నీకు నే శరణంటినే

॥ పల్లవి ॥

చలువయును వేడియును నటలసంసారంబు

తొలఁకు సుఖ మొకవేళ దుఃఖ మొకవేళ

ఫలము లివె యీరెండుఁ బాపములు పుణ్యములు

పుణ్యముఁ దీపునుఁ గలపి భుజియించినట్లు

॥ నారా ॥

పగలురాత్రులరీతి బహుజన్మమరణాలు

తగుమేను పొడచూపు తనుఁ దానె తొలఁగు

నగియించు నొకవేళ నలఁగించు నొకవేళ

నొగరుఁగారపువిడె ముట్టించినట్లు

॥ నారా ॥

ఇహముఁ బరమమునువలెనె యెదిటికల్లయు నిజము

విహరించు భ్రాంతియును విభ్రాంతియును మతివి

సహజశ్రీవేంకటేశ్వర నన్నుఁ గరుణించి

బహువిధంబుల నన్నుఁ బాలించవే

॥ నారా ॥ 423

గుండక్రియ

కలుగుట గలిగిననాఁడే నే ఘనసాపములకుఁ దొలంగినా

యెలమి నే నిపుడే యెరిఁగితిని యిన్నాశ్రీమతి లేదు ॥ పల్లవి ॥

१ జనియించినవే ఓటకమునుపునకలయొనిగతజన్మములు

३ కనుఁగొని యవే నే సారెకుఁ బలుమరు ఘనవర్ణాశ్రమధర్మములు
అనుభవించినవే సకలాధ్యంబులు అయిహితవిషయము లన్నియును
మనసున వాకున శ్రీహరి నొకని నే మఱచియుఁ దలఁచుట లేదు ॥ కలు ॥

తిరిగినవే ౪ నే నాసలకొరకును దిక్కు లన్నియును ౫ నేను

యిరవుగ తొల్లియు నెఱిఁగినవే యీసంసారపుసుఖము లివి

పొరలినవే నే గామినీజనులపొందులనుభములతోగములు

యెరవులదొకటే శ్రీహరిదాస్యం విది గతియని యెరుఁగుటలేదు ॥ కలు ॥

గడియించినవే నే బూర్వకాలమున ఘనమగునంవద లన్నియును

నొడిగినవే నే శబ్దజాలములు నోరఁ గొలఁదు లివి యన్నియును

తడఁబడి నే నిటు సకలలోపాయపుధర్మము లిన్నియుఁ జూచితిని

యెడపక శ్రీవేంకటేశ్వరు శరణం విటువలె జేరుటలేదు ॥ కలు ॥ 424

లలిత

నీ వొక్కఁడవే నాకుఁ జాలు నీరజాక్ష నారాయణ

నీవే నాకు గతియని తెలిసితి నెక్కొని యితరము వృథా వృథా

॥ పల్లవి ॥

మీనామోచ్చారణమే మెరసిన దుఃఖనివారణము

మీనామోచ్చారణమే మెలఁగుకుభకరము

నానావేదశాస్త్రములు నవపురాణేతిహాసములు

మీనామములోనే వున్నవి మిగిలిన విన్నియు వృథా వృథా ॥ నీవొ ॥

౧. 'దొలంగేనా' కావచ్చు. ౨. 'జనియించినవే' కావచ్చు. ౩. 'కనుఁగొనినవే' కావచ్చు.

౪. ౫. పునరుక్తి. ఇట్టి వక్కడక్కడ గలవు.

నీపాదమూలము నింగియు భువియు రసాతలము

నీపాదమూలము నిఖిలజీవపరిణామములు

దీపించినచ చరంబులు దివ్యులు మునుజును సర్వమును

నీపాదమూలమే మరి నెరి నితఁడంబులు వృథా వృథా || నీవా ||

దేవ మీతిరుమేను దిక్కును బ్రహ్మాండాధారము

దేవ మీతిరుమే నుత్పత్తిస్థితిలయములకును ఆకరము

శ్రీవేంకటపతి నాభావము చిత్తము నీకే సమర్పణ

దేవ మీశరణము చొచ్చితి దిక్కులన్నియును వృథా వృథా || నీవా || 425

కీడు 185

గుండక్రియ

దేవునికి దేవికిని తెప్పలకోనేటమ్మ

వేవేలు మొక్కులు లోకపావని నీ కమ్మా

|| పల్లవి ||

ధర్మార్థకామమోక్షతతులు సీని సోబనాలు

అర్మిలి నాలుగువేద లదె నీదరులు

నిర్మలపునీజలము నిండుసప్తసాగరాలు

కూర్మము నీలోతు వోకోనేరమ్మా

|| దేవు ||

తగినగంగాదితీర్థములు నీకడకు

జగతి దేవతలు నీజలజంతులు

గగనపుణ్యులొకాలు నీదరిమేడలు

మొగి నీచుట్టుమాఁకులు మును లోయమ్మా

|| దేవు ||

వైకుంఠనగరమువాకిలే నీయాకారము

చేకొనుపుణ్యములే నీజీవభావము

యేకదను శ్రీవేంకటేశుడే నీవునికి

దీకొని నీతీర్థ మాడితిమి కావవమ్మా

|| దేవు || 426

కాంబోది

న న్నైరంగతేనయ్యో నాయంతర్యామై

పున్నతపుహరి నాలో నున్నాడట

॥ పల్లవి ॥

యిల నేడుజానలమే నిందులోనివాడ నింతే

తలఁపు బ్రహ్మాండాలు దాటిపొయ్యాని

కలువరేకులంతేసికన్నులవాడ నింతే

సొలసి చూ పాకాశమే చూరగొనిని

॥ నన్నె ॥

వెడ వెంటుకదూరేటిపీనులవాడ నింతే

కడలేనిశబ్దము లొక్కట నినేను

నడుమ నే నల్లెడంతనాలితెవాడ నింతే

వుడివోనిసుద్దు తెల్లా సుగ్ధించేను

॥ నన్నె ॥

అచ్చనఁ బదారంగుళాలప్రాణ మింతే

కుచ్చి కొలపుదినాలు గొలచీని

కొచ్చినశ్రీవేంకటేశుకొలుపుడుబంట నింతే

పచ్చియింద్రియాల తెల్లఁ బంపు సేనేను

॥ నన్నె ॥ 427

సామంతం

విక్రమైవనాలోనినెలపు గాన లేను

దిక్కు నీవే హరి నాతెలి వేటితెలివి

॥ పల్లవి ॥

నీటిలో మునిగి వచ్చి నిర్మలుడ ననుకొందు

గాటమై యావేగి లేచి కా నందును

తేలిలతదేహమే దిష్టము ఆనేనే

పాటిలేవిభావపునాబదు తేటిబదుకు

॥ విక్ర ॥

యెన్న నొక బంటు నేలి యేలికె నే ననుకొందు
 పన్ని నే నొకరిఁ గొల్చి బంట నందును
 మున్నిటినామననె మొదలినాపుట్టుగే
 యిన్నివికారాలనాయెరు కేటియెరుక

॥ నిక్క ॥

కాంచనము చేతనుంపే కలవాడ ననుకొందు
 పెంచి యొకవేళ నే బేద నందును
 కంచుమాయఁ బొరలఁగాఁ గాచితి శ్రీవేంకటేశ
 కొంచినయిన్నాళ్లు నాగుణ మేటిగుణము

॥ నిక్క ॥ 428

మాళవి

అరు దరుదు నీమహి మతిమానుషము చూడ
 పురుషోత్తమ నుచివ్యపురజగన్నాథ

॥ పల్లవి ॥

పసులఁగాచే దేడ బ్రహ్మ నుతియించు చేడ
 సిసువో చేడ నాలుగుచేతు లేడ
 కొసరి వేలనే యేడ కొండగొడగెత్తు చేడ
 వనిమా నన్ను చొక్క చక్కగన్నాథ

॥ అరు ॥

జనవేష మేడ పారిజాతము దెచ్చిన దేడ
 తనివెన్నముచ్చిమేడ దైవికమేడ
 పని బండిబోయిఁదేడ బాణుని నరకు చేడ
 వినఁ గత నీమహిమ విష్ణు జగన్నాథ

॥ అరు ॥

కమ్మి రోలఁ గట్టు చేడ గరుడవాహన మేడ
 దొమ్మి భద్రసుభద్రులతోఁబుట్టు వేడ
 చిమ్ముల నిలిగిరిని (?) శ్రీవేంకటాద్రిమీద-
 నుమ్మడి విరవుకొంటి వోజగన్నాథ

॥ అరు ॥ 429

రేకు 184

లలిత

ఇది యరుదను నొకఁ డిది యరుదని చెప్పు

యిది యరుదని విను నెవ్వఁడూ నెఱుగఁడు

॥ పల్లవి ॥

పుట్టినవానికి నెల్లా భువి మరణము నిత్య -

మట్టే చచ్చినవారి కవ్వలజననము

పుట్టిననాడై తేను పొడగానరాదు మేను

కొట్టఁగొనఁ గానరాదు కొన్నాళ్లేకాని

॥ ఇది ॥

జీవుఁడు నిత్యఁ డేమిటాఁ జెరుపఁగరానివాఁడు

యీవివేకము దెలిసి యేజాతివారై నా

దైవికమే నమ్మి తమధర్మములఁ బాయరాదు

సావధాన మిదియే సంసారయోగము

॥ ఇది ॥

చిత్తమా నీలోపలను శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు

పొత్తునఁ గూడున్నవాఁడు పొదిగి పాయకు నీవు

యెత్తి నాదేహగుణము ఇది జీవగుణ మిది

ఁ ఇత్తలాదై నగుణము యిది మఱవకుమీ

॥ ఇది ॥ 421

ముఖారి

నాకు నీవు గలవు హరి నాలోపలనండి

పైకొని యిన్నియు బదుకనీవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

పసిగొని రుజానుబంధముకొలఁదే

పనులునుఁ బడతులు బహునుతులు

వనముగావు తమవంతులు దీరిన

పసగా నవియే బదుకనీవయ్యా

॥ నాకు ॥

పెనగొని భటులకుఁ బెట్టినకొఁదియు
పనులునుఁ గీర్తులు పంతములు
అనువులు దప్పును అవి గడమైతే
పనివడి యివియే బదుకనీవయ్యా

॥ నాకు ॥

దుసంపదలును కాలముకొలఁదే
బడిబడిఁ జవులై ఫలియించు
యెడపక శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చె నివే
పడసితి మివియును బదుకనీవయ్యా

॥ నాకు ॥ 422

సామంతం

నారాయణాచ్యుతానంత గోవింద హరి
సారముగ నీకు నే శరణంటేనే

॥ పల్లవి ॥

చలువయును వేడియును సటలసంసారంబు
తొలఁకు నుఖ మొకవేళ దుఃఖ మొకవేళ
ఫలము లివె యీరెండుఁ బాపములు పుణ్యములు
పులుసుఁ దీవునుఁ గలపి భుజియించినట్లు

॥ నారా ॥

పగలురాత్రులరీతి బహుజన్మమరణాలు
తగుమేను పొడచూపు తనుఁ దానె తొలఁగు
నగియించు నొకవేళ నలఁగించు నొకవేళ
వొగరుఁగారపువిడె ముప్పించినట్లు

॥ నారా ॥

ఇహముఁ బరమునువలెనె యెదిటికల్లయు నిజము
విహరించు భ్రాంతియును విభ్రాంతియును మతివి
సహజశ్రీవేంకటేశ్వర నన్నుఁ గరుణించి
బహువిధంబుల నన్నుఁ బాలింపవే

॥ నారా ॥ 423

కాంబోది

న న్నైరగలేనయ్యో నాయంతర్యామై
వున్నతపుహరి నాలో నున్నాడట

॥ పల్లవి ॥

యిల నేడుజానలమే నిందులోనివాడ నింతే
తలపు బ్రహ్మాండాలు దాటిపోయ్యాని
కలువరేకులంతేసికన్నులవాడ నింతే
సొలసి చూ పాకాశమే చూరగొనీని

॥ నన్నె ॥

వెడ వెంట్రుకదూరేటిపీనులవాడ నింతే
కడలేనిశబ్దము లొక్కట వినేను
నడుమ నే నల్లడంతనాలికెవాడ నింతే
వుడివోనిసుద్దు లెల్లా నుద్గడించేను

॥ నన్నె ॥

అచ్చనఁ బదారంగుళాలప్రాణ మింతే
కుచ్చి కాలపుదినాలు గొలచీని
కొచ్చినశ్రీవేంకటేశుకొలుపుడుబంట నింతే
పచ్చియిందియాల తెల్లఁ బంపు సేనేను

॥ నన్నె ॥ 427

సామంతం

విక్కిమైవనాలోనినెలపు గాన లేను
దిక్కు నీవే హరి నాతెలి వేటితెలివి

॥ పల్లవి ॥

నీటిలో మునిగి వచ్చి నిర్మలుడ ననుకొందు
గాటమై యావేగి లేచి కా నందును
తేలిలదేహమే దిష్టము ఆనేనే
పాటిలేనిదావపునాబదు కేటిబదుకు

॥ విక్కి ॥

యెన్న నొక బంటు నేలి యేలికె నే ననుకొందు
 పన్ని నే నొకరిఁ గొల్చి బంటు నందును
 మున్నిటి నామనసె మొదలినాపుట్టుగే
 యిన్ని వికారాలనాయెరు కేటియెరుక

॥ నిక్క ॥

కాంచనము చేతనుంపే కలవాడ ననుకొందు
 పెంచి యొకవేళ నే బేద నందును
 కంచుమాయఁ బొరలఁగాఁ గాచితి శ్రీవేంకటేశ
 కొంచినయిన్నాళ్లు నాగుణ మేటిగుణము

॥ నిక్క ॥ 428

మాళవి

అరు దరుదు నీమహి మతిమానుషము చూడ
 పురుషోత్తమ నుచివ్యపురజగన్నాథ

॥ పల్లవి ॥

పసులఁగాచే దేడ బ్రహ్మ సుతయించు పేడ
 సిసువౌ పేడ నాలుగుచేతు లేడ
 కొసరి వేలనే యేడ కొండగొడగెత్తు పేడ
~~పనిమా నన్ను చాగు చూడగన్నాథ~~

॥ అరు ॥

జనవేష మేడ పారిజాతము దెచ్చిన దేడ
 తవివెన్నముచ్చిమేడ దైవికమేడ
 పని బండిబోయిదేడ బాణుని నరకు పేడ
 వినఁ గత నీమహిమ విష్ణు జగన్నాథ

॥ అరు ॥

కమ్మి రోలఁ గట్టు పేడ గరుడవాహన మేడ
 దొమ్మి భద్రసుభద్రులతోబుట్టు వేడ
 చిమ్ముల నిలగిరివి (?) శ్రీవేంకటాద్రిమీద-
 నుమ్మడి విరపుకొంటి వోజగన్నాథ

॥ అరు ॥ 429

మాళవిగాళ

కలియుగ మెటులై నాఁ గలదుగా నీకరుణ

జలజాక్ష హరిహరి సర్వేశ్వరా

॥ పల్లవి ॥

పాప మెంత గలిగినఁ బరిహరించేయందుకు

నాపాలఁ గలదుగా నీనామము

కోపమెంత గలిగిన కొచ్చి శాంతమిచ్చుటకు

చేపట్టి కలవుగా నాచిత్తములో నీవు

॥ కలి ॥

ధర నింద్రియా లెంత తరముకాడిన నన్ను

సరిఁ గావఁగద్దుగా నీశరణాగతి

గరిమఁ గర్మబంధాలు గట్టినతాళ్లు వూడించ

విరతిఁ గలదు గా నీభక్తి నాకు

॥ కలి ॥

హితమైనయిహపరా లిష్టమైనవెల్లా నియ్య

సతమై కలదుగా నీసంకీర్తన

తతి శ్రీవేంకటేశ నాతపము పలియింపించ

గతి గలదుగా నీకమలాదేవి

॥ కలి ॥ 490

గుండక్రియ

జయమంగళము నీకు సర్వేశ్వరా

జయమంగళము నీకు జలజవాసినికి

॥ పల్లవి ॥

శరణాగతపారిజాతమా

పొరి నసురలపాలిభూతమా

ఆరుదయిన వృష్టికి నాదిమూలమా వో—

హరి నమో పరమపుటాలవాలమా

॥ జయ ॥

సకలదేవతాచక్రవర్తి

వెకలివై నిండినవిశ్వమూర్తి

అకలంకమైనదయానిధి

వికచముఖ నమో విధికి విధి

॥ జయ ॥

కొలిచినవారలకొంగుపైడి

ములిగినవాంకి మొనవాడి

కలిగినశ్రీవేంకటరాయ

మలసి దాసులమైనమాకు విధేయా

॥ జయ ॥ 431

రేకు 186

దేవగాంధారి

అణురేణుపరిపూర్ణమైనరూపము

అణిమాదిసిరి యంజనాద్రిమీడిరూపము

॥ పల్లవి ॥

వేదాంతవేత్తలెల్లా వెదకేటిరూపము

ఆదినంత్యములేనియారూపము

పాదుగయోగిండులు భావించురూపము

యాదెస విదివో కోనేటిదరిరూపము

॥ అణు ॥

పాలజలనిధిలోనఁబవళించేరూపము

కాలపుసూర్యోచంద్రాగ్నిగలరూపము

మేలిమి నైకుంతాన మెరసినరూపము

కీరై న దిదే శేషగిరిమీడిరూపము

॥ అణు ॥

ముంచినబ్రహ్మాదులకు మూలమైనరూపము

కొంచనిమఱ్ఱాకుమీడికొనరూపము

మంచిపరబ్రహ్మమై మమ్మునేలినరూపము

యెంచఁగ శ్రీవేంకటాద్రి విధేరూపము

॥ అణు ॥ 432

గుండక్రియ

నేనేమిఁ జేయఁగలేను నీవు పరిపూర్ణుడవు

హీనుడ నే నధికుడఁ విన్నిటా నీవు

॥ పల్లవి ॥

దండమువెట్టుట నాది, తప్పు లోఁగొనుట నీది

విండి నీవెప్పుడు దయానిధివి గాన

అండఁబేరుకొంట నాది అందుకు నూఁకొంట నీది

దండియైనదేవదేవోత్తముడవు గాన

॥ నేనే ॥

శరణుచొచ్చుట నాది సరుగఁ గాచుట నీది

పడమపురుష శ్రీపతివి నీవు

విరులు చల్లుట నాది వేవేలిచ్చుట నీది

పొరి నీవు భక్తసులభుడ వటుగాన

॥ నేనే ॥

దాసుడననుట నాది తప్పక యేలుట నీది

అసదీర్ఘవరదుడ వటుగాన

నీసేవ యొక్కటి నాది విచ్చలుఁ గైకొంట నీది

యాసులేవిశ్రీవేంక డేకుడవుగాన

॥ నేనే ॥ 433

బొ?

ఎత్తైనాఁ గావకపోదు యే నెంత సేసినాను

యిట్టే నీకు శరణంటి విదియే తెరఁగు

॥ పల్లవి ॥

చేకొని నే మొక్కఁగాను చేతులు గోయఁగరాదు

ఆకడఁ దప్పుకుఁదగినాజ్ఞ మానరాదు

తైకొని యపరాధాలే కావించితి నెన్నెనా

యాకడ నీశరణంటి విఁకనో తెరఁగు

॥ ఎత్తై ॥

చిక్కి దైన్యపడఁగాను చెలఁగి ఖండించరాదు
చక్కఁగా నాద్రోహులు నైరించరాదు
అక్కడఁ జూచిన శరణాగతబిరుదు నీకు
యిక్కడ నీశరణంటి నిఁకనో తెరఁగు

॥ ఎట్టై ॥

సేవసేయుచుండఁగాను జీతము మానుపరాదు
యీవిధి నాన దోసితే నిందుకోరాదు
దేవుఁడ నిన్నుఁ గొలిచి తెగి కర్మా బుడిగితి
యీవల శ్రీవేంకటేశ ఇఁకనో తెరఁగు

॥ ఎట్టై ॥ 434

గుండక్రియ

ధరలో “ఁ నెద్దావం తద్భవ”తనెఁగాన
హరిమయమే జగమఁతాను,

॥ పల్లవి ॥

మహా నెదిటివారందు మలినము దలఁచిన
తహతహ మనసే తా మలినము
వహా నెదిటందు 3 భావనము భావించిన
బహువిధములఁ దానూ భావనమే

॥ ధర ॥

యెక్కువ నెదిటిపాపా లెంచి నిందించేటి-
నిక్కపునాలుక తానే నిందితము
వొక్కటై యెదిటిపుణ్యా లుగ్గడించి ఘన మంటే
దక్కినపుణ్యపుజిహ్వా తానూ ఘనమే

॥ ధర ॥

సారె శ్రీవేంకటపతి సగుణము దలఁచిన
సారపుజీవుఁడు దాను సగుణమే
నేరుపుల నాతనివిరుణము దలఁచిన
తారతమ్యములులేనితానూ విరుణమే

॥ ధర ॥ 435

౧. “యద్భావం తద్భవతి” అనుటకు వ్యావహారికమేమో ‘యద్భావం కర్మ
తత్ = తత్ఫలం భవతి’ అని అర్థము కావచ్చు. ౨. ‘మలినం’ రేకు. ౩. భావనము =
(ప్రకరణముతో) మేలు; మంచి కావచ్చు.

భూపాళం

ఎందఁక విద్ర నీ కిదె తెల్లవారెగదె
యిందిరారమణ నీ విటు మేలుకొనవే

॥ పల్లవి ॥

కమలనాభుఁడ నీకు గంగాది నడుతెల్ల-
ననుర మొకమజ్జనం బాయితమునేనె
తమితోడఁ గనకాద్రి తానే సింహాసనము
విమలమై యొప్పె నదే విచ్చేయవే

॥ ఎందఁ ॥

హరి నీకు నజుఁడు పంచాంగంబు వినిపించ
నిరతమగువాకిటను నిలిచినాఁడు
సురలు సీయవనరము చూచుకొని కొలువునకు
సరవి నా ఇత్తపడి సందడించేరు

॥ ఎందఁ ॥

కామధేనువు వచ్చె కనుఁగొనుటకై నీకు-
శ్రీమహాదేవి నీచేలాగు కదివో
యీమహిమ శ్రీవేంకటేశ నీకే చెల్లె
కామించి యన్నియునుఁ గైకొంటి విపుడు ॥ ఎందఁ ॥ 436

సాళంగనాట

రామా రామభద్ర రవివంశ రాఘవ
యేమి యరుదిది నీ కింతటివానికిని

॥ పల్లవి ॥

నాఁడు రావణుతలలు నఱకినలావరివి
నేఁడు నాపాపములు ఖండించరాదా
వాఁడిప్రతాపముతోడ వారిదిగట్టిననాట-
వాఁడ విల్లె నామనోవార్తి గట్టరాదా

॥ రామా ॥

తనిసి కంభకర్ణాదిదైత్యుల గెలిచితివి

కినిసి నాయుంధ్రియాల గెలువరాదా

యెవని హరునిట్లు యెక్కు వెట్టి వంచితివి

ఘనము నాదుర్గుణము కడు వంచరాదా

॥ రామా ॥

నినున విభీషణుడు శరణురే గాచితివి

గతిను నే శరణంటి గాపరాదా

తొరలి శ్రీవేంకటేశ దొడ్డు గొంచ మెంచనేల

యిరవై లోకహితాన కేదై న నేమీ

॥ రామా ॥ 437

రేకు 187

లలిత

నాని యానతిచ్చె గృష్టు డర్జునునితో

నిని యాతని భజించు వివేకమా

॥ పల్లవి ॥

“భూమిలోను చొచ్చి కర్వభూతప్రాణులనెల్ల

దీనుశాసనే మోచేటిదేవుడ నేను

కొమించి సస్యములు శలిగించి చంద్రుడనై

తేము బండించేటిదేవుడ నేను

॥ అవి ॥

“దీపనాగ్నినై జీవదేహములనున్నములు

తీవుల నరగించేటిదేవుడ నేను

యేవున నిందరిలోనిహృదయములోన నుండు

దీపింతు డలంపుమరపై దేవుడ నేను

॥ అవి ॥

వేదములన్నిటిచేతా వేదాంతవేత్తలచేతా

అది నే నెరంగంగినయాదేవుడను

శ్రీదేవితో గూడి శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద

పాదై నదేవుడను థావించ నేను”

॥ అవి ॥ 438

గుండక్రియ

తలఁపులో కొట్టఁగొన దై వమే వున్నాఁడు

తలఁచినరూపులెల్లా తా నయ్యానయ్యా

॥ పల్లవి ॥

కలలో ప్రపంచము కంటి నే నొకటి

వెలినున్న ప్రపంచవిధివలెనే

కలనున్నవాఁడ నేనే వెలి నన్నువాఁడ నేనే

తెలి(య?) మాబతుకు రెంట దెప్పరములయ్యా

॥ తలఁ ॥

దేహమీఁడ నుండఁగానే దిక్కులకేఁగి మనసు

దేహముతో దిక్కులెల్లాఁ దిరిగినట్టే

దేహములోవాఁడ నేనే దేహముపైవాఁడ నేనే

వాహో మాజన్మములో నొకటి రెండయ్యా

॥ తలఁ ॥

కన్నులెదుట శ్రీవేంకటపతిఁ గొలిచెద

కన్నుమూసి యాతనినే కమ్మర భావించెదను

కన్నులలోపల నేనే కన్నులవెలిని నేనే

పున్నతి నీరెండును వొక్కటాయనయ్యా

॥ తలఁ ॥ 439

శ్రీరాగం

చాలు నీదే నావిరతి సకలసామ్రాజ్యము

నాలోనిపని యెంతైనా నాకుఁ గలదు

॥ పల్లవి ॥

వడఁబడి పరులిండ్లవాకిలి గాచే నేను

వడి నాలో హరియున్న వాకిలి గాచేను

బడి నొకరిఁ గొలిచి బహురాజ్యమేలేనేను

యెడ నామనోరాజ్యమింతా నేలేను

॥ చాలు ॥

చేరి యొరులకుఁ బనిసేసి యలసేసేను
సారె నాయోగాభ్యాసాన నలసేను
అధిసి నే నడుగఁగ నన్యులిచ్చేయావులు
తారి పూర్వకకాదిదైవమే యిచ్చివి

॥ చాలు ॥

అందు సంతోషమే ఫల మిందు సంతోషమే ఫల-
మందును మాయాకల్పిత మిందును మాయే
అందు నిందు శ్రీవేంకటాధీశుడే కర్త
అందైతేఁ బరతంత్రుఁ డిందు నే స్వతంత్రుఁడ ॥ చాలు ॥ 440

సామంతం

నీసొమ్ము చెడకుండ నీవు చూచుకొనవయ్య
దాసుఁడ నే నింతే దైవమవు నీవు

॥ పల్లవి ॥

లోకము లేదువట లోకములోపలిసేను
పైకొని నీ వేలినట్టిబంటనేనుమ్మి
ఆకడ నావుఁ గొంటే నావువెంట దూడయును
జోకఁ గొన్నట్టివారిసొమ్మేదా

॥ నీసొ ॥

చేరి నన్ను నీవే పుట్టిచితివట నేఁ జేసే-
మేరతోఁ బుణ్యపాపాలు మీవేసుమ్మి
ఆరుగ విత్తినివాఁడు ౧ ఆరుగలోపలికంది
ఆరితేరి పండితేను ఆతనిదేకాదా

॥ నీసొ ॥

శ్రీవేంకటేశ నీవు జీవాంతరాత్మవట
కావించి నాపాలఁ గలవేసుమ్మి
తైవసమై చందురుఁడు కలువరిజాతికెల్ల
భావింప సర్వవిధబంధువేదా

॥ నీసొ ॥ 441

బొళిరామక్రియ

అన్నిటికి హరి యంతర్యామి మూలము

విన్నకన్నగతులెల్లా వృథా మూలము

॥ వల్లవి ॥

లాలివైరాగ్యమూలము మోక్షము

అలరిన సారమూల మతిబంధము

మేలిమిశాంతి మూలమే సుఖము

వీలి క్రోధమూలమే వెడలఁగము

॥ అన్ని ॥

తై కొనుభవములే కర్మమూలము

శ్రీకాంతుపై భక్తి చిన్మూలము

పైకొన్న ధ్యానమెల్ల భావమూలము

దీకొని లంపటములు దేహమూలము

॥ అన్ని ॥

అరుదై సుజ్ఞాన మాచార్యమూలము

ధరణి బగ తెల్లా ధనమూలము

పరము శ్రీవేంకటాద్రిమూలము

హరి నా కితనికరణాగతి మూలము

॥ అన్ని ॥ 442

దేశగాంధారి

వానికి ముదుల యిచ్చి వద్దని మానుపవే

శ్రీనారాయణ వీనిచేత నే వేసరితి

॥ వల్లవి ॥

నీకల్పితములే యానిభిలే ద్రిశములు

యాకడ నీయింద్రియాల నెట్టు గెలువఁగవచ్చు

నీకడ నీన్నే కొలిచి నీయప్సణ దెచ్చి వాని

బైకొని చోవుటగాక బలిమా రావాజ్ఞతో

॥ వాని ॥

౧. 'ప్రథ' కేసు.

నీపంపునఁగప్పినవిజమైసమాయ యిది
 మాపాటివారెల్లా మహి నెట్టు దాటవచ్చు
 మీపాదలే కొల్చి మీయనుజ్ఞ గొని దాని
 పైపైఁ దోయుటగాక బలిమా రాచాజ్ఞతో   "వాని"

శ్రీవేంకటేశ నీచిక్కులే యీపుట్టుగులు
 నీవు నేనేచేతలకు నే నెట్టు దొలఁగవచ్చు
 నీవద్ద శరణంటి నీయానతినే వాని
 భావించి తోసితిఁగాక బలిమా రాచాజ్ఞతో   "వాని" 443

రేకు 188

గుండక్రియ

నీవే నేసినచేత నీవే చేకొనుటింతే
 యీసల నీసొమ్ము నీకే ఇయ్య సిగ్గయ్యానయ్యా   "పల్లవి"

ఆలు బిడ్డలఁ గని యటు దనమగనికి
 సీలాన సమర్పణ నేయవలెనటవయ్యా
 తాలిమిఁ బుణ్యాలు నేసి దైవమా నే నీకు
 యేలీల సమర్పించే విందుకే నవ్వు వచ్చినయ్యా   "నీవే"

అంతెలఁ గన్నకొడు కటు దమతంద్రీకిని
 తెంకి నే నీవాఁడ నని తెలుపఁగవలెనటవయ్యా
 లంకె నాలోపలనున్నలక్ష్మీశ నే నీకు
 పొంకపు నీ బంట నన్నఁ బునరుత్తయ్యా నయ్యా   "నీవే"

తననీడ యద్దములోఁ దానే యటు చూచి
 సవివడి పూరకే భ్రమయవలెనటవయ్యా
 అనుగుశ్రీవేంకటేశ ఆతుమలోనున్నవిన్ను
 గని మని శరణంటిఁ గడఁ బూజించనేలయ్యా   "నీవే" 444

బొలి

అనలము సూర్యుడు నన్నిటందు వెలసిన (నా ?)

ఘనపవిత్రమైనట్టు ఘనుడే పోజ్ఞాని

॥ పల్లవి ॥

కాచనము అంటువడినఁ గలదా అందు నింద్యము

పెంచు ముట్టంటువడినఁ బెక్కుపదూష్యముగాక

అంచల నుజ్జానిఁ భావమంట నా తాఁ జేసినాను

పంచల నజ్జాని నై తేఁ బై కొనీఁగాక

॥ అన ॥

యెఱుకగల శీనాలిక నింతైనా జిడ్డంటునా

యెఱుకలేనిచేత నింతా జిడ్డంటుఁగాక

కఱతలయోగిని కర్మములివంటునా

చుఱచుఱ జడునై తేఁ జుట్టుకొనుఁగాక

॥ అన ॥

తామెరపాక్షల నీరు తగ నందు నంటునా

ఆమెర నెందైనాను నంటుఁగాక

యీమెర శ్రీవేంకటేశులిదానుఁడు భూమిఁ

గామించి తా నుండినానుఁ గడు మాయలంటునా ॥ అన ॥ 445

చాయానాట

కమ్మంపేఁ గావా కాఁగల వన్నియు

చిమ్ములమాయలు నేయఁగనేలా

॥ పల్లవి ॥

సరసిజాక్ష నీసంకల్పమాత్రము

అరుదగుఘనబ్రహ్మాండ మిది

అరయఁగ ధరలో నల్పపుఁటనులకు

హరి యవతారం బందితివేలా

॥ కమ్మం ॥

సతతసురాసురజననమరణములు

మతి నీహుంకారమాత్రములు

గతియై యమృతము గల్పించుకొరకును

తతి ఘోరజలధి దచ్చితివేలా

॥ కమ్మం ॥

యిహ నైకుంతము యీశేశగిరే

మహి నీ దర్శనమాత్ర మిది

విహరింపఁగ శ్రీవేంకటేశ యిటు

బహులోకపుకల్పని లపి యేలా

॥ కమ్మం ॥ 446

సామంతం

రాచాజ్ఞ మరలించ రాజే కర్తగాన

యేచి నీకు శరణంటి నిది మానుపవే

॥ వల్లవి ॥

నహంకరించినను తొల్లి ఘనుడు నారదమాని

బెడిదపుటింతి జేసి నీమాయ అతని బిడ్డలఁ గనిపించెను

అడరి నే ననఁగా నెంతటివాఁడను అది నేఁ గడపఁగలనా

తడవి నే శరణంటి దనుజారి ఆమాయ దగ్గరకుండఁగఁజేయవే

॥ రాచా ॥

మహి మిమ్ము మోచేనని మున్ను మదించినగరుడవిని

సహజపునీహస్తము మోయకుండఁగ శక్తి హరించె నీమాయ

బహుముఖముల, నే నెంతటివాఁడను పాయఁగ నీమాయ

అహిశయనుడ నే నీశరణంటిని అది నన్ను దగ్గరకుండఁ

జేయవే ॥ రాచా ॥

సారపుశ్రీవేంకటేశ స్వకంఠ్రుడవు నీవు

గారవపుమాయ నీదే కమ్మి నే నీవాఁడనే

మారుదై వములు లేరు మరి నన్నుఁ గావ నిన్నుఁ

బేరుకొని శరణంటిఁ బెడఁబాపు మాయ

॥ రాచా ॥ 447

మాళవిగౌళ

ఎందుకు విచ్చేయనేల ఇన్నియు నాలోవివే

అంది యివే చేకొనవే ఆరడి నీకేల

॥ పల్లవి ॥

కాముకుఁడవై గోపికలఁ బొందఁ బ్రియమైతే

కాముకత్వము నాయందుఁ గలదెంతైనా

గోమున కంసాదులపై క్రోధమే ప్రియమైతే

నాముల క్రోధ మిదివో నాలో నున్నది

॥ ఎందు ॥

లోకులచీర లీకుండేలోభమే ప్రియమైతే

యీకడ లోభము నాలో హెచ్చినదిదే

మాకులు మద్దులు దొబ్బేమదమే ప్రియమైతే

చేకొను మదము నాలో సేనాసేన

॥ ఎందు ॥

మఱి శిశుపాలునిపై మచ్చరమే ప్రియమైతే

మెఱయుమత్సర మిదే మించి నాలో

తఱి శ్రీవేంకటపతి దాసులపై మోహము

నెఱి నీకుఁ బ్రియమైతే నేనేకానా

॥ ఎందు ॥ 448

శంకరాభరణం

కానవచ్చె నిందులోనే కారుణ్యనరసింహః

తానకమై నీకంటే దాస్యమే పో ఘనము

॥ పల్లవి ॥

యెనసి ప్రహ్లాదుఁడు యెక్కడఁ జూపునోయవి

ననిచి లోకమెల్ల నరసింహగర్భములై

పనిపూవి వుంటి వటు భక్తవరతంత్రుఁడవై

తనిసి నీ వధికమో దాసులే యధికమో

॥ కాన ॥

మక్కువ బ్రహ్మాదులు మానుపరావికోపము
ఇక్కువై ప్రహ్లాదుడు యెడట నిలిచితేను
తక్కుక మానితి వట్టే కాసునియాచీనమై
నిక్కి నీకింకరుడే నీకంటే బలువుడు

॥ కాన ॥

అరసి కమ్మర ప్రహ్లాదవరదుడని
పేరువెట్టుకొంటి పట్టే బెరిసి శ్రీవేంకటేశ
సారె నీశరణాగతజనుకాచీనమైతి-
వీరితి నీదాసునికే యిదిహో మొక్కేము

॥ కాన ॥ 449

కీకు 189

ధన్నాసి

అటుగాన మోసపోక హరి నీకే ఆన్నియును
ఘటియించుచే యెక్కుడు రమలారమజ

॥ పల్లవి ॥

నిన్నుఁ జూడనికన్నులు సీచువలకన్నులు
చిన్నినీకథవిననిచెవులు రాల్చువుఁజెవులు
వున్నతి నీకడకు రాకున్నకాళ్లు మరగాళ్లు
సన్నుతినేయనిజిహ్వా సరి నుసజిహ్వా

॥ అటు ॥

చేరి నిన్నుఁ బూజించనిచేయి దంతెనపుఁజేయి
తారి నీకు మొక్కనట్టితలయే పెడతల్లి
సారె నీముద్రలేనిభుజములు బుద్బుజములు
తేరి నీదాస్యములేనిదేహము సందేహము

॥ అటు ॥

వనమాలలున్నగ్రీవము కంబుగ్రీవము
ఘన మిది దెలియుచే కైవల్యము
యెనయ శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్ను నేలితివి
అనుమానమెల్లఁ బాసె నన్నిటా నాకును

॥ అటు ॥ 450

సామంతం

అందుకుఁ గాదు నేఁ గ ల్పు టామీఁదిపని కింతే

ఇందు నందు నీవే కర్త విందిరారము

॥ పల్లవి ॥

ఇంచుకంత వేలఁ గొండ యెత్తినదేవుడవు

ముంచి నాసంసారభారము మోవలేవా

అంచల దేవతలకు నమృతమిచ్చిననీవు

కంచాన నన్నమువెట్టి కాచుట నన్నెంత

॥ అందు ॥

వడి ద్రౌపది య కక్షయవలువలిచ్చిననీవు

బెడఁగునాకుఁ గట్టి (ట్టివి?) చ్చి పెంచు తెంత

జడిసి యింద్రాదులకు సంపదిచ్చినట్టినీవు

కడు నాకు నైహికభోగము లిచ్చు తెంత

॥ అందు ॥

పొసఁగ లోకములెల్లఁ బూర్ణుడవైననీవు

వుసురై నాలోన (నే?) నీవు వుండు తెంత

వసుధ శ్రీవేంకటేశ వరములిచ్చేనీకు

దెస నాకోరికెల్లాఁ దీర్చు తెంత

॥ అందు ॥ 451

గుజ్జరి

అందఁకాఁ దాఁ దానే అంత తెక్కుడు గాఁడు

ముందు వెన కెంచేనా ముఖ్యుడే యతఁడు

॥ పల్లవి ॥

చిత్త మంతర్ముఖము సేసుకొననేర్చెనా

అత్తల నతఁడు యోగియనఁబడును

నత్తన త్తనెడిసువిచారంబు గలిగెనా

వుత్తమవివేకియని పూహింపఁబడును

॥ అందు ॥

1. 'అక్షయవలువలు' సమావదోషము. ఈ పాటిచిల్లరి సామాన్యదోషము—
లకు ఈవాక్యమున పట్టెంపులేదు.

భావము నభావమును పరికించి తెలిసెనా

తై వల్యనిలయుఁడని కానఁబడును

దై వంబుఁ దన్ను మతిఁ దలపోయనేర్చెనా

జీవన్ముక్తుఁడని చెప్పఁబడు నతఁడు.

॥ అందాఁ ॥

అడరి వైరాగ్యధన మార్జించనోపెనా

దిడువై జింతేంద్రియస్థిరుఁ డాతఁడు

జడియుశ్రీవేంకటేశ్వరుడానుఁ డాయనా

బడిబడిఁ దుదఁ బరబ్రహ్మమే యతఁడు.

॥ అందాఁ ॥ 452

మలహరి

పరమపురుష హరి పరమ పరాత్పర

పరరిపుభంజన పరిపూర్ణ నమో.

॥ పల్లవి ॥

కమలాపతి కమలనాభ కమలాసనవంద్య

కమలహితానంతకోటిఘననముదయతేజా

కమలామలపత్రనేత్ర కమలవైరివర్ణగాత్ర

కమలషట్కయోగీశ్వరహృదయం తే హం నమోనమో(?) ॥ పర ॥

జలనిధిమథన జలనిధిబంధన జలనిధిమధ్యకయనా

జలనిధియంతరవిహార మచ్చకచ్చపయవతారా(?)

జలనిధిజామాత జలనిధిశోషణ జలనిధిసప్తకగమన

జలనిధికారుణ్య నమో తేహం జలనిధిగంభీర నమో నమో ॥ పర ॥

౧. 'కమలషట్కయోగీశ్వర హృదయం నమో నమో తేహం నమో నమో.' అని రేఖ. తీర్మాతి చరణములను చూచి పూర్వపరిష్కర్తలు వై విభముగ నవరించిరేమో. 'కమలషట్కయోగీశ్వర హృదయం' అని వుండవచ్చునేమో. 'హృదయం' పాతములో అర్థము అంత సంగతముకాదు. ౨. జలనిధియంతర.....తారా=జలనిధిలో నంచరించు చేప జాబేటి యవతారమునాదా? అని అర్థము కావచ్చు. ఈ పాటలో కొన్నిసంధులు కొన్నిపదముల అర్థములు సుగమములు సాధువులు కావు.

నగధర నగరిపునందిత నగచరయూథపనాథా

నగపారిజాతహార సారసపన్నగపతిరాజశయన (?)

నగకులవిజయ శ్రీవేంకటనగనాయక భక్తవిధేయా

నగధీరా హం తే సర్వేశ్వర నారాయణ నమో నమో ॥ పర ॥ 453

పాడి

అట్టయితే నాయంతర్యామివేలై తివయ్యా

మట్టుమీటి ముక్తియాస మాననటవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

పొలఁతులు లేరా భూమి భోగించే నే లేనా

కలకాల మింద్రియాలకాణాచి లేదా

తొలి యీసంసారము లేదో నాకాంక్షలు లేవో

యెలమి నిన్నుఁ గొలుచు టిందుకటవయ్యా

॥ అట్ట ॥

ధరలోఁ బసిడి లేదా తగిలి నాయాస లేదా

సిరులయజ్ఞానపుచీకటి లేదా

అరయఁ జవులు లేవా అందుకో నాలితే లేదా

యిరవై నిన్నుఁ గొలుచు టిందుకటవయ్యా

॥ అట్ట ॥

అట్టే సర్వాపరాధి నపరాధా లెంచనేల

గట్టిరాళ్లలో మలిగండ్రేరనేల

నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ జూచి కావకుంటే

ఇట్టే నిన్నుఁ గొలుచు టిందుకటవయ్యా

॥ అట్ట ॥ 454

బొబ్బి

మరిగితి నేమి సేతు మగిడి నే నెందు వోడు

సరుస దైవము నీకే శరణుచొచ్చేను

॥ పల్లవి ॥

తల్లి గోపించి మొత్తినఁ దనయుఁడు తల్లికొంగే

యెల్లగాఁ బట్టి పెనఁగి యేడిచినట్టు

వెల్లవిరై హరి నీవు విషయాలఁ జిక్కించితే

ఇల్లిదే నిన్నుఁ దలచి ఇటు దూరే నేను

॥ మరి ॥

కన్నతండ్రి బాలునిఁ జంకంబెట్టి దించితేను

కొన్నేసి విలుచు ముద్దుగునిసినట్టు (?)

పున్నతి నాలోనుండి పూరకే మాయ నాపై

బన్నితే విన్నే సొలసి పగటులాడేను

॥ మరి ॥

దైవము దాతవు నీవే తల్లివి దండ్రివి నీవే

భావించి చేపట్టితే నీ బంట నే వంతే

శ్రీవేంకటేశ నీవు చేకొవి రక్షింపఁగాను

జీవుఁడనయిననేను చెలఁగి మొక్కేను

॥ మరి ॥ 455

రేకు 190

లలిత

ఎట్టు వలసినఁ జేయు మిన్నియు నీచిత్తమె

నెట్టన(నె?) నొకఁడనా నీవే యింతాను

॥ పల్లవి ॥

వేవేలు నీకు విన్నవించేదేమి, తొల్లే

సావధానముగ సర్వసాక్షివి నీవు

ఆవల నా కిటు సేయుమని చెప్పేదేమి నేను

దై వికమైనట్టిస్వతంత్రుఁడవు నీవు

॥ ఎట్టు ॥

౧. 'కొన్నేసి=కొన్నిసార్లు' విలుచు కావచ్చునేమో? ౨. 'వెట్టవ(నే)

నొకఁడనా నీవే యింతాను' అని కావచ్చు. 'నానీవే=నాలోని నీవే' అని వుండవచ్చు.

తగిలి నిన్ను నాలో ధ్యానించేదేమి, తొలై
 జగతి నీవు పూర్ణచైతన్యఁడవు
 జిగి నీనామము నోరఁ జిక్కించి నుడిగేదేమి
 మగుడి కబ్బాక్షరమంత్రరూపుఁడవు

॥ ఎట్టు ॥

చేవమీర నిరులఁ బూజించేదేమి నిన్ను
 శ్రీవేంకటేశ నీవు శ్రీపతివి
 దేవదేవ నిన్ను నీవే తేఁకువెల్లా నెంచుకొని
 కావుము నీ వొక్కఁడవే కరుణావిధివి

॥ ఎట్టు ॥ 456

బొళి

ఈతనిమూలమెవో యిలఁగలధనములు
 యీతఁడు మాకు గలఁడు యెంత లేడు ధనము

॥ పల్లవి ॥

విరతి మాధనము, విజ్ఞానమే ధనము
 మరిగినతత్వమే మాధనము
 పరము మాధనము, భక్తే మాధనము మా-
 కరిరాజవరదుఁడే కైవల్యధనము

॥ ఈత ॥

శాంతమే మాధనము, సంకీర్తనే ధనము
 యెంతైనా నిశ్చింతమే ఇహధనము
 అంతరాత్మే మాధనము, హరిదాస్యమే ధనము
 యింతటా లక్ష్మీకాంతుఁ డింటిమూలధనము

॥ ఈత ॥

అనందమే ధనము, ఆచార్యుఁడే ధనము
 నానాటఁ బరిపూర్ణమే ధనము
 ధ్యానమే మాధనము, దయే మాధనము
 పావినశ్రీవేంకటాద్రిపతియే మాధనము

॥ ఈత ॥ 457

భవుః

నీమాయ కల్లగాదు నిజము దెలియరాదు
కామించి హరి నీ వొక్కఁడవే నిజము || పల్లవి ||

చచ్చేటి దొకమాయ సరిఁ బుట్టేదొకమాయ
మచ్చుమేపులనిరులు మాయలో మాయ
వచ్చేటి దొకమాయ వచ్చిపోయ్యే దొకమాయ
కచ్చుపెట్టి హరి నీ వొక్కఁడవే నిజము || నీమా ||

పొద్దువాడచేది మాయ పొద్దుగుంకే దొకమాయ
నిద్దురయు మేల్కనెది నిండుమాయ
వాద్దనే సుఖము మాయ వొగి దుఃఖ మొకమాయ
గద్దరిశ్రీహరి నీ వొక్కఁడవే నిజము || నీమా ||

కూడేటి జొకమాయ కూడి పాసే దొకమాయ
యేడ నేర్చితి శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవు
వేడుక నీశరణంటి విడిపించు మీమాయ
వోడక వెదకితి నీ వొక్కఁడవే నిజము || నీమా || 458

దేసాళం

తిరుమలగిరిరాయ దేవరాహుత్తరాయ
సురతబిన్నాజరాయ సుగుణకోనేటిరాయ || పల్లవి ||

సిరులసింగారరాయ చెలువపుతిమ్మరాయ
సరసవై భవరాయ సకలవినోదరాయ
వరవసంతములరాయ వవితలవిటరాయ
గురుత్తెన   శేగరాయ కొండలికోనేటిరాయ. || తిరు ||

గొల్లెతలపుద్గండరాయ గోపాల కృష్ణరాయ
 చల్లవెదజాజరాయ చల్లబరిమళరాయ
 చెల్లబడిధర్మరాయ చెప్పరానివలరాయ
 కొల్లలై సభోగరాయ కొండలకోనేటిరాయ

॥ తిరు ॥

సామసంగీతరాయ సర్వమోహనరాయ
 దామవై కుంతరాయ దైత్యవిభాళరాయ
 కామించి నిన్నుఁ గోరితే గరుణించితివి నన్ను
 శ్రీమంతుఁడ నీకు జయ శ్రీవేంకటరాయ.

॥ తిరు ॥ 459

భవుఁ

అన్నిటా కాంతుఁడైతే హరిదాసుఁడు దానే
 నన్నుతిఁ దానేపో సర్వదేవమయుఁడు.

॥ పల్లవి ॥

అత్తల మనసు యింద్రియాధీనమైతేను
 చిత్తజుఁడనెడివాఁడు జీవుఁడు దానే
 కొత్తగాఁ దనమననే కోపాన కాధీనమైతే
 తత్తరపురుషుఁడునుఁ దానే తానే

॥ అన్ని ॥

భావము వుద్యోగములప్రసంగాధీనమైతే
 జీవుఁడు బ్రహ్మాంశమై చెలఁగుఁ దానే
 కావిరి రేయిఁబగలు కన్నుల కాధీనమైతే
 ఆవలఁ జంద్రసూర్యాత్మకుఁడుదానే

॥ అన్ని ॥

కోరికఁ దనబ్రదుకు గురువాక్యాధీనమైతే
 మోరతోపులేనినిత్యముక్తుఁడు దానే
 ఆరయ శ్రీవేంకటేశుఁ డాతుమఅధీనమైతే
 ధరుణిలో దివ్యయోగి తానే తానే

॥ అన్ని ॥ 460

సాళంగనాట

ఇహమెట్టో పరమెట్టో ఇక నాకు
సహజమై హరియే శరణము నాకు

॥ పల్లవి ॥

చిత్తమిది యొకటే చింత వేవేలసంఖ్య
పొత్తుల హరిఁదలఁచఁ బొద్దులేదు
జొత్తుల కన్నులు రెండు చూపులై తే ననంతాలు
తత్తరించి హరిరూపు దగ్గరి చూడలేదు

॥ ఇహ ॥

చేతు లివియు రెండే చేష్టలు లక్షోపలక్ష
యీతల హరిఁబూజించ నిచ్చ లేదు
జాతి నాలిక వొకటే చవులు కోటానఁగోటి
రీతి హరినామ ముచ్చరించ వేళ లేదు

॥ ఇహ ॥

వీను లివి రెండే వినికి కొలఁదిలేదు
పూని హరిభక్తి విన బుద్ధి లేదు
యీనటన శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు చూచినను
తానే యేలె నిఁకఁ దడఁబాటు లేదు

॥ ఇహ ॥ 481

రేకు 191

రామక్రియ

వినవమ్మ జానకి నీవిభుఁ డింతసేసినాఁడు
యెనసి యీరఘురాముఁ డిఁక నేమి సేసునో

॥ పల్లవి ॥

వానరులదండు గూడి వారిధి కొండలఁ గట్టె
ఆవి లంక చుట్టిరా నదే విడిసె
కోనలఁ ద్రికూటమెక్కె గొడగు లన్నియుఁ జెక్కె
యేనెపాన రఘురాముఁ డిఁక నేమిసేసునో

॥ విన ॥

కోరి ఇంద్రజిత్తుఁ జంపె కుంభకర్ణు నిర్జించె
 ఘోరదానవులనెల్ల కూలఁగుమ్మెను
 మారణహోమము సేసె మతకమింతఁ జెరిచె
 యీరసాన రఘురాముఁ డీఁక నేమిసేసునో

॥ విస ॥

లావున రావణుఁ జంపె లంక విభీషణు కిచ్చె
 చేవల నోసీత విన్నుఁ జేకొనెను
 భావించి శ్రీవేంకటాద్రిఁ బట్టము దాఁ గట్టుకొనె
 యీవలనావల నాతఁ డీఁక నేమిసేసునో

॥ విస ॥ 462

శ్రీరాగం

ఇంతటా హరినేకాని యెందునను గాన నన్ను
 కొంత నాకుఁ దెలుపరో గురువులాల

॥ పల్లవి ॥

తనువూ హరియే తలఁపూ హరియే
 వివికి మవికియును విష్ణుఁడే
 కనుఁగొనుచూపులు కమలనాభుఁడే
 యెనసి జీవునిశక్తి యేడనేడ నున్నదో

॥ ఇంత ॥

లోకమెల్ల మాధవుఁడే లోనెల్లఁ గేశవుఁడే
 వాకును కర్మము శ్రీవైకుంఠుఁడే
 చేకొని చైతన్యమెల్ల శ్రీనారాయణుఁడే
 యీకడ నే ననువాఁడ నేడ నుండువాఁడనో

॥ ఇంత ॥

వెనకను కృష్ణుఁడే వెన ముం దచ్యుతుఁడే
 కొనమొదలు నడుము గోవిందుఁడే
 యెనయఁగ శ్రీవేంకటేశుమయ మింతాను
 అనుగునాస్వతంత్ర మది యేడనున్నదో

॥ ఇంత ॥ 463

లలిత

కలిగె మాకు నిది కైవల్యం

కలకాలము హరికథాశ్రవణం

॥ పల్లవి ॥

అచింత్య మద్భుత మానందం

ప్రచురం దివ్యం పావసం

సుచరిత్రం శ్రుతిశోభితం

అచలం బిదివో హరికీర్తనం

॥ కలి ॥

విరతం నిత్యం విఖిలశుభకరం

దురితం హర భవదూరం

పరమమంగళం భావాతీతం

కరివరదం నిజకైంకర్యం.

॥ కలి ॥

సులభం సుకరం శోకనాశనం

ఫలదం లలితం భయహరణం

కలితం శ్రీవేంకటపతిశరణం

జలజోదరనిచ్చ స్తోత్రం.

॥ కలి ॥ 464

బొళి

ఎఱుగుటకంటే నెఱుగమే మేలు

మఱి తెలివికంటే మఱిపే శుభము

॥ పల్లవి ॥

లంపటా లెఱుగము లవలవ లెఱుగము

పంపులబాల్యమే పరిణామము

యింపులు నెఱుగము యెగ్గులు నెఱుగము

జంపులనిదురే నకలసౌఖ్యము

॥ ఎఱు ॥

౧. 'దురితంహర' అనునది 'దురితహరం' కావచ్చు. 'దురిత(హరం?) హర భవదూరం' పూ. ము. పా. దీనిలో ఒక హర ఎక్కువ ప్రామాదికమై యుండవచ్చు.
 ౨. 'జలజోదరనిచ్చస్తోత్రం' కావచ్చు. ౩. 'నకళ' రేకు.

అస లివెఱఁగము అలమట లెఱఁగము
 మూసినగర్భమే మును సుఖము
 వాసులునెఱఁగము వంతులు నెఱఁగము
 వేసట వుట్టనివిధమే సుఖము

॥ ఎఱు ॥

పాపము లెఱఁగము బంధము లెఱఁగము
 శ్రీపతిదాస్యమే శేఖరము
 యేపున శ్రీవేంకటేశ్వరుశరణమే
 తీవులుమఱపేటిదివ్యానందము

॥ ఎఱు ॥ 465

లలిత

కలిగె నిదె నాకు కైవల్యము
 తొలుత నెవ్వరికి దొరకవిది

॥ పల్లవి ॥

జయ పురుషోత్తమ జయ పీఠాంబర
 జయ జయ కరుణాజలనిధి
 దయ యెఱంగ నే ధర్మము నెఱంగ నా-
 క్రియ యిది నీదివ్యకీర్తనమే

॥ కలి ॥

శరణము గోవింద శరణము కేశవ
 శరణు శరణు శ్రీజనార్దన
 పరమ మెఱంగను భక్తి యెఱంగను
 విరతము నాగతి నీదాస్యమే

॥ కలి ॥

నమో నారాయణ నమో లక్ష్మీపతి
 ॥ నమో పుండరీకనయనా
 అమిత శ్రీవేంకటాధిప యిదె నా
 క్రమమెల్లను శివకయింకర్యమే

॥ కలి ॥ 466

శంకరాభరణం

హరియు నొక్కఁడే గురి ఆత్మలో నొక్కఁడే గురి
విరివి నెంత చదివినా వేరు గాఁబోయినా   " పల్లవి "

అందరిచూపులు నొక్కఁడైనందుకు గురి
యెందూఁ గొండ కొండేకాక యితరముగాఁ జూచేరా
అందరిరుదులు నొక్కఁడైనందుకు గురి
చెంది తీపు తీపే కాక చేదుగాఁ జేకొనేరా   " హరి "

వాప్పుగా నందరివూర్పు లొక్కఁడైనందుకు గురి
కప్పుర మదేకాక కస్తూరిగా మూఁకొనేరా
యెప్పుడూ నిందరివివి కేకమైనందుకు గురి
తిప్పి తిట్టు తిట్టేకాక దీవెనగా వినేరా   " హరి "

యారీతి నిందరిచిత్త మేకమైనందుకు గురి
మేరతో సూర్యోదయము మించి రేతి రయ్యానా
తేరి శ్రీవేంకటపతి దేవుడైనందుకు గురి
కోరినవారివరాలే కొంగుపైఁడిగాదా   " హరి " 467

రేకు 192

బొలి

నిరుహేతుకాన నన్ను నీవు రక్షించే వింతే
నిరతి నాకొరకే పో నిను సేవించేది   " పల్లవి "

ముందు నిరులిత్తువని మోక్షము నీ విత్తువని
బందుకట్టుదుదుఃఖములఁ బాపుదువని
యిందలియాసలనేపో యేచిన నాభయభక్తి
యొందిను నావల్ల నీకు నించుకంతా లేదు   " విరు "

జననాలు చూచి చూచి సరి మరణాలు చూచి

వెనకటిసీకథలు వినివిని

నినుపై యాయాసనేపో విన్ను సారె బొగడేది

వానర సీయాసేపో పుపకారగురువు

॥ విరు ॥

లోకులు గొలువఁగాను లోన సీవు వుండఁగాను

దీకొవి గురుఁడు బోధించఁగాను

త్తైకొవి శ్రీవేంకటేశ కరుణించగా సీవు

దాకొవి యాయాసకే నీదాసినై కొలిచితి

॥ విరు ॥ 468

సాళంగం

నానాభక్తు లివి నరులమార్గములు

యేనెపాననై నా నాతఁ డీయ్యకొను భక్తి

॥ పల్లవి ॥

హరికిఁగా వాదించు టది ఉన్మాదభక్తి

పరులఁ గొలువకుంటే పతివ్రతాభక్తి

అరసి యాత్మఁ గనుటదియే విజ్ఞానభక్తి

అరమరచి మోక్కుటే అనందభక్తి

॥ నానా ॥

అతిసాహసాలపూజ అది రాక్షసభక్తి

అతవిదాసులసేవే అదియే తురీయభక్తి

క్షితి నొకపని గోరి చేసుటే తామసభక్తి

అతఁడే గతవి వుండు టదివైరాగ్యభక్తి

॥ నానా ॥

అట్టై స్వతంత్రుఁడౌటే అది రాజసభక్తి

నెట్టన శరణుచే నిర్మలభక్తి

గట్టిగా శ్రీవేంకటేశుకైంకర్యమే సేవి

తట్టుముట్టులేనిదే తగ విజభక్తి

॥ నానా ॥ 469

సాళంగనాట

కంటిరా వింటిరా కమలనాభునిశక్తి

వొంటి నితనిశరణ మొకచే వుపాయము

॥ పల్లవి ॥

యీతనినాభిఁ బొడమె యెక్కువై నబహ్మయు

యీతఁడే రక్షించినాఁడు యంద్రాదుల

యీతఁ డాకుమీఁదఁ దేలె నేకార్ణవమునాఁడు

యీతఁడే పో హరి మనకిందరికి దైవము

॥ కంటి ॥

యీతఁడే యసురభాధ లిన్నియుఁ బరిహరించె -

నీతనిమూఁడడుగులే యీలోకాలు

యీతఁడే మూలమంటే నేతెంచి కరిఁ గాచె

నీతనికంటే వేల్పు లింక మరి కలరా

॥ కంటి ॥

యీతఁడే వైకుంఠనాథుఁ డీతఁడే రమానాథుఁ -

డీతఁడే వేదోక్తదైవ మిన్నిటాఁ దానె

యీతఁడే అంతర్యామి యీ చరాచరములకు

నీతఁడే శ్రీవేంకటేశుఁ డిహపరధనము

॥ కంటి ॥ 470

సామంతం

సింగారమూరితివి చిత్తజగురుఁడవు

సంగతిఁ జూచేరు మిమ్ము సాసముఖ

॥ పల్లవి ॥

పూవులతెప్పలమీఁద పొలఁతులు నీవు నెక్కి

పూవు లాకసము మోవఁ బూచి చల్లుచు

దేవదుందుభులు మ్రోయ దేవతలు గొలువఁగా

సావధానమగు నీకు సాసముఖ

॥ సింగా ॥

అంగరంగవై భవాల నమరకామినులాడ
 వింగినుండి దేవతలు విన్నుఁ జూడఁగా
 సంగీతతాళవాద్యచతురతలు మెరయ
 సంగడిఁ దేలేటిమీకు సానముఖ

॥ సింగ ॥

పరగఁ గోనేటిలోన పసిఁడిమేడనుండి
 అరిది నిందిరయు నీవారగించి
 గరిమ శ్రీవేంకటేశ కన్నులపండువగాఁగ
 నరవి నోలాడుమీకు సానముఖ

॥ సింగ ॥ 471

శంకరాభరణం

పట్టలేనిమనఃప్రమ గాక
 నెట్టనఁ దాఁ గరుణించనివాఁడా

॥ పల్లవి ॥

హితప్రవర్తకుఁ డీశ్వరుఁడు
 తతి నంతరాత్మ తాఁగాన
 రతి నాతని దూరఁగనేలా
 గతియని తలఁచిన కావనివాఁడా

॥ పట్ట ॥

తెగనిబంధువుఁడు దేవుఁడు
 బగివాయఁ డీహముఁ బరమునను
 అగపడి నందేహములేలా
 తగ నమ్మిన దయదలఁచనివాఁడా

॥ పట్ట ॥

హృదయము శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
 మొదలనే అనందమూర్తిగన
 కదిసి వెలివి వెదకఁగనేలా
 యెదురఁ గనిన వరమియ్యనివాఁడా

॥ పట్ట ॥ 472

గుండక్రియ

తానే తెలియుఁగాక తలఁచఁగ నెట్టువచ్చు

నానాగతుల తననాటకపుమాయ

॥ పల్లవి ॥

అట్టై యేఁబదియైనయక్షరాలలోనట

తిట్టులట వొకకొన్ని దీవెనలటా

మట్టుతో వేదములట మంత్రములట కొన్ని

యిట్టివి చిక్కులు భూమి విఠనెన్ని గలవో

॥ తానే ॥

కదిసిన యటువదిగడియలలోనట

పొదలు నడకలట భోగములటా

విదురట వొకకొంత నేరుపులు కొన్నియట

యెదుట చూడఁగఁ జూడ విఠనెన్ని గలవో

॥ తానే ॥

రేవగలు కమ్ములివి రెంటిలోనేయట

దైవము జీవులలోనే తానకమట

శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁద శైలఁగి యా (గెనా?) తఁదే యట

యేవంక నీచేతలు యిఠనెన్నిగలవో

॥ తానే ॥ 478

రేకు 193

దేసాళం

ఇంతటఁ బోకానవచ్చు నెక్కువ తక్కువలెల్ల

దొంతి ఇంద్రియాలకెల్లఁ దొలఁగి పుంజేను

॥ పల్లవి ॥

మాటలాడవచ్చుఁగావి మనసులు పట్టరాదు

చాటువత్కినయట్టిసతులఁ గంటే

కోటి చదువఁగవచ్చు కోపము నిలుపరాదు

జూటరై వొకఁడు దన్ను సోఁకనాడితేను

॥ ఇంత ॥

౧. 'యాఁబది' రేకు ౨. 'శైలఁగి' కావచ్చు. ద్రుతములపై యధాగమము ఈ

నానాగతుల తననాటకపుమాయ

అందరి దూషించవచ్చు నాసలు మానఁగరాదు
కందువై నమించులబంగారు గంటే
అందాల మొక్కఁగవచ్చు హరిభక్తి నేయరాదు
పొందులసంసారపుభోగము గంటేను

॥ ఇంత ॥

మొదలఁ బుట్టఁగవచ్చు మోక్షముఁ బొందఁగరాదు
పొదిగి పుణ్యరాసులభోగము గంటే
యెదుట శ్రీవేంకటేశ ఇదివో నీశరణంటే
కదిసితి విట్టే పో నీకరుణ గంటేను

॥ ఇంత ॥ 474

లలిత

అంతర్యామీ అలసితి సొలసితి
ఇంతట నీశరణిదే చొచ్చితిని

॥ పల్లవి ॥

కోరినకోర్కులు కోయనికట్లు
తీరవు నీవవి తెంచకా
భారపుఁబగ్గాలు పాపపుణ్యములు
నేరుపులఁ బోవు నీవు వద్దనకా

॥ అంత ॥

జనులసంగములఁ జక్కరోగములు
విను విడువవు నీవు విడిపించకా
వినయపుదై న్యము విడువనికర్మము
చనదది నీవిటు సంతపరచకా

॥ అంత ॥

మదిలో చింతలు మయిలలు మణుఁగులు
వదలవు నీవవి వద్దనకా
యెదుటనె శ్రీవేంకటేశ్వర నీ వదె
అదనఁ గాచితివి అట్టిట్టనకా

॥ అంత ॥ 475

౧. సంతపరచు = 'శాంతపరచు' కావచ్చు.

జగము లేలేటివాడు ముందరఁ జేసినవాడు
తగులై ముండినవాడు తానేకాదా
బెనడఁగడ దినాలు పెరుగఁజేసేటివాడు
నగియు నడపించఁ దా నేరదా.

॥ ఒక్క ॥

మొదలై ముందేటివాడు ముందరఁ దుదయ్యేవాడు
మదలోవాడు శ్రీవేంకటేశుడేకాదా
చదిపించి బుద్ధులిచ్చి చైతన్యమైనవాడు
పొదిగి నాదపుదందై భోగించదా

॥ ఒక్క ॥ 477

సాళంగనాట

దేవతలు గెలువరో తెగి దైత్యులు పారరో
భాపించ నింతటిలో భూభారమెల్ల నణగె

॥ పల్లవి ॥

నేడు స్పృష్టఁడు జన్మించె నేడే శ్రీజయంతి
నేడే రేపల్లెలోన నెలవైనాడు
నేడుక యశోదకు విడ్డదైనాఁ దిదె నేడే
పోడిమి జాతకర్మ మొప్పుగ నాయ నేడు

॥ దేవ ॥

ఇప్పు డిదె గోవుల సచ్చెను పుత్రోత్సవము
ఇప్పుడు తొట్టెల నిడి రింతులెల్లాను
చెప్పరాని లలీల సేయఁగలదెల్లాఁ జేసి
కప్పెను విష్ణుమాయలు గక్కన నేఁ దిప్పుడు

॥ దేవ ॥

ఇదివో ననుదేవునిజంటిచెరలెల్లఁ బాసె
ఇదివో దేవకితప మిట్టె ఫలించె
చెదరక తా విలిచె శ్రీవేంకటాద్రిపై నిదె
యెద నలమోముగ యెక్కివున్న దిదివో

॥ దేవ ॥ 478

చౌళి

హితవే నేనుఁగా కాకఁదేల మానును

మితి నాతని దూరక మెచ్చవలెఁగాక

॥ పల్లవి ॥

ఆగమభోగములకు హరి నాలో నున్నవాఁడు

చేగదేర నాకు మేలే చింతించుఁగాక

సాగినప్రపంచములో సంసారి జేసినవాఁడు

యేగతి రక్షించఁ దానే ఇన్నిటి కౌఁగాక

॥ హిత ॥

భూమిమీఁద దేహమిచ్చి పుట్టించినట్టివాఁడు

ప్రేమతో నన్నపానాలు పెట్టుఁగాక

ఆమని పంచేంద్రియాల నటు పెడరేఁచేవాఁడు

నేమపుణ్యత్రదాంతై నిండుకుండుఁగాక

॥ హిత ॥

ఇహపరములకుఁ దా నిరవై నట్టివాఁడు

సహజాన నన్నియును జరపుఁగాక

వహి శ్రీవేంకటాద్రిపై వరములిచ్చేటివాఁడు

మహిమతో మమ్మునేలి మన్నించుఁగాక

॥ హిత ॥ 479

రేకు 194

కన్నడగాళ

ఎవ్వరి నేమనఁగల నెంతబలుపుఁడ నేను

నవ్వుచు నీవే యింక నన్ను మన్నించవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

కామక్రోధములకు కాణాచికాపను

ఆమనియింద్రియముల కడిబంటను

దీమనపుటానలకు తీరని లగ్నఘటన(?)

యీ మరఁగువాఁడ నిన్ను నెట్లు గొలిచేనయ్యా

॥ ఎవ్వ ॥

౧. లగ్నఘటన = లగ్నఘటన, తగులుకొన్నవాఁడను (స్వాదీనమైనవాఁడను) అని కాకృత్యము కావచ్చు; నమ్మకస్తుఁడు అనుమానస్తుఁడు ఇత్యాదులవలె కావచ్చు.

పాయనిసంసారానకు ౨ బడివనివాడను

కాయపుభోగాల పూడిగవువాడను

పాయపుమదములకు ౩ పంగెమైనవాడను (?)

యాయెడ నీవాడ నని యెట్లు గొలిచేనయ్యా

॥ ఎవ్వ ॥

సరిఁ గర్మములకెల్ల వనవరిబొడుకను

పొరలేజన్మములయప్పులవాడను

అరయ శ్రీ వేంకటేశ అంతలో నన్నేలితివి

యిరవై ఇట్టుండకున్న నెట్లు గొలిచేనయ్యా

॥ ఎవ్వ ॥ 480

దేసాక్షి

ఎఱుగువా రెరుగుదు రీయర్థము

యెఱుగనివారి కిది యెఱుగనియ్యదు

॥ పల్లవి ॥

మొదలఁ గలుగువాడే ముందరనుఁ గలవాడు

అదన నాతడే పరమాత్ముడు

యెదుటఁ గలిగినదే ఇన్నిటాఁ గలిగినది

పదపడి యిదియే ప్రపంచము

॥ ఎఱుఁ ॥

చెడనిదానికి మరి చేతెన్నఁడును లేదు

జడిగొన్న దిదియే సుజ్ఞానమార్గము

పుడివోఁగల దెన్నఁడు పుడివోఁ గలిగినదే

కడగడనే తిరుగు కర్మమార్గము

॥ ఎఱుఁ ॥

యెంచి తొల్లి నడచేవే ఇపుడును నడచేవి

మంచి శ్రీ వేంకటేశ్వరుమహిమ లివి

అంచ నిపుడు గానవి వల్లనాఁడుఁ గాననివే

మంచువంటివిషయపుమాయావాదములు

॥ ఎఱుఁ ॥ 481

౧. బడి+వనివాడను = ఈ సందర్భ వాఙ్మయమునకొల్లది. వ్యాకరణసమ్మతములుకూడ.

. పంగెమైనవాడను = భంగపడినవాడను, లోబడినవాడనని కాత్పర్యము కావచ్చు.

లలిత

తేశవ దాసినైతి గెలిచితి నన్నిటాను

యీ శరీరపునేరా లిఁకనేలా వెదక

॥ పల్లవి ॥

నిచ్చలుఁ గోరికలియ్య నీనామమే చాలు

తెచ్చి పునీతుఁజేయ నీతీర్థమే చాలు

పచ్చిపాపా లణఁచ నీప్రసాదమే చాలు

యెచ్చుకొందువుపాయాలు ఇఁకనేల వెదక

॥ తేశ ॥

ఘనునిఁ జేయఁగను నీతైంకర్యమే చాలు

మొనసి రక్షించను నీముద్రలే చాలు

మనిపి కావఁగఁ దిరుమణిలాంఛనమే చాలు

యెననెను దిక్కు దెన ఇఁకనేల వెదక

॥ తేశ ॥

నెఁ నె ననుభమియ్య నీధ్యానమే చాలు

లదాపుదండకు నీయర్చనే చాలు

యిలపై శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా మాకుఁ గలవు

యెలమి నితరములు యిఁకనేల వెదక

॥ తేశ ॥ 482

దేసాళం

తై వల్యమునకంటే తైంకర్య మెక్కుడు

శ్రీవిభుఁడ నీవు మాకుఁ జిక్కేమర్మ మిదివో

॥ పల్లవి ॥

చేపట్టి నీశిరసు పూజించేఅహమికకంటే

నీపాదాలుపూజించేనేమ మెక్కుడు

మాపుదాఁకా వినుఁగొల్చి మందెమేళమౌకంటే

దాపగునీదాసుల శేషత్వ మెక్కుడు

॥ తై వ ॥

హరి నీప్రసాదజీవితై గర్విండుటకంటే
 నరయ నీదాసులలెంకొ తెక్కుడు
 వెరవున నీచెవిలో విన్నపాలు నేయుకంటే
 ధర నీవూడిగకాండ్లఁ దలఁపించు తెక్కుడు

జట్టి మిమ్ము ధ్యానించి సాయుజ్య మందుటకంటే
 అట్టై నీనామఫలమందు తెక్కుడు
 ఇట్టై శ్రీవేంకటేశ యేలితి విందువంకనే
 తిట్టవు మాగురునుపదేశ మెక్కుడు

॥ ౩౯ ॥ 483

శ్రీరాగం

నావల్ల నీ కేమున్నది నారాయణ నీవు నన్ను
 కావించి రక్షించేవుపకార మింతేకాక

॥ పల్లవి ॥

సొమ్ము దినఁబుట్టినట్టిసోమరిబం తెలికకు
 ఇమ్ముల నందుకుఁ బ్రతి యేమి నేసీని
 చిమ్ముచు నాతఁడు నేమించినపనివాటలలో
 వుమ్మడిఁ జేసేటివట్టివూడిగాలేకాక

॥ నావ ॥

అసపడి వచ్చినట్టిఅతిథి బలురాజుకు
 రాసి నేసి యేమిచ్చిన రతికెక్కిని
 బేసబెల్లికనమున ప్రియాన నిచ్చకమాది
 మూసి దై న్యపుఁజేతులమొక్కు లింతేకాక

॥ నావ ॥

శరణాగతుఁడ నీకెచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁడ
 దొరనై యేమిట నరీదూఁగఁగలను
 ధరలోన నీవు దయదలంచి నన్నేలుకోఁగా
 పరగు నీమఱుగున బదుకుదుఁగాక

॥ నావ ॥ 484

౧. 'నావ' కావ్యము.

రామక్రియ

అదె శిరశ్చక్రములేనట్టిదేవర లేదు

యిదె హరిముద్రాంకిత మిందే తెలియరో

॥ పల్లవి ॥

“అనాయుధాసో ౧ అసురా అదేవా” యని

వినోదముగ ౨ ఋగ్వేదము దెలిపెడి

సనాతనము విష్ణుచక్రధారణకును

అనాదిప్రమాణ మందే తెలియరో

॥ అదె ॥

౩ “యెచ్చ యిందే” యని “యచ్చ సూర్యే” యని

అచ్చుగ తుద కెక్కెక్క(?) నదే పొగడీ శ్రుతి

ముచ్చట గోవిందునిముద్రాధారణకు

అచ్చమయినప్రమాణ మందే తెలియరో

॥ అదె ॥

మును “నేమినా ౪ తప్త ముద్రాం ధారయే” త్తని

వెనువెంట శ్రుతి యదె వెల్లవిరినేసేని

మొనసి శ్రీవేంకటేశుముద్రాధారణకు

అనువుగఁ బ్రమాణ మందే తెలియరో

॥ అదె ॥ 485

రేకు 185

పాడి

ఇట్టి బ్రాహ్మణ్య మెక్కుడు యన్నిటిలోన

దట్టిమై తదియ్యులకె తగును బ్రాహ్మణ్యము

॥ పల్లవి ॥

హరిఁగొలిచేవారి కమరు బ్రాహ్మణ్యము

పరమవైష్ణవమే పో బ్రాహ్మణ్యము

హరితోర్ధ్వపుండ్రదేహులొకే బ్రాహ్మణ్యము

తిరుమంత్రవిధులదే తేకువ బ్రాహ్మణ్యము

॥ ఇట్టి ॥

౧. 'అసురా' రేకు.   ౨. 'రుగ్వేదము' రేకు.   ౩. 'యచ్చ' కావలె
 రేకున్న యతిభంగము. 'తప్తం ముద్రాం ధారయే' రేకు.

సతమై చక్రాంకితులచరితే బ్రాహ్మణుని

పతిశరణాగతియే బ్రాహ్మణ్యము

వెతలేని వీరలసాత్వికమే బ్రాహ్మణ్యము

తతి ద్వయాధికారులే తప్పురు బ్రాహ్మణ్యము

॥ ఇట్టి ॥

అంచఁ బరమభాగవతాధీనము బ్రాహ్మణ్యము

పంచసంస్కారాదులదే బ్రాహ్మణ్యము

మొంచఁగ శ్రీ వేంకటేశుఁ డిందే బ్రాహ్మణ్యుఁడు

ముంచి యీతనివారౌటే మొదలిబ్రాహ్మణ్యము

ఇట్టి ॥ 486

మాళవీగళ

వీదులవీదులనెల్లా విష్ణుఁడు సంచరించిన

పోది మాని కన్నగతై పొందు మీ భసులు

॥ పల్లవి ॥

తేరుమీఁద నెక్కి నేడు దేవోత్తముఁడు వాఁడె

సారమైన శంఖచక్రం శార్దూలము లవే

కారుకమ్మి నాకాసాన గరుడధ్వజం బదే

పారరో దానవులాలి పంకములు బడిచి

॥ వీడు ॥

దండవెట్టె నల్లవాఁడే దైవాలరాయఁడు

దండి నెట్టెపుఁజుట్లతపారిపుచుంగు లవే

కొండవంటిరథ మదె కొన పైఁడికొండలవే

గుండుగూలి విరుగరో గొబ్బున దైతేయులు

॥ వీడు ॥

విజయశంఖము వట్టె వీఁడె శ్రీవేంకటేశుఁడు

భజన నలమేల్మంగ పలుమారు మెచ్చీ నదె

త్రిజగాన నాతనిఁ జేరినదాసు లిదె వీర

గజబెజ లింక నుడుగరో రాక్షసులు

॥ వీడు ॥ 487

లలిత

కామధేను విదే కల్పవృక్ష మిదే
ప్రామాణ్యముగలప్రపన్నులకు

॥ పల్లవి ॥

హరినామకవమే ఆభరణంబులు
పరమాత్మునినుతి పరినుళము
ధరణిధరుపాదసేవే భోగము
పరమం బెరఁగినప్రపన్నులకు

॥ కామ ॥

దేవునిధ్యానము దివ్యాన్నంబులు
శ్రీవిభుభక్తే జీవనము
ఆవిష్టుకైంకర్యమే సంసారము
పాననులగుయీ ప్రపన్నులకు

॥ కామ ॥

యేపున శ్రీవేంకటేశుడే సర్వము
దాపై యితవివందనమే విధి
కాపుగ శరణాగతులే చుట్టాలు
పై పయి గెలిచినప్రపన్నులకు

॥ కామ ॥ 488

మాళవిగౌళ

నీచిత్త మిందరినేరుపునేరమి
తోచి కాచి యిటు తుద కీడేర్చె

॥ పల్లవి ॥

దేవతలపాలు తీరసిపుణ్యము
ఆవలఁ కాపం బసురలది
భావింప మనుజులపాలివి రెండును
శ్రీవల్లభ నీసేసినమాయ

॥ నీచి ॥

వేదకాస్త్రములు విజ్ఞానమూలము

ఆది న సత్యము లజ్ఞానమూలము

సాదింప రెండును జగత్తుమూలము

భేదించి యివి నీపెరరేపణలు

॥ నీచి ॥

కావింపఁ గర్మము కాయముచేతిది

భావముచేతిది పరమము

తావుల రెండునుఁ దప్పనిప్రకృతివి

శ్రీవేంకటేశ్వర చేతలు నీవి

॥ నీచి ॥ 489

దేవగాఁధారి

అద్దము చెప్పఁగరాదు అవుఁగాదనఁగరాదు

వాడ్తిన దనుభవించే దోపిక జీవులది

॥ పల్లవి ॥

యారికలెత్తె జన్మము లిన్ని జంతువులయందు

కోరికలు గొనసాగెఁ గోటానఁగోటి

నారుకొనె సంపదలు నానారూపములై

తీరదేమిటా నీచిక్కు దేవుఁడు వెట్టినది

॥ అద్ద ॥

అల్లకొనెఁ గర్మములు అక్కడికి నిక్కడికి

వెల్లివిరాయను మాయ వెనకా ముందు

తెల్లరేఁగె దేహమందే కిమ్ములచుట్టరికాలు

పొల్లువో దెన్నఁడు భూమి పుట్టఁగాఁ బుట్టినది

॥ అద్ద ॥

పందెను సంసారము ఫలమైననానాటికి

నిందెను నాలికకు నెమ్మదిఁ జవులు

అందనే శ్రీవేంకటేశుఁ డంతర్యామై వుండి

పంద వందనట్లుగ (?) వన్నె కెక్కించినది

॥ అద్ద ॥ 490

పలమై నానాటికి' కావచ్చు. ౨. పు.మ.పా. లోని శ్రావ్యర్థకము దోధపడలేదు.

శంకరాభరణం

ఎంత కెంత యిది యేమని పొగడుట

యింత నేయ నీకు నెదురా వీరు

॥ పల్లవి ॥

పిడుగులఁబోలెడిపెనునీనఖముల—

కెడయక హిరణ్యఁ దెట్లుందెనో

పుడికెటిచక్రాయుధమువేడికిని

జడియక మకిరెటు సహించెనో

॥ ఎంత ॥

శరపరంపరల శిరములు నఱకఁగ

యెరగాని రావణుఁ దేమనెనో

పరియఁజవారఁగ బ్రహ్మాండబాండము

ఉరుశఁఖరపం బోర్చుట యెట్లో

॥ ఎంత ॥

గాఁటపువిష్ఠరగదాహతికి మధు—

కైటభులతలలకత లెట్లో

యాటున శ్రీవేంకటేశ నీకృపను

పాటించి దాసులు బ్రదుకుట యెట్లో

॥ ఎంత ॥ 491

రేకు 198

దేవగాంధారి

నీయంత నీవే యెరిగి నిచ్చ నన్నుఁ గాతుగాక

మాయలలోఁ బొరలెడిమ్మరివాడ నేను

॥ పల్లవి ॥

నీసరివాడనా నిన్ను దూరేవాడనా

దాసుడనై కొలిచిన తనుధారిని

వేసరించ నోపుదునా వెరపించఁగలనా

మాసినపాపాలలోనిమైల పోకినాడను

॥ నీయ ॥

విన్నవించేవాడనా వీడుజోడువాడనా

అన్నిటా శరణుచొచ్చినట్టిజీవిని

యెన్నిటి కుత్తరమిచ్చే యేపని సేసి మెప్పించే

మున్నిటికర్మములకు ముంగిట నున్నాడను

॥ నీయ ॥

యెదురాడేవాడనా యెలయించేవాడనా

సదరాన నీకు మొక్కేజంతువ నేను

ఇదివో శ్రీవేంకటేశ యెరుక నీ వాసగంగా

పొదిగి నీమహిమలు పొగడుచున్నాడను

॥ నీయ ॥ 492

సాళంగనాట.

అచ్చినవాడు హరి పుచ్చుకొన్నవాడ నేను

చెచ్చెర దగవు లింక జెప్పగదరో

॥ పల్లవి ॥

నిలిచినది జగము నిండినది భోగము

కలిగె జీవుల కొక్కకాణాచి

వలయశాసనాలు వడి నాల్గవేదములు

చలపట్టి జాణలు చదువుకోరో

॥ ఇచ్చి ॥

పారినవి మనసులు పట్టినది జననము

పోరు దీరె గర్మములపొలమేర

కోరికలె సాక్షులు గుట్టలు త్రిగుణములు

వూరు బేరు దెలుసుక వాడబడరో

॥ ఇచ్చి ॥

దక్కినది ధర్మము తప్పనిది భాగ్యము

లెక్కించ నుడుటివారె లిఖితములు

యిక్కువ శ్రీవేంకటేశు డిన్నిటికి మూలము

చిక్కులు వాపె నితని సేవించరో

॥ ఇచ్చి ॥ 493

రామక్రియ

వెఱ్ఱులాల మీకు వేడుక గలితేను

అఱ్ఱువంచి తడు కల్లంగరాదా

॥ పల్లవి ॥

ముడిచివేసినపువ్వు ముడువయోగ్యము గాదు

కుడిచివేసినపుల్లై కుడువఁగాఁ గాదు

బడి నొకరుచెప్పినఁ బ్రతి చెప్పఁబోతేను

అడరి శ్రీహరి కది అరుహము గాదు

॥ వెఱ్ఱు ॥

గంపెఁ డుముక దినఁగా నొక్క వరిగింజ

తెఱపునఁ గలసితే తెలియ నెట్లు వచ్చు

జంపులఁ బలవరించఁగ నొక మంచిమాట

ఇంపై తే హరి యందుకిచ్చునా వరము

॥ వెఱ్ఱు ॥

పుమిసినతమ్మలో నొకకొంత కప్రము

సమకూర్చి చవిగొని చప్పరించనేల

అమరఁగ యిఛాయావహారము సేసుక

తమమాట గూర్చితే దైవము నగఁదా

॥ వెఱ్ఱు ॥

ఏబికివేసినగింజ చేతఁ బట్టఁగనేల

గబుక కెంగిలిబూరె గడుగఁగ మరి యేల

తొబుకకవిత్వాల దోషాలఁ బొరలితే

దిబుకార నవ్వఁదా దేవుఁడైనాను

॥ వెఱ్ఱు ॥

మించుచదైకూటిమీఁద నుమిసినట్టు

మంచి దొకటి చెప్పి మరిచెప్పనేరక

కంచుఁ బెంచు నొక్కగతి నదికితే ముట్టు—

పెంచువలెనే చూచు పెరుమాళ్లు వాని

॥ వెఱ్ఱు ॥

పుచ్చినట్టిపండుబూజి రోననే వుండు
 బచ్చనకవితలు బాఠిగావు యెందు
 ముచ్చుఁ గన్నతల్లి మూల కొదిగినట్టు
 ముచ్చిమి నుతులేల మొక్కరో హరికి

॥ వెణ్ణు ॥

వుల్లిదిన్న కోమ టూరకవున్నట్టు
 జల్లెడ నావాలు జారిపోయినట్టు
 కల్లులు చెప్పి యాకథ కత్తరములీక
 మెల్లనే వుండితే మెచ్చునా దైవము

వెణ్ణు ॥

నేతిబీరకాయ నేయి అందు లేదు
 రాతిపీరునికి బీరము ఇంచుకా లేదు
 మాత బూరుగుఁబండుకడుపురోన దూది
 యేతులనుదుగులు యెక్కునా హరికి

॥ వెణ్ణు ॥

ఇరుగువా రెరఁగరు పొరుగువా రెరఁగరు
 గొరబైనమాటలు గొణఁగుచు నుందురు
 పరులఁ గాదందురు బాఠిగారు తాము
 విరసు లట్టివారి విడుచు దేవుడు

॥ వెణ్ణు ॥

యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ దాళపాక
 అన్నమాచార్యులు అఖిలదిక్కులు మెచ్చు-
 నున్నతితోఁ బాది రొకఁ డెవ్వఁడో తాను
 సన్న నొరసునట సమ్మతా హరికి

॥ వెణ్ణు ॥ 494

లలిత

ఓరకాలధర్మములు చివుకు దవ్వఁగఁబోతే
 హరిహరఁగు చొచ్చిత మాతఁడే రక్షించెను

॥ పల్లవి ॥

భువిఁ దొల్లి లేరా పుణ్యము సేసినవారు
 జవళితాస్త్రములెల్లాఁ జదివినవారు లేరా
 దివి కెక్కి దేవతలై తేరినవారు లేరా
 యివల నే మివి సేసి యెవ్వరిఁ బోలేము

॥ చిర ॥

తగఁ దొల్లి వినమా తపము సేసినవారి
 జిగి నన్నియజ్ఞములు సేసినవారి వినుమా
 మిగులా సిద్ధివడసి మించినవారి వినమా
 యెగువ నే మింతకంటే యెక్కుడు సేసేమా

॥ చిర ॥

పెక్కునుతములు చూచి బెండుపద్ధవారు లేరా
 పక్కన నన్నివిద్యలాఁ బరగినవారు లేరా
 వొక్కఁడే శ్రీవేంకటేశుఁ డుల్లములో నుండఁగాను
 యెక్కుదితవిఁ గొలువ కెవ్వరిఁ బోలేము

॥ చిర ॥ 495

రేకు 197

శంకరాభరణము

చేపట్టి మమ్ముఁ గావు శ్రీనరసింహా నీ -
 శ్రీపాదములే దిక్కు శ్రీనరసింహా

॥ పల్లవి ॥

చెలఁగువేయిచేతులశ్రీనరసింహా
 చిలికేటినగవులశ్రీనరసింహా
 సిలుగులేవిమంచిశ్రీనరసింహా నీ -
 చెలిఁ దొడెక్కించుకొన్న శ్రీనరసింహా

॥ చేప ॥

క్షీరసముద్రమువంటి శ్రీనరసింహ దైత్యుఁ

జీరినవజ్రపుగోళ్ల శ్రీనరసింహ

చేరి ప్రహ్లాదునిమెచ్చే శ్రీనరసింహ నుతిం -

చేరు దేవతలు నిన్ను శ్రీనరసింహ

॥ చేప ॥

శ్రీవనితతో మెచ్చు(గు?) శ్రీనరసింహ

చెప్పదేరె నీమహిమ శ్రీనరసింహ

శ్రీవేంకటాద్రిమీది శ్రీనరసింహ సర్వ -

జీవదయాపరుడ వో శ్రీనరసింహ

॥ చేప ॥ 496

సాళంగనాట

నరుడా యీతఁడు ఆదినారాయణుఁడుగాక

ధరణిఁ గీరితికెక్కె దశరథసుతుఁడు

॥ పల్లవి ॥

యీతఁడా తాటకిఁ జంపె నీమారీచసుభాసుల -

నీతఁడా మదమణచె నిందరుఁ జూడ

యేతులకు హరువీల్లు యీతఁడా విరిచి యట్టె

సీతఁ బెండ్లియాడెను యీచన్యరాముఁడా

॥ నరుఁ ॥

చుప్పనాతిముక్కు గోసి సోదించి దైత్యులఁ జంపి

చుప్పు దిట్టె వారి నేసినాతఁ డీతఁడా

గుప్పించి కోతుల నేలి కొండల జిది గట్టి

కప్పి లంకి నాదించె నీకౌసల్యనందనుఁడా

॥ నరుఁ ॥

రావణాదులనుఁ జంపి రక్షించి విభీషణుని

భావిం చయోధ్య నీతఁడు పట్టమేలెను

శ్రీవేంకటేశుఁ డీతఁడే సన్మష్టి రక్షించె నితఁడే

యీవల మాపాలనున్య యారామచంద్రుఁడా

॥ నరుఁ ॥ 497

గ. 'శ్రష్టి' కేట.

పాడి

అదివో చూడరో అందిరు మొక్కరో
గుడిగొనె బ్రహ్మము కోనేటిదరిని

॥ పల్లవి ॥

రవిమండలమున రజజిల్లుతేజము
దివిఁ జంద్రునిలోతేజము
భువి సనలంబునఁబొడమినతేజము
వివిధంబులైనవిశ్వతేజము

॥ అది ॥

క్షీరాబుధిలోఁ జెలఁగుసాకారము
సారె వై కుఁతపుసాకారము
యారీతి యోగీంద్రులెంచుసాకారము
సారెకు జగములసాకారము

॥ అది ॥

పొలసినయాగంబులలో ఫలమును
పలుతపములలో ఫలమును
తలఁచినతలఁపుల దానఫలంబును
బలిమి శ్రీవేంకటపతియే ఫలము

॥ అది ॥ 498

రామక్రియ

అతనిఁబో పొగడేము అతని శరణంటిమి
అతఁడే సర్వజీవులంతర్యామి

॥ పల్లవి ॥

పెక్కుబ్రహ్మాండకోట్లు పెక్కుబ్రహ్మాకోట్లు
పెక్కురుద్రకోట్లును పెక్కుయింద్రులు
వాక్యోక్కరోమకూపాల నొగి వించుకుండునట్టి -
వాక్యఁదే విష్ణుఁడు వీఁడే వున్నతోన్నతుఁడు

॥ అత ॥

అనంతసూర్యచంద్రులు అనంతవాయువులును

అనంతసక్షత్రసుఖ అనంతమేరువులు

కొనలుసాగీ వన్నిటికూటువ(ఁ) గూడుకొన్నట్టి-

అనంతుఁ దొక్కఁడే మించి నాదిమూరితి

॥ అత ॥

అసంఖ్యమహిమలను అసంఖ్యమాయలు

అసంఖ్యశక్తులు వరా అసంఖ్యములు

పొనఁగ నిన్నిటిఁ దాన పుట్టించి రక్షించినట్టి-

అసంఖ్యాతుఁడు శ్రీవేంకటాద్రికుఁడు

॥ అత ॥ 499

దేసాశం

నీవే రక్షింతువుగాక నిన్ను నమ్మితిమి నేము

దైవమనై నీ వుండఁగ తగ మూడె బ్రదుకు

॥ పల్లవి ॥

కోరి వొకరాతివీరుఁ గొల్చి బతికీ నొకఁడు

పైరు వొక్కచెట్టువెట్టి బతికేననీ నొకఁడు

కూరిమిఁ బాము చేబట్టుకొని బతికీ నొకఁడు

శ్రీరమణునిదాసులచేతిదేపో భాగ్యము

॥ నీవే ॥

ఇసుమంతమన్ను పట్టి యేచి బతికీ నొకఁడు

పసురము నింటఁ గట్టి బతికేననీ నొకఁడు

పసగా వేసె దిసుము పట్టి బతికీ నొకఁడు

వసుధేశ నివు గలవారి కేమిగడమ

॥ నీవే ॥

ఆకు నలముఁ గనవు నంటి బతికీ నొకఁడు

లోకులు పెక్కుపాయాల లోలులై బతికే రదే

యీకడ శ్రీవేంకటేశ ఇవెల్లా నీమహిమరే

చేకొని నీమరఁగుదొచ్చినవారే ఘనులు

॥ నీవే ॥ 500

సామంతం

బయలుమొరంగగువరం మాయ ఇది

నయిదాన లోనె నడిచుచుగాని

॥ పల్లవి ॥

కలఁడు హరి యొకఁడు గావ జగములకు

కలిగినతఁడు లేక మానఁడు

తెలిసి ఇందరికిఁ డెరిఁగయర్థమే

మరిసి యప్పటి మరతురు గాని

॥ బయ ॥

పుట్టినదెల్లా భోగముకొరకే

పుట్టిభోగము పో దెవురు

పట్టి యామాటలే పలుకుదు రిందరు

మట్టులేక ఇది మరతురుగాని

॥ బయ ॥

కర్మము శ్రీవేంకటపతికార్యము

కర్మము దేహికిఁ గాజాచి

ధర్మ మీదేవునిదాస్యం బందురు

మర్మము లోకులు మరతురుగాని

॥ బయ ॥ 501

రేకు 198

శ్రీరాగం

ఎఱిగితి నమ్మితి నితఁడు దయావిధి

మఱుగులు మొరఁగులు మరి యొక లేవు

॥ పల్లవి ॥

వేదోద్ధరణుఁడు విశ్వరక్షకుఁడు

ఆదిమూర్తి శ్రీఅచ్యుతుఁడు

సోదించి కొలిచితి నుముఖుడై మమ్మేలె

యేదెస మాపాల పతఁడే కలఁడు

॥ ఎఱి ॥

పరమపురుషుఁ డాపన్ని వారకుఁడు
హరి శాంతుఁడు నారాయణుఁడు
శరణంటి మితఁడు చేకొని కాచెను
తరవాతిపనులఁ దప్పఁ దీతఁడు

॥ ఎఱిఁ ॥

హృదయాంతరంగుఁడు యీశ్వరేశ్వరుఁడు
ఇదివో శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
వెదకితి మీతఁడు విడువఁడు మమ్మిక
తుదకును మొదలికి దొరకినవాఁడు

॥ ఎఱిఁ ॥ 502

మాళవిగౌళ

ఇట్టై మమ్ము రక్షించుట యేమిదొడ్డ నీకు నేఁడు
బట్టబాయిటనే నీవు పదిరూపు లైతివి

॥ పల్లవి ॥

చదువుల చిక్కుదిద్ది చక్కఁగఁ జేసితివి
మొదలఁ గుంగినకొండ మోచి యెత్తితి
పొదిగి చేపట్టి తెచ్చి భూమి వుద్ధరించితివి
అదనునఁ బ్రహ్లాదు నట్టై మన్నించితివి

॥ ఇట్టై ॥

అడుగులు మూఁటనే యఖిలము గొలచితి
బడిబడినే రాచపగ నీఁగితి
బెడిదపులంక విభీషణు నేలించితివి
అడరి పా గవులదిక్కు విలిచితివి

॥ ఇట్టై ॥

త్రిపురకాంతలగుట్టు దీర బోదించితివి
వుపమఁ గలికిరూపై యున్నాడవు
ఇపుడు శ్రీవేంకటేశ యేలితివి లోకారెల్ల
యెపుడు మానుతులకు నిరవైతివి

॥ ఇట్టై ॥ 503

శంకరాభరణం

ఇతనిప్రసాదమే యిన్నియును
గతి యితనిదేకన కాదనరాదు

॥ పల్లవి ॥

కాయములో నొకఘనసంసారము
ప్రాయంబులతోఁ బ్రబలీని
ఆయ మందుకును హరి దానేయై
దాయక పాయక తగిలున్నాఁడు

॥ ఇత ॥

వానరినకలలో నొకసంసారము
మనసుతోడనే మలసీని
ననిచి యందుకును నారాయణుడై
కొనమొదలై తా గురియైనాఁడు

॥ ఇత ॥

పుడిబడి కోర్కల నొకసంసారము
బడిబడియాసలఁ బరగీని
విడువక యిది శ్రీవేంకటేశ్వరుడే
తొడిఁబడఁ గల్పించి ద్రువమయినాఁడు

॥ ఇత ॥ 504

ముఖారి

హిరకే కలుగునా పున్నతపుమోక్షము
శ్రీరమణుకృపచేతఁ జేరు మోక్షము

॥ పల్లవి ॥

కలుషముఁ బెడఁబాసి కర్మగండము గడచి
మలసినప్పుడుగా మరి మోక్షము
చలన మించుకలేక సంసారవారిధి దాటి
నిలిచినప్పుడుగా నిజమోక్షము

॥ హిర ॥

పంచేంద్రియాల మీరి భక్తి హారమీదఁ బెట్టి
మంచివాఁడై నప్పుడుగా మరి మోక్షము
అంబల యాసలు మాని ఆచార్యసేవ చేసి
మించినప్పుడుగా ఆమీఁదిమోక్షము

॥ ఊర ॥

కాంతమే కూడుగా నుండి సమచిత్తమునఁ బొంది
మంతుకెక్కినప్పుడుగా మరి మోక్షము
అంతట శ్రీవేంకటేశుఁ డాదరించి మన్నించితే
నంతరంగమున నున్న దనాదిమోక్షము

॥ ఊర ॥ 505

వరాళి

వెదకనేటికి నేయి వెన్న చేతఁ బట్టుకొని
మొదలఁ గలిగితేనే ముందహఁ గలుగుట

॥ పల్లవి ॥

తనపూర్వభావము తలఁచి మరవకుంటే
పనివడి తనపుణ్యఫల మబ్బుట
మనవా ర్తి నానాటిమాయ చూపెట్టుకుండితే
జనించినతనకు విజ్ఞానసిద్ధి యగుట

॥ వెద ॥

పుట్టినయప్పటితనభోగముఁ దలఁచుకొంటే
కొట్టఁగొన తనకోర్కి కోనసాగుట
నష్టనడిమిజగమునటనఁ దెలుసుకొంటే
గుట్టుతోడిగురుబోధగురులు చేచిక్కుట

॥ వెద ॥

జీవకళ నంటినట్టిచిక్కు విదిలించుకొంటే
దేవుఁడు తనచేఁ జిక్కి తిరమాట
శ్రీవేంకటేశుఁ డీతని జేరి శరణంటేను
ఆవలనీవలఁ దాను అన్నిటా గెలుచుట

॥ వెద ॥ 508

పాడి

హరి నారాయణ ాకృష్ణ అదివో మూవిన్నపము
తరవాతిమాట నీవే తలఁచుకోవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

సదీఁబడ్డనాతలఁపు చక్కఁగాక పుండినాను
వాడయఁడవు నీకృప వొగిఁ జక్కనే
గుడిగాన్నయే రెంత కొంకరచంకరలై నా
పుడమికి లోఁగొనకపోవునటవయ్యా

॥ హరి ॥

కాయకపునాభక్తి కడుఁ గొంచమైనాను
ఆయపునీవరములు అతిఘనమే
యేయెడ గుడి గొంచమయిన గుడిలోదేవుని -
కాయడ మహిమ ఘనమందురు గదవయ్యా

॥ హరి ॥

శ్రీవేంకటేశ విన్ను జింతించక నే నుండినా
జీవాంతరాత్ముఁడనై చేకొంటి నీవే
ఆవటించి కీలుబొమ్మ అచేతనమై యుండినా
అవేశ సూత్రధారుఁ డాడించుఁ గదవయ్యా

॥ హరి ॥ 507

రేకు 199

నాట

ఇదె వీఁడె కంటిమమ్మ యేతులవాఁడు
గదలేసూర్యచంద్రులకన్నులవాఁడు

॥ పల్లవి ॥

సెలవినవ్యులవాఁడు చేకత్తిగోళ్ళవాఁడు
పలుపేగులజంద్యాలపంథాలవాఁడు
యెలమిఁ జెలిఁ దొడపై నిడుకొన్నట్టివాఁడు
చెలఁగిన ఘననారసింహుఁడచే వీఁడు

॥ ఇట ॥

కొండగద్దెమీదివాడు గొప్పకిరీటమువాడు
 దిండుపై డిచీరకాళ(నె?)తెక్కులవాడు
 రెండురూపులొకపైసరీతులమాయలవాడు
 అండఁ బ్రహ్లాదవరడుఁ డాతఁడచే వీడు

॥ ఇది ॥

భవనానిపొంతవాడు భావించఁ దెల్లనివాడు
 ఇవల శ్రీవేంకటాద్రినిరవై నాడు
 జవళిపంతాలవాడు శంఖుచక్రములవాడు
 తివిరినఅహోబలదేవుఁడచే వీడు

॥ ఇది ॥ 508

చో?

పరమపురుషుఁ డీబాలుఁడట
 హరవిరుంచులు మొక్కే రదివో వాకిటను

॥ పల్లవి ॥

దేవుఁ డితఁడు సర్వదేవతల కొదయఁడు
 వేవేలువేదములచే వేద్యుఁ డితఁడు
 దేవకీదేవికి వసుదేవునికిఁ గొడుకాయ
 యీవిధము నోఁచిరి వీ రెంతభాగ్యవంతులో

॥ పర ॥

అంతటాఁ దా నున్నవాడు ఆరయ స్వతంత్రుఁడు
 అంతము నాదియులేని అదిమూరితి
 వంతుకు యశోదకు నవ్వల నందగోపునికి
 దొంతరకొడుకైనాడు తొల్లి వీ రేపుణ్యులో

॥ పర ॥

ఇందిరావల్లభుఁడు ఇహపరనాయకుఁడు
 కందువ శ్రీవేంకటాద్రిఁ గాపున్నవాడు
 మందగొల్లెతలకెల్ల మరఁది దా నైనాడు
 ఇందరు నిందరే వీరి కెన్నటిఁ సంబంధమో

॥ పర ॥ 509

చలిత

ఎన్నఁడు గలుగు మరి యీభాగ్యము

సన్నిధాయ నితనికి శరణనరే

॥ పల్లవి ॥

అదె చంద్రుఁ డుదఱించె నచ్యుతుఁడు జనిఱించె

అదనఁ గంసునిజన్మ మస్తమించెను

పొదలిరి ఓవిజులు పొలిసిరి రాక్షసులు

నదర మీశివుకు శరణనరే

॥ ఎన్నఁ ॥

పాండవకులము హెచ్చె బాలకృష్ణుఁ డిదె వచ్చె

చండిదుర్యోధనుమూఁచి బల్లన వచ్చె

దండి గోమలము నిందె ద్రౌపదితపము వందె

చండప్రతాపున కిట్టె శరణనరే

॥ ఎన్నఁ ॥

రేపల్లె పుణ్యము సేసె శ్రీవేంకటేశుఁడు దాసె

గోపికలమనసుల కొఱన వాసె

కోపులధర్మము దక్కె గోవర్ధనగిరి నిక్కె

చాపలమేటి కితని శరణనరే

॥ ఎన్నఁ ॥ 510

ముఖారి

అతఁడే గతియని యీ చీ నన్నిటా మాన్యుఁడు

ఇతరాలు మానఁగానె యీతనికే శరణ

॥ పల్లవి ॥

శ్రీరమణునినిత్య సేవకులకుఁ దొల్లె

వేరులేనికర్మముల వెట్టిమాన్యము

ఆరీతి నితనిభక్తులై నచనవరులకు

ఆరితేరి పుణ్యపాపాఁడ౯పాటు లేదు

॥ అతఁ ॥

తక్కక యితనిముద్ర ధరించినదాసులకు
చొక్కుల భవబంధాలనుంక మాన్యము
లెక్కించ నితనితై నలెంకలకు బొడుకల -
కొక్కట విధనిషేద లూహింప లేవు

॥ అతఁ ॥

నడున శ్రీవేంకటేశుఁడణాగతులకును
పరగ మాయలదొడ్డిబందె మాన్యము
పరమమైనయితనిపల్లెముకూటివారికి
ధరలో నేమిటివంకాఁ దప్పులే లేవు

॥ అతఁ ॥ 511

సామంతం

నీచేతలోవారము నివారము

యేచి నీకే చేత మొక్కే మిదియే మావ్రతము

॥ వల్లవి ॥

ఇన్నిటాఁ బూర్ణుడవు నీ వెరఁగనియర్థమేది

విన్నపము నేఁ జేసేవిధమేది

మన్నించిననీమన్న నే నుహిమలో మాబ్రదుకెల్ల

వున్నతి మీదానిననే దొక్కటే మావ్రతము

॥ నీచేఁ ॥

ఘనదేవుడవు నీకుఁ గదమలు మరియేవి

గానకొని నే విన్నుఁ గొనరేదేమి

పొనుగక యేలితివి పుట్టినమాపుట్టుగెల్ల

ననిచి విన్ను నమ్మిననమ్మికే మావ్రతము

॥ నీచేఁ ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవు చిత్తగించనిది యేది

భావించి నేఁ బొందనిభాగ్య మేది

యేవల మాపరభారా లింతయు నీ తెక్కినది

అవటించి నే నీశరణన్నదే మావ్రతము

॥ నీచేఁ ॥ 512

చెళాడి

కనియుండి భ్రమసితిఁ గట్టా నేను
యెనలేక గురియై నిట్టే నేను

॥ పల్లవి ॥

తోలునెముకలు గట్టి దొరనంటా నురినేను
అలాబిడ్డలమరఁగు అహో నేను
గాలి యాపటించుకొని గొలములు గడపేను
వోలిఁ బుణ్యపాపములను వోహో నేను

॥ కని ॥

పొంటిపంక బిదుకతా మడియించి మురినేను
ఇంటిముంగిటనె వుండి యీహీ నేను
పొంటివాడనైవుండి పూరఁగిలవెల్లాఁ గోరే
పొంటినియాసలతోడ నూహూ నేను

॥ కని ॥

నూలికోకఁ గట్టువడి నాన్ననై నే మురినేను
యీలాగు నాబడుకెల్ల యేహీ నేను
పాలించి శ్రీవేంకటాద్రిపతి నానఁ గలుగఁగ
అలరినై గెలిచితి హైహై నేను

॥ కని ॥ 513

రేఖ 200

మాళవిగాళ

నీవు సర్వగుణసంపన్నుడవు నే నొకదుర్గుణిని
మానవు నన్నొకయెదురుచేసుకొని మనసుచూడనేలా అయ్యా
॥ పల్లవి ॥

యేలిషవాడవు నీవు ఇటు నేఁ గొలిచినవాడ
పోలింపఁగ నీవే దేవుడవు భువి నే నొకజీవుడను
పాలించేవాడవు నీవు బ్రదికేవాడను నేను
తాలిమి సన్నొకసరిచేసుక ననుఁ దప్పు లెంచనేలా అయ్యా ॥ నీవు !

అంతర్యామివి నీవు అంగమాత్రమే నేను

చింతింపఁగ నీవే స్వతంత్రుఁడవు జిగి నేఁ బరతంత్రుఁడను

ఇంత నీవే దయఁగలవాఁడవు యెప్పుడు నే నిర్దయుఁడను

చెంతల నన్నొకమొనసేసుక నాచేత లెంచనేలా అయ్యా "నీవు"

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడవు నీవు సేవకుఁడను ఇటు నేను

అవలసీవల దాతవు నీవు యాచకుఁడను నేను

నీవే కావఁగఁ గర్తవు నేనే శరణాగతుఁడను

తై వళమగు నను ప్రతివెట్టుక నాకథలు యెంచనేలా అయ్యా

"నీవు" 514

నాట

వెడలె వెడలె నదె వీధులవీధుల

తొడికి దై త్యులనుఁ దుంచఁగను

"వల్లవి"

కోటిసూర్యు లొకకూటువ గూడుక

చాటువ మెరసేటిచక్రము

గాఁటపువేవేలు కాలరుద్రు లటు

నీటునఁ దొలఁకేటినిబిడచక్రము

"వెడ"

ప్రళయకాలముల బడబాగు లొలుకు -

చలమరిప్రతాపచక్రము

కలకలరవముల కాలభై రవులు

కలసి మెలింగేటిగండచక్రము

"వెడ"

యమసహస్రములనంత మేకమై

సమరముగలిచేటిచక్రము

అమరుచు శ్రీవేంకటాధిపుకరమునఁ

దెనులకయుండేటిదివ్యచక్రము

"వెడ" 515

బౌళి

మొక్కెద మిదివో మూడు మూర్తులును
వొక్కరూపమై వొనరె జక్రము

॥ పల్లవి ॥

చెండినరావణుశిరోఁ మాలికల

దండలపూజల తఱచుగను

మెండుగఁ గంసుని మెదడు గందముగ

నిండ నలఁడుకొని విలిచెఁ జక్రము

॥ మొక్కె ॥

చించి శిహిరణ్యకసిపుపెనుర క్తపు -

అంచనర్ఘ్యపాద్యమ్ములను

పంచజనఘనకపాలపుటెముకను -

పంచవాద్యములఁ బరగుచక్రము

॥ మొక్కె ॥

బలుమధుక్తైటభప్రాణవాయువుల

అలరిననై వేద్యంబులను

యెలమిని శ్రీవేంకటేశహస్తముల

వెలసి విలిచె నిదే విజయచక్రము

॥ మొక్కె ॥ 516

సాళంగం

చేకొంటి నిహమే చేరినవరమని

త్తైకొవి నీ విండు కలవేకాన

॥ పల్లవి ॥

జగమునఁ గలిగిననకలభోగములు

తగిననీప్రసాదములే యివి

అగపడునేఁబదియక్షరపంజ్జులు

నిగమగోచరపునీమంత్రములే

॥ చేకొం ॥

౧. మాలికలు = వరుసలే మోళి. ౨. 'హిరణ్య....పాద్యమ్ములను' వరకుగల నమస్తదములో 'అంచ' అను-పదము ఇముడ్చుట వింత.

పొదిగొని సంసారపుత్రులార లిల

వదలనినీదానివర్గములే

చెదరక యేపొద్దుఁ జేయునాపకులు

తిదిసిననియ్యాజ్ఞాతెంతర్యములే

॥ చేకొం ॥

నలుగడ మించిననాజన్మాదులు

పలుమరు లిటు నీవంపు లివి

యెలముని శ్రీవేంకటేశ్వర నీ విఁక

వలసినప్పు డీ వరములు నాకు

॥ చేకొం ॥ 517

అలిగ

కానవచ్చిఁ గానరాదు కమలాక్ష నీమాయ

తానే వెంటవెంటఁ దగిలీ నిదివో

॥ పల్లవి ॥

తొల్లి నీవు గంపు తోడనే నేను గలను

యెల్లగా నీప్రపంచము యంతఁ గలదు

కొల్ల యెద్దు లెప్పటివే గోనలే కాత్తలెనట్లు

చల్లవినేనొకఁడనే నన్యములే వేరు

॥ కాన ॥

వేదములు నాటివే వినుకులు నాటివే

ఆదినుండి చదివే నదియే నేను

వేదతో వెన్నవట్టి నేయి వెదకఁ బోయినయట్లు

దాదాత నాతెలివి యితరుల నడిగేను.

॥ కాన ॥

వైకుంఠమూ నున్నది వరములు నున్నవి

యీకడ శ్రీవేంకటేశ యేలితి నన్ను

తైకొని పువ్వు ముదిరి గక్కనఁ బిందె యైనట్లు

నీకు శరణనఁగాను నేనీదేరితిని

॥ కాన ॥ 518

దేసాళం

కడనుండి చూచేనీకుఁ గనికరమైతేఁగన
బడి నన్నుఁ గావు నీతో బలిమేలే

॥ పల్లవి ॥

వొడలుమోచినయది యొకయపరాధము
అడరి సంసారి నౌటె యపరాధము
బడి నివి పఱచినపాల్లఁ బడకపోదు(దు?)
యెడనీకు మొరవెట్ట నిఁకఁ జోపేదయ్యా

॥ కడ ॥

అన్నపానములు గొన్న దది యొక్కనేరమి
వున్నతి సంపదఁ బొందు బొకనేంమి
యిన్నియు ననుభవించి యిఁక నొల్లనంటేఁ బోదు
విన్నపాలు నేసి నీతో విసుగఁ జోపేది

॥ కడ ॥

మదిలో నీవుండగాను మఱచిన దొకకల్ల
అదనఁ గర్మాధికారి నౌబొకకల్ల
యెదుట శ్రీవేంకటేశ యిట్టై నన్నుఁ గాచితివి
తుద కెక్కితిమి యింకఁ దొలఁగఁగవలెనా

॥ కడ ॥ 519

శ్రీః

శ్రీః

శ్రీః

1-వ అనుబంధము

అకారాదిగ రాగ-సంకీర్తన-సంఖ్యాసూచి

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
ఆహిరి	.... 2, 6, 119, 191.
కన్నడగౌళ	.... 39, 177, 192, 196, 202, 480.
కాంబోది	.... 1, 27, 84, 224, 247, 256, 427.
కేదారగౌళ	.... 165, 210, 213, 255.
గుండక్రియ	.... 54, 56, 71, 74, 88, 127, 189, 163, 238, 338, 339, 340, 389, 416, 424, 426, 431, 433, 435, 439, 444, 473.
గుజ్జరి	.... 22, 138, 139, 236, 346, 381, 382, 384, 452.
గౌళ	.... 57, 104, 124, 201, 264, 276, 277, 297, 366.
చాయానాట	.... 446.
తెలుగుకాంబోది	.... 403.
దేవగాంధారి	.... 18, 78, 90, 186, 261, 332, 383, 384, 335, 337, 369, 376, 432, 443, 490, 492.

రాగములు

సంకీర్తన సంఖ్యలు

చేళా(సా)ఓ

.... 29, 38, 49, 96, 116, 157, 167,
168, 235, 262, 266, 353, 360,
481, 513.

చేసాళం

.... 45, 103, 120, 160, 175, 193, 200,
222, 259, 260, 351, 354, 372,
459, 474, 483, 500, 519.

ధన్నాసి

.... 15, 44, 148, 158, 214, 329, 330,
331, 336, 344, 357, 450, 477.

నాట

.... 81, 93, 112, 181, 207, 229, 245,
246, 248, 345, 355, 361, 405,
508, 515.

నాదరామక్రియ

.... 313, 314, 315, 316, 317, 373.

పాడి

.... 19, 32, 35, 66, 99, 111, 121,
123, 141, 195, 204, 219, 225,
244, 281, 406, 454, 486, 498,
507.

ప్రకాపనాట

.... 350.

బొళి(భవుళి)

.... 41, 70, 75, 107, 108, 125, 128,
179, 252, 269, 342, 364, 367,
375, 378, 380, 385, 386, 387,
391, 393, 396, 410, 419, 429,
434, 445, 455, 457, 458, 460,
465, 468, 479, 509, 516.

రాగములు

సంకీర్తన సంఖ్యలు

జౌళిరామక్రియ

... 217, 348, 442.

భూపాళం

.... 40, 60, 117, 166, 267, 326,
327, 328, 359, 436

భైరవి

.... 4, 12, 20, 105, 146, 169, 187,
197, 232, 287, 319, 320, 321,
322, 349.

మంగళకౌళి(సి)క

.... 241, 401.

మలహరి

.... 10, 17, 21, 51, 69, 101, 118,
132, 170, 190, 323, 324, 325,
356, 453, 476.

మాళవి

.... 73, 77, 140, 152, 216, 218, 288,
368, 377, 414, 429.

మాళవిగౌళ

.... 82, 185, 184, 288, 430, 448,
487, 489, 503, 514.

ముఖారి

.... 5, 16, 30, 62, 88, 89, 106, 122,
126, 171, 173, 198, 231, 237,
265, 268, 286, 303, 304, 305,
306, 307, 422, 505, 511.

రామక్రియ

.... 14, 33, 46, 68, 72, 94, 97, 187,
145, 147, 150, 164, 182, 183,
215, 221, 250, 270, 282, 313,
400, 462, 485, 494, 499.

రేవగుప్తి

.... 398.

రాగములు

సంకీర్తన సంఖ్యలు

లలిత

.... 7, 24, 34, 42, 43, 61, 65, 76,
80, 87, 102, 109, 131, 134, 143,
144, 155, 188, 208, 271, 274,
293, 294, 295, 296, 352, 358,
362, 383, 388, 395, 399, 404,
407, 413, 415, 417, 418, 421,
425, 438, 456, 464, 466, 475,
482, 488, 495, 510, 518.

వరాళి

.... 25, 36, 174, 180, 212, 258, 285,
374, 506

శంకరాభరణం

.... 31, 50, 55, 85, 115, 129, 159,
172, 185, 206, 223, 226, 253,
254, 263, 272, 278, 402, 411,
449, 467, 472, 491, 496, 504.

శ్రీరాగం

.... 23, 58, 64, 67, 95, 100, 114,
133, 142, 149, 151, 176, 199,
209, 251, 273, 279, 291, 308,
309, 310, 311, 312, 365, 390,
440, 463, 484, 502.

శుద్ధవసంతం

.... 13, 53, 63, 136, 178, 240, 292,
341, 408.

సామంతం

.... 8, 11, 48, 59, 92, 98, 130, 156,
161, 205, 211, 234, 257, 280,
284, 290, 298, 299, 300, 301.

రాగములు

సంకీర్తన సంఖ్యలు

302, 370, 397, 409, 423, 428,
441, 447, 451, 471, 501, 512.

సాళంగం

.... 23, 52, 153, 230, 394, 469, 517,

సాళంగనాట

.... 3, 9, 28, 37, 47, 79, 86, 91, 110,
113, 154, 162, 194, 208, 220,
227, 228, 289, 243, 249, 275,
289, 347, 363, 371, 379, 392,
412, 437, 461, 470, 478, 493,
497.

సారాష్ట్రం

.... 242.

హిందోళవసంతం

.... 233, 343.

2-వ అనుబంధము

అకారాదిగ సంకీర్తన రాగ సంఖ్యాసూచి

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అంతరంగ	దేశాళం	259
అంతరాత్మ	లలిత	388
అంతర్యామీ	లలిత	475
అంతరు	మలహరి	17
అందరి	హిందోళవసంతం	343
అందరిలోన	నాట	207
అందరివలె	సామంతం	48
అందఁకాఁదాఁదా	గుజ్జరి	452
అందుకల్లా	రామక్రియ	188
అందుకుఁగాదు	సామంతం	451
అందుకే	దేవగాంధారి	876
అందుకేపో	మలహరి	325
అందుకేనుమ్మీ	శుద్ధవసంతం	341
అక్కటా	దేశాళం	175
అట్టయితే	పాడి	454
అటుగన	గుండక్రియ	71
అటుగాన	ధన్నాసి	450
అద్దము	దేవగాంధారి	490
అణురేణు	దేవగాంధారి	482
అశఁడు	నాదరామక్రియ	313
అశఁడే	ముఖారి	511

సంకీర్తనమొదలు

రాగము

సంకీర్తనసంఖ్య

అతని

లలిత

294

అతిసులభం విది

మలహరి

10

అతిసులభంవిదె

బౌళి

41

అదినే

శంకరాభరణం

185

అదియేల

గుండక్రియ

389

అదియేవిష్ణు

శంకరాభరణం

402

అదివోచూడ

పాడి

498

అదివోనిత్య

వరాళి

25

అదెవచ్చె

సాళంగనాట

79

అదెళిర

రామక్రియ

485

అనంతాప

మలహరి

323

అనరాదు

దేసాక్షి

167

అనలము

బౌళి

445

అవియానతి

లలిత

438

అన్నిటా నీపెంపు

సాళంగనాట

249

అన్నిటానీవే

మలహరి

324

అన్నిటాను

మలహరి

170

అన్నిటాశాంతుడై

భవుళి

460

అన్నిటాశ్రీహరి

రామక్రియ

68

అన్నిటికి నొడ

శ్రీరాగం

64

అన్నిటికి మూల

దేవగాంధారి

261

అన్నిటికి మూల

సామంతం

284

అన్నిటికి హరి

బౌళిరామక్రియ

442

అన్నిటి కెక్కుడు

సాళంగనాట

9

అన్నియునడుగ

గుజ్జరి

189

అన్నియునుదన

దేవగాంధారి

90

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనవంఖ్య
అన్నియును హరి	బౌళి	75
అనుచు దేవ	సాళంగనాట	154
అనుచు నిద్దరు	రామక్రియ	14
అనుచు లోక	పాడి	111
అపరాధి	భూపాళం	326
అప్పుడు	శంకరాభరణం	50
అప్పుడు	భూపాళం	117
అయ్యోనేనేకా	లలిత	80
అయ్యోమాయ	భైరవి	12
అయ్యోవారి	రామక్రియ	33
ఆరుదరుడు	మాళవి	429
ఆరుదు	భైరవి	321
అల్పశక్తి	శ్రీరాగం	390
అవధారు	లలిత	295
అవియటు	అలిత	78
అవియు	గుండక్రియ	416
అహోఽనిరేళ్వరుఁడ	నాట	112
అహోఽనిరేళ్వరు	సాళంగనాట	243
ఆతఁడే యజ	ముఖారి	237
ఆతఁడే విష్ణుండ	భైరవి	319
ఆతనిఁ బో	రామక్రియ	499
ఆతనిమూలమే	లలిత	362
ఆతురబిందు	గౌళ	277
ఆనతియ్యంగ	సామంతం	301
ఆమీఁది	సాళంగనాట	37
ఆరసి	సామంతం	370

అంశీకృతమొదలు

రాగము

సంక్షేపనసంఖ్య

ఆర్తుడ

గుజ్జరి

382

ఆర్పులు

బోళి

108

ఆహా యేమి

శంకరాభరణం

172

ఇంతకంపేదగు

రామక్రియ

400

ఇంతకంపేనేమి

శంకరాభరణం

272

ఇంతకంపేనేమున్నది

భైరవి

197

ఇంతకంపేమరి

దేవగాంధారి

334

ఇంతటబో

దేసాళం

474

ఇంతటాహరి

శ్రీరాగం

463

ఇంతదేవుడింక

దేశాక్షి

116

ఇంతయు

శ్రీరాగం

133

ఇంతిజవ్వన

ముఖారి

286

ఇంతేకాని

శ్రీరాగం

199

ఇందరిబుద్ధు

రామక్రియ

94

ఇందరిబ్రదు

దేసాళం

193

ఇందరిలో

గుజ్జరి

138

ఇందరూ

సామంతం

205

ఇందుకా

సామంతం

397

ఇందుకే

శంకరాభరణం

31

ఇందుల

మాళవి

140

ఇందులో

ఆహరి

6

ఇందువల్ల

ముఖారి

268

ఇచ్చినవాడు

సాళంగనాట

493

ఇటునిను

ముఖారి

305

ఇటులై

గౌళ

297

ఇటువంటి

రామక్రియ

215

ఇట్లానే

సామంత

234

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఇట్టిజీవుల	రామక్రియ	97
ఇట్టి నావెట్టి	ముఖారి	304
ఇట్టి బ్రాహ్మణ్య	పాడి	486
ఇట్టివాఁడ	శ్రీరాగం	311
ఇట్టెమమ్ము	మాళవిగౌళ	503
ఇతఁడు	మాళవి	218
ఇతవికితఁడే	నాట	405
ఇతవిప్రసాద	శంకరాభరణం	504
ఇతరుల	వరా?	174
ఇది యరుదను	లలిత	421
ఇదియేడిపాయ	కేదారగౌళ	210
ఇదియేకావలె	శ్రీరాగం	209
ఇదియేబుద్ధి	ముఖారి	171
ఇదివోనా	గుండక్రియ	340
ఇదివోనీ	నాదరామక్రియ	314
ఇదివోమా	భూపాళం	166
ఇదివోపీడి	సాళంగనాట	110
ఇదివోవున్నార	లలిత	389
ఇదివోసుజ్ఞాన	పాడి	121
ఇదెవీఁడె	నాట	508
ఇద్దరు	సామంతం	92
ఇన్నాళ్లు	కాంబోధి	256
ఇన్నిటా	శంకరాభరణం	411
ఇన్నిటికి	మాళవిగౌళ	288
ఇప్పుడే	సామంతం	302
ఇలజాణ	లలిత	413

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఇవిగో	శుద్ధవసంతం	292
ఇవినేయఁగ	భూపాలం	328
ఇహపఠ	పాడి	225
ఇహమెట్టో	సాళంగనాట	461
ఇహమే	లలిత	131
ఈదనుందె	లలిత	65
ఈతఁడు	సాళంగనాట	208
ఈతఁడే	సాళంగనాట	371
ఈతనిఁగొలిచి	గాళ	57
ఈతనిమరచి	లలిత	417
ఈతనిమూలమై	బొళి	457
ఈరూపమై	పాడి	244
ఈహీశ్రీ	మలహరి	69
ఉన్నమంత్ర	సాళంగం	153
ఉపకారి	గుఱ్ఱరి	384
ఊరకేకలుగునా	ముఖరి	505
ఊరకేదొరకునా	గాళ	104
ఊరకైతే	సామంతం	161
ఎంచిచూడరో	తేసాక్షి	235
ఎంతకఠినమో	నాట	181
ఎంతకఠ	నాదరామక్రియ	315
ఎంతకై	శంకరాభరణం	491
ఎంతవదిచి	సామంతం	98
ఎంత పుణ్యమో	భైరవి	322
ఎంత బాఁస	బొళి	70
ఎంతమహిమో	అహిరి	191

సంకీర్తనముదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఎంత మాత్రమున	బౌళి	159
ఎంత లేదు	శ్రీరాగం	291
ఎంత వలచితి	సామంతం	290
ఎంత వాటుపడె	శ్రీరాగం	95
ఎంత సోదించి	దేసాక్షి	262
ఎందఁక నిద్ర	భూపాలం	436
ఎందుకు	మాళవిగాళ	448
ఎందునీ	లలిత	143
ఎక్కడిమతము	సాళంగం	52
ఎట్టిదోమీ	లలిత	293
ఎట్టుదోయ	సామంతం	211
ఎట్టువలసి	లలిత	458
ఎట్టునేయఁగ	లలిత	296
ఎత్తైనఁగావక	బౌళి	434
ఎత్తుకొన్న	నాట	361
ఎదురుమాట	సామంతం	299
ఎన్నఁడు	లలిత	510
ఎన్నఁదొకో	లలిత	102
ఎన్నటికి	లలిత	188
ఎన్నిపాట్లఁబడ్డా	దేసాళం	354
ఎఱుగక	ధన్నాపి	344
ఎఱిఁగితి	శ్రీరాగం	502
ఎఱిఁగిన	మలహరి	356
ఎఱుఁగుట	బౌళి	465
ఎఱుఁగువారె	దేసాక్షి	481
ఎవ్వరికి	ముఖారి	308

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఎవ్వరినేమనఁగ	కన్నడ గౌళ	480
ఎవ్వరినేర్పు	తై రవి	287
ఎవ్వరిభాగ్యంబె	లలిత	43
ఏటిజాణ	వరాళి	285
ఏటిమాట	శ్రీరాగం	67
ఏకాత్మవాదు	శంకరాభరణం	253
ఏగతినన్నుద్ద	లలిత	61
ఏడనుందురో	గౌళ	124
ఏదిగతి	సామంతం	300
ఏదివలనె	బౌళి	128
ఏదుసాయము	ముఖారి	122
ఏపురాణ	గుండక్రియ	88
ఏపొద్దూ	దేవగాంధారి	333
ఏమందురు	వరాళి	36
ఏమవిరళించ	సాళంగనాట	194
ఏమవినుతించ	వ్రతాపనాట	350
ఏమవిపొగడ	వరాళి	180
ఏమవివిన్న	కాంబోది	224
ఏమిచెప్పే	శ్రీరాగం	251
ఏమిసేతుడై వమా	తై రవి	105
ఏమిసేయుదు	సామంత	11
ఏమిసేసే	మలహరి	51
ఏమీనెఱఁగవి	మాళవిగౌళ	135
ఏరీతినెవ్వరు	ముఖారి	173
ఏమమమ్ము	రామక్రియ	145
ఏతోకమంతున్నా	ముఖారి	89

సంక్షిప్తనామములు	రాగము	సంక్షిప్తనామములు
ఏవీనుపాయాలు	దేశాక్షి	49
ఏవుపాయములు	శుద్ధవసంతం	408
ఐనట్టియ్యాయగాక	కాంబోది	247
ఒకటికొకటి	గుజ్జరి	346
ఒకటి సుజ్ఞాన	ధన్నాసి	357
ఒక్కడే	దేవగాంధారి	188
ఒక్కమనసు	ధన్నాసి	477
ఒడఁబరచు	గౌళ	201
ఒక్కఁడు	లలిత	7
కంచాఁగాడు	మలహరి	21
కంటిమి	సాళంగనాట	86
కంటిరా	సాళంగనాట	470
కటకటా	లలిత	155
కడనుండి	దేశాళం	519
కనియుండి	దేశాక్షి	513
కన్నులపండుగ	బౌళి	384
కమతారమణ	కేదారగౌళ	255
కమ్మంఁచేఁగావా	చాయానాట	446
కరుణానిధివి	బౌళి	410
కరుణించు	లలిత	34
కలదిదివో	గుజ్జరి	22
కలదియ్యమూర్తి	శంకరాభరణం	206
కలకాపురము	మాళవి	216
కల్లమాడ	దేవగాంధారి	18
కలిగెనిదె	లలిత	466
కలిగెమాకు	లలిత	464

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
కలిదోషము	ఆహారి	119
కలియుగ	మాళవిగౌళ	430
కలుగుట	గుండక్రియ	424
కానవచ్చిఁగాన	లలిత	516
కానవచ్చె	శంకరాభరణం	449
కామదేనువిదే	లలిత	488
కామదేనువై	లలిత	87
కిన్నజానేహం	ముఖారి	83
కేళవదాసి	లలిత	482
కేళవనారాయణ	శ్రీరాగం	365
కైవల్యమున	దేసాళం	483
కొనమొద	మలహరి	118
కోటానఁగోట్లాయ	దేసాళి	286
కోటిమన్మథా	సామంతం	280
కోరిమా	మలహరి	101
కౌసల్యానందన	సాళంగనాట	275
గట్టిగాఁదెలుసు	గాళ	276
గతులన్ని	దేసాళం	372
గరుడగమన	బౌళి	391
గుఱ్ఱాలఁగట్టి	మాళవి	152
గొరజై	పాడి	406
చంచలపడఁగ	పాడి	281
చాచెద	రామక్రియ	164
చాలువిదే	శ్రీరాగం	440
చిక్కువద్ద	శుద్ధవసంతం	63
చిత్తగించి	వైరవి	349

పంక్తిసమూహము	తాగము	పంక్తిసంఖ్య
చిత్తానందబద్ధ	దేవగాంధారి	337
చిరకాల	లలిత	495
చీచీపివేక	శుద్ధవసంతం	19
చీచీవో	శంకరాభరణం	115
చూచిమోహించ	తెలుగుకాంబోది	403
చూచేచూపొకటి	పాడి	141
చూపఁజెప్పఁగల	భూపాళం	60
చెప్పవేనన్ను	భూపాళం	327
చెప్పితేఁబాసు	శ్రీరాగం	312
చెల్లఁబోతియ్యని	సామంతం	59
చెల్లఁబోయీ	శ్రీరాగం	23
చెల్లనెక్కి	కాంబోది	84
చేకొంటి	సాళంగం	517
చేపట్టి	శంకరాభరణం	496
చేసిననా	కన్నడగాళ	177
చొచ్చితినికు	శ్రీరాగం	176
జగన్మోహన	బొళి	375
జగమంతా	గుజ్జరి	381
జతనము	రామక్రియ	318
జపము	బొళి	342
జయజయ	సాళంగనాట	289
జయమంగళము	గుండక్రియ	431
జలజనాథ	భవు?	398
జీవునికి	దేసాళం	103
జీవునికే	సాళంగనాట	392
జ్ఞానయజ్ఞ	ధన్నసి	148

పంక్తిరసమొదలు	రాగము	పంక్తిరససంఖ్య
జ్ఞానులాల	సాళంగం	28
దోలాయాం	వరాళి	374
తందనాన	బొళి	385
తనలో	కేదారగౌళ	218
తలఁగరో	లలిత	144
తలఁచుకో	సౌరాష్ట్రం	242
తలఁపులో	గుండక్రియ	439
తానే తెలియుఁగా	గుండక్రియ	473
తిరుమలగిరి	దేసాళం	459
త్రికరణకుద్ది	గుజ్జరి	236
తుదనమస్తము	లలిత	42
తెలియకాదు	దేవగాంధారి	335
తెలిసితే	పాడి	19
తెలిసినమాట	బొళి	179
తెలిసినవాఁడాఁగాను	రామక్రియ	46
తేళరణ	మంగళకౌసిక	401
తొల్లి యెట్టుండు	భవుళి	380
దాఁచుకో	గుండక్రియ	338
దానవారి	నాట	229
దిక్కునీవే	సాళంగనాట	363
దిక్కులు	సాళంగనాట	239
దినము	శ్రీరాగం	151
దీనరక్షకుఁడ	కుద్ధవసంతం	178
దేవతలు	సాళంగనాట	478
దేవనమో	మాళవి	377
దేవనీదయ	దేసాక్షి	38

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
దేవనీవు	ముఖారి	307
దేవనే	ధన్నాసి	214
దేవళిభామణి	నాట	93
దేవుడు	శంకరాభరణం	254
దేవుడొక్కడే	మంగళకౌసిక	241
దేవునికి	గుండక్రియ	426
దేహంబొకటే	బౌళి	378
దేహమిది	గుండక్రియ	163
దేహినిత్యుడు	బౌళి	419
దైవమానీపెర	మలహరి	190
దైవమానీమాయ	భైరవి	4
దైవమానీవే	ధన్నాసి	158
దైవమానీవొక్కడ	శ్రీరాగం	310
దైవముతోడిదే	పాడి	204
దొంతివిషయము	లలిత	407
దొరకె	సాళంగనాట	3
దోమటి	లలిత	415
ధరణి	దేసాళం	260
ధరలో	గుండక్రియ	435
ధ్రువవరదా	మాళవి	73
నందగోప	బౌళి	387
ననుజూచి	భైరవి	187
నన్నునింత	కన్నడగొళ	39
నన్నెరంగ	కాంబోది	427
నమోనమో	బౌళిరామక్రియ	348

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనపంఖ్య
నమ్మలేము	దేసాక్షి	96
నమ్మవలెఁగాని	గౌళ	264
నమ్మినదొకటే	గుండక్రియ	74
నరుఁడా	సాళంగనాట	497
నాటికి	శంకరాభరణం	85
నాకునందు	సాళంగనాట	28
నాకునీవు	ముఖారి	422
నానాభక్తులివి	సాళంగం	469
నానామార్గముల	బౌళి	125
నారాయణ	ధన్నాసి	331
నారాయణాచ్యుత	గుండక్రియ	54
నారాయణాచ్యుత	సామంతం	423
నావల్లనీ	శ్రీరాగం	484
నిందె నిన్ని	నాట	248
నిక్కమైన	సామంతం	428
నిజము దెలియ	దేసాక్షి	168
నిత్యపూజ	మాళవిగౌళ	82
నిన్నునమ్మి	కన్నడగౌళ	202
నిన్నునన్ను	గుండక్రియ	139
నిరుహేతుక	ముఖారి	106
నిరుహేతుకాన	బౌళి	468
నిర్మలులు	శ్రీరాగం	114
నికేలయీ	ముఖారి	265
నీచిత్తమిందరి	మాళవిగౌళ	489
నీచిత్తము	శంకరాభరణం	263

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
నీచేతలో	సామంతం	512
నీదాస్యమొక్కటే	భైరవి	20
నీమాయ	భవుళి	458
నీయంతటి	సాళంగనాట	47
నీయంతనీవే	దేవగాంధారి	492
నీవుజగన్నాథుడవు	భైరవి	169
నీవు నన్ను	కన్నడగొళ	192
నీవు వెట్టినట్టి	దేసాక్షి	360
నీవు సర్వగుణ	మాళవిగొళ	514
నీవు సర్వసముద	శంకరాభరణం	129
నీవెంత	ధన్నాసి	330
నీవెరంగ	రెవగుప్తి	398
నీవేదయ	ధన్నాసి	336
నీవేమాకు	ధన్నాసి	329
నీవేమూలము	సాళంగం	394
నీవేరక్షింతువు	దేసాళం	500
నీవేసేసిన	గుండక్రియ	444
నీవొక్కడ	లలిత	425
నీసౌమ్య	సామంతం	441
నూతులు	సామంతం	8
నెట్టన	రామక్రియ	282
నెప్పున	సామంతం	130
నేననగా	దేసాళం	45
నేనేమిజేయంగ	గుండక్రియ	439
నేనేమెరిగి	నాదరామక్రియ	373

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
నేమేబ్రహ్మ	ముఖారి	30
నేరంగల	మాళవిగాళ	184
పంటపండు	దేసాళం	222
పట్టలేవి	శంకరాభరణం	472
పనిగొన	దేసాళం	351
పరమపురుష	బౌళి	367
పరమపురుష	మలహరి	453
పరమపురుషుడీ	బౌళి	509
పరమాత్ముడు	బైరవి	232
పరమాత్ముడొ	శుద్ధవసంతం	136
పరము విహము	ముఖారి	231
పరులకై తే	నాదరామక్రియ	316
పనులఁగాచు	దేవగాంధారి	332
పాచెల్లా	రామక్రియ	182
పాపమెఱుగ	ముఖారి	62
పాపనము	భూపాళం	359
పురుషుండవి	బౌళి	252
పురుషులకు	మాళవి	283
పురుషోత్తమఁడ	శుద్ధవసంతం	53
పులుఁగు	ముఖారి	5
పెట్టిననీ	ధన్నాసి	15
పేరునారాయణుఁడవు	సాళంగనాట	162
పొరినీకును	నాట	246
ప్రవస్తులకు	నాదరామక్రియ	317
బయలు మొరంగగు	సామంతం	501

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
బలువుడు	మాళవి	77
బిరుదులన్నియు	శ్రీరాగం	142
భావింప	దేసాళం	200
భోగము	లలిత	274
భోగసహాయులె	పాడి	99
భోగించఁబుట్టిన	సాళంగం	230
భ్రమయక	లలిత	203
మగఁడు విడిచినా	మలహరి	476
మగటిమిగల	రామక్రియ	250
మచ్చికఁబ్రపంచపు	బౌళి	386
మతంగపర్వత	శంకరాభరణం	223
మనసునమ్మ	లలిత	352
మన లో	గుండక్రియ	238
మరిగితి	బౌళి	455
మర్దమర్ద	నాట	81
మరియెందూ	భైరవి	146
మరిహరి	దేసాక్షి	29
మహినుద్యోగి	వరాళి	212
మాపులే	దేసాక్షి	157
మాయకిదె	శుద్ధవసంతం	240
మిన్ను నేలా	సాళంగనాట	227
మీరుసాక్షి	కేదారగాళ	165
మూఁదేమాటలు	హిందోళవసంతం	233
మెచ్చుమెచ్చు	రామక్రియ	150
మేలులేదు	దేవగాంధారి	78

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
మొక్కరే	సాళంగనాట	379
మొక్కెద	బౌళి	516
మొదలనే	భూపాళం	267
రాచాజ్ఞ	సామంతం	447
రాజీవనేత్ర	శ్రీరాగం	273
రామారామ	సాళంగనాట	437
రాముడు	పాడి	219
లావణ్య	శ్రీరాగం	149
లేదుభయము	శంకరాభరణం	55
వట్టింపటాలబడి	శంకరాభరణం	159
వసుధఁజూడఁబిన్న	బౌళిరామక్రియ	217
వాఁడెవో	నాట	355
వాదమేల	దేసాళం	120
వాడులేల	లలిత	404
వానికి	దేవగాంధారి	443
వారిదేపో	దేసాళం	160
వారివారికర్మ	శ్రీరాగం	308
వారివారిభాగ్య	రామక్రియ	270
విచారమెన్నఁడు	లలిత	271
విచారించు	కాంబోది	1
విజాతులన్నియు	లలిత	383
విడువరాదెంతైనా	అహారి	2
వినవమ్మ	రామక్రియ	462
విభుఁడ	పాడి	66
వితిగిపారెడి	నాట	245

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
విఠిగిరి	సాళంగనాట	91
వివేకించ	శ్రీరాగం	58
విష్ణుఁడేయింతా	పాడి	195
విష్ణుఁడొక్కఁడే	నాట	345
వీదిలోన	లలిత	418
వీదుల	మాళవిగాళ	487
వెడలె వెడలె	నాట	515
వెదకనేటికి	వరాళి	506
వెనకేదో	ముఖారి	16
వెన్నులు	పాడి	32
వెలుపల మఱవక	రామక్రియ	137
వెలుపల వెదకితే	ముఖారి	198
వేలాల	రామక్రియ	494
వేలులు	శంకరాభరణం	278
వేరోకభావన	పాడి	123
వేసరకు	పాడి	85
శరణంటి	లలిత	24
శరణన్న	శంకరాభరణం	226
శరణుశరణువిభీషణ	సాళంగనాట	220
శరణుశరణువేద	సాళంగనాట	347
శ్రీపతిసీయాజ్ఞ	రామక్రియ	147
శ్రీపతిసీవు	వరాళి	258
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు	బొళి	107
శ్రీవేంకటేశ్వరుని	రామక్రియ	221
షోడశకళానిధి	లలిత	134

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
సంతలే	కాంబోది	27
సకలబలంబు	లలిత	109
సకలమైన	కన్నడగాళ	196
సకలలోక	శ్రీరాగం	279
సకలోపాసకులకు	సాళంగనాట	412
సత్యమునేయగ	బౌళి	269
సదానందము	దేవగాంధారి	369
సమబుద్ధే	సామంతం	409
సరిగాడు	సామంతం	298
సర్వేశ్వరా	ముఖారి	303
సర్వోపాయముల	మలహరి	132
సింగారమూరితి	సామంతం	471
సింగారాల	సాళంగనాట	228
సిరిఁదొడపై	సాళంగనాట	113
సేయవివాఁడెవ్వఁడు	రామక్రియ	72
సొరిదిమమ్మిట్టే	సామంతం	257
సోదించి	దేసాక్షి	353
హరిగోవిందా	గుండక్రియ	339
హరిదాసుల	ధన్నాని	44
హరినారాయణ	పాడి	507
హరి నీదాసుల	శ్రీరాగం	309
హరి నిప్రతాప	సామంతం	156
హరినీవే	లలిత	395
హరినెఱఁగని	మాళవి	414
హరిభక్తి	గుండక్రియ	56

పంకిర్తనమొదలు	రాగము	పంకిర్తనపంఖ్య
హరియవతార	శ్రీరాగం	100
హరియునొక్కడే	శంకరాధరణం	467
హరియు సిరియు	గౌళ	366
హరియే	ముఖారి	126
హరివార	భూపాలం	40
హరినేనొకచే	భవుళి	420
హరిహరి జగ	భైరవి	320
హరిహరి నీమహిమ	లలిత	358
హరిహరి నీమాయా	గుండక్రియ	127
హాసమీచిన	మాళవి	368
హితవే	భౌళి	479

3-వ అనుబంధము

సందిగ్ధ పదసమీక్ష

[తాళ్లపాకకవులవాఙ్మయములో అపూర్వపదరాశి గొప్పది. ప్రత్యేకముగ ఈ పని గొప్పగ సాగవలసియున్నది. దానికుపస్కారకముగ, ఈ సంపుటములో నాదృష్టికి వచ్చిన కొన్నిపదములను లఘువుగ చర్చించితిని. నిఘంటువుల కెక్కనివీ, ఎక్కినా అన్యార్థములందు ప్రయోగింపబడినవీ, వ్యాకరణమును పట్టిచూచేవి, ఇతరభాషానిఘంటుప్రసిద్ధములు మాత్రమే ఇందు చర్చింపబడినవి.]

ఉంబళి :

(పాట : 310)

పంచుకొన్నభాగాలు పంచమహాభూతాలు

పంచేంద్రియములే పరివారాలు

యెంచి నడచేకాలమే యిందరికి నుంబళి

తెంచి యెచ్చుకుందు లిందుఁ దెలుపనేమున్నది.

ఉంబళి=పన్ను లేక ఆనుభవించువస్తువు అని శ. ర. అదియే ఇక్కడ సరిపోవుచున్నది 'ఉమ్మడి' శబ్దము, 'పొత్తుల' 'ఒకే సమయమున' ఇత్యాద్యర్థములలో ప్రసిద్ధమగుటచే దీనితో అర్థమున సామ్యము లేదు.

2. కాయకము : (పాటలు : 242, 306)

మాయమోఁ గొన్నాళ్లకు మానుషకృత్యములెల్లా

మాయముగానివి దైవికమహిమలెల్లా

కాయకములే తమకల్పితములన్నియును

కాయకము గాక నిల్చుఁ గమలాక్షమన్నన

॥ తలఁ ॥

(సంకీర్తన-242)

కాయకము లందరునుఁ గార్యవశపరులే

పాయని నీవకారణబంధుఁడవు

దాయగాం దైవ్యరినై నాఁ దప్పించుకొనేవారే

బాయటనున్నా నీ వాపస్సుశరణ్యుఁడవు

॥ ఎవ్వ ॥

(సంకీర్తన-308)

ఈ పదముకూడ సాక్షాత్తుగ నిఘంటువులందు కానరాదు. ప్రకరణములనుబట్టి మాయలు, అశాశ్వతములు అనునర్థమున ప్రయోగించినట్లున్నది.

చక్క-౧. ప్రత్యహవృద్ధి, రోజువద్దీ (కే. వి.) ౨. తాకట్టు పెట్టిన ౩ అవులు మున్నగువాని నుపయోగించుకొని ఆ రూపమునఁ బుచ్చుకొనువద్దీ.

కాయకము = శరీరమునకు సంబంధించినది (పాపాది) అని సూ. ని. ఇచ్చిన అర్థములు ఇందు పొసగవు. 'కాయక' 'కాయిక' 'యకార' 'యికార' ములకు మన అన్నమయ్యలో అంత పట్టింపు లేదు కావున ఈ. సూ. ని. చూపితిని.

3. కాలానుభాగి: (పాట: 214)

పతిఁ బెండ్లాడినయాలు పక్కనుండి నిద్రించితే

కొతికి కాలానుభాగి గొనవచ్చునా?

తతి నేపనికి రాక తామసుఁడై వుండినా

గతియై శ్రీ వేంకటేశ కావకుండవచ్చునా.

కాలానుభాగి = ఆయాసమయములందు అనుభవము కు భాగమైన దానిని, ఉంపుడుకత్తెను అని తాత్పర్యము కావచ్చు.

4. కుట్టిచాతనివారికి (పాట: 237)

పట్టిన ముద్రుంగరపుప్రదాని కెదురు లేదు

కుట్టిచాతనివారికిఁ గొంకు లేదు

నెట్టిన శ్రీవేంకటాద్రినిలయము సేవకులము

గుట్టుతోడ బ్రదికేము గుటి మాకు నతఁడే || అతఁ ||

కుట్టిచాతనివారికి=తక్కువజాతి సాతానివారికి కావచ్చునేమో? లేక కుట్టినైతాన్ అను ఊద్రప్రయోగము చేయువాడు కావచ్చు. మొదటి అర్థములో కుట్టిశబ్దము వట్టివిశేషణము మాత్రమే. 'చాతాడె' అను పదము 'చాతాని' 'సాతాని' అని వ్యవహారములో నున్నది. అది 'చాతని' అను ధాతుజవిశేషణముగ ప్రయోగించినట్లు ఊహింపవచ్చును. జాతితో తక్కువవాడునై, నైష్ఠవము పుచ్చుకొన్న బిగువుతో అందరియొద్ద జంకుగొంకులేక తిరుగువాడని తాత్పర్యార్థము కావచ్చు. 'కుట్టినైతాన్' అను ఊద్రప్రయోగము చేయువాడుకూడ, తానూ పెద్దమంత్రశాస్త్రవేత్తవలె అందరివద్ద జంకుగొంకులేక తిరుగు వాడు అను తాత్పర్యముకూడ సరిపోవుచున్నది. ఈ రెండును పాట లోని ప్రధానభావమునకు సరిపడుటలేదు.

5. తండుముండు పడేవారే (పాట: 56)

విండుఁ జింతాజలధికి నీళ్లు దనచిత్తమే

దండి పుణ్యపాపాలే దరులు

కొండలవంటి కరళ్లు కోరికె లెందు చూచినా

తండుముండు పడేవారే దాటలే రెవ్వరును || హరి ||

తండుముండుపడేవారే = దుందుడుకుగా ముండుకు దూకేవారే అని ప్రకరణముతో తోచుచున్నది.

కొందో నుయ్యో కుమతులాల

తండుముండు తట్టుముట్టు తాంకై నఁ గనుఁదీ || పల్లవి ||

అధ్య. సంపుటము-1 (1980) పంక్తి 180.

ఇక్కడ ఈ పదము “గడ్డిగాదము, పిల్లాజెల్లా” వలె జంట పదముగా తోచుచున్నది. ఇంకను అర్థము విచార్యము.

6. తలపిడి కొలుపిడి : (పాట: 5).

యిలమీద తమ సొమ్ము లెవ్వరివద్దనుండినా

తలపిడి కొలుపిడి తగిలినట్లు

తొలుత పంచేంద్రియపుదొంగలవద్ద నున్నాఁడ

వెలయ నీ సొమ్మునుచు విడిపించుకొనవే || పులు ||

తలపిడి, కొలుపిడి ఈ పదముల కర్తము నిఘంటువులలో కానరాలేదు. సొమ్ముశబ్దసాహచర్యముతో నే నిట్లాహించుచున్నాను. దండలు మొదలైనవి చేయించునపుడు, ఇన్నిపిళ్ల(పిడుల)కొలత అని కేయించుట నేటికిని సంప్రదాయము. అట్లు చేయించిన సొమ్మును వలరైనదొంగిలించి, వారివద్ద పట్టుపడినచో, తలపిడి = తొలుత కేయించిన పిళ్లకొలత, కొలుపిడి = (ఇప్పుడాసొమ్మును పట్టు గొన్నప్పుడు) కొలువగా వచ్చిన పిళ్లకొలత ఒకటే ఐనచో ఇది నా గొమ్మే అని నిర్ధరించి తీసికొనునట్లు అనే అభిప్రాయముగా తోచుచున్నది. ఈ శబ్దమింకను విచార్యము.

తిట్టపెట్టి (పాట: 45)

చెట్టుల కెవ్వరు బుద్ధిచెప్పేరు తతికాలానఁ

బుట్టి కాచి పూచి నిండాఁబొదలుమని

గుట్టుతో జై తన్యమై గుణములన్నిటికిని

తిట్టపెట్టి రనించినదేవుఁ డింతేకాక

|| నేన ||

తిట్ట పెట్టి = దిట్టముచేసి 'కావచ్చు'. 'ఈవస్తువు స్వభావము ఇట్లా' అని నిర్ణయించుట. 'దిద్దు' నకు 'తిద్దు' ప్రయోగము ఈ వాఙ్మయమున ఎక్కువగ నుండుటచే దిట్టమును 'తిట్ట' అని వ్యవహరించిరేమోయని నా యాహ. అట్లే.

యేడతపము నాకేడజపము నే
వాడికఁ జేయఁగ నీకు వచ్చేనదేమి
బేడిదపుఁబెద్దలెల్లా బెట్టినతిట్టములంటా
యీడుకుఁజేనెగాక యిందేమిగలదు

॥ నమ్మి ॥
(పాట 74)

అను ప్రయోగముకూడా దీని కాధారమే.

8. దాదాత (పాటలు : 246, 518)

నాదించ వెఱచి సింగినదా లూడుకొంటాను
సొదించేరంటాఁ గొందరు జోగులైరి
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యిన్నియి మాని కొందరు
దాదాత నీ శరణవి దాసరులైరి

(పాట—246)

వేదములు నాటివే వినుకులు నాటివే
అదినుండి చదివే నదియే నేను
వేదతో వెన్నవట్టి నేయి వెదకఁబోయినయట్టు
దాదాత నాతెలివి యితరుల నడిగేను

॥ కాన ॥

(పాట 518)

ఈ పదము నిఘంటులయందు కానరాలేదు. ప్రకరణమునుబట్టి ఆయాస్థలములందు 'గట్టిగా' 'ఇంచుమించు' ఇత్యాది అర్థములయందు ప్రయోగించినట్లు కానవచ్చుచున్నది. ఇది ఇంకను విచార్యము.

9 నానుడిమాట (పాట : 298)

నరిగాఁడు వీడనవలదు జగమునరాజు వలసినది దేవులు

యిరవుగ నందఱు లోకములోపల యిది నానుడిమాట ॥ పల్లవి ॥ 29

‘నాఁడు’ కు సంబంధించిన ‘నుడి’ ‘నానుడి’. నేడు నానుడులనీ, పలుకుబళ్లనీ, జాతీయములనీ, వ్యవహరించు పదములన్నియు ఇంచుమించు ఒకజాతికి చెందినవే. ‘ఈ సీమయందు వాడుకొనే మాట’ అనవచ్చు. ఇక్కడ మాట శబ్దమునకు పునరర్థము శంకింపరాదు. నానుడి అనునది సమస్తవ్యవహారము, మాటసామాన్యముగా ప్రయోగించినది. ‘నానుడియైన (లోకమున ఈయర్థమున యీ మాట ప్రసిద్ధము అయిన) మాట, విగ్రహము.

10 బుద్బుజములు: (పాట: 450)

చేరి విన్నుఁ బూజించిచేయి దంతెనపుఁజేయి

తారి నీకు మొక్కనట్టితలయే పెడతల

సారె నీముద్రలేనిభుజములు బుద్బుజములు

తేరి నీదాస్యములేనిదేహము సందేహము

॥ అటు ॥

ఇది ఈ యాకారముతో నిఘంటువులందు కానరాలేదు.

“బుద్బుదమనంగఁ దనరును బుద్బుదంబు

లద్భవయనంగ లట్ట చెలంగు చుండు .....

(అం. ఖ 2-255)

భక్త్య విశేషమని సూ. ని. ఆ భక్త్యమేదో తెలియరాలేదు.

కొంచెము గుండుగా సుమారుపాటి పొడవైన భక్త్యవిశేషమైతే ప్రకరణానికి సరిపోతుంది బుద్బుదమునకు బుద్బుజము అవి వ్యావహారికమేమో? ఇది ఇంకను విచార్యము. బుద్బుదము = (A bubble) అని త్రొఱ్యము. పెద్దనదులందు, సముద్రములందు, పొడవుగ నేర్పడే బుడగగూడ సరిపోతుంది.

11. బేడలు (పాట: 350)

వేడుక వాల మాకాశవీధితోఁ బెనచినాఁడు

యేడు జలధులు చేసె నిదే మోకాళ్లబంటి

వోడక పిడికిలించి పుగ్రదై త్యుల తలలు

బేడలుఁ జేసినాఁడు పెద్దహనుమంతుఁడు

॥ ఏమ ॥

రెండుగా చీలిన పప్పుదాన్యములు. కందిబేడలు సెనగబేడలు వగైరా. ఈ బేడలు వ్యవహారము రాయలసీమయందు మాత్రమే ప్రసిద్ధము. స్కూరువారిలో కందిపప్పు సెనగపప్పు అనియే వ్యవహారము. రాయలసీమలో వుడికినదానికే పప్పు అనివ్యవహారము.

12 రళిత

(పాట: 81)

కలితసుదిర్భనకతినవిదారణ

కులిశకోటిభవమోషణ

ప్రళయానలసంభ్రమవిభ్రమకర

రళిత దైత్యగళర క్తవికిరణ

॥ మర్ద ॥

రలి—ధాతువు కానరాలేదు. 'లలిత' అను ఈస్పాయం' అను ధాతు కృదంతరూపమగు 'లలిత' మునకు 'రలియారభేదః' అనున్యాయమును జోడించి 'రళిత' వాడినట్లున్నది. 'గలిత' అనుట సహజము. యతిభంగమగునేమో? అయినను అన్నమయ్యసంస్కృతముపై మనమింత చర్చచేయవలసిన పనిలేదు. ఆయన చాల స్వతంత్రుడు.

13. స్వరూపదీక్ష

(పాట: 148)

తదియ్యగురుప్రసాదపుపురోధాళ మిచ్చి

కొదదీర ద్వయమనుకుండలంబులు వెట్టి

యెదలో శ్రీవేంకటేశు నిటు ప్రత్యక్షముచేసె

యిదివో స్వరూపదీక్ష యిచ్చెను మాగురుఁడు ॥ జ్ఞాన ॥

స్వస్వరూపమును తెలిసికొనెడి దీక్ష. తన నిజస్వరూపమును గుర్తెరిగెడిదీక్ష అని భావము.